

ირინე გოცირიძე

**თურქული ენის
სახელმძღვანელო**

ირინე გოცირიძე

**თუჩუღი ენის
სახელმძღვანელო**

ირინე გოცირიძე

თურქული ენის სახელმძღვანელო
(დაწყებითი კურსი)

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სოხუმის ფილიალის დირექცია, სამეცნიერო საბჭო და წიგნის ავტორი მადლობას უხდისან სააქციო საზოგადოება "დავით სარაჯიშვილი და ენისელის" პრეზიდენტს ბატონ ელგუჯა ბუბუტიშვილს სახელმძღვანელოს გამოცემის დაფინანსებისათვის.

რეცენზენტი: ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი აიგულ ცალქალამანიძე

რედაქტორი: გიორგი ანთელავა

ISBN 99940-722-5-0

ისტორიის, საზოგადოებრივ-კულტურული და სპორტული ცხოვრების შესახებ. ტექსტები დალაგებულია იმ თანმიმდევრულობით, რასაც მოითხოვს შესასწავლი ენის პროგრამა და არ არის დაცული ქრონოლოგიური პრინციპი: ერთსა და იმავე ავტორს სახელმძღვანელოს სხვადასხვა გაკვეთილში შეხვდება მკითხველი, იმის მიხედვით, თუ რა ენობრივი მოვლენის საილუსტრაციოდ არის მოხმობილი ამ ავტორის ესა თუ ის ნაწარმოები.

თითოეული გაკვეთილი ერთი კვირის სამყოფ მასალას შეიცავს. ორთოგრაფიული სიჭრელე (მაგ.: bazan//bazen, meyva//meyve) იმით არის განპირობებული, რომ ჩვენ მიერ შერჩეული თურქული ტექსტები ამოკრებილია სხვადასხვა დროს გამოცემული წიგნებიდან და მათში იმ დროისათვის მოქმედი ორთოგრაფიული ნორმებია დაცული.

ავტორის მიუთითებლად წარმოდგენილი მასალის ნაწილი ჩვენი შედგენილია, ნაწილი კი ამოღებულია თურქეთში, რუსეთში და ბულგარეთში გამოცემული სახელმძღვანელოებიდან შესასწავლ გრამატიკულ კატეგორიებთან მისადაგებით.

ამ ტიპის სახელმძღვანელო დღემდე არსად შექმნილა და, რადგანაც ეს არის პირველი ცდა, ბუნებრივია, იგი დაზღვეული ვერ იქნება ხარვეზებისაგან. წიგნის ავტორი დიდი მადლობით მიიღებს სპეციალისტთა ნებისმიერ საქმიან რჩევას და შენიშვნას.

ავტორი.

პირველი გაკვეთილი

§1. თურქული ანბანი

თურქული ანბანი 29 ასოსაგან შედგება. ამთგან 8 ასო ხმოვანი ბგერის ნიშანია, 21 ასო კი - თანხმოვანი ბგერების.

თურქული	ქართული	თურქული	ქართული
A a	ა	M m	მ
B b	ბ	N n	ნ
C c	ჯ	O o	ო
Ç ç	ჩ	Ö ö	ö
D d	დ	P p	ფ
E e	ე	R r	რ
F f	ფ (რუს.)	S s	ს
G g	გ	Ş ş	შ
- ğ	—	T t	თ
H h	ჰ	U u	უ
I ı	ы (რუს.)	Ü ü	ü
İ i	ი	V v	ვ
J j	ჟ	Y y	იოტი
K k	კ	Z z	ზ
L l	ლ		

ხმოვანი ბგერების ნიშნებია: a, e, ı, i, o, ö, u, ü

თანხმოვანი ბგერების ნიშნებია: b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z,

შენიშვნა: თურქულ ენაში მხოლოდ არაბული და სპარსული ენებიდან ნასესხებ სიტყვებში გვხვდება გრძელი ხმოვნები: *â, î, ü*, რომლებიც გრაფიკულად ასე გამოიხატება: *â, î, ü* (ხმოვნის თავზე დასძულია აქსანი (^)).

§2. ხმოვანთა და თანხმოვანთა კლასიფიკაცია

ხმოვნები:

მაგარი ხმოვნები /უკანა რიგის/: a, 1, o, u

რბილი ხმოვნები /წინა რიგის/: e, i, ö, ü

ბაგისმიერი ხმოვნები: o, ö, u, ü

არაბაგისმიერი ხმოვნები: a, e, 1, i

ფართო ხმოვნები /ღია/: a, e, o, ö

ვიწრო ხმოვნები: 1, i, u, ü

თანხმოვნები:

ხშული თანხმოვნები		ნაპრალლოვანი თანხმოვნები	
წყვილეულები		წყვილეულები	
მჟღერები	ყრუები	მჟღერები	ყრუები
b	p	j	ŷ
c	ç	v	f
d	t	z	s
g	k	ცალეულები	
ნარნარები		ğ	-
l, m, n, r	-	-	h
		y	-

შენიშვნა: 1. თანხმოვანი **ğ** სიტყვის თავში არ გვხვდება. სიტყვის შიგნით მაგარი ხმოვნის მეზობლად არ წარმოითქმის. სიტყვის აბსოლუტურ ბოლოში თვითონ არ წარმოითქმის, მაგრამ მის წინ მღვობი ხმოვანი წარმოითქმის გრძლად.

რბილი ხმოვნების მეზობლად **ğ** წარმოითქმის როგორც იოტი.

2. სამი თანხმოვანი: **g, k, l** რბილად წარმოითქმის რბილი ხმოვნების და აქსანიანი ხმოვნების წინ.

ტექსტი

İşte bir oda. Küçük oda. Nasıl oda? Küçük bir oda. İşte dersane. Bu ne? Bu dersane. O ne? O tavan. Ak tavan. Temiz tavan. Temiz ak tavan. Bu döşeme. Bir tavan ve bir döşeme. Şu ne? Bu masa. Nasıl bir masa? Geniş bir masa. Alçak geniş masa. O ne? O kapı. Yüksek kapı. Yüksek kara kapı. Bu pencere. Geniş pencere. Geniş ve temiz pencere. Bu parmak. Kaç parmak? Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz, dokuz, on parmak. İşte on parmak.

Kaç duvar? Dört duvar. Kaç masa? Bir masa. İşte bir kitap. O ne? O defter. İşte iki defter. İşte iki kitap ve dokuz defter. Birkaç kitap. Birçok defter.

* * *

Bu kim? Bu öğretmen. Şu öğrenci. Kaç öğretmen ve kaç öğrenci? Bir öğretmen ve birkaç öğrenci. İşte bir kağıt. Temiz kağıt. İşte tahta, silgi ve tebeşir. Temiz tahta, temiz silgi ve küçük beyaz tebeşir.

Bu ne? Bu sandalye. Alçak sandalye. Nasıl bir sandalye? Küçük bir sandalye. Büyük oda. Ak duvar. Yuvarlak masa. Kalın kitap. İnce defter. Üç tane temiz sandalye. Dört ak duvar. Altı tane ince defter ve üç tane kalın kitap. Bu, nasıl bir kitap? Bu, kalın kitap. Ya o kitap nasıl? O, ince kitap. Bu, beyaz tebeşir, o da beyaz tebeşir. Bu masa alçak. Sandalye de alçak.

სიტყვები:

ak თეთრი
alçak დაბალი
altı ექვსი
beş ხუთი
beyaz თეთრი
bir ერთი

birçok ბევრი, მრავალი
birkaç რამდენიმე
bu ეს
büyük დიდი
da, de 1/.კი (მაპირისპირებული
კავშირი/; 2/. -ც (ნაწილაკი)

defter რვეული
dersane აუდიტორია
dokuz ცხრა
dört ოთხი
döşeme იატაკი
duvar კედელი
geniş ფართო, განიერი
iki ორი
ince თხელი
işte აი
kaç რამდენი
kağıt ქაღალდი
kalın სქელი
kapı კარი
kara შავი
kim ვინ
kitap წიგნი
küçük პატარა
masa მაგიდა
nasıl როგორი, როგორ
ne რა
o ის

oda ოთახი
on ათი
öğrenci მოსწავლე, სტუდენტი
öğretmen მასწავლებელი
parmak თითი
pencere ფანჯარა
sandalye სკამი
sekiz რვა
silgi ჩეხარი, დაფის საწმენდი
şu ეგ
tahta აქ: დაფა
tane ცალი
tavan ჭერი
tebeşir ცარცი
temiz სუფთა
üç სამი
ve და (კავშირი)
ya აბა, მაშ
yedi შვიდი
yuvarlak მრგვალი
yüksek მაღალი

სავარჯიშო:

1. წაიკითხეთ ტექსტი ხმამაღლა.
2. დაახასიათეთ ხმოვნები და თანხმოვნები.
3. თარგმნეთ ტექსტი ქართულად /წერილობით/.
4. დათვალეთ თურქულად ერთიდან ათამდე და ათიდან ერთამდე.
5. თარგმნეთ თურქულად: სუფთა მაგიდა. აი სუფთა მაგიდა. მაღალი სუფთა მაგიდა. დაბალი სკამი. ათი დაბალი სკამი. სუფთა სკამი. ათი დაბალი სუფთა სკამი. მაღალი ჭერი. ეს მაღალი ჭერია. შავი მაგიდა. სუფთა შავი მაგიდა. რამდენი მაგიდა? ორი მაგიდა. ერთი მაღალი და ერთი დაბალი მაგიდა. აი პატარა

ოთახი. ეს როგორი ოთახია? ეს სუფთა ოთახია. ეს ვინ არის? ეს მასწავლებელია. აბა ის ვინ არის? ის მოსწავლეა. ერთი მასწავლებელი და ცხრა მოსწავლე. აი ათი თხელი რვეული. ეს რვეული თხელია, ის რვეული სქელია. წიგნიც სქელია. რამდენი წიგნი? ხუთი სქელი წიგნი. აი ოთხი თეთრი კედელი. აი სამი განიერი ფანჯარა. ეს რა არის? ეს ცარცია. აი ერთი პატარა მრგვალი ცარცი. კედელი თეთრია, ცარციც თეთრია.

მეორე ბაკვეთილი

§1. სახელის მრავლობითი რიცხვი

მრავლობით რიცხვს აწარმოებს -lar, -ler სუფიქსები.

-lar დაერთვის სახელის ფუძის ბოლო მარცვალში მაგარი ხმოვნის შემცველ სიტყვებს, -ler დაერთვის ბოლო მარცვალში რბილი ხმოვნის შემცველ სიტყვებს:

მხოლოდობითი რიცხვი

oda
defter
kitap
duvar
temiz

მრავლობითი რიცხვი

odalar (ოთახები)
defterler (რვეულები)
kitaplar (წიგნები)
duvarlar (კედლები)
temizler (სუფთები)

§2. სახელის წარმოქმნა

-lı, -li, -lu, -lü სუფიქსები აწარმოებს ორი ჯგუფის სახელებს:

ა) ქონების სახელებს

ბ) წარმომავლობის სახელებს

ა) tuz – მარილი
güneş – მზე
akıl – ჭკუა

tuzlu – მარილიანი
güneşli – მზიანი
akıllı – ჭკვიანი

ბ) nere – სად	nereli - სადაური
bura – აქ	buralı - აქაური
ora – იქ	oralı - იქაური
köy – სოფელი	köylü - სოფლელი
Ankara – ანკარა	Ankara'lı - ანკარელი
Rize – რიზე	Rize'li - რიზელი

შენიშვნა: საკუთარი სახელის ფუძე სუფიქსისგან აპოსტროფით (') გამოიყოფა.

§3. სახელის წარმოქმნა

-sız, -sız, -suz, -süz სუფიქსებით იწარმოება უქონლობის სახელები.	
pencere – ფანჯარა	penceresiz - უფანჯრო
kulak - ყური	kulaksız - უყურო
ayak – ფეხი	ayaksız - უფეხო
tuz - მარილი	tuzsuz - უმარილო
kül - ნაცარი, ფერფლი	külsüz - უნაცრო, უფერფლო

სუფიქსების განაწილება ფუძეთა გათვალისწინებით:

ფუძის ბოლო მარცვლის ხმოვანი	სუფიქსის ხმოვანი
a, ı	a, ı
e, i	e, i
o, u	a, u
ö, ü	e, ü

ტექსტი

İşte bir ev. Sekiz katlı ev. Birkaç ev yani evler. Tüm evler çok katlı. Bu oda kaç pencere? Bu oda dört pencere. İşte dört pencere oda. Birkaç kalın kitap. Kalın kitaplar. On parmak. İşte parmaklar.

Bu parmak uzun, bu parmak ise kısa. Uzun ve kısa parmaklar. Bir büyük oda.

O adam kim? O adam öğretmen. Bunlar ise öğrenciler. Bir öğretmen ve beş öğrenci. Şu öğrenci nereli? O öğrenci buralı, bu ise - Batum'lu. İşte Batum'lu öğrenci. Bu çok çalışkan ve yetenekli öğrenci.

Bu kim? Bu bir köylü kız. Çok güzel köylü kız. Şu üç çocuklu kadın da köylü. Bu şehirli bir kadın. Çocuksuz bir kadın. İşte bir meyvesiz ağaç. Bu ağaçlar meyvesiz.

Bu ne? Bu kara tahta. Bu da bir tebeşir. Bunlar kurşunkalemler. Bu kara kurşunkalem, bu kırmızı, bu yeşil, bu ise mavi. Bu kurşunkalemler renkli. Bunlar ne? Bunlar kalemler. Dolma kalem ve tükenmez kalem. Kaç dolma kalem ve kaç tükenmez kalem? Sekiz tane tükenmez kalem ve yalnız bir tane dolma kalem. Bu sıra. Uzun sıra. Yeşil ve kara sıralar.

O ne? O yeni bir gazete. Bu dergi de yeni. Bu yeni gazete, bu yeni dergi. Bu yemek çok tuzlu, bu yemek ise tuzsuz. İşte bir tozlu sokak. O sokak çok tozlu, bu sokak ise temiz ve tozsuz.

სიტყვები:

adam კაცი, ადამიანი
ağaç ხე
bunlar ესენი
buralı აქაური
büyük დიდი
çalışkan ბეჯითი, მუყაითი
çocuk ბავშვი
çok 1. ბევრი; 2. ძალიან
dergi ჟურნალი; კრებული
dolma kalem ავტოკალამი
ev სახლი
gazete გაზეთი
güneş მზე
güzel ლამაზი

ise კი (მაპირისპირებული კავშირი)
kadın ქალი
kalem კალმისტარი
kat სართული
kırmızı წითელი
kısa მოკლე
kız გოგონა; გოგო
köy სოფელი
kurşunkalem ფანქარი
mavi ცისფერი
meyve ნაყოფი; ხილი
nereli სადაური
oralı იქაური
renk ფერი

sıra მერხი, სკამი	tüm ყველა; მთელი
sokak ქუჩა	uzun გრძელი
şehir ქალაქი	yalnız მხოლოდ, მარტო
tane ცალი	yani ესე იგი; ანუ
tembel ზარმაცი, უქნარა	yemek საჭმელი
toz მტვერი	yeni ახალი
tuz მარილი	yeşil მწვანე
tükenmez kalem ბურთულიანი	yetenek ნიჭი, უნარი
კალმისტარი, "პასტა"	

სავარჯიშო:

1. აწარმოეთ მრავლობითი რიცხვი შემდეგი სახელებიდან: köy, pencere, sokak, gazete, sıra, kulak, ev, çocuk, küçük, büyük, temiz, kız, çalışkan, renk.

2. თარგმნეთ ქართულად: uzun parmaklar, ince defter, geniş pencereli oda, şehirlî kız, uzun kulaklı, akılsız çocuk, temiz duvarlar, dört tane kırmızı kurşunkalem, renkli kurşunkalem, dokuz katlı ev, kaç öğrenci, çok güzel kız, yetenekli öğrenciler, tembel çocuk, büyük kara tahta, tozlu sokaklar, çok tuzlu yemek, mavi duvarlar, kitapsız öğrenciler, penceresiz küçük oda.

3. თარგმნეთ თურქულად: აი ერთი პატარა გოგონა. პატარა სოფლელი გოგონა. ძალიან ლამაზი ბავშვი. აი ათი თითი. ეს ოთახი ოთხფანჯრიანია, ის ოთახი კი უფანჯროა. ოთხი სუფთა თეთრი კედელი. ეს კედელი ცისფერია, ის კედელი კი - წითელი. რვა წიგნი და ათი რვეული. განიერი შავი კარი. მაღალი ჭერი. წითელი იატაკი. მწვანე მერხები. სქელი წიგნები და თხელი რვეულები. ეს თხელი რვეულებია. რამდენიმე ბეჯითი და ორი ზარმაცი სტუდენტი. ეს ანკარელი მოსწავლე ძალიან ბეჯითია. ის ბათუმელი გოგონაც ბეჯითია. აქაური მოსწავლეები როგორები არიან? ყველა მოსწავლე ნიჭიერია. მხოლოდ ერთი ხე. იქაური მასწავლებელი. ცარციანი თითები. აი ერთი გრძელი მტვრიანი ქუჩა. ეგ უმარილო საჭმელი. ის უწიგნო ბავშვი ვინ არის? იქაური მოსწავლეა. დიდი მზიანი აუდიტორია.

§4. თურქული თვლის სისტემა

თურქული თვლის სისტემა ათობითია. ყოველი ათეული იწყება წინა ათეულზე ერთეულების დართვით:

$$10+1=11 \text{ on bir}$$

$$10+2=12 \text{ on iki}$$

.....

$$20 \text{ yirmi}$$

$$20+1=21 \text{ yirmi bir}$$

.....

$$20+9=29 \text{ yirmi dokuz}$$

$$30 \text{ otuz (otuz bir, otuz iki.....otuz dokuz)}$$

$$40 \text{ kırk (.....kırk beş, ..., kırk sekiz.....)}$$

$$50 \text{ elli}$$

$$60 \text{ altmış}$$

$$70 \text{ yetmiş}$$

$$80 \text{ seksen}$$

$$90 \text{ doksan}$$

$$100 \text{ yüz (146 yüz kırk altı, 173 yüz yetmiş üç)}$$

$$200 \text{ iki yüz (210 iki yüz on, 234 iki yüz otuz dört)}$$

$$1000 \text{ bin (1900 bin dokuz yüz, 2002 iki bin iki, 7960 yedi bin dokuz yüz altmış)}$$

სავარჯიშო:

1. დაისწავლეთ ზეპირად ათეულები: 10-on, 20-yirmi, 30-otuz, 40-kırk, 50-elli, 60-altmış, 70-yetmiş, 80-seksen, 90-doksan; 100-yüz.....1000 bin

2. დაწერეთ თურქულად სიტყვიერად შემდეგი რიცხვები: 110, 77, 349, 1500, 655, 1125, 2001, 857, 1801, 99, 53, 482, 128, 1935, 1833, 25, 665.

მესამე ბაკვეთილი

§1. შემასმენლობითობის კონსტრუქცია

შემასმენლობითობის კონსტრუქცია სინტაქსურად შედგენილი შემასმენელია. მისი მაწარმოებელია შემასმენლობითი ნაცვალსახელოვანი სუფიქსები, რომლებიც დაერთვის ამა თუ იმ ბრუნვაში მყოფ სახელს.

შემასმენლობითი სუფიქსები თანხმოვანფუძიანი სახელებისათვის:

მხოლოდობითი რიცხვი:

I პირი: -im, -im, -um, -üm (ვარ)

II პირი: -sin, -sin, -sun, -sün (ხარ)

III პირი: მჟღერი თანხმ. შემდეგ: -dır, -dir, -dur, -dür (არის)
ყრუ თანხმ. შემდეგ: -tır, -tir, -tur, -tür (არის)

მრავლობითი რიცხვი:

I პირი: -ız, -iz, -uz, -üz (ვართ)

II პირი: -sınız, -siniz, -sunuz, -sünüz (ხართ)

III პირი: მჟღერი თანხმ. შემდეგ:
-dırlar, -dirler, -durlar, -dürler (არიან)
ყრუ თანხმ. შემდეგ:
-tırlar, -tirler, -turlar, -türler (არიან)

შენიშვნა: ყრუ ხშულ თანხმოვნებზე დაბოლოებულ მრავალმარცვლიან ფუძეებში ორივე რიცხვის პირველ პირში ფუძის ბოლოკიდურ ყრუ თანხმოვანს ჩაენაცვლება მისივე მეწყვილე მჟღერი თანხმოვანი ანუ ბოლოკიდური ყრუ ხშული თანხმოვანი ხმოვნით დაწყებული სუფიქსის წინ გამჟღერდება (p>b, k>ğ, ç>c, t>d).

შემასმენლობითი სუფიქსები უმახვილოა.

შემასმენლობითი სუფიქსები ზმოვანფუძიანი სახელებისათვის:
მხ. რიცხვი:

I პირი: -yim, -yim, -yum, -yüz (ვარ)

II პირი: -sın, -sın, -sun, -sün (ხარ)

III პირი: -dır, -dir, -dur, -dür (არის)

მრ. რიცხვი:

I პირი: -yız, -yiz, -yuz, -yüz (ვართ)

II პირი: -sınız, -sınız, -sunuz, -sünüz (ხართ)

III პირი: -dırlar, -dirler, -durlar, -dürler (არიან)

შემასმენლობითობის კონსტრუქციას აქვს ორი სახე: დადებითი და უარყოფის. ორივე სახეს აქვს კითხვითი ფორმები.

დადებითი

მხ. რიცხვი:

I პირი: öğretmenim

მასწავლებელი ვარ

babayım მამა ვარ

II პირი: öğretmensin

მასწავლებელი ხარ

babasın მამა ხარ

III პირი: öğretmendir

მასწავლებელია

babadır მამაა

მრ. რიცხვი:

I პირი: öğretmeniz

მასწავლებლები ვართ

babayız მამები

II პირი: öğretmenisiniz

მასწავლებლები ხართ

ვართ

babasınız

III პირი: öğretmenidirler

მასწავლებლები არიან

მამები ხართ

babadırlar

მამები არიან

შემასმენლობით კონსტრუქციაში უარყოფა გამოიხატება değil სიტყვით. იგი მოსდევს სახელს და დაირთავს შემასმენლობით სუფიქსებს:

უარყოფის
მხ. რიცხვი:

I öğretmen değilim	მასწავლებელი არა ვარ	baba değilim მამა არა ვარ
II öğretmen değilsin	მასწავლებელი არა ხარ	baba değilsin მამა არა ხარ
III öğretmen değildir	მასწავლებელი არ არის	baba değildir მამა არ არის

მრ. რიცხვი:

I öğretmen değiliz	მასწავლებლები არა ვართ	baba değiliz მამები არა ვართ
II öğretmen değilsiniz	მასწავლებლები არა ხართ	baba değilsiniz მამები არა ხართ
III öğretmen değildirler	მასწავლებლები არ არიან	baba değildirler მამები არ არიან

კითხვითი ფორმები იწარმოება mi, mi, mu, mü კითხვითი ნაწილაკებით. კითხვითი ნაწილაკი დაერთავს შემასმენლობით სუფიქსებს. ნაწილაკის ვარიანტი შეიარჩევა წინამავალი სიტყვის ბოლო მარცვლის ხმოვნის მიხედვით:

მხ. რიცხვი:

I öğretmen miyim?	მასწავლებელი ვარ?	baba mıyım? მამა ვარ?
II öğretmen misin?	მასწავლებელი ხარ?	baba mısın? მამა ხარ?
III öğretmen midir?	მასწავლებელია?	baba mıdır? მამაა?

მრ. რიცხვი:

I öğretmen miyiz?	მასწავლებლები ვართ?	baba mıyız? მამები ვართ?
II öğretmen misiniz?	მასწავლებლები ხართ?	baba mısınız? მამები ხართ?
III öğretmen midir?	მასწავლებლები არიან?	baba mıdırlar? მამები არიან?

უარყოფის სახის კითხვით ფორმაში კითხვითი ნაწილაკი უშუალოდ მოსდევს değil სიტყვას, ამიტომ ყოველთვის წარმოდგენილია ერთი ვარიანტით (mi-).

მხ. რიცხვი:

I öğretmen değil miyim?

მასწავლებელი არა ვარ?

II öğretmen değil misin?

მასწავლებელი არა ხარ?

III öğretmen değil midir?

მასწავლებელი არ არის?

მრ. რიცხვი:

I öğretmen değil miyiz?

მასწავლებლები არა ვართ?

II öğretmen değil misiniz?

მასწავლებლები არა ხართ?

III öğretmen değil midirler?

მასწავლებლები არ არიან?

ტექსტი

İşte bir aydınlık oda. Bu oda dersanedir. Dersane büyük ve temizdir. Bu oda nasıldır? Bu oda temiz ve aydınlıktır. Dersane temiz midir? Evet, dersane çok temizdir. Şu anda pencereler açıktır.

Bu adam kimdir? Bu adam öğretmendir. Öğretmen gençtir. O yaşlı adam da öğretmen midir? Evet, o da öğretmendir. Nerelidir? Buralı mıdır? Hayır, buralı değildir, Edirne'lidir. Sen kimsin? Ben öğrenciyim, buralıyım.

Siz kimsiniz? Doktor musunuz? Hayır, doktor değilim, mühendisim. Bu genç adam da mühendis midir? Evet, şu da mühendistir. Bu kızlar kimdirler? Bunlar öğrencidirler. Sarışın kız biraz tembeldir, esmer kız ise çok çalışkandır.

Siz müdür müsünüz. Hayır, ben müdür değilim, katibim. Ya müdür kimdir? Müdür o uzun boylu adamdır. O adam müdür müdür? Evet, müdürdür. Ama çok genç değil midir? Evet, gençtir.

Sen Türk müsün? Hayır, ben Türk değilim. Ben Gürcüyüm, Ali Türktür, Andrey Rustur, Natali Fransızdır, Zaven Ermenidir.

Ben çalışkan öğrenciyim. Hasan da çalışkandır. Biz çalışkan öğrenciyiz. Siz tembel misiniz? Hayır, biz tembel değiliz, çalışkanız. Bu kapı geniş midir yoksa dar mıdır? Kapı dardır. Pencereler açık mıdır? Bir pencere açıktır, diğer pencere kapalıdır. Kitaplar açık mıdır yoksa kapalı mıdır? Tüm kitaplar açıktır. Oda aydınlık mıdır? Karanlık mıdır? Bu oda aydınlıktır, çünkü dört penceresidir, o oda ise biraz karanlıktır, çünkü iki penceresidir ve çok büyüktür.

Bu gazeteler yeni midir? Evet, bugünkü gazetelerdir. Bu ne kalın gazetedir, kaç sayfalı acaba? Bu gazete otuz iki sayfalıdır. Bazı gazete on altı sayfalıdır, bazı gazete ise daha incedir, az sayfalıdır.

Köy yakın mıdır? Evet, çok yakındır. Hayır, köy çok uzaktır. Yakın köy küçük ve güzeldir. Bağlı, bahçeli bir yerdir. Uzak köy daha güzel midir yoksa yakın köy? Yakın köy daha güzeldir.

სიტყვები:

acaba ნეტავ, ნეტავი	diğer სხვა, მეორე
açık ღია, გახსნილი	doktor ექიმი
ama მაგრამ	Ermeni სომეხი
aydınlık ნათელი	esmer შავგვრემანი
az ცოტა, მცირე	evet დიახ, კი
bağ ვენახი	Fransız ფრანგი
bahçe ბაღი	fakat მაგრამ
bazı ზოგი, ზოგიერთი	hayır არა
ben მე	İstanbul სტამბოლი
biraz ცოტა, ოდნავ	kapalı დახურული; დაკეტილი
biz ჩვენ	karanlık ბნელი
bugünkü დღევანდელი	katip მდივანი; საქმის მწარმოებელი
çünkü იმიტომ რომ, ვინაიდან	müdür უფროსი, დირექტორი, გამგე
genç ახალგაზრდა	mühendis ინჟინერი
Gürcü ქართველი	onlar ისინი
dar ვიწრო	Rus რუსი
değil არ, არა	sarışın ქერა

sayfa გვერდი (წიგნის,
რვეულის, გაზეთის)
sen შენ
siz თქვენ
şu anda ახლა, ამჟამად
Türk თურქი

uzak შორს, შორი
uzun boylu ტანმაღალი
veya ან, თუ
yakın ახლო, ახლოს
yer ადგილი
yoksa თუ

მეოთხე გაკვეთილი

§1. სახელის ბრუნვა

თურქულ ენაში ექვსი ბრუნვაა: სახელობითი (განუსაზღვრელობითი), ნათესაობითი, მიცემითი, ბრალდებითი, ადგილობითი და დაწყებითი. სახელობითი ბრუნვა უნიშნოა. ეს არის სახელის ფუძე. დანარჩენ ბრუნვებს თავ-თავისი მაწარმოებელი სუფიქსი აქვს.

თანხმოვანფუძიანი სახელებისათვის:

სახელობითი	-	მაწარმოებელი არა აქვს
ნათესაობითი		-ın, -in, -un, -ün
მიცემითი		-a, -e
ბრალდებითი		-ı, -i, -u, -ü
ადგილობითი	მჟღერი თანხმ.	შემდეგ -da, -de
	ყრუ თანხმ.	შემდეგ -ta, -te
დაწყებითი	მჟღერი თანხმ.	შემდეგ -dan, -den
	ყრუ თანხმ.	შემდეგ -tan, -ten

ხმოვანფუძიანი სახელებისთვის:

სახელობითი	-	მაწარმოებელი არა აქვს
ნათესაობითი		-nın, -nin, -nun, -nün
მიცემითი		-ya, -ye
ბრალდებითი		-yı, -yi, -yu, -yü

ადგილობითი
დაწყებითი

-da, -de
-dan, -den

- შენიშვნა: 1. ნათესაობით, მიცემით და ბრალდებით ბრუნვებში მრავალმარცვლიან ფუძეებში ბოლოკიდურ ყრუ ხშულ თანხმოვანს ჩაენაცვლება შესატყვისი მჟღერი თანხმოვანი. ამავე წესს ემორჩილება რამდენიმე ერთმარცვლიანი ყრუ ხშულთანხმოვნაანი ფუძე: *gök-ცა, tat-გემო, dört-ოთხი, uç-წვეტი, kap-ჭურჭელი, cep-ჯიბე, dip-ფსკერი, ძირი, borç-ვალი და -nk-ზე დაბოლოებული სიტყვები: renk (rengi) -ფერი, cenk-ჯანყი, denk-ტოლი, სწორი, თანაბარი, ცალი.*
2. ბრუნვათა მწარმოებელი სუფიქსები მახვილიანია.

თანხმოვანფუძიანი სახელების ბრუნვა:

სახელობითი	duvar	kitap	çocuk	ağaç	ev
ნათესაობითი	duvarın	kitabın	çocuğun	ağacın	evin
მიცემითი	duvara	kitaba	çocuğa	ağaca	eve
ბრალდებითი	duvarı	kitabı	çocuğu	ağacı	evi
ადგილობითი	duvarda	kitapta	çocukta	ağaçta	evde
დაწყებითი	duvardan	kitaptan	çocuktan	ağaçtan	evden

ხმოვანფუძიანი სახელების ბრუნვა:

სახელობითი	masa	döşeme	köylü	depo
ნათესაობითი	masanın	döşemenin	köylünün	deponun
მიცემითი	masaya	döşemeye	köylüye	depoya
ბრალდებითი	masayı	döşemeyi	köylüyü	depoyu
ადგილობითი	masada	döşemede	köylüde	depoda
დაწყებითი	masadan	döşemedən	köylüden	depodan

თანხმოვანფუძიან სახელთაგან თავისებურად იბრუნვის ნაცვალსახელები: *ben, sen, biz*; ხმოვანფუძიან სახელთაგან - ნაცვალსახელი *ne* და არსებითი სახელი *su*-წყალი.

სახელობითი	ben	sen	biz	ne	su
ნათესაობითი	benim	senin	bizim	neyin	suyun
მიცემითი	bana	sana	bize	neye	suya
ბრალდებითი	beni	seni	bizi	neyi	suyu
აღვილობითი	bende	sende	bizde	nede	suda
დაწვევებითი	benden	senden	bizden	neden	sudan

შენიშვნა: როგორც ხედავთ, თავისებურება აღინიშნება მიცემით და ნათესაობით ბრუნვებში.

დიალოგი

- Merhaba!
- Merhaba!
- Siz buralı mısınız?
- Hayır, buralı değilim, Türkiye'liyim.
- Türk müsünüz?
- Hayır, Türk değilim, Gürcüyüm, ama Türkiye'denim.
- Çoktan mı Gürcistan'dasınız?
- Birkaç aydır.
- Hangi şehirdensiniz, İstanbul'dan mı?
- Hayır, İstanbul'dan değilim, Samsun'danım. Siz yerli mısınız?
- Hayır, ben de yerli değilim, Gürcistan'lı Gürcüyüm ama Tiflis'li değilim,
Gurcaanlı'yım.
- Gurcaan bir şehir midir?
- Evet, Doğu Gürcistan'da bir şehirdir.
- Peki, siz şimdi dersanedesiniz, ama öteki öğrenciler nerede?
- Onlar şimdi avludadırlar, çünkü daha erkendir. Hem de hava çok güzel!
- Haklısınız, gerçekten bugün hava çok güzeldir.

სიტყვები:

avlu ეზო	hangi რომელი
ay თვე	hava ამინდი
bugün დღეს	hem de თანაც
çoktan დიდი ხანია	merhaba გამარჯობა
daha ჯერ	öteki სხვა
doğru აღმოსავლეთი	peki ძალიან კარგი, კეთილი
erken ადრე	şimdi ახლა, ამჟამად
gerçekten მართლა	yerli ადგილობრივი
haklı მართალი, სწორი	

§2. პრედიკატული სიტყვები var, yok

ა) ეს სიტყვები ახლავს სახელობით ბრუნვაში მყოფ განუსაზღვრელ სახელს და მის არსებობა-არარსებობას გამოხატავს. მაგალითად: Boş yerler var mı? - თავისუფალი ადგილები არის? Hayır, boş yerler yok - არა, თავისუფალი ადგილები არ არის.

ბ) ეს სიტყვები ახლავს ადგილობით ბრუნვაში მყოფ სახელს და მის ადგილმდებარეობას გამოხატავს. მაგალითად: Sokakta araba var - ქუჩაში მანქანა არის. Sokakta araba yok - ქუჩაში მანქანა არ არის.

ტექსტი

Bu bir masa. Masa kara renktedir. Tahta da karadır. Tahtada bir tane küçük tebeşir var. Tebeşir beyazdır. Duvarlar da beyazdır. İşte bir siyah çanta. Çantada birkaç kitap, defter ve tükenmez kalem var. Çantada daha neler var? Daha iki tane kırmızı kurşunkalem ve bir lastik var. Çantada cetvel yok mu? Cetvel yok.

Masada çok güzel çiçekler var. Onlar vazoda. Bu kırmızı gül, bu ise beyaz güldür. Şu mor çiçek menekşedir. Çok güzel, değil mi? Bu küçük ağaç cüce çamdır. Yaz kış yeşildir. Gerçekten mi? Olağanüstü güzeldir.

Bu oda dersanedir. Odada birçok sıra, bir masa, iki sandalye var. Sıralar koyu yeşildir, masa karadır, sandalyeler sarı renktedir. Odada askı yok. Duvarlarda birkaç resim var.

სიტყვები:

araba მანქანა	lâstik საშლელი
askı ტანსაცმლის საკიდი	menekşe ია
cetvel სახაზავი	mor ლურჯი, იისფერი
cüce ჯუჯა	olağanüstü არაჩვეულებრივი,
çam ფიჭვი	არაჩვეულებრივად
çiçek ყვავილი	resim სურათი
daha კიდევ	sarı ყვითელი
gül ვარდი	var არის
kış ზამთარი	yaz ზაფხული
koyu მუქი	yok არ არის

სავარჯიშო:

1. თარგმნეთ თურქულად წერილობით: ჰასანი ქართველია, მაგრამ თურქეთიდან არის. გივი გურჯაანელია. მოსწავლეები ეზოში არიან, იმიტომ რომ ჯერ აღრეა, თანაც ძალიან კარგი ამინდია. ლარნაკში ლამაზი ყვავილები არის. ია ლურჯი ყვავილია. ეს ვარდი წითელია, ის ვარდი კი თეთრია. კედლები რა ფერისაა? კედლები ცისფერია. ცაც ცისფერია. ჯუჯა ხე სად არის? მაგიდაზეა. ამ ოთახში ტანსაცმლის საკიდი არ არის. დაფაზე ცარცი და ჩვარი არ არის. ჩანთაში მწვანე რვეულები არ არის, მხოლოდ ვარდისფერი რვეულები არის. კედელზე რამდენი სურათია? კედელზე სამი სურათია.

2. აბრუნეთ შემდეგი სახელები: çiçek, çanta, gül, askı, Gürcü, kâtip, sıra, çam, yeşil, pembe, dört

3. გადააკეთეთ ქვემოთ მოცემული წინადადებები უარყოფით და კითხვით წინადადებებად: Ben buralıyım. Siz Samsun'lusunuz. Masa karadır. Tahtada bir tebeşir var. Menekşe mor çiçektir. Bu oda dersanedir. Duvarlarda resimler var. Çok erkendir. Bugün hava güzeldir. Cüce çam yaz, kış yeşildir. Sokakta bir araba var. Şu

kurşunkalem mavidir. Yeşil defter incedir. Dersanede iki tane sandalye var. Sandalyeler sarı renktedir. Ak güzel renktir.

ტექსტი

Yılda dört mevsim vardır. Onlar şunlardır: ilkyaz (ilkbahar), yaz, güz (sonbahar), kış.

Bir mevsimde üç ay var. Bir ayda dört hafta var. Bir haftada yedi gün var: pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma, cumartesi, pazar.

Bir yıl on iki aydır. Onlar şunlardır: ocak, şubat, mart, nisan, mayıs, haziran, temmuz, ağustos, eylül, ekim, kasım, aralık.

Bir ayda otuz veya otuz bir gün vardır. Şubatta yirmi sekiz veya yirmi dokuz gün var. Artık yıllarda şubatta yirmi dokuz gün var.

Günde yirmi dört saat var. Bir saat altmış dakikadır. Bir dakikada altmış saniye var.

Bir yılda üç yüz altmış beş veya üç yüz altmış altı gün var. Artık yıllarda üç yüz altmış altı gün var.

სიტყვები:

ağustos აგვისტო	ilkbahar გაზაფხული
aralık დეკემბერი	ilkyaz გაზაფხული
artık yıl ნაკიანი წელიწადი	kasım ნოემბერი
birşey რამე (დადებით წინ.-ში); არაფერი (უარყოფით წინ.-ში)	mart მარტი
burada აქ	mayıs მაისი
cuma პარასკევი	mevsim წელიწადის დრო, სეზონი
cumartesi შაბათი	nerede სად
çarşamba ოთხშაბათი	nisan აპრილი
dakika წუთი	ocak იანვარი
ekim ოქტომბერი	pazar კვირა დღე
eylül სექტემბერი	pazartesi ორშაბათი
gün დღე, დღე-ღამე	pembe ვარდისფერი
hafta კვირეული (შვიდი დღე)	perşembe ხუთშაბათი
haziran ივნისი	saat საათი

salı სამშაბათი
saniye წამი
sonbahar შემოდგომა
şubat თებერვალი

şunlardır ესენია; შემდეგია
temmuz ივლისი
vazo ლარნაკი
yıl წელიწადი

სავარჯიშო: უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Haftada kaç gün var?
2. Bir yılda kaç gün var?
3. Bir saat kaç dakikadır?
4. Şubatta kaç gün var?
5. Ocakta kaç gün var?
6. Yılda kaç mevsim var?
7. Mart mı daha uzun, yoksa nisan mı?
8. Bir mevsimde kaç ay var?
9. Bir dakika kaç saniyedir?
10. Artık yıllarda şubatta kaç gün vardır?

§ 3. რიცხვითი სახელის ჯგუფები

თურქულ ენაში რიცხვითი სახელები ოთხ ჯგუფად იყოფა. ეს ჯგუფებია: რაოდენობითი რიცხვითი სახელი, რიგობითი რიცხვითი სახელი, განყოფითი რიცხვითი სახელი და წილობითი რიცხვითი სახელი.

ა) რაოდენობითი რიცხვითი სახელი საგნის რაოდენობას გამოხატავს. იგი უნიშნოა, მაწარმოებელი არა აქვს. რაოდენობითი რიცხვითი სახელებია: sıfır, bir... dokuz, yüz, bin, iki yüz seksen, milyon... მისი კითხვაა kaç (რამდენი).

ბ) რიგობითი რიცხვითი სახელი გამოხატავს საგნის რიგს, იწარმოება შემდეგი სუფიქსებით:

- თანხმოვანზე დაბოლოებული ფუძეებისთვის:

-inci, -inci, -uncu, -üncü

ხმოვანზე დაბოლოებული ფუძეებისთვის:

-ncı, -nci, -ncu, -ncü

bir - biriinci; iki - ikinci; dört - dördüncü; beş - beşinci;

altı - altıncı; yedi - yedinci; dokuz - dokuzuncu; on - onuncu.

რიგობითი რიცხვითი სახელის კითხვაა kaçınıcı (მერამდენე, რიგით რომელი).

გ) განყოფითი რიცხვითი სახელი მთელი რიცხვის ტოლ ნაწილებად დაყოფილ რიცხვს გამოხატავს. იწარმოება რაოდენობითისაგან შემდეგი სუფიქსებით:

- თანხმოდანფუძიანთათვის: -ar, -er

- ხმოდანფუძიანთათვის: -şar, -şer

bir-birer (თითო-თითო), iki-ikişer (ორ-ორი), üç-üçer (სამ-სამი), on-onar (ათ-ათი), dokuz - dokuzar (ცხრა-ცხრა) yüz - yüzer (ას-ასი)

განყოფით რიცხვით სახელს დაესმის კითხვა kaçar (რამდენ-რამდენი).

დ) წილობითი რიცხვითი სახელი მთელის ნაწილს ანუ წილადს გამოხატავს. წარმოების წესი ასეთია: რაოდენობითი რიცხვითი სახელით გამოხატული მნიშვნელი ადგილობით ბრუნვაშია და წინ უსწრებს რაოდენობითი რიცხვითი სახელით გამოხატულ, სახელობით ბრუნვაში მყოფ მრიცხველს.

1/10 - onda bir

7/9 - dokuzda yedi

3/100 - yüzde üç ანუ 3%

25/100 - yüzde yirmi beş ანუ 25%

ათწილადები:

1,5 - bir tam, onda beş - ერთი მთელი, ხუთი მეათედი

0,07 - sıfır tam, yüzde yedi

8,46 - sekiz tam, yüzde kırk altı

2,112 - iki tam, binde yüz on iki

შენიშვნა: 1. პროცენტის ნიშანი % (ანუ სიტყვიერად yüzde) თურქულ ენაში წინ უსწრებს რიცხვით სახელს: 10% - %10 (yüzde on)

100% - %100 (yüzde yüz)

2. რიგობითი რიცხვითი სახელი გრაფიკულად გამოიხატება ან რომაული ციფრებით: I, II, V, X, XX.... ან არაბული ციფრით, რომელსაც მარჯვენა ქვედა კუთხეში უზის წერტილი: 7., 12., 100., 33. და ა.შ.

- Asansör kaçınıcı katta?
- Şimdi beşinci kattadır.
- Biz kaçınıcı kattayız?
- Biz ikinci kattayız.
- Yukarıda üçüncü kat var, aşağıda da birinci kat. Dersimiz birinci katta. Bazı öğrenci birinci katta. Öteki öğrenciler şimdi dördüncü katta, çünkü orada zengin bir kitaplık var.
- Bu binada kulüp yok mu?
- Nasıl yok, var.
- Kulüp altıncı kattadır.
- O, altıncı kat uzaktır...
- Asansör var, ya! Bu yapı on altı katlıdır.
- On altıncı katta ne var?
- On altıncı katta gözlemevi ve kuytu bir kahve var.
- Yemekhane kaçınıcı katta?
- Birinci kattadır. Yemekhanede her zaman tatlı ve çeşit-çeşit yemekler var.

სიტყვები:

asansör ლიფტი

aşağı ქვევით, ქვემოთ

bina შენობა

çeşit სახეობა, ნაირსახეობა

çeşit-çeşit ნაირ-ნაირი, ნაირგვარი

gözlemevi ობსერვატორია

her zaman ყოველთვის, ყოველ დროს

kahve კაფე

kitaplık ბიბლიოთეკა

kulüp კლუბი

kuytu მყუდრო

tat გემო

yapı შენობა, ნაგებობა

yemekhane სასადილო

yukarı ზევით, ზემოთ

zaman დრო

zengin მდიდარი

სავარჯიშო:

1. დაწერეთ თურქულად სიტყვიერად: 2, 84, 109, 1791; მე-17, მე-11, 38-ე, 96-ე, 121-ე 5/10, 7/8, 3/4, 2/9, 8/1000; 5%, 1%; 19-19, 25-25, 10-10.

2. თარგმნეთ თურქულად: დღეს ძალიან კარგი ამინდია. სტუდენტები ეზოში არიან. მესამე აუდიტორიაში ამჟამად გაკვეთილია. ობსერვატორია რომელ სართულზეა? ლიფტი სად არის? ლიფტი პირველ სართულზეა. ახლა სასადილოში ძალიან გემრიელი საჭმელებია? დიას, იქ ყოველთვის ნაირ-ნაირი საჭმელებია. კაფე სად არის? კაფე მეთექვსმეტე სართულზეა. ის ძალიან მყუდროა. ოთხ-ოთხი ფანქარი, შვიდ-შვიდი მერხი, ათ-ათი წიგნი. ამ ოთახებში ოც-ოცი მოსწავლეა. ყოველთვის ხუთ-ხუთი მოსწავლე ვართ. კედლებზე თითო-თითო ფანჯარაა.

მეს უთე გაკვეთილი

§1. კუთვნილების გამოხატვა თურქულ ენაში

თურქულ ენაში კუთვნილება შეიძლება გამოიხატოს პირის ნაცვალსახელების ნათესაობითი ბრუნვის ფორმებით (benim-ჩემი, benim-შენი, onun-მისი, bizim-ჩვენი, sizin-თქვენი, onların-მათი), მაგრამ ამასთანავე ენას აქვს მორფოლოგიური საშუალებაც - კუთვნილების ნაცვალსახელოვანი სუფიქსები, რომლებიც დაერთვის სახელის ფუძეს და გამოხატავს განუყოფელ კუთვნილებას.

კუთვნილებითი სუფიქსები
ზმოვანფუძიანი სახელებისთვის:

მხ. რიცხვი

I -m

II -n

III -sı, -si, -su, -sü

ჩემი

შენი

მისი

მრ. რიცხვი

-mız, -miz, -muz, -müz

-nız, -niz, -nuz, -nüz

-ları, -leri

ჩვენი

თქვენი

მათი

თანხმონიანფუძიანი სახელებისთვის:

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I -im, -im, -um, -üm	ჩემი	-ımız, -imiz, -umuz, -ümüz	ჩვენი
II -in, -in, -un, -ün	შენი	-ınız, -iniz, -unuz, -ünüz	თქვენი
III -ı, -i, -u, -ü	მისი	-ları, -leri	მათი

	მხ. რიცხვი	
I evim ჩემი სახლი	odam ჩემი ოთახი	bavulum ჩემი ჩემოდანი
II evin შენი სახლი	odan შენი ოთახი	bavulun შენი ჩემოდანი
III evi მისი სახლი	odası მისი ოთახი	bavulu მისი ჩემოდანი

	მრ. რიცხვი	
I evimiz ჩვენი სახლი	odamız ჩვენი ოთახი	bavulumuz ჩვენი ჩემოდანი
II eviniz თქვენი სახლი	odanız თქვენი ოთახი	bavulunuz თქვენი ჩემოდანი
III evleri მათი სახლი	odaları მათი ოთახი	bavulları მათი ჩემოდანი
მისი სახლები,	მისი ოთახები	მისი ჩემოდნები
მათი სახლები	მათი ოთახები	მათი ჩემოდნები

§2. ქონა-ყოლის (უქონლობა-უყოლობის) გამოსატყვა

კუთვნილებითსუფიქსიანი სახელი var და yok სიტყვების თანხლებით გამოხატავს ქონა-ყოლას (var-თან) და უქონლობა-უყოლობას (yok-თან).

	მხ. რიცხვი
defterim var (yok)	- რვეული მაქვს (არა მაქვს)
defterin var (yok)	- რვეული გაქვს (არა გაქვს)
defteri var (yok)	- რვეული აქვს (არა აქვს)

	მრ. რიცხვი
defterimiz var (yok)	- რვეული გვაქვს (არა გვაქვს)
defteriniz var (yok)	- რვეული გაქვთ (არა გაქვთ)

defterleri var (yok)

- რვეული აქვთ (არა აქვთ)

რვეულები აქვს (არა აქვს)

რვეულები აქვთ (არა აქვთ)

ტექსტი

Sınıfımız geniş, aydınlık ve temizdir. Duvarları ak, tabanı sarı, kapısı karadır. Pencereleleri beyaz perdelidir. Şimdi pencereleleri açıktır, çünkü hava ılıktır. Fakültemiz yedi katlı bir yapıdadır. Sınıfımız birinci katta. Avluya yakınız. Avlumuz ağaçlı, çiçekli bir yerdir. Sınıfımızda beş kişiyiz. Hepimiz çalışkanız, tembelimiz yok. Öğretmenlerimiz bizden çok memnundurlar. Notlarımız her zaman tamdır. Ana-babalarımız da memnundurlar.

Yapımızda iyi bir kitaplık var. Küçük kahvemiz de var, fakat katımızda içecek su yok. İçecek su yalnız avluda. İyi ki birinci kattayız ve avlu yakındır.

დიალოგი

- Affedersiniz, bu çocuk sizin midir?
- Hayır, benim değil, arkadaşımıdır.
- Bunun mu?
- Evet, efendim, bunundur.
- Şu beyaz tüylü köpek de arkadaşınızın mıdır?
- Hayır, köpek benimdir.
- Ne güzel kuyruğu var! Kaç yaşındadır?
- Bir yaşındadır. Bana amcamdan yadigârdır.
- Çok güzel yadigâr!

დიალოგი

- Günde kaç dersiniz var?
- Günde beş dersimiz var.
- Her gün beşer dersiniz mi var?
- Bazen dört, bazen beş dersimiz var?
- Bugün kaç dersiniz var?

- Bugün cumartesi, dört dersimiz var.
- Şimdi kaçınıcı dersteyiz?
- Şimdi üçüncü dersteyiz, daha bir ders var.
- Okutmanlarınız iyi insanlar mı?
- Tüm okutmanlarımız iyi insanlardır.
- Masada bir gözlük var, öğretmenin midir?
- Hayır, gözlük benimdir.

სიტყვები და გამოთქმები:

affedersiniz ბოდიში,	kişi ადამიანი; სული
უკაცრავად, მაპატიეთ	(რაოდენობის გაგებით)
amca ბიძა (მამის ძმა)	köpek ძაღლი
ana-baba დედ-მამა, მშობლები	kuyruk კუდი
arkadaş ამხანაგი	memnun კმაყოფილი, მაღლიერი
avlu ეზო	not ნიშანი, შეფასება
bazen ხან, ზოგჯერ	okutman მასწავლებელი
bunun ამისი	(უმაღლესი სასწავლებლის)
efendim ჩემო ბატონო	perde ფარდა
fakülte ფაკულტეტი	sınıf 1/კლასი, აუდიტორია;
gözlük სათვალე	2/კურსი
hepimiz ჩვენ ყველანი	su წყალი
ılık თბილი	taban იატაკი
içecek სასმელი, დასალევი	tam სრული, აბსოლუტური
insan ადამიანი	tam not უმაღლესი შეფასება
iyi კარგი	tüy ბეწვი
kaç yaşında რამდენი წლის	yadigâr სახსოვარი, საჩუქარი
ki რომ (კავშირი)	yer ადგილი

სავარჯიშო:

1. დაურთეთ კუთვნილებითი სუფიქსები შემდეგ სიტყვებს: amca, köpek, avlu, ders, çocuk, kat, kitap, cep, borç.
2. შეავსეთ წერტილებით აღნიშნული ადგილები:
Biz şimdi kaçınıcı derste...? Kitaplık beşinci kat... mıdır? Benim bir amca... var. Sizin kaç kitab... var? Bu yapıda asansör ... mu? Şimdi

sinifta öğretmen... mı? Bizim okutmanlar ... iyi insanlardır. Sizin her gün beş ders... mi var? Hayır, her gün beş dersimiz yok, bazen dört ders... vardır. Bu benim köpek ...dir.

3. თარგმნეთ თურქულად წერილობით: ახალგაზრდა დედ-მამა მყავს. ჯუჯა ფიჭვები გვაქვს. ჯუჯა ხეები გაქვთ? არა, არა მაქვს. ჩვენი სახლი კარგ ადგილზეა. სართულზე სასმელი წყალი არ არის. ეზოში ერთი პატარა კაფეა. ის კაფე ჩვენი არ არის. ჩვენი აუდიტორია მესამე სართულზეა. თქვენი აუდიტორია სად არის? ჩვენ აუდიტორია არა გვაქვს. ხან მე-4 ოთახში ვართ, ხან მე-7 ოთახში. ეს პატარა გოგონა შენი შვილია? დიახ, ეს გოგონა ჩემი შვილია. ძალიან ლამაზი ბავშვია. ის ქერა ქალი დედაშენია? დიახ, ქერა ქალი დედაჩემია, ის შავგრემანი კაცი კი მამაჩემია. დედაჩემი მასწავლებელია, მამაჩემი ინჟინერია. შენ რომელ ფაკულტეტზე ხარ? მე ამ ფაკულტეტზე ვარ.

§3. სახელის წარმოქმნა (-lık და -ci სუფიქსები)

I. -lık, -lik, -luk, -lük სუფიქსები ერთვის სახელის ფუძეს და აწარმოებს სხვადასხვა შინაარსის სახელებს:

1) აბსტრაქტულ სახელებს:

güzel – ლამაზი

güzellik - სილამაზე

derin – ღრმა

derinlik - სიღრმე

kahraman – გმირი

kahramanlık - გმირობა

iyi -კარგი, კეთილი

iyilik - სიკეთე

2) დანიშნულების სახელებს:

tuz - მარილი

tuzluk - სამარილე

elbise – კაბა

elbiselik - საკაბე

tavuk – ქათამი

tavukluk - საქათმე

yağmur – წვიმა

yağmurluk - საწვიმარი

göz – თვალი

gözlük - სათვალე

3) ერთნაირ საგანთა თავმოყრის ადგილს:

çam - ფიჭვი

çamlık - ფიჭვნარი

taş - ქვა

taşlık - რიყე

kum - ქვიშა

kumluk - ქვიშნარი

meşe - მუხა

meşelik - მუხნარი

შენიშვნა: *-luk* სუფიქსი კვაქვს ალბანეთის სახელმწიფოს სახელწოდებაშიც:

Arnavut - ალბანელი; *Arnavutluk* - ალბანეთი

დავალება: აწარმოეთ შემდეგი შინაარსის სახელები მოცემული სიტყვებიდან:

ა) დანიშნულების სახელები:

kostüm - კოსტუმი

kül - ფერფლი

güvercin - მტრელი

bey - ბეგი, მთავარი

yorgan საბანი

kira - ქირა

ბ) ერთნაირ საგანთა თავმოყრის ადგილი:

çalı - ბუჩქი

çiçek - ყვავილი

dağ - მთა

diken - ეკალი

söz - სიტყვა

ağaç - ხე

გ) აბსტრაქტული სახელები:

genç - ახალგაზრდა

kör - ბრმა

bol - უხვი

yoksul - ღარიბი

zengin - მდიდარი

ağır - მძიმე

II. -cı, -ci, -cu, -cü მჟღერთანხმოვანფუძიანი და ხმოვანფუძიანი სახელებისათვის

-cı, -ci, -cu, -cü ყრუთანხმოვანფუძიანი სახელებისათვის.

აღნიშნული სუფიქსებით იწარმოება ხელობის და მოსაქმეობის გამომხატველი სახელები:

ekmek - პური → ekmeççi - მეპურე; პურის გამყიდველი

araba – ურემი →	arabacı - მეურმე
kömür – ნახშირი →	kömürcü - მენახშირე
saat – საათი →	saatçi - მესაათე
kayık – ნავი →	kayıkçı - მენავე
değirmen – წისქვილი →	değirmenci - მეწისქვილე
yalan – ტყუილი →	yalancı - მატყუარა
yol – გზა →	yolcu - მგზავრი
top – ქვემეხი →	topçu - არტილერიისტი
tank – ტანკი →	tankçı - ტანკისტი
diş – კბილი →	dişçi - კბილის ექიმი, დანტისტი
aş – კერძი →	aşçı - მზარეული

დავალება: აწარმოეთ ხელობის სახელები შემდეგი სიტყვებიდან:

kürk ბეწვეული; ქურქი	balık თევზი
kitap წიგნი	şarap ღვინო
demir რკინა	savaş ომი, ბრძოლა
deniz ზღვა	güreş ჭიდაობა
uçak თვითმფრინავი	

§4. ზედსართავი სახელის ხარისხები

ვითარებით ზედსართავს სამი ხარისხი აქვს: დადებითი, ოდნობითი, აღმატებითი. დადებით ხარისხს მაწარმოებელი ნიშანი არა აქვს. ოდნობითი და აღმატებითი იწარმოება დადებითი ზედსართავის ფუძიდან სუფიქსაციით და სხვა საშუალებებით.

I. დადებითია: büyük, küçük, geniş, güzel, tatlı, acı (მწარე), ekşi (მჟავე), ak, kara, beyaz, siyah, sarı და სხვ.

II. ოდნობითი ხარისხის მაწარმოებელი სუფიქსებია: 1) მხოლოდ ფერის და გემოს აღმნიშვნელი სახელებისათვის:

-msı, -msi; -mtırak, -mtirak - ხმოვნის შემდეგ;

-ımsı, -ımsi; -ımtırak, -ımtirak - თანხმოვნის შემდეგ;

2) ფერის და გემოს აღმნიშვნელი და ყველა დანარჩენი ზედსართავებისათვის: -ca, -ce, -ça, -çe

büyük - büyükçe მოდილო, მოზრდილი

küçük - küçükçe მომცრო

geniş - genişçe ოდნავ ფართო, ოდნავ განიერი

güzel - güzelce მოლამაზო, ლამაზ-ლამაზი

tatlı - tatlımsı, tatlımtırak, tatlıca მოტკბო

acı - acımsı, acımtırak, acıca მომწარო

ekşi- ekşimsi, ekşimtırak, ekşice მომჟავო

ak - akça მოთეთრო

beyaz - beyazca მოთეთრო

kara - karaca მოშავო

siyah - siyahça მოშავო

sarı - sarımsı, sarımtırak მოყვითალო და ა.შ.

III. აღმატებითი ხარისხის მაწარმოებლებია:

ა) თავსართი en ნებისმიერ ვითარებით ზედსართავთან:

en büyük - უდიდესი en güzel - ულამაზესი

en küçük - უმცირესი en ak - უთეთრესი

ბ) ნაწილობრივი რედუქლიკაცია: ზედსართავის პირველი მარცვალი + ჩასართი თანხმოვანი ამ ოთხი თანხმოვნიდან: m, p, s, r და + სრული ზედსართავი.

kara - kapkara უშავესი

siyah - simsiyah უშავესი

ak - apak უთეთრესი

beyaz - bembeyaz უთეთრესი

dolu (სავსე) - dosdolu, dopdolu უსავსესი, პირით პირამდე სავსე

bütün (მთელი) - büsbütün მთლიანად, თავიდან ბოლომდე

doğru (სწორი) - dosdoğru უსწორესი

mor - mosmor ულურჯესი

temiz - tertemiz უსუფთავესი

çıplak (შიშველი) - çırpıplak უშიშველესი და ა.შ.

შენიშვნა: ჩასართი თანხმოვნების შერჩევის კანონზომიერება დადგენილი არ არის.

ყველა ზედსართავი ყველა ხარისხს ვერ იწარმოებს.

§1. თურქული იზაფეთი

თურქული იზაფეთი ატრიბუტული მსაზღვრელის კონსტრუქციაა, რომელშიც ორივე წევრი - მსაზღვრელიც და საზღვრულიც არსებითი ან გაარსებითებული სახელია. თურქული იზაფეთი სამ სახეობად იყოფა: პირველ, მეორე და მესამე იზაფეთად. სამივე იზაფეთში მსაზღვრელი წინ უსწრებს საზღვრულს.

პირველი იზაფეთი უნიშნოა. მსაზღვრელიც და საზღვრულიც ფუძის სახით არის წარმოდგენილი. მსაზღვრელი ნივთიერების აღმნიშვნელი არსებითი სახელია.

taş merdiven ქვის კიბე
altın saat ოქროს საათი
gümüş bilezik ვერცხლის სამაჯური
tahta ev ხის სახლი, ფიცრული სახლი
demir kapı რკინის კარი
mermer heykel მარმარილოს ქანდაკება

მეორე იზაფეთი ერთნიშნანია. მსაზღვრელი უნიშნოა. იგი ფუძის სახით არის წარმოდგენილი. საზღვრული ირთავს მესამე პირის კუთვნილებით სუფიქსს. იზაფეთი გადმოსცემს სხვადასხვა შინაარსს:

ა) დანიშნულებას, განკუთვნილებას:
okul defteri სასკოლო რვეული
çay kaşığı ჩაის კოვზი
iş günü სამუშაო დღე
tatil günü დასვენების დღე
kahve fincanı ყავის ფინჯანი
bağımsızlık savaşı დამოუკიდებლობისათვის ბრძოლა
erkek şapkası მამაკაცის ქუდი
pazar eğlencesi საკვირაო გასართობი

ბ) გეოგრაფიული ცნების აღმნიშვნელ საკუთარ სახელებს, სახელმწიფო დაწესებულებების ან საზოგადოებრივი ორგანიზაციის

სახელწოდებას, წიგნის ან ცალკეული ნაშრომის სათაურს, მრავალ ერთნაირ საგანთაგან ერთ გარკვეულს და სხვ.

Ankara kenti ქალაქი ანკარა

Kura akarsuyu მდინარე მტკვარი

Ararat dađı არარატის მთა

Kafkas dađları კავკასიის მთები

Van gölü ვანის ტბა

"Cumhuriyet" gazetesi გაზეთი "ჯუმჰურიეთი"

"Data Tutaşhia" romanı რომანი "დათა თუთაშხია"

elma ağacı ვაშლის ხე

devlet üniversitesi სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ilimler akademisi მეცნიერებათა აკადემია

Trabzon valisi ტრაპიზონის გუბერნატორი (ვალი)

მესამე იზაფეთი ორნიშნიანია. მსაზღვრელი ნათესაობით ბრუნვაშია, საზღვრული დაირთვს მესამე პირის კუთვნილებით სუფიქსს. ამ იზაფეთით გადმოიცემა:

ა) კონკრეტული კუთვნილება

arkadaşımın ailesi ჩემი ამხანაგის ოჯახი

öğretmenin gözünüğü მასწავლებლის სათვალე

odanın kapısı ოთახის კარი

çocuğın babası ბავშვის მამა

kitabın yaprakları წიგნის ფურცლები

ბ) ნაწილის მიმართება მთელთან

dersin sonu გაკვეთილის დასასრული

odanın yarısı ოთახის ნახევარი

defterlerin çoğu რვეულების უმეტესი ნაწილი

ekmeğın bir dilimi პურის ერთი ნატეხი

ağacın tepesi ხის კენწერო

გ) სუბიექტის ან ობიექტის მიმართება მოქმედებასთან (ასეთ შემთხვევაში საზღვრული ძირითადად მოქმედების მანერის აღმნიშვნელი სახელია):

çocuğın ağlayışı ბავშვის ტირილი

mektubun okunuşu წერილის წაკითხვა

milletvekilinin söylevi დეპუტატის სიტყვა
gözlerinin bakışı მისი თვალების გამოხედვა
harflerin söylenişi ბგერების წარმოთქმა

AİLEMİZ

Her ailenin bir adı var. Bizim ailemizin adı Erkut'tur. Erkut bizim soyadımızdır. Ben Kaya Erkut'um. Ablam Tülin Erkut'tur. Babam da Mehmet Erkut'tur. Bizim soyadımızda başka kimseler de var. Bunlardan biri amcam Ahmet Erkut'tur. Amcam babamın kardeşidir. Amcamın çocukları var. Onlar babamın yeğenleridir. Amcamın karısı benim yengemdir. Babamın bir de kız kardeşi var. O benim halamdır.

Annemin bir erkek kardeşi ve bir kız kardeşi var. Annemin erkek kardeşi benim dayımdır, kız kardeşi ise teyzemdir.

Benim iki dedem var. Birisi babamın babasıdır, birisi de annemin babası. Babamın annesi yok. Annemin annesi var. O benim anneannem yani ninemdir.

Amcam, dayım, halam, teyzem, onların çocukları, dedelerim, ninem, yengem akrabalarımıdır.

Yakın komşularımız da var. Onların çocukları benim arkadaşlarımdır. Ablamın, annemin ve babamın da arkadaşları var.

სიტყვები:

abla უფროსი და
ad სახელი
aile ოჯახი
akraba ნათესავი
başka სხვა
her ყოველი
kardeş ძმა
karı ცოლი
kimse ვინმე
kız kardeş და
komşu მეზობელი

biri, birisi ერთი მათგანი
dayı ბიძა, დედის ძმა
dede პაპა, ბაბუა
erkek kardeş ძმა
hala მამიდა
nine ბებია
soyadı გვარი
teyze დეიდა
yeğen ძმის ან დის შვილი;
ძმისწული ან დისწული
yenge აქ: ბიცოლა

სავარჯიშო:

1. თარგმნეთ ტექსტი ქართულად წერილობით.
2. ამოწერეთ ტექსტიდან მსაზღვრელ-საზღვრულები და მიაწერეთ, რომელი იზაფეთია.
3. თარგმნეთ თურქულად: ოქროს სამაჯური, რკინის კიბე, ვერცხლის საათი, ბორბალოს მთა, ქლაქი ბათუმი, სოფელი ანაგა, გაზეთი "ალია", საბავშვო წიგნი, მამაჩემის ძმა, დედაჩემის დედა, ჩაის ფინჯანი, ეზოს კარი, ამ ოთახის კედლები, დამოუკიდებლობის დღე, ბაზალეთის ტბა.

§2. მესამე სახის ბრუნება

მესამე სახის ბრუნებას განეკუთვნება შემდეგი სახელები:

- 1) ვველა სახელი, რომელსაც დართული აქვს მესამე პირის კუთვნილებითი სუფიქსი;
- 2) ნაცვალსახელები: bu, şu, o, kendi;
- 3) -ki სუფიქსიანი სახელები (-ki სუფიქსით წარმოებული მიმართებითი ზედსართავი სახელები და მიმართებითი ნაცვალსახელები).

ბრუნვის ნიშნები:

სახელობითი

ნათესაობითი

მიცემითი

ბრალდებითი

ადგილობითი

დაწყებითი

-nin, -nin, -nun, -nün

-na, -ne

-ni, -ni, -nu, nü

-nda, -nde

-ndan, -nden

სახ.	evi	bu	kendi	yarınki	seninki	babası
ნათ.	evinin	bunun	kendinin	yarınkinin	seninkinin	babasının
მიც.	evine	buna	kendine	yarınkine	seninkine	babasına
ბრ.	evini	bunu	kedini	yarınkini	seninkini	babasını
ადგ.	evinde	bunda	kendinde	yarınkindе	seninkinde	babasında
დაწყ.	evinden	bundan	kendinden	yarınkinden	seninkinden	babsından

- Şu defter seninki mi?
- Hayır, benimki çantamdadır.
- Ya o kitap?
- O kitap da benimki değil, onunkidir.
- Şu kalem yanındaki öğrencinin mi?
- Hayır, yanımdakinin değil, benimkidir.
- Şu çanta sizinki mi?
- Hayır, benimki sıranın altındadır.
- Ya kimindir?
- Onundur.
- Onunki mi?
- Evet, onunki.
- Benimki nerede?
- Sizinki sandalyededir.
- Senin defterin nerede?
- Benimki çantamın içindedir.

SINIFIMIZIN RENKLERİ

Bu sınıfımızdır. Sınıfımızın duvarları krem rengi, tavanı beyaz, kapı ve pencereleri açık mavi renktir. Tabanı ise kül rengidir. Sıralarımız açık sarı, yazı tahtamız kara ve öğretmen kürsüsü kahve rengidir. Kürsünün üzerinde renk-renk tebeşirler vardır. Sıraların üzerinde de defterler, kalemler ve kitaplar var.

Yanımdaki öğrencinin krem rengi sözlüğü ve açık kahve rengi kitabı var. Benim de kitabımın rengi açık kahve rengidir. Arkamdaki arkadaşım sarışındır, yanımdaki ve önümdeki arkadaşlarım ise esmerdirler.

NERELİSİNİZ?

- Günaydın!
- Günaydın!
- Affedersiniz, sizin adınız ne?
- Benim adım Taner'dir.

- Bay Taner, siz nerelisiniz?
- Ben Türk'üm. Ya siz?
- Ben Gürcü'yüm.
- Affedersiniz, adınız ne?
- Adım Tamaz'dır.
- Siz buralı mısınız?
- Hayır, buralı değilim, Batum'luyum. Siz İstanbul'lu musunuz?
- Hayır İstanbul'lu değilim, Edirneli'yim. Bay Tamaz, siz üniversiteli misiniz?
- Evet, üniversiteliyim.
- Kaçınıcı sınıftasınız?
- Birinci sınıftayım.
- Hangi fakültede?
- Hukuk fakültesinde.
- Batum'da kiminiz var?
- Batum'da annem, babam, ve bir kardeşim var.
- Kardeşiniz erkek mi, kız mı?
- Erkektir.
- Erkek kardeşiniz kaç yaşında?
- On yaşındadır, orta okul öğrencisidir.
- Ana-babanız necidirler?
- Annem doktor, babam fizikçidir.
- Şimdi neredeler? Batum'da mı, Tiflis'te mi?
- İkisi de Batum'da.

სიტყვები და გამოთქმები:

alt ქვეშ	იქ შიგ, შიგნით
arka უკან	ikisi ორივე
benimki ჩემი კუთვნილი, ჩემი საკუთრება	kendi თვითონ, თავად, საკუთარი თავი
fizikçi ფიზიკოსი	kiminiz var ვინ გყავთ?
günaydın დილა შშვიდლობისა	krem კრემი
hukuk სამართალი	kürsü კათედრა

neci რა პროფესიის, რა
სპეციალობის?

okul სკოლა

orta საშუალო

ön წინ

renk-renk ფერად-ფერადი

seninki შენი კუთვნილი, შენი
საკუთრება

sözlük ლექსიკონი

üniversiteli უნივერსიტეტის
სტუდენტი

üzer ზედ

yan გვერდი

yandaki გვერდით მყოფი,
გვერდით მდებარე

yarinki ხვალინდელი

yazi ნაწერი, დამწერლობა

yazi tahtası საწერი დაფა

ანდაზები:

Akıl yaşta değil, baştadır. Ak köpek, kara köpek ikisi de köpektir. Bir eve bir baca, bir karıya bir koca. Bugünün çocuğu yarının adamıdır. Deliye her gün bayram. Duvarların kulağı var. Her yokuşun bir inişi, her inişin bir yokuşu var. Erkek aslan aslan da, dişi aslan, aslan değil mi? İnsan insanın aynasıdır.

სიტყვები:

aslan ლომი

bugün დღევანდე-

iniş დაღმართი

ლი დღე

ayna სარკე

deli გიჟი

koca ქმარი

baca საკვამლე მილი

dişi ძუ

yarın ხვალინდელი

bayram დღესასწაული,
ბაირამი

erkek კაცი; აქ:
ხვალი

დღე, ხვალ

yokuş აღმართი

სავარჯიშო:

1. აბრუნეთ შემდეგი სიტყვები: şa, çocuğ, defterleri, onunki, buradaki
2. ქართულად თარგმნეთ წერილობით ტექსტი "Sınıfımızın renkleri".
3. ამოიწერეთ ტექსტიდან მაგალითები იზაფეთზე და აღნიშნეთ, რომელი იზაფეთია.
4. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს თურქულად:
 1. Adınız ve soyadınız nedir?
 2. Nerelisiniz?
 3. Kaç yaşındasınız?
 4. Üniversiteli misiniz?
 5. Kiminiz var?
 6. Onlar necidirler?
5. წერილობით თარგმნეთ ქართულად ანდაზები და დაისწავლეთ ზეპირად.

მეზვიდე ბაკვეთილი

§1. ზ მ ნ ა

თურქულ ზმნას აქვს უპირო და პირიანი ფორმები. უპირო ფორმებია: მასდარები, მიმლეობები და აბსოლუტივები. პირიანი ფორმებია კილოები და ღროები.

მასდარები:

მასდარი მოქმედების სახელია. მას ნაზმნარ სახელსაც უწოდებენ; აქვს ზმნის მთავარი თვისება – სახელს მართავს ბრუნვაში და აქვს სახელის მთავარი თვისებაც – ბრუნება. არსებობს მასდარების მთელი ჯგუფი: -mak მასდარი, -ma მასდარი, -dik მასდარი და -acak მასდარი.

1) -mak მასდარი, დანარჩენი მასდარებისაგან განსხვავებით, აბსტრაქტული სახელია, რის გამოც არ დაირთავს მრავლობითი რიცხვის და კუთვნილების სუფიქსებს.

-mak მასდარი იბრუნვის (არა აქვს მხოლოდ ნათესაობითი ბრუნვა), შეიწყობს თანდებულებს.

სახელობითი	-mak
ნათესაობითი	_____
მიცემითი	-mağa
ბრალდებითი	-mağı
ადგილობითი	-makta
დაწყებითი	-maktan

-mak მასდარის მაწარმოებელი სუფიქსებია -mak, -mek, რომლებიც ზმნის ფუძეს ერთვის: ol-mak (ყოფნა), git-mek (წასვლა), gel-mek (მოსვლა), de-mek (თქმა), düş-mek (დაცემა, ვარდნა) და ა.შ.

2) -ma, -me მასდარი კონკრეტული მოქმედების სახელია, ირთავს მრავლობითი რიცხვის და კუთვნილების სუფიქსებს, იბრუნვის (აქვს ყველა ბრუნვა), შეიწყობს თანდებულებს, მონაწილეობს II და III იზაფეთის კონსტრუქციაში. მაწარმოებელი სუფიქსებია: -ma, -me (ol-ma, git-me, gel-me, de-me, düş-me).

-ma მასდარის ბრუნვა:

სახ.	- ma, -me
ნათ.	-manın, -menin
მიც.	-maya, -meye
ბრ.	-mayı, -meyı
ადგ.	-mada, -mede
დაწყ.	-madan, -meden

კუთვნილებითსუფიქსიანი -ma მასდარი:

მხ. რიცხვი

I პირი:	olmam,	gitmem,	gelmem,	demem,	düşmem
II პირი:	olman,	gitmen,	gelmen,	demen,	düşmen
III პირი:	olması,	gitmesi,	gelmesi,	demesi,	düşmesi

მრ. რიცხვი

I პირი:	olmamız,	gitmemiz,	gelmemiz,	dememiz,	düşmemiz
II პირი:	olmanız,	gitmeniz,	gelmeniz,	demeniz,	düşmeniz
III პირი:	olmaları,	gitmeleri,	gelmeleri,	demeleri,	düşmeleri

3) -iş მასდარი მორფოლოგიურად -ma მასდარისაგან არ განსხვავდება. არის შინაარსობრივი სხვაობა: -iş მასდარი მოქმედების მანერას გამოხატავს. მისი მაწარმოებელი სუფიქსებია: -iş, -iş, -uş, -üş (oluş, gidiş, geliş, düşüş) თანხმოვანფუძიანი ზმნებისათვის და -yış, -yiş, -yuş, -yüş ხმოვანფუძიანი ზმნებისათვის:

ağla- yış (ტირილი), de-yiş, atla-yış (ნახტომი), üşü-yüş (გაცეხა), usu-yuş (ყეფა), benimse-yiş (შეთვისება).

4) -dik და -acak მასდარები ძალიან ახლოს დგას -ma მასდართან, მაგრამ მისგან განსხვავებით, -dik და -acak მასდარებს ზედსართავი სახელის თვისებებიც აქვს და მოქმედების დროის გაგებაც: -dik მასდარი მომხდარი მოქმედების სახელია, -acak მასდარი კი - სამომავლოდ განზრახული მოქმედებისა. თანამედროვე თურქულ ენაში -dik და -acak მასდარების ადგილს ხშირად იკავებს -ma მასდარი.

-dik მასდარის მაწარმოებელი სუფიქსებია:

ხმოვნისა და მჟღერი თანხმოვნის შემდეგ: -dık, -dik, -duk, -dük
ყრუ თანხმოვნის შემდეგ: -tık, -tik, -tuk, -tük

-dik მასდარი კუთვნილებითი სუფიქსითაც გვხვდება და კუთვნილებითი სუფიქსის გარეშეც. -acak მასდარი კი ყოველთვის კუთვნილებითსუფიქსიანია. ორივე მასდარი იბრუნვის და წინადადებაში სხვადასხვა წევრის ფუნქცია აქვს.

-acak მასდარის მაწარმოებელი სუფიქსებია:

თანხმოვნის შემდეგ: -acak, -ecek

ხმოვნის შემდეგ: -yacak, -yecek

შენიშვნა: ზმნის ძირის ბოლოკიდური ყრუ ხშული თანხმოვანი ხმოვნით დაწყებული სუფიქსის დართვის შემთხვევაში არ ჩაინაცვლებს შესატყვის მუღერს ანუ არ გამჟღერდება. გამონაკლისია მხოლოდ ორი ზმნა **gitmek** და **etmek**, რომლებშიც **t** თანხმოვანი ჩაინაცვლებს **d** თანხმოვანს ანუ მჟღერდება.

gitmek წასვლა (ზმნა)

gid-iş წასვლა (მასდარი)

yardım etmek დახმარება (ზმნა)

yardım ed-iş დახმარება (მასდარი)

gid-ecek-leri yer მათი წასასვლელი ადგილი

yardım ed-ecek-leri günler მათი დახმარების დღეები

დავკლებ: თარგმნეთ ქართულად შემდეგი წინადადებები:

1. Çocuğın okumak arzusu var.
2. Savaşa girmek kolaydır, ondan çıkmak zordur.
3. Zamanında derse girmeniz lâzım.
4. Bu okuma kitabı kimindir?
5. Bu kızın gülüşü de çok güzel, yürüyüşü de.
6. Doğduğu gün.
7. Yazdığın sözlerin anlamı nedir?
8. Yapacağınız işler çok mu? Hayır, yapacağım iş yok.
9. Yorgun musunuz? Gectiğiniz yol uzundur.
10. Sana diyeceğim birkaç kelime var.

anlam მნიშვნელობა, აზრი, შინაარსი	lâzım საჭირო
arzu სურვილი	okumak კითხვა; სწავლა
çıkmaq გასვლა	savaş ომი, ბრძოლა
doğmak დაბადება	yazmak წერა
geçmek გავლა	yapmak კეთება
girmek შესვლა	yorgun დაღლილი
gülmek გაცინება, სიცილი	yürümek სიარული
iş საქმე	zamanında დროულად,
kelime სიტყვა	თავის დროზე
kolay ადვილი	zor ძნელი

§2. მოქმედების სახის კატეგორია

თურქულ ენაში მოქმედების ოთხი სახე არსებობს: დადებითი, უარყოფის, შესაძლებლობითი და შეუძლებლობითი. დადებითი სახე უნიშნოა, მას მაწარმოებელი სუფიქსი არ გააჩნია. უარყოფა იწარმოება -ma, -me სუფიქსებით, შესაძლებლობა – -abil/-yabil, -ebil/-yebil სუფიქსებით და შეუძლებლობა -ama/-yama, -eme/-yeme სუფიქსებით. სახის მაწარმოებელი სუფიქსი წინ უსწრებს მასდარის, მიმღების, აბსოლუტივის, კილოს და დროის მაწარმოებელ სუფიქსებს და ზმნის ფუძის შიგნით არის მოქცეული.

bilmek ცოდნა

bil-me-mek არცოდნა

bil-ebil-mek ცოდნის შესაძლებლობა

bil-emek ვერ ცოდნა, ცოდნის შეუძლებლობა

§3. ბრძანებითი კილო

ბრძანებითი კილო გამოხატავს ბრძანებას, მოწოდებას, თხოვნას, სურვილს. დრო ფაქტობრივად მხოლოდ ერთი აქვს: მყოფადი. მხოლოდობით რიცხვში პირველი პირის ფორმა საერთოდ

არა აქვს, ხოლო მრავლობითში საკუთარი ნიშნის უქონლობის გამო იყენებს ნატვრითი კილოს პირველი პირის ფორმას.

კილოს მაწარმოებელი სუფიქსებია:

მხ. რიცხვი

I პირი _____

II პირი ზმნის ფუძეა, მაწარმოებელი არა აქვს

III პირი -sin, -sın, -sun, -sün

მრ. რიცხვი

I პირი თანხმოვნის შემდეგ: -alım, -elim

ხმოვნის შემდეგ: -yalım, -yelim

II პირი თანხმოვნის შემდეგ: -ınız, -iniz, -unuz, -ünüz (-ın, -in, -un, -ün)

ხმოვნის შემდეგ: -yınız, -yiniz, -yunuz, -yünüz (-yın, -yin, -yun, -yün)

III პირი -sınlar, -sinler, -sunlar, -sünler

უღლები პარადიგმები (დადებითი და უარყოფის სახეები)

დადებითი სახე

ზმნა gelmek

ზმნა yazmak

მხ. რიცხვი

II პირი gel მოდი!

yaz წერე! დაწერე!

III პირი gelsin მოვიდეს!

yazsın წეროს! დაწეროს!

მრ. რიცხვი

I gelelim მოვიდეთ!

yazalım ვწეროთ! დავწეროთ!

II geliniz მოდიოთ!

yazınız (yazın) წერეთ! დაწერეთ!

III gelsinler მოვიდნენ!

yazsınlar წერონ! დაწერონ!

II gelme არ მოხვიდე!
III gelmesin არ მოვიდეს!

yazma არ დაწერო!
yazmasın არ დაწეროს!

მრ. რიცხვი

I gelmeyelim არ მოვიდეთ!
II gelmeyiniz არ მოხვიდეთ!
III gelmesinler არ მოვიდნენ!

yazmayalım არ ვწეროთ!
არ დავწეროთ!
yazmayınız (yazmayın) არ წეროთ!
არ დაწეროთ!
yazmasınlar არ წერონ!
არ დაწერონ!

ტექსტი

Bugün evde çok işimiz var, çünkü bayram günüdür.

- Leyla, gel, bana yardım et! Ali'ye söyle, o da gelsin ve bana yardım etsin! Biz, üçümüz, annemize yardım edelim

-Ali, git, çiçek al! Leyla, sen burasını temizle! Unutmayınız, bugün bayram var. Her köşe-bucağın temiz olması gerek.

* * *

- Fikret, kitabım galiba sendedir. Lütfen, yarın getir, bana çok lazımdır.

- Hayır, kitabın bende değil, Ayşe' dedir.

- Lütfen, kitabımı Ayşe'den al, bu akşam bana getir!

- Peki, ama bu akşam Ayşe evde değil.

- Başka çare yok, yarın derste kitabımı Ayşe' den al ve bana getir, çünkü bana çok lazımdır.

VÜCÜDÜMÜZ

- Suna, ayağa kalk ve söyle bana, vücüdümüz kaç kısımdır?
- Üç kısımdır, öğretmenim.
- Peki, kısımların adları söyle!
- Baş, gövde, kollar ve bacaklar.
- Başımızda neler var?
- Başımızda saçlar, alın, kaş, kirpikler, burun, kulak, yanak, dudak, ağız ve çene var.
- Normal insanın kaç gözü var?
- Normal insanın bir alını, iki kaşı, iki gözü, birçok kirpikleri, bir burnu, iki kulak, iki yanağı, iki dudağı, bir ağız ve bir çenesi var. Ağız içinde bir dil ve otuz iki diş var.

ანდაზები:

Atın ölümü arpadan olsun! Ayağını yorganına göre uzat! Bin defa ölç, bir defa kes! Köpegi an, çomağını yanına koy! Ne şiş yansın, ne kebab! Üzümü ye, bağını sorma!

სიტყვები და გამოთქმები:

ağız პირი	burun ცხვირი
akşam საღამო	çare საშუალება, გამოსავალი, გზა
alın შუბლი	çene ნიკაპი, ყბა
almak აღება	çomak კომბალი
(-den almak - გამორთმევა, წამოღება)	defa -ჯერ, -ხელ; (bir defa- ერთჯერ, ერთხელ)
baş თავი	dil ენა
anmak ხსენება	diş კბილი
at ცხენი	dudak ბაგე, ტუჩი
ayağa kalkmak ფეხზე აღგომა	galiba ალბათ
bacak ფეხი (ზემოდან ტერფამდე)	gerek საჭიროა
bağ ვენახი	getirmek მოტანა
başka სხვა	göre მიხედვით (მიცემითი ბრუნვის თანდებული)

burası აქაურობა

gövde ტანი

iş საქმე

kaş წარბი

kebab მწვადი

kesmek ჭრა, გაჭრა

kirpik წამწამი

kısım ნაწილი

kol მკლავი (kollar ve bacaklar

კიდურები)

koymak დადება

köşe-bucak კუთხე-კუნჭული

kulak ყური

lâzım საჭირო; (bana lâzım

მჭირდება)

lütfen გეთაყვა, თუ შეიძლება

ne . . . ne - არც . . . არც

ölçmek გაზომვა

ölüm სიკვდილი

saç თმა

sormak შეკითხვა

söylemek თქმა, ლაპარაკი

şiş შამფური

temizlemek დასუფთავება,

გასუფთავება

unutmak დავიწყება

uzatmak გაჭიმვა, გაწვდენა

üzümüz ჩვენ სამნი

üzüm ყურძენი

vücüt სხეული

yanak ლოყა

yanmak წვა

yarın ხვალ

yemek ჭამა

yorgan საბანი

სავარჯიშო:

1. აუღლეთ ბრძანებით კილოში ზმნები: söylemek, unutmak, getirmek, uzatmak, temizlemek, anmak, kesmek, koymak, sormak, yanmak, yemek, ölçmek, kalkmak.

2. თარგმნეთ თურქულად წერილობით:

1. ჩემ მეზობელს შავი ძაღლი ჰყავს.
2. ამ ქერა გოგონას გრძელი თმები აქვს.
3. ცისფერი თვალები ძალიან ლამაზია.
4. ეს შავთვალა ბავშვი ვისია?
5. პატარა ბავშვს ყველა კბილი არა აქვს.

3. თარგმნეთ ანდაზები ქართულად და დაისწავლეთ ზეპირად.

4. აწარმოეთ უარყოფითი, შესაძლებლობის და შეუძლებლობის სახეები შემდეგი დადებითი მასდარებიდან: yemek, yanmak, sormak, ölçmek, uzatmak, kesmek, gitmek, okumak, yazmak, almak, düşmek, girmek, yürümek, çıkmak.

§1. თხრობითი კილოს მარტივი დროები

თხრობითი კილო რეალური მოქმედების გამოხატველი დროა. იგი იყოფა მარტივ და რთულ გრამატიკულ დროებად.

მარტივი დროებია: აწმყო-განსაზღვრული დრო, ნამყო-კატეგორიული დრო, მომავალი-კატეგორიული დრო, ნამყო-შედევობითი დრო და აწმყო-მყოფადი დრო. ყველა დროს აქვს დასწრებული და დაუსწრებელი აქტის ფორმები.

აწმყო-განსაზღვრული დრო

გამოსატავს მოქმედებას, რომელიც ლაპარაკის მომენტში ხდება ან გააზრებულია ლაპარაკის მომენტში. დროის მაწარმოებელი სუფიქსებია:

ხმონის შემდეგ: -yor

თანხმონის შემდეგ: -iyor, -iyor, -uyor, -üyor

პირის ნიშნებია შემასმენლობითი ნაცვალსახელოვანი სუფიქსები. მესამე პირის ფორმა დროის ფუძეა. მხოლოდობით რიცხვში მას პირის ნიშანი არ ერთვის,

მრავლობითში მხოლოდ რიცხვის ნიშანს ირთავს. დროს აქვს მოქმედების ყველა სახის ფორმები, მტკიცებითიც და კითხვითიც.

უღლების მაგალითები: ზმნები yazmak, demek

დადებითი სახე

მხ. რიცხვი

I yaz-iyor-um ვწერ

de-yor-um > di-yor-um ვამბობ

II yaz-iyor-sun წერ

de-yor-sun > di-yor-sun ამბობ

III yaz-iyor წერს

de-yor > di-yor ამბობს

მრ. რიცხვი

I yaz-iyor-uz ვწერთ

de-yor-uz > di-yor-uz ვამბობთ

II yaz-iyor-sunuz წერთ

de-yor-sunuz > di-yor-sunuz ამბობთ

III yaz-iyor-lar წერენ

de-yor-lar > di-yor-lar ამბობენ

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I yaz-iyor muyum? ვწერ?

di-yor muyum? ვამბობ?

II yaz-iyor musun? წერ?

di-yor musun? ამბობ?

III yaz-iyor mu? წერს?

di-yor mu? ამბობს?

მრ. რიცხვი

I yaz-iyor muyuz? ვწერთ?

di-yor muyuz? ვამბობთ?

II yaz-iyor musunuz? წერთ?

di-yor musunuz? ამბობთ?

III yaz-iyor-lar mı? წერენ?

di-yor-lar mı? ამბობენ?

უარყოფის სახე (yazmamak, dememek)

მხ. რიცხვი

I yazma-yor-um >yazmı-yor-um არ ვწერ

demi-yor-um არ ვამბობ

II yazma-yor-sun >yazmı-yor-sun არ წერ

demi-yor-sun არ ამბობ

III yazma-yor >yazmı-yor არ წერს

demi-yor არ ამბობს

მრ. რიცხვი

I yazmı-yor-uz არ ვწერთ

demi-yor-uz არ ვამბობთ

II yazmı-yor-sunuz არ წერთ

demi-yor-sunuz არ ამბობთ

III yazmı-yor-lar არ წერენ

demi-yor-lar არ ამბობენ

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I yazmı-yor muyum? არ ვწერ?

demi-yor muyum? არ ვამბობ?

II yazmı-yor musun? არ წერ?

demi-yor musun? არ ამბობ?

III yazmı-yor mu? არ წერს?

demi-yor mu? არ ამბობს?

მრ. რიცხვი

I yazmı-yor muyuz? არ ვწერთ?

demi-yor muyuz? არ ვამბობთ?

II yazmı-yor musunuz? არ

demi-yor musunuz? არ ამბობთ?

წერთ?

III yazmı-yor-lar mı? არ წერენ?

demi-yor-lar mı? არ ამბობენ?

შესაძლებლობის სახე (yazabilmek, diyebilmek)

მხ. რიცხვი

I yazabil-iyor-um შემიძლია წერა	diyebil-iyor-um შემიძლია თქმა
II yazabil-iyor-sun შეგიძლია წერა	diyebil-iyor-sun შეგიძლია წერა
III yazabil-iyor შეუძლია წერა	diyebil-iyor შეუძლია თქმა

მრ. რიცხვი

I yazabil-iyor-uz შეგვიძლია წერა	diyebil-iyor-uz შეგვიძლია თქმა
II yazabil-iyor-sunuz შეგიძლიათ წერა	diyebil-iyor-sunuz შეგიძლიათ თქმა
III yazabil-iyor-lar შეუძლიათ წერა	diyebil-iyor-lar შეუძლიათ თქმა

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I yazabil-iyor muyum? შემიძლია წერა?	diyebil-iyor muyum? შემიძლია თქმა?
II yazabil-iyor musun? შეგიძლია წერა?	diyebil-iyor musun? შეგიძლია თქმა?
III yazabil-iyor mu? შეუძლია წერა?	deyebil-iyor mu? შეუძლია თქმა?

მრ. რიცხვი

I yazabil-iyor muyuz? შეგვიძლია წერა?	diyebil-iyor muyuz? შეგვიძლია თქმა?
II yazabil-iyor musunuz? შეგიძლიათ წერა?	diyebil-iyor musunuz? შეგიძლიათ თქმა?
III yazabil-iyorlar mı? შეუძლიათ წერა?	diyebil-iyor-lar mı? შეუძლიათ თქმა?

შეუძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი

I yazami-yor-um ვერ ვწერ	diyemi-yor-um ვერ ვამბობ
II yazami-yor-sun ვერ წერ	diyemi-yor-sun ვერ ამბობ
III yazami-yor ვერ წერს	diyemi-yor ვერ ამბობს

მრ. რიცხვი

I yazami-yor-uz ვერ ვწერთ	diyemi-yor-uz ვერ ვამბობთ
II yazami-yor-sunuz ვერ წერთ	diyemi-yor-sunuz ვერ ამბობთ
III yazami-yor-lar ვერ წერენ	diyemi-yor-lar ვერ ამბობენ

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I yazami-yor muyum? ვერ ვწერ?	diyemi-yor muyum? ვერ ვამბობ?
II yazami-yor musun? ვერ წერ?	diyemi-yor musun? ვერ ამბობ?
III yazami-yor mu? ვერ წერს?	diyemi-yor mu? ვერ ამბობს?

მრ. რიცხვი

I yazami-yor muyuz? ვერ ვწერთ?	diyemi-yor muyuz? ვერ ვამბობთ?
II yazami-yor musunuz? ვერ წერთ?	diyemi-yor musunuz? ვერ ამბობთ?
III yazami-yor-lar mı? ვერ წერენ?	diyemi-yor-lar mı? ვერ ამბობენ?

შენიშვნა: ორ ფართო ხმოვანს (a, e) შორის მღქცეული y -ის წინამავალი ფართო ხმოვანი ვიწროვდება და გვაძლევს შესაბამისად $a > i$, $e > i$. დავიწროებული ხმოვანი ეძორჩილება ხმოვანთა ჰარმონიის კანონს და ემსგავსება თავის წინამავალ ხმოვანს.

KIRTASIYECİDE

- Günaydın, efendim!
- Günaydın, ne arzu ediyorsunuz?
- Çift çizgili defter var mı?
- Çift çizgili defter yok, tek çizgili ve çizgisiz defter var.
- Peki, tek çizgili olsun.
- Kaç yapraklı?
- Kırk ve yüzer yapraklı.
- Kaç adet defter istiyorsunuz?
- Dört adet kırk yapraklı ve iki adet de yüz yapraklı.
- Buyurunuz. Başka şey istemiyor musunuz?
- Bir tükenmez kalem istiyorum.
- Hangilerinden istiyorsunuz? Ucuzlarından mı, yoksa pahalılarından mı?
- Ne gibi tükenmezler var, lütfen, gösteriniz bana!
- İşte, buyurunuz!
- Bunlardan istiyorum. Bir kurşunkalem, iki tükenmez kalem yedeği, bir silgi, bir cetvel, bir tüp zambak ve bir şişe de mürekkep verin!
- Buyurunuz!
- Karbon kâğıdı var mı?
- Hayır, yoktur.
- Hepsi ne tutuyor?
- 1 984 365 lira.
- Allahısmarladık!
- Güle güle, yine buyurunuz!

სიტყვები და გამოთქმები:

adet ცალი	kırtasiyeci საკანცელარიო
Allahısmarladık ნახვამდის	საქონლის გამყიდველი
buyurunuz 1. ინებეთ;	lira ლირა (თურქეთის ფულის
2. მობრძანდით	ერთეული)
çift წყვილი	mürekkep მელანი
çizgi ხაზი, ზოლი	ne gibi რანაირი
göstermek ჩვენება, დანახვება	pahalı ძვირი, ძვირად ღირებული
güle güle ნახვამდის (დამშვიდო-	şişe ბოთლი
ბებაზე საპასუხოდ ამბობენ)	tek ერთი, ერთადერთი, ცალი
hangilerinden რომელთაგან	tek çizgili ცალხაზიანი
hepsi ყველა	tutmak დაჭერა (ne tutuyor? რას
istemek ნდომა, სურვილი,	შეადგენს? რამდენია?)
წადილი	tüp ტუბი
karbon kâğıdı ეგზემპლარის	ucuz იაფი
გასამრავლებელი ქაღალდი	yaprak ფურცელი
	yedek სათადარიგო
	zamlık წებო

სავარჯიშო:

1. თარგმნეთ ტექსტი ქართულ ენაზე წერილობით.
2. აბრუნეთ შემდეგი სახელები: baş, göz, vücut, kulak, çene, bacak, tüp, şişe, pahalı, çizgi, mürekkep.
3. აუღლეთ აწმყო-განსაზღვრულ დროში ზმნები: istemek, sormak, tutmak, göstermek
4. აუღლეთ ბრძანებით კილოში ზმნები: göstermek, tutmak

ARKADAŞIMIN AİLESİ

Benim bir candan dostum var. Adı İskender'dir. 35 yaşında ve evli bir adamdır. Saat fabrikasında mühendistir. Bu fabrikada artık sekiz yıl çalışıyor. Eşi Zeynep Hanım genç, fakat ağırbaşlı bir kadındır. Bir yüksek okulda Türkçe öğretmenidir.

Zeynep Hanım her sabah evden erken çıkıyor ve işe gidiyor. Eve geç dönüyor, çünkü okulda her zaman çok işi vardır. Boş vakti azdır.

Bu karı-kocanın üç çocuğu var: bir oğlu ve iki kızı. Onların küçük kızları Berrin altı yaşındadır. Okula daha devam etmiyor, fakat okumak arzusu var. Büyük kızları yani Berrin'in ablası Selma, ilk okulun ikinci sınıfında okuyor. O çok sevimli, fakat biraz tembel bir kızdır. Oğulları, yani Selma ve Berrin'in ağabeyleri Fikret on iki yaşında, uzun boylu, kara saçlı ve kara gözlü bir çocuktur. Orta okulun altıncı sınıfındadır. Notları her zaman tamdır, çünkü Fikret çok çalışkan ve yetenekli bir öğrencidir. Ana-babası ve öğretmenleri ondan pek memnundurlar.

İskender ve Zeynep çocuklarına çok iyi bakıyorlar. Bu işte onlara Zeynep Hanım'ın anası ve babası, yani İskender'in kaynanası ve kaynatası yardım ediyorlar. Büyük anne ve büyük baba torunlarından pek memnundurlar.

İskender'in de annası ve babası var, ama babası öz değil üveydir. İskender'in daha iki öz kardeşi, bir üvey ablası var. Her iki kardeşi subaydır. Adları Zeki ve Murat'tır. Zeki evli ve iki çocuğu var. Murat bekârdır. Üvey ablası evli değildir.

İskender'in ve Zeynep Hanım'ın birçok akrabaları var: birkaç amca, hala, dayı, teyze, yeğen, amcazadeleri filân.

სიტყვები და გამოთქმები:

ağabey უფროსი ძმა
ağırbaşlı სერიოზული, ჭკვიანი
amcazade ბიძაშვილი ძამის
მხრიდან

artık უკვე
bakmak შეხედვა; აქ: მიხედვა,
მოვლა-პატრონობა
bekâr უცოლო
boş თავისუფალი
büyük აქ: ასაკით უფროსი

büyük anne დიდდა, ბებია
büyük baba პაპა, ბაბუა
candan dost გულითადი მეგობარი
çalışmak მუშაობა
çıkmaq გასვლა
daha ჯერ კიდევ
devam etmek რეგულარულად
სიარული სადმე
dönmek დაბრუნება

evli გათხოვილი, ცოლიანი
eş მეუღლე
fabrika ფაბრიკა, ქარხანა
filân/falan და ა.შ.
geç გვიან
hanım ქალბატონი
ilk okul დაწყებითი სკოლა
iş საქმე; სამსახური
karı-koca ცოლ-ქმარი
oğul ვაჟიშვილი
okula devam ediyor სკოლაში

დადის

orta okul საშუალო სკოლა
öz საკუთარი, ღვიძლი, მკვიდრი
sabah დილა
sevimli საყვარელი
subay ოფიცერი
Türkçe თურქული ენა
üvey ნაცვალი, გერი
üvey baba მამინაცვალი
üvey kardeş გერი ძმა
yüksek okul უმაღლესი
სასწ კლებელი, ინსტიტუტი

სავარჯიშო:

1. თარგმნეთ ტექსტი ქართულად წერილობით.
2. ამოწერეთ ტექსტიდან იზაფეთის მაგალითები და მიუწერეთ, რომელი იზაფეთია.
3. აუღლეთ აწმყო-განსაზღვრულ დროში ზმნები: çıkmak, dönmek, yardım etmek, gitmek, söylemek.
4. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს წერილობით:
 1. İskender kaç yaşındadır?
 2. İskender'in eşinin adı ne?
 3. Zeynep Hanım nasıl bir kadındır?
 4. Zeynep Hanım'ın boş vakti var mı?
 5. Karı-kocanın kaç çocuğu var?
 6. Çocukların adlarını söyleyiniz!
 7. Fikret nasıl bir çocuktur?
 8. Karı-kocaya kim yardım ediyor?
 9. İskender'in öz babası var mı?
 10. İskender'in kardeşleri necidirler?
 11. Çocuklardan kimler memnun?
 12. Karı-kocanın ne gibi akrabaları vardır?

Evim Fevzi Paşa Mahallesi'ndedir. Doğduğum, büyüdüğüm evimi çok seviyorum. Geniş bir bahçenin ortasında iki katlı, sağlam bir yapıdır. Bahçe yolu taş döşelidir.

Yolun iki yanı çimenliktir. Bahçemizde meyve ağaçları ve renkreng çiçekler vardır. Bahçeye bakmak emekli dedemin görevidir.

Evimizin geniş bir kapısı var. Girişinde büyük bir salon var. Biz orada paltolarımızı, ayakkabılarımızı çıkarıyoruz. Salonun sağ tarafında misafir odası vardır. Salonun sol tarafında oturma odası bulunuyor. Annem, babam, dedem, ninem, Tülin ablam ve ben burada oturuyoruz. Burada yemek yiyoruz. Alt katta mutfak, erzak odası, yüz numara ve banyo var. Oturma odamızda bir divan, iki koltuk, televizyon, radyo, bir kitaplık ve çiçek saksıları var. Mutfakta bir yemek masası, sandalyeler, mutfak sobası, buzdolabı ve bir büfe var.

Üst katta dört oda vardır. Bu odalardan biri ana-babamın yatak odasıdır, biri - dedemin ve ninemin odasıdır. Tülin ablam ve ben bir odada birlikteyiz. Dördüncü oda çalışma odamızdır. Burada babam, Tülin ablam ve ben çalışıyoruz. Çalışma odamızda kitap dolu bir kitaplık ve uzun bir yazı masası var.

Ana-babamın yatak odasına iki kişilik bir yatak, dört kanatlı elbise dolabı ve bir boy aynası var.

Odalarımız güneşli ve aydınlıktır. Sağlığa elverişlidir.

სიტყვები და გამოთქმები:

alt ქვედა	büfe ბუფეტი
ayakkabı ფეხსაცმელი	büyümek გაზრდა
ayna სარკე	çalışma odası სამუშაო ოთახი
boy aynası დიდი სარკე, კედლის	çıkarmak გახდა, გაძრობა
	çimen მოლი
bahçe yolu ბალის ბილიკი	divan დივანი
banyo სააბაზანო	dolap კარადა
buzdolabı მაცივარი	

dolu სავსე (kitap dolu წიგნებით
სავსე)

döşeli აქ: მოკირწყლული (taş döşeli ქვაფენილი, მოკირწყლული)

elbise dolabı ტანსაცმლის
კარადა, გარდერობი

elverişli სასარგებლო,
ხელშემწყობი

emekli პენსიონერი

erzak სურსათი (erzak odası
საკუჭნაო)

giriş შესასვლელი

görev მოვალეობა, სამსახური

iki kişilik ორადგილიანი,
ორსაწოლიანი

kanat ფრთა; აქ: კარი
kitaplık წიგნების კარადა,
ბიბლიოთეკა

koltuk სავარძელი

mahalle უბანი

misafir სტუმარი

mutfak სამზარეულო
orta შუა

oturmak 1. ცხოვრება; 2. ჯდომა
oturma odası საცხოვრებელი
ოთახი

palto პალტო

sağlam გამძლე, მტკიცე, მაგარი,
მკვიდრი

sağlık ჯანმრთელობა

saksı ყვავილების ქოთანა

salon მისაღები ოთახი, სალონი

sevmek სიყვარული

soba ღუმელი, ქურა

taş ქვა

üst ზედა

yan მხარე; გვერდი

yatak odası საწოლი ოთახი

yazı masası საწერი მაგიდა

yemek masası სასადილო

მაგიდა

yüz numara ტუალეტი

სავარჯიშო:

1. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს წერილობით:

1. Kaç katlı evde oturuyorsunuz?

2. Sizin daireniz (ბინა) kaç odalıdır?

3. Çalışma odanız var mı?

4. Mutfağınızda neler var?

5. Senin yatak odan var mı?

6. Misafir odanızda neler var?

7. Evinizin avlusunda meyve ağaçları ve çiçekler var mı?

8. Senin odan kaçınıcı kattadır?

9. Yatak odan güneşli ve aydınlık mıdır?

2. აუღლებთ ბრძანებით კილოსა და აწმყო-განსაზღვრულ დროში ზმნები: bulunmak, çıkarmak, sevmek.

3. დაურთეთ ყველა პირის (ორივე რიცხვის) კუთვნილებითი სუფიქსები: mutfak, görev, dolap, buzdolabı, misafir, koltuk, divan, ayna სიტყვებს.

მეცხრე ბაკვეთილი

§1. მიმღეობები

მიმღეობა ზმნის უპირო ფორმებს განეკუთვნება. იგი ნაზმნარი ზედსართავი სახელია. აქვს სახელის თვისებებიც და ზმნისაც. სახელის თვისებათაგან მას აქვს ბრუნება და თანდებულის შეწყობის უნარი. ზმნური თვისებებია დროის გაგება და სახელის მართვა ბრუნვაში. თურქულ ენაში მიმღეობების ხუთი ჯგუფი არსებობდა, რომელთაგან ერთი ხმარებაში აღარ არის, დანარჩენი ოთხი თანამედროვე თურქულ ენაშიც აქტიურად გამოიყენება. ეს ჯგუფებია: 1) -yor მიმღეობა, 2) -an მიმღეობა, 3) -ar მიმღეობა, 4) -acak მიმღეობა, 5) -miş მიმღეობა.

-yor მიმღეობა თანამედროვე თურქულ ენაში მხოლოდ აწმყო-განსაზღვრული დროის პირიანი ფორმების წარმოებას უღვევს საფუძვლად, სხვა ფუნქცია აღარ აკისრია.

-an მიმღეობა იწარმოება -an, -en, -yan, -yen სუფიქსებით, რომლებიც ზმნის ნებისმიერი სახის ფუძეს დაერთვის. ამ მიმღეობას დროის სემანტიკა არ გააჩნია და ამიტომ არცერთი გრამატიკული დროის პირიანი ფორმების საფუძველს არ წარმოადგენს. კონტექსტის მიხედვით იგი აწმყო დროსაც შეიძლება გამოხატავდეს და ნამყოსაც.

bunu yazan adam ამის დამწერი კაცი
saraya benzeyen kule სასახლის მსგავსი კოშკი
ağlayan çocuk მტირალი ბავშვი
esen rüzgâr მქროლავი ქარი

düşünen hayvan მოაზროვნე ცხოველი
atılan ok გასროლილი ისარი
faydası olmayan göz ურგები თვალი

-ar მიმღეობა გამოხატავს ჩვეულ, რეგულარულ და პოტენციურ მოქმედებას. იგი არ არის დროით შეზღუდული. უფრო მოქმედების უნარს გამოხატავს, ვიდრე კონკრეტულ მოქმედებას. მიმღეობის მაწარმოებელი სუფიქსებია:

1) ხმოვანფუძიან ზმნებთან: -r

2) ერთმარცვლიან თანხმოვანფუძიან (15 ზმნის გარდა) ზმნებთან: -ar, -er

3) მრავალმარცვლიან თანხმოვანფუძიან ზმნებთან და ერთმარცვლიან 15 ზმნასთან: -ır, -ir, -ur, -ür

გამონაკლისი 15 ზმნაა: almak, bilmek, bulmak, denmek, durmak, gelmek, görmek, kalmak, olmak, ölmek, sanmak, varmak, vermek, vurmak, yenmek.

4) უარყოფის და შეუძლებლობის სახის ზმნებთან: -z

yazar მწერალი

akar su მდინარე (მიმდინარე წყალი)

güvenilir insan სანდო ადამიანი

çalar saat მალევიდარა საათი (საათი, რომელიც რეკავს)

açar gasalები, gasasxსნელი

bilgisayar კომპიუტერი (ცოდნის გამოძთველი)

güler yüzlü პირმცინარი

dayanılmaz ağrı აუტანელი ტკივილი, გაუსაძლისი

ტკივილი

beklenilmez cevap მოულოდნელი პასუხი

görür göz მხედველი თვალი

okur მკითხველი

okur-yazar წიგნიერი (წერა-კითხვის მცოდნე)

sönmez ateş ჩაუქრობელი ცეცხლი

utanmaz adam ურცხვი ადამიანი

-acak მიმღეობა გამოხატავს განზრახულ მოქმედებას. საფუძვლად უდევს მომავალი კატეგორიული დროის პირიანი ფორმების წარმოებას. იბრუნვის, შეიწყობს თანდებულებს და

ერთავს მრავლობითი რიცხვის ნიშანს. მას მომავალი დროის მიმღობასაც უწოდებენ.

მიმღობის მაწარმოებელი სუფიქსებია: -acak, -ecek თანხმოვნის შემდეგ
-yacak, -yecek ხმოვნის შემდეგ

gelecek zaman მომავალი დრო
okunacak kitap წასაკითხი (წასაკითხავი) წიგნი
kalkacak tren გასასვლელი მატარებელი
ağırlanacak konuk გასამასპინძლებელი სტუმარი
oturacak yer დასაჯდომი ადგილი
ağlanacak talih სატირალი ბედი
diyecek სათქმელი
yiyecek საჭმელი
gidecek yol წასასვლელი გზა

-miş მიმღობა ნამყო დროის მიმღობის სახელით არის ცნობილი. გამოხატავს წარსულში მომხდარი მოქმედების შედეგს. საფუძვლად უდევს ნამყო-შედევობითი დროის პირიანი ფორმების წარმოებას.

მიმღობის მაწარმოებელი სუფიქსებია: -mış, -miş, -muş, -müş
geçmiş zaman წარსული დრო
kurumuş ağaç გამხმარი ხე
pişmiş aş მოხარული საჭმელი
ölmüş eşek მკვდარი ვირი
sönmüş gözler ჩამქრალი თვალები
solmuş çiçek დამჭკნარი ყვავილი
açık bırakılmış kapı ღიად დატოვებული კარი
olmuş meyve მწიფე ხილი

SELİM

Selim, Selim,
Bu eller kimin?
Benim.
Bu gözler kimin?
Benim.
Aferin, Selim!

Selim, Selim,
Bu dağlar kimin?
Benim.
Bu bağlar kimin?
Benim.
Yapma, Selim!

Selim, Selim,
Uçan kuşlar kimin?
Benim.
Esen rüzgâr kimin?
Benim.
Allah mısın, Selim?!

A a a h, Selim,
V a a h, Selim,
Bu insanlar kimin?
Benim. . .
Kör ol, Selim!

Orhan Murat Arıburnu

AKILLI MAYMUNLAR

Biz, maymungillerden
İnsanoğulları,
Düşünen hayvan,
O büyük zavallı,
Kuş beyinli,

Koyun gözlü,
Keçi sakallı.
Kimimiz akıllı maymun,
Kimimiz maymun akıllı. . .

Ümit Yaşar

ანდაზები:

1. Acıyan çok, para veren yok.
2. Ağırlanacak misafir yüzünden bellidir.
3. Bana dokunmayan yılan bin yaşasın!
4. Bana faydası olmıyan göz çıksın!
5. Gelene git deme!
6. Gözden irak olan gönülde de ıraktır.
7. Oldu olacak.
8. Öksüze acıyan çok, ekmek veren yok.

9. Pişmiş aşı su katma!

10. Serçeden korkan, darı ekmesin!

სიტყვები და გამოთქმები:

acıma შებრალება, თანაგრძნობა
aferin ყოჩაღ! აფერუმი!
Allah ღმერთი
belli ნათელი, ცხადი, შესამჩნევი
beyin ტვინი
çıkma აქ: ამოვარდნა
dağ მთა
darı ფეტვი
dokunmak შეხება
ekmek პური; თესვა
el ხელი
esmek ქროლვა
gönül გული
irak შორს
insanoğlu ადამის ძე, ადამიანი
katmak დამატება
keçi თხა
kimimiz ზოგიერთი ჩვენგანი

koyun ცხვარი
kör olmak დაბრმავება
kuş ფრინველი, ჩიტი
maymungiller მაიმუნისნაირნი,
პრიმატები
olmak ყოფნა, არსებობა
öksüz ობოლი
sakal წვერი
serçe ბელურა
uçmak ფრენა
vermek მიცემა
yapmak კეთება, ქმნა, ჩადენა
yaşamak ცხოვრება; სიცოცხლე
yılan გველი
yüz აქ: სახე, პირისახე
zavallı საწყალი, საბრალო,
საცოლავი

სავარჯიშო:

1. აწარმოეთ მიმღებობები შემდეგი ზმნებიდან: acınak, dokunmak, vermek, yapmak, katmak, olmak, uçmak, yaşamak.

2. დაალაგეთ სიტყვები ისე, რომ მიიღოთ გამართული წინადადებები:

1. adam, dayımdır, benim, bu.
2. masada, çiçekler, solmuş, var.
3. ne, öğretmenimiz, dersanede, yapıyor, şimdi.
4. oturan, alçak, sandalyede, kız, sarışın, şu.
5. çalışkan, tamdır, zaman, notları, her, öğrencinin.

6. Ankara'da, ailesi, arkadaşımın, yaşıyor.
7. evi, çok, onun, uzaktır.
8. karadır, köpeği, komşularımın.
9. akrabalarınız, nerede, sizin, yaşıyorlar?
10. kalkıyor, zaman, tren, ne?

3. თარგმნეთ ქართულად და ზეპირად დაისწავლეთ ლექსები და ანდაზები.

მეათე გაკვეთილი

§1. თანდებულება

განვიხილავთ უმთავრეს, ხშირად ხმარებულ თანდებულებს: gibi, için, ile, kadar, göre, doğru, rağmen, dolayı, önce/evvel, sonra, başka, fazla.

gibi, için, ile, kadar თანდებულები პირის, ჩვენებით და kim ნაცვალსახელებთან ნათესაობითი ბრუნვის ფორმას ეწყობა, დანარჩენ სახელებთან კი სახელობით ბრუნვას.

I. gibi და kadar თანდებულები მსგავსებას გამოხატავს იმ სხვაობით, რომ gibi-ანი ფორმები თვისებრივი მსგავსების შინაარსს გადმოსცემს, kadar თანდებულიანი ფორმები კი რაოდენობრივ მსგავსებას გვიჩვენებს.

ne gibi - რანაირი, რაგვარი, როგორი

ne kadar - რაოდენი, რამდენი, რა რაოდენობის

Sende de onun gibi güzellik var, ama onun kadar güzel değilsin - შენც იმასავით ლამაზი ხარ, მაგრამ იმდენად ლამაზი არა ხარ.

Atını dost gibi sakla, düşman gibi bin! - ცხენს მეგობარავით გაუფრთხილდი, მტერავით შეაჯექი!

Buz kadar soğuk suyu getirin bana! - ყინულივით ცივი (ყინულისოდენ ცივი) წყალი მომიტანეთ!

benim gibi ჩემნაირი

senin gibi შენნაირი

onun gibi მისნაირი

benim kadar ჩემოდენა

senin kadar შენოდენა

onun kadar იმოდენა

kimin gibi ვისნაირი kimin kadar ვისოდენა

II. için თანდებულიანი სახელი მიზეზს ან მიზანს გამოხატავს.

ne için / niçin რატომ, რისთვის

kimin için ვისთვის

Çok bilmek için çok çalışmak gerek ბევრი ცოდნისათვის ბევრი შრომაა საჭირო.

Ağlama ölü için, ağla diri için ნუ იტირებ მკვდრისთვის, იტირე ცოცხლისათვის.

Benim için han ve külhan birdir ჩემთვის ხანი და მაწანწალა ერთია.

III. ile თანდებულიც პირის, ჩვენებით და kim ნაცვალსახელებს ნათესაობით ბრუნვასთან შეეწყობა, დანარჩენ სახელებს კი სახელობითთან. ზემოთ დასახელებულ თანდებულთაგან ile ერთადერთია, რომელიც სახელთან შერწყმითაც გვხვდება. ასეთ შემთხვევებში მას რამდენიმე ვარიანტი აქვს:

თანხმოვნის შემდეგ: -la, -le

ხმოვნის შემდეგ: -yla, -yle

1. ile თანდებულიანი სახელი თანაობას, თანხლებას გამოხატავს. ზოგჯერ გავრცობილია birlik, beraber სიტყვებით (birlikte, beraber - ერთად)

Gel, kardeşim, seninle beraber oynayalım მოდი, ძმაო, მე და შენ ერთად ვითამაშოთ.

Öğretmen öğrencileri ile beraber bir metin okuyorlar მასწავლებელი და მისი მოსწავლეები ერთად ტექსტს კითხულობენ.

Dost ile ye, iç, alış-veriş yapma! მეგობართან ერთად ჭამე, სვი, არ ივაჭრო!

2. ile თანდებულიანი სახელი აღნიშნავს მოქმედების იარაღს, ინსტრუმენტს ან საშუალებას:

bıçak ile (bıçakla) დანით;

bununla ამით;

kaşık ile (kaşıkla) კოვზით;

ounula იმით;

el ile (elle) ხელით;

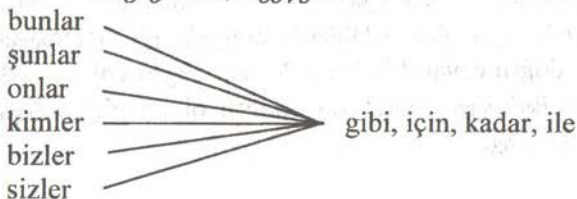
arabasıyla (arabası ile) მისი

მანქანით

Kendi elinle yaz! შენი საკუთარი ხელით დაწერე!

Akşam treniyle (treni ile) gitmek istiyor salamოს მატარებლით წასვლა უნდა.

შენიშვნა: gibi, için, kadar, ile თანდებულები მრავლობით რიცხვში (-lar, -ler ნიშნთან) მყოფ ყველა სახელს სახელობით ბრუნვასთან შეეწყობა:

IV. kadar, göre, doğru, rağmen თანდებულები მიცემით ბრუნვაში მყოფ სახელს ახლავს და მას სხვადასხვა შინაარსს ანიჭებს.

1. kadar თანდებული გამოხატავს ზღვარს, მიჯნას სივრცეში ან დროში, მისი ქართული შესატყვისია -მდე თანდებული.

eve kadar სახლამდე	yarına kadar ზვალამდე
buraya kadar აქამდე	ikinciye kadar მეორემდე
nereye kadar სადამდე	kime kadar ვისამდე
oraya kadar იქამდე	denize kadar ზღვამდე
okula kadar სკოლამდე	ona kadar saymak ათამდე თვლა
akşama kadar საღამომდე	

2. göre თანდებულთან სახელი გამოხატავს დაპირისპირების ან შედარების წყაროს, ანდა მსჯელობის ამოსავალ საფუძველს. ქართულად გადმოიციემა "თანახმად, როგორც, მიხედვით" სიტყვებით:

onun sözlerine göre მისი სიტყვების თანახმად
bildiğime göre როგორც ვიცი
buna göre ამის მიხედვით
havaya göre ამინდის მიხედვით
bakışına göre მისი გამოხედვის მიხედვით

3. dođru თანდებული მიმართულებას გამოხატავს. მისი ქართული შესატყვისია -კენ თანდებული.

ona dođru მისკენ

eve dođru სახლისკენ

ađaca dođru ხისკენ

bize dođru ჩვენკენ

(dođru ზედსართავი სახელიც არის. ნიშნავს მართალს, პირდაპირს, სწორს. იგი წინ უსწრებს სახელს და განსზღვრავს მას. მაგალითად: dođru cevap სწორი პასუხი, dođru yol პირდაპირი გზა, dođru insan მართალი ადამიანი, dođru okula git! პირდაპირ სკოლაში წადი! და სხვ.)

4. rađmen თანდებული თუმცაობით-დათმობითი შინაარსის გამოხატველია. ქართულად გადმოიციემა სიტყვებით: მიუხედავად, თუმცა... მაგრამ

yađmura rađmen წვიმის მიუხედავად (თუმცა წვიმს, მაგრამ)

söylediđime rađmen ჩემი ნათქვამის მიუხედავად (თუმცა ვთქვი, მაგრამ)

her şeye rađmen ყველაფრის მიუხედავად

hasta olduđuna rađmen ავად ყოფნის მიუხედავად (თუმცა ავად არის, მაგრამ)

V. başka, dolayı, fazla თანდებულები სახელს მართავს დაწყებით ბრუნვაში და სხვადასხვა შინაარსს გადმოსცემს:

1. başka აღნიშნავს ანალოგიურ დანარჩენთაგან გამოყოფილ პირს ან საგანს. ქართულად "გარდა" თანდებულით გადმოიციემა.

senden başka შენ გარდა

bu kitaptan başka ამ წიგნის გარდა

çocuklardan başka ბავშვების გარდა

annemden başka დედაჩემის გარდა

2. dolayı მიზეზ-შედგობრივ ურთიერთობებს გადმოსცემს. მისი ქართული შესატყვისია "გამო".

bundan dolayı ამის გამო

gittikten dolayı წასვლის გამო

güzelliğinden dolayı მისი სილამაზის გამო
hasta olduğumdan dolayı ჩემი ავად ყოფნის გამო

3. fazla თანდებული აღნიშნავს დაწყებით ბრუნვაში მყოფი სახელით გამოხატულ ზღვარზე მეტს, მომეტებულს:

bundan fazla ამაზე მეტი

beş kişiden fazla ხუთ სულზე მეტი

ondan fazla ათზე მეტი

iki günden fazla ორ დღეზე მეტი

saydığından fazla შენ რომ დათვალე, იმაზე მეტი

sandığımdan fazla მე რომ მეგონა, იმაზე მეტი

VI. önce და sonra თანდებულები რიცხვითი სახელით და რაოდენობის გამომხატველი სახელებით განსაზღვრულ დროის სემანტიკის მქონე სახელს მართავს სახელობით ბრუნვაში, ყველა დანარჩენ სახელს კი - დაწყებით ბრუნვაში და სხვადასხვა შინაარსს გადმოსცემს.

1. önce და მისი არაბული წარმოშობის სინონიმი evvel თანდებულები გამოხატავს იმას, რომ მოქმედება ან მოვლენა მოხდა ამ თანდებულებით მართული სახელით აღნიშნულ ფაქტზე ადრე.

dersten önce (dersten evvel) გაკვეთილამდე, გაკვეთილზე ადრე

sinemaya gittikten önce (evvel) კინოში წასვლამდე

yemekten önce (evvel) ჭამამდე, ჭამის წინ

bizden önce (evvel) ჩვენზე ადრე

senden önce (evvel) შენზე ადრე

birkaç saat önce (evvel) რამდენიმე საათის წინ

beş gün önce (evvel) ხუთი დღის წინ

kaç dakika önce (evvel) რამდენი წუთის წინ

2. sonra თანდებულები სახელი გამოხატავს მომენტს, რის შემდეგაც ხდება მოქმედება ან მოვლენა:

zil çaldıktan sonra ზარის დარეკვის შემდეგ

öğleden sonra შუადღის შემდეგ, ნაშუადღევს

bundan sonra ამის შემდეგ

senden sonra შენ შემდეგ
bir yıl sonra ერთი წლის შემდეგ
birkaç ay sonra რამდენიმე თვის შემდეგ

VII. beri თანდებულიანი სახელი გამოხატავს მოქმედების ხანგრძლივობას მისი დაწყების მომენტიდან ლაპარაკის მომენტამდე.

beri თანდებული შეეწყობა დაწყებით ბრუნვაში მყოფ სახელს.

Dün akşamdan beri yağmur yağıyor გუშინ საღამოდან მოყოლებული (გუშინდელი საღამოს აქეთ) წვიმს.

Sabahtan beri hiçbir şey yemedim დილიდან მოყოლებული (დილის აქეთ) არაფერი მიჭამია,

Çoktan beri mi buradasınız? დიდი ხანია რაც აქ ხართ?

§2. ნამყო-კატეგორიული დრო

ნამყო-კატეგორიული დრო კილოს მიხედვით თხრობითია. დროის მიხედვით – წარსული. გამოხატავს ლაპარაკის მომენტისათვის უკვე დამთავრებულ ერთგზის მოქმედებას.

დროის მაწარმოებელი სუფიქსებია:

ყრუ თანხმოვნების შემდეგ: -tı, -ti, -tu, -tü

დანარჩენი ბგერების შემდეგ: -dı, -di, -du, -dü

პირიანი ფორმები იწარმოება მესამე პირის მხოლოდობითი რიცხვის ფორმიდან, რომელიც ამავე დროს ნამყო-კატეგორიული დროის ფუძეა.

პირის ნიშნებია:

მხ. რიცხვი

I პირი -m

II პირი -n

III პირი _____

მრ. რიცხვი

-k

-nız, -niz, -nuz, -nüz

დროის ფუძე -lar, -ler

დადებითი სახე (ზმნა yapmak - კეთება)

მს. რიცხვი

I yap-tı-m გავაკეთე

II yap-tı-n გააკეთე

III yap-tı გააკეთა

მრ. რიცხვი

yap-tı-k გავაკეთეთ

yap-tı-nız გააკეთეთ

yap-tı-lar გააკეთეს

კითხვითი ფორმა

მს. რიცხვი

I yaptım mı? გავაკეთე?

II yaptın mı? გააკეთე?

III yaptı mı? გააკეთა?

მრ. რიცხვი

yaptık mı? გავაკეთეთ?

yaptınız mı? გააკეთეთ?

yaptılar mı? გააკეთეს?

უარყოფის სახე (ზმნა yapmamak - არ კეთება)

მს. რიცხვი

I yapma-dı-m არ გავაკეთე

II yapma-dı-n არ გააკეთე

III yapma-dı არ გააკეთა

მრ. რიცხვი

yap-ma-dı-k არ გავაკეთეთ

yapma-dı-nız არ გააკეთეთ

yapma-dı-lar არ გააკეთეს

კითხვითი ფორმა

მს. რიცხვი

I yapmadım mı? არ გავაკეთე?

II yapmadın mı? არ გააკეთე?

III yapmadı mı? არ გააკეთა?

მრ. რიცხვი

yapmadık mı? არ გავაკეთეთ?

yapmadınız mı? არ გააკეთეთ?

yapmadılar mı? არ გააკეთეს?

შესაძლებლობის სახე (ზმნა yapabilmek - კეთების შესაძლებლობა)

მს. რიცხვი

I yapabil-di-m შევძელი ვაკეთება

II yapabil-di-n შეძელი ვაკეთება

III yapabil-di შეძლო ვაკეთება

მრ. რიცხვი

yapabil-di-k შევძელით ვაკეთება

yapabil-di-niz შეძელით ვაკეთება

yapabil-di-ler შეძლეს ვაკეთება

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I yapabildim mi? შევძელი

გაკეთება?

II yapabildin mi? შეძელი

გაკეთება?

III yapabildi mi? შეძლო

გაკეთება?

მრ. რიცხვი

yapabildik mi? შევძელით

გაკეთება?

yapabildiniz mi? შეძელით

გაკეთება?

yapabildiler mi? შეძლეს

გაკეთება?

შეუძლებლობის სახე (ზმნა yapamamak - ვერ კეთება)

მხ. რიცხვი

I yapama-dı-m ვერ გავაკეთე

II yapama-dı-n ვერ გააკეთე

III yapama-dı ვერ გააკეთა

მრ. რიცხვი

yapama-dı-k ვერ გავაკეთეთ

yapama-dı-nız ვერ გააკეთეთ

yapama-dı-lar ვერ გააკეთეს

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I yapamadım mı? ვერ გავაკეთე?

II yapamadın mı? ვერ გააკეთე?

III yapamadı mı? ვერ გააკეთა?

მრ. რიცხვი

yapamadık mı? ვერ გავაკეთეთ?

yapamadınız mı? ვერ გააკეთეთ?

yapamadılar mı? ვერ გააკეთეს?

KİTAPÇIDA

Metin trolleybüse bindi ve üç durak sonra indi. Bu durakta İhsan'ı gördü. Metin ona yaklaştı ve:

- Günaydın, İhsan, - dedi, - burada "Aydınlık" adında kitap mağazası var mı?

İhsan:

- Evet, var, - dedi, - bu çok büyük bir kitap mağazasıdır. İşte, orada, birkaç adım ötededir.

Metin birkaç adım sonra mağazaya girdi ve bir Türkçe sözlük istedi. Satıcı derhal bir sözlük çıkardı ve bir kağıda sardıktan sonra Metin'e verdi.

-lira dedi.

Metin sözlüğü ödedi, teşekkür etti ve mağazadan çıktı.

სიტყვები:

adım ნაბიჯი	istemek მოთხოვნა, თხოვნა
adında სახელწოდების მქონე	mağaza მაღაზია
binmek დაჯდომა, ჩაჯდომა	ödemek საფასურის გადახდა
ტრანსპორტზე, ტრანსპორტში	ötede იქით
çıkarmak ამოღება, გამოღება	sarmak გახვევა, შეხვევა
derhal მაშინვე, მყისვე	satıcı გამყიდველი
durak გაჩერება	teşekkür etmek მადლობის
girmek შესვლა	გადახდა
görmek დანახვა	yaklaşmak მიახლოება, ახლოს
inmek ჩასვლა	მისვლა

სავარჯიშო:

1. აუღლეთ ნამყო-კატეგორიულ დროში შემდეგი ზმნები: ödemek, yaklaşmak, sarmak, istemek, görmek, binmek.

2. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Metin kaç durak sonra trolleybüsten indi?
2. Durakta kimi gördü?
3. Metin İhsan'a ne sordu?
4. Kitap mağazası duraktan uzak mı?
5. Kitap mağazası duraktan kaç adımdadır?
6. Metin satıcıdan ne istedi?
7. Satıcı sözlüğü neye sardı?
8. Sözlüğü aldıktan sonra Metin ne yaptı?

3. ჩასვით ბრუნვის ნიშნები წერტილების ადგილზე:

1. Evinizden üniversite . . . kadar kaç kilometre var?
2. Ders . . . sonra nereye gidiyorsunuz?
3. Beş dakika . . . önce zil çaldı.
4. Sen . . . gibi çalışkan öğrenci sınıfta var mı?

5. Metin sözlüğü ödedik . . . sonra mağazadan çıktı.
6. İhsan . . . ile Metin durakta birkaç dakika durdular.
7. Siz tembel öğrencisiniz, ama o . . . kadar tembel değilsiniz.
8. Biz . . . için bir iş var mı?
9. Babam aileden gittik . . . sonra annem . . . le ben yalnız kaldık.
10. Rüzgar . . . rağmen hava soğuk değildir.

YENİ PAZAR

Mahalledeki herkes "Yeni Pazar" hakkında konuşuyor. Yeni Pazar şehrin dışında, hava alanının yanında. Yeni Pazarda yüzden fazla dükkân var.

İki tane çok büyük süpermarket var. Ondan fazla konfeksiyon dükkanı var. Büyük bir oyuncak dükkanı var. İki ayakkabı mağazası var. Üç eczane ve dört lokanta var. Tiyatro bile var.

Mahalledeki insanlar çok mutlular. Çünkü şehrimizde çok büyük bir pazar var. Fakat bazı komşularımız çok üzgün. Çünkü onların dükkanları yeni pazardan çok uzak. İnsanlar genellikle yeni pazardan alış-veriş yapıyorlar.

სიტყვები და გამოთქმები:

alış-veriş yapmak ვაჭრობა,

ალეხ-მიცემობა

ayakkabı ფეხსაცმელი

bazı ზოგი, ზოგიერთი

dış გარეთ

dükkân მაღაზია

eczane აფთიაქი

fazla მეტი

genellikle საზოგადოდ,

ჩვეულებრივ, როგორც წესი

hakkında შესახებ

hava alanı აეროდრომი

herkes ყველა

konfeksiyon მზა ტანსაცმელი

konuşmak საუბრობა, ბაასი

lokanta სასადილო

mahalle უბანი, დასახლება

mutlu ბედნიერი

oyuncak სათამაშო

pazar ბაზრობა, სავაჭრო

ცენტრი

süpermarket სუპერმარკეტი

tiyatro თეატრი

üzgün შეწუხებული

yanında გვერდით

yeni ახალი

სავარჯიშო:

1. აუღლებთ აწმყო-განსაზღვრულ და წამყო-კატეგორიულ დროებში ზმნები: çıkarmak, alış-veriş yapmak, girmek, konuşmak.

2. წერილობით უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Yeni Pazar hakkında kim konuşuyor?
2. Yeni Pazar nerede bulunuyor?
3. Yeni Pazarda kaç tane süpermarket var?
4. Ayakkabı ve oyuncak mağazaları var mı?
5. İnsanlar genellikle nereden alış-veriş yapıyorlar?
6. Bazı insanlar neden üzgün?
7. Sizin mahallenizde süpermarket var mı?
8. Süpermarket evinizden yakın mı, uzak mı?
9. Siz genellikle nereden alış-veriş yapıyorsunuz?
10. Komşularınız üzgün mü yoksa mutlu mu?

SAAT KAÇ?

-Affedersiniz, saat kaç?

-Saat sekizi beş geçiyor.

-Saatiniz doğru mu?

-Neden sordunuz?

-Çünkü benim saatime göre şimdi sekize on var.

-Ben saatimi bu sabah ayarladım. Sizin saatiniz doğru çalışmıyor.

-Hakkınız var. Biraz geri kalıyor.

-Saatçiye götürdünüz mü?

-Kaç kere! .

-Yeni saat almanız gerek. Bugün saat kaçtan kaçta dersiniz var?

-Saat dokuzdan on üç buçuğa kadar.

-Şu anda konferansınız var mı?

-Hayır, şu anda teneffüsteyim. Konferansımız on dakika sonra başlıyor.

-Saat kaçta başlıyor?

-On biri yirmi dakika geçe başlıyor ve on ikiyi yirmi dakika geçe bitiyor.

-Bu sabah saat kaçta evden çıktınız?

-Saat dokuza yirmi beş dakika kala çıktım.

-Saat kaçta üniversiteye geldiniz?

-Saat tam dokuzda.

სიტყვები და გამოთქმები:

affedersiniz უკაცრავად,
მაპატიეთ, ბოდიში

almak ყიდვა
ayarlamak მომართვა,

başlamak დაწყება
bitmek დამთავრება, გათავება

buçuk ნახევარი
ders გაკვეთილი, მეცადინეობა

doğru სწორი
geçer როცა გადასულია

gerek საჭიროა

geri უკან

geri kalıyor ჩამორჩება
götürmek წაღება; მიტანა

hakkınız var მართალი
ბრძანდებით, სწორი ბრძანდებით,

kaç kere რამდენჯერ
kala როცა აკლია, რომ აკლია

neden რატომ, რა მიზეზით
öğle შუადღე

saat kaç რომელი საათია

şu anda ამჟამად, ამ მომენტში
tam ზუსტი, ზუსტად

სავარჯიშო:

თარგმნეთ თურქულად:

1. სამის ოცი წუთია. ორიდან გადასულია ოცი წუთი.
2. ზუსტად ცხრა საათზე გაკვეთილი მეწყება.
3. ახლა რომელი საათია? თორმეტს აკლია თხუთმეტი წუთი.
4. რვის ნახევარზე კინოში მიდიან.
5. ამ დღით სახლიდან რომელ საათზე გამოხვედი?
6. ცხრას რომ აკლდა ოცი წუთი.
7. შენი საათი სწორია?
8. დიახ, ამ დღით მოვმართე.
9. ზარი დაირეკა. პერამდენე ლექცია იწყება?
10. სამს აკლია ათი წუთი, მეექვსე ლექცია იწყება.

მეთერთმეტე გაკვეთილი

§1. აბსოლუტივები

აბსოლუტივი ზმნის უპირო ფორმაა. გამოხატავს მეორეხარისხოვან მოქმედებას, რომლის ფონზე ხდება მთავარი მოქმედება. აბსოლუტივი წინადადებაში გარემოებითი წევრია. აბსოლუტივები ორ ჯგუფს ქმნის: დროის გარემოების გამომხატველი აბსოლუტივები და ვითარების გარემოების გამომხატველი აბსოლუტივები.

ა) დროის აბსოლუტივები: -eli, -ince, -ken

I. -eli აბსოლუტივიანი ზმნა გამოხატავს მეორეხარისხოვან მოქმედებას, რომელიც საკმაოდ დიდი ხნით წინ უსწრებს მთავარ მოქმედებას დროში. სხვანაირად რომ ვთქვათ, გამოხატავს ადრეულ წინამავლობას დროის პლანში. ამ აბსოლუტივის მაწარმოებელი სუფიქსებია:

თანხმოვნის შემდეგ: -alı, -eli

ხმოვნის შემდეგ: -yalı, -yeli

Yazımızı deđiřtireli birkaç yıl geçti mas შემდეგ რაც დამწერლობა შევიცვალეთ, რამდენიმე წელი გავიდა.

Namık esaretten döneli üç ay oldu mas შემდეგ რაც ნამიკი ტყვეობიდან დაბრუნდა, სამი თვე გავიდა.

Civardaki dađlara kar yağalı havalar sođudu mas შემდეგ რაც გარეუბნის მთებზე ჩამოთოვა, აცივდა.

Evinize gelmiyeli kaç gündür? რამდენი დღეა, რაც თქვენ სახლში არ მოსულა?

II. -ince აბსოლუტივი გამოხატავს უშუალო წინამავლობას დროის პლანში: აბსოლუტივიანი ზმნით გამოხატული მეორეხარისხოვანი მოქმედება მცირე ინტერვალით წინ უსწრებს მთავარ მოქმედებას. ამ აბსოლუტივის მაწარმოებელი სუფიქსებია:

თანხმოვნის შემდეგ: -ınca, -ince, -unca, -ünce

ხმოვნის შემდეგ: -yınca, -yince, -yunca, -yünce

Ders bitince not defterimi çantama koydum გაკვეთილის დამთავრებისთანავე (როგორც კი გაკვეთილი დამთავრდა) ბლოკნოტი ჩანთაში ჩავიდე.

Sözlerimi işitince sevinçten yerinden fırladı როგორც კი ჩემი სიტყვები გაიგონა, სიხარულისაგან ადგილიდან წამოხტა.

Tilki böyle söyleyince geyik inandı მელიამ ასე რომ განაცხადა, ირემმა დაიჯერა.

Mektubunu okuyunca hemen ağlamaya başladı როგორც კი მისი წერილი წაიკითხა, მაშინვე ატირდა.

თურქულ ენაში არსებობს გაქვავებული gelince ფორმა, რომელიც შინაარსობრივად სრულიად განსხვავებულია ამავე ზმნის აბსოლუტივიანი ფორმისაგან და გადმოსცემს შინაარსს - "რაც შეეხება", მაგრამ ხშირ შემთხვევაში -ince აბსოლუტივი gelmek ზმნასთან თავისი პირდაპირი მნიშვნელობითაც იხმარება.

1. Bana gelince, ben daha küçük köşkü tercih ediyorum. რაც შეეხება მე, მე უფრო პატარა კოშკი მირჩევნია.

2. Küp kapağına gelince, o bugün de yerindedir. რაც შეეხება ქვევრის სარქველს, ის დღესაც თავის ადგილზეა.

მაგრამ:

1. Kapıya gelince anahtarı cebinden çıkardı. კართან რომ მივიდა, გასაღები ჯიბიდან ამოიღო.

2. Kızın yanına gelince oğlan hayretten ağzını açtı. გოგოს რომ მიუახლოვდა, ბიჭმა გაოცებისაგან პირი დააღო.

*შენიშვნა: ფორმალური დამთხვევა გვაქვს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც **gelince** ფორმა დაკავშირებულია მიცემით ბრუნვაში მყოფ სახელთან.*

თუ -ince აბსოლუტივი უარყოფის ამ შეუძლებლობის სახის ზმნისაგან არის ნაწარმოები, მისი შინაარსის ქართული შესატყვისია: სანამ . . . არ, ვიდრე . . . არ.

Tren durmayınca inme! მატარებელი სანამ არ გაჩერდება ნუ ჩახვალთ!

Ödevini yapmayınca odadan çıkmasın! ვიდრე დავალებას არ შეასრულებს, ოთახიდან არ გავიდეს!

-ince აბსოლუტივის სინტაქსური ეკვივალენტებია:

1) ნამყო-კატეგორიული დროის მესამე პირის კითხვითი ფორმა -dı mı?

2) აწმყო-მყოფადი დროის მიმღებობის დადებითი და უარყოფითი სახეების გაორმაგებული ფორმა -ar -maz

3) კუთვნილებითაფიქსიანი -ma მასდარი, რომელსაც ახლავს beraber სიტყვით გავრცობილი ile თანდებული (ile beraber).

Mektubunu aldım mı, açtım ve okumaya başladım. როგორც კი შენი წერილი მივიღე, გავხსენი და კითხვა დავიწვეე.

Çocuk yedi yaşına bastı mı, onu okula götürdüler. ბავშვი შვიდი წლის რომ შესრულდა, იგი სკოლაში წაიყვანეს.

Zil çalar çalmaz, öğrenciler dersaneye girdiler. ზარი დაირეკა თუ არა, მოსწავლეები აუდიტორიაში შევიდნენ.

Oğlan kızı görür görmez, akli başından gitti. ბიჭმა გოგო დაინახა თუ არა, ჭკუა დაკარგა.

Sıran gelmesiyle beraber ayağa kalk ve cevap ver! როგორც კი შენი რიგი მოვა, ფეხზე წამოდექი და მიპასუხე!

Tren hareket etmesiyle beraber yerime oturdum. მატარებელი როგორც კი დაიდრა, ჩემ ადგილზე დავჯექი.

III. -ken აბსოლუტივი გამაოხატავს პარალელურ მოქმედებას დროის პლანში ანუ მთავარი მოქმედება და მეორეხარისხოვანი მოქმედება ერთდროულად, პარალელურად მიმდინარეობს.

-ken აბსოლუტივი ერთადერთ ზმნას (imek) ერთვის. imek ზმნა დეფექტური დრონაკლი ზმნაა. იგი მხოლოდ მაკავშირებელი ზმნაა. ამ ზმნას დართული -ken გვაძლევს iken კონფიგურაციას და შემდეგ ამ ფორმით მიერთვის სხვადასხვა ბრუნვაში მყოფ სახელებს, მათ შორის მიმღებობსაც. iken ფორმაში სახელთან შეწყობისას i- ანუ ზმნის ფუძისეული ბგერა იკარგება ან

ტრანსფორმირდება y-ად ანუ ხმოვანზე დაბოლოებულ ფუძეებთან იგი წარმოდგენილია -yken ფორმით, ხოლო თანხმოვნების შემდეგ -ken ფორმით.

Mektubunu okurken gözümün önüne geldin. როდესაც შენ წერილს ვკითხულობდი, თვალწინ დამიდექი.

Küçük maymun kırdı gezerken yeşil kabuklu bir ceviz buldu. პატარა მაიმუნმა მინდორში სეირნობისას მწვანე ლენჯოიანი კაკალი იპოვა.

Mustafa Kemal ilk okuldayken babası öldü. როდესაც მუსტაფა ქემალი დაწყებით სკოლაში იყო, მამამისი გარდაიცვალა.

Hoca yatakta iken sokakta bir gürültü koptu. ზოჯა როდესაც ლოგინში იწვა, ქუჩაში რაღაც ხმაური ატყდა.

ბ) ვითარების აბსოლუტივები: -arak, -a, -ip

I. -arak აბსოლუტივი გამოხატავს პარალელურ მოქმედებას ვითარების პლანში. ძირითადი მოქმედება მიმდინარეობს მეორეხარისხოვანი მოქმედების ანუ აბსოლუტივიანი ზმნით გადმოცემული მოქმედების საერთო ფონზე. მისი მაწარმოებელი სუფიქსებია:

თანხმოვნების შემდეგ: -arak, -erek

ხმოვნების შემდეგ: -yarak, -yerek

სუფიქსები ზმნის ფუძეს დაერთვის.

Genç adam başını çevirerek söze başladı. ახალგაზრდა კაცმა თავი მიატრიალა და სიტყვა დაიწყო.

Baba-kız birbirine bakarak gülüyorlar. მამა და ქალიშვილი ერთმანეთს უყურებენ და იცინიან

Tilki oynayarak, gülerək suya yaklaştı. მელია თამაშით და სიცილით წყალს მიუახლოვდა.

გვაქვს olmak, bilmek, istemek ზმნების გაქვავებული ფორმები, რომლებიც ვითარების ზმნიზდებად არის ქცეული და შემდეგი სახით გვხვდება:

bilerek (შეგნებულად), isteyerek (განგებ), ilk olarak (პირველად), hediye olarak (საჩუქრად).

II. -a აბსოლუტივიც გამოხატავს პარალელურ მოქმედებას ვითარების პლანში. იგი ადვილად ენაცვლება -arak აბსოლუტივს. მათ შორის სხვაობა ის არის, რომ -arak ერთგზის მოქმედებას გადმოსცემს, -a აბსოლუტივი კი - მრავალგზის მოქმედებას, რომლის ვითარების საერთო ფონზე მიმდინარეობს ძირითადი მოქმედება.

-a აბსოლუტივის მაწარმოებელი სუფიქსებია:

თანხმოვნის შემდეგ: -a, -e

ხმოვნის შემდეგ: -ya, -ye

სუფიქსები დაერთვის გაორკეცებულ ერთსა და იმავე ზმნას ან გაორკეცებულ ორ სხვადასხვა ზმნას:

Küçük Munise ağlaya ağlaya Feride' nin boynuna sarıldı. პატარა მუნისე ტირილ-ტირილით ყელზე შემოეხვია ფერიდეს.

Cadı sora sora kızın evini buldu. ჯადოქარმა კითხვა-კითხვით იპოვა გოგოს სახლი.

Bu Konya'lılar ne acayıp adamlardır: insana döve döve helvayı ikram ediyorlar. ეს კონიელები რა უცნაური ხალხია: ადამიანს ცემა-ცემით ჰალვით უმასპინძლებიან.

Vapur bata çıka kenara yaklaşıyor. გემი რწყვა-რწყვით (ჩასვლით და ამოსვლით) ნაპირს უახლოვდება.

არის მყარი შესიტყვებები, რომლებიც ამ აბსოლუტივის ფორმებია, ოღონდ არა გაორკეცებულ, არამედ ცალკეულ ზმნებთან. ესენია ზმნები: kalmak და geçmek.

-a აბსოლუტივიანი ფორმები მონაწილეობს დროის გამომხატველ ფორმულაში: kala (აკლია) და geçe (გადასულია). ასევე გაქვავებული ფორმებია göre თანდებული (მიხედვით) და diye - სხვათა სიტყვის ნაწილაკი. გაორკეცებულ ზმნასთან გვაქვს აბსოლუტივი -e დამშვიდობების ფორმულაში güle güle (ნახვამდის).

III. -ip აბსოლუტივი გამოხატავს წინამავლობას ვითარების პლანში. აბსოლუტივიანი ზმნით გადმოცემული მოქმედების ვითარების ფონი წინ უსწრებს ძირითად მოქმედებას.

მაწარმოებელი სუფიქსებია:

თანხმოვნის შემდეგ: -ip, -ip, -up, -üp

ხმოვნის შემდეგ: -yıp, -yip, -yup, -yüp

Odasının önüne gelince cebinden anahtarını çıkarıp kapıyı açtı. თავის ოთახს როცა მიადგა, ჯიბიდან გასაღები ამოიღო და კარი გააღო.

Uzun Mehmet Zonguldak'ta maden kömürü arayıp buldu. უზუნ მეჰმედმა ზონგულდაკში ქვანახშირი ეძებდა და იპოვა (აღმოაჩინა).

Anası oğlunu okuldan alıp kardeşinin çiftliğine götürdü. დედამ ვაჟიშვილი სკოლიდან გამოიყვანა და თავისი ძმის მამულში წაიყვანა.

დავალება:

თარგმნეთ ქართულად წერილობით შემდეგი წინადადებები:

1. Rustem askerden döneli birkaç ay geçti.
2. Mustafa Kemal Ankara'ya geleli bugün tam on dört yıl oluyor.
3. Ben Türkçe'ye başlayalı Fransızca'yı bıraktım.
4. Sokaklar tenhalaşınca ben de evime döndüm.
5. Sıram gelince ben de elimi uzattım.
6. Senin mektubunu alınca çok sevindim.
7. Vehbi'ye gelince o çok yaramaz bir çocuktur.
8. Bana gelince, ben son yıllarda çok değiştim.
9. Birkaç saat ders çalışmayınca sokağa çıkamıyorum.
10. Gece olmayınca gökte yıldızlar yok.
11. Tren durdu mu, yolcular inmeye başladılar.
12. İstanbul'a gelir gelmez, bana telefon et!
13. Okutmanımız dersaneye girer girmez hepimiz ayağa kalktık.
14. Hoca daha çocuk iken annesi ölüp babası başka bir kadınla evlendi.
15. Bu sabah köprüden geçerken Edirne'li Kerim Beyi gördüm.
16. Yürüye yürüye dağ başına geldiler.
17. Geyik koşa koşa kaçıp saklandı.
18. Oturup hesap yaptılar.

asker აქ: ჯარი, არმია
 başka სხვა
 başlamak დაწყება
 bırakmak მიტოვება, თავის
 დანებება
 çalışmak მუშაობა
 değışmek შეცვლა
 dönmek დაბრუნება
 el uzatmak ხელის აწევა,
 evlenmek დაქორწინება
 geyik ირემი
 yaramaz ცელქი, ანცი, ონავარი
 kaçmak გაქცევა
 koşmak რბენა, სირბილი

köprü ხიდი
 mektup წერილი
 oluyor ხდება, სრულდება
 saklanmak მიმაღვა, დამაღვა
 sevinmek გახარება
 son ბოლო, უკანასკნელი
 tam ზუსტი, ზუსტად
 telefon etmek ტელეფონზე
 დარეკვა
 tenhalaşmak დაცარიელება,
 გაუკაცრიელება
 hesap yapmak დაანგარიშება
 yıldız ვარსკვლავი
 yürümek ფეხით სიარული,
 გაველა

§2. დეჟექტური ზმნა imek (ყოფნა)

imek დრონაკლი მაკავშირებელი ზმნაა, რომელსაც აქვს მხოლოდ სამი პირიანი ფორმა და ერთი უპირო. პირიანი ფორმებია: თხრობითი კილოს ნამყო-კატეგორიული და ნამყო-შედევობითი დროები და პირობითი კილო. უპიროა -ken აბსოლუტივიანი ფორმა iken (ყოფნის დროს, ყოფნისას).

imek ზმნის ნამყო-კატეგორიული დროის პარადიგმები:

დადებითი სახე

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I პირი i-di-m ვიყავი

i-di-k ვიყავით

II პირი i-di-n იყავი

i-di-niz იყავით

III პირი i-di- იყო

i-di-ler იყვნენ

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი
I mi idim?
II mi idin?
III mi idi?

მრ. რიცხვი
mi idik?
mi idiniz?
mi idiler?

უარყოფის სახე

მხ. რიცხვი
I deġil idim
II deġil idin
III deġil idi

მრ. რიცხვი
deġil idik
deġil idiniz
deġil idiler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი
I deġil mi idim?
II deġil mi idin?
III deġil mi idi?

მრ. რიცხვი
deġil mi idik?
deġil mi idiniz?
deġil mi idiler?

ALİ BABA VE KIRK HARAMİLER

Bir zamanlar biri Ali Baba diğeri Kasım adında iki kardeş var idi. Çok fakir idiler.

Bir gün Ali Baba ormana odun kesmeye gitti. Uzaktan atlılar görüldü. Ali Baba eşeğini bir ağaca bağladı, kendisi de sık yapraklı bir ağaca tırmanıp orada gizlendi.

Atlılar ağacın yakınına geldiler. Bunlar haramiler idiler. Haramilerin reisi büyük bir kayaya yaklaştı ve:

-Açıl, susam, açıl! diye bağırdı.

Az sonra kaya çatırdayarak açıldı. Kırk haramiler ellerindeki ağır torbalarla içeri girdiler. Kaya kapandı.

Bu arada Ali Baba yere inip canını kurtarmayı düşündü. Fakat haramilerin birdenbire çıkabilmelerinden korktu ve bu kararından vazgeçti. Beklemeye başladı. Az sonra kaya yine açıldı ve haramiler çıktılar.

Reisleri:

-Kapan, susam, kapan! dedi.

Kaya kapandı ve haramiler atlarına binip oradan uzaklaştılar. Ali Baba büyük heyecan ve sevinç içinde ağaçtan indi. Kayaya doğru yürüdü. Tıpkı haramilerin reisi gibi bağırdı:

-Açıl, susam, açıl!

Ali Baba sözünü bitirince, kaya ikiye ayrıldı. Oduncu hemen içeriye girdi. Mağaranın sağında, solunda bulunan mücevher yığınları Ali Babanın gözlerini kamaştırdı. Bir zaman yığın-yığın altınlara hayran-hayran baktı, sonra ceplerine ve torbalarına eline geçen mücevheri ile altınları doldurdu. Sonra bunları omuzlayıp kapıya doğru yürüdü. Fakat kapı kapanmış idi. Ali Baba reisin tılsımlı kelimelerini hatırlayıp tekrarladı:

-Açıl, susam, açıl!

Kaya açıldı. Ali Baba sonsuz bir sevinç içinde dolu torbalarla dışarıya çıktı, onları eşeğine yükleyip evine doğru gitti.

Eve varınca, Ali Baba karısının yardımı ile torbaları boşalttı. Kadın kocasına:

-Bu defneyi nerede buldun? diye sordu.

Ali Baba da başından geçenleri anlattı. Sonra:

-Aman, bunu kimseye söyleme! Ölümüze kadar rahat-rahat yaşayalım! dedi.

სიტყვები და გამოთქმები:

açılmak გახსნა, გაღება

ağır მძიმე

aman ღვთის გულისათვის

anlatmak მოყოლა, ახსნა, მბობა

at ცხენი

az sonra ცოტა ხნის შემდეგ

bağlamak ყვირილი, დაყვირება

bağlamak დაბმა

başından geçenler თავგადასა-

ვალი

beklemek ლოდინი, დაცდა,

მოცდა

birdenbire მოულოდნელად,

უეცრად

biri ერთ-ერთი, ერთი მათგანი
bitirmek დამთავრება, გათავება
boşaltmak დაცლა, დაცარიელება
bu arada ამასობაში, ამ დროს
bulmak პოვნა
canını kurtarmak სიცოცხლის
გადარჩენა, თავის დახსნა, თავის
დაღწევა
çatırdamak ტკაცანი, ღრჭიალი,
ჭრაჭა-ჭრუჭი
define განძი, საუნჯე
dışarı გარეთ
diğer მეორე
doldurmak ავსება, ჩაყრა
dolu სავსე
düşünmek გაფიქრება,
დაფიქრება
eline geçmek მის ხელში
გადასვლა, ხელში ჩავარდნა
eşek ვირი
fakir ღარიბი
gizlenmek დამალვა
görünmek გამოჩენა
gözü kamaştırmak თვალის
მოჭრა
harami ყაჩაღი
hatırlamak გახსენება
hayran გაოცებული
hemen მაშინვე, მყისვე
içeri შიგნით
ikiye ayrılmak ორად გაყოფა
kapanmak დაკეტვა, დახურვა
karar გადაწყვეტილება

kaya კლდე
kelime სიტყვა
kendisi ის თვითონ; იგი
korkmak შეშინება, შიში
mağara გამოქვაბული
mücevher ძვირფასი თვლები,
თვალ-მარგალიტი
odun შეშა
omuzlamak მხარზე მოგდება,
წამოკიდება
orman ტყე
ölüm სიკვდილი
rahat-rahat მშვიდად
reis მეთაური, წინამძღოლი,
ბელადი
sevinç სიხარული
sık ხშირი
susam მარცვლეული მცენარეა,
სუსამი
tekrarlamak გამეორება
tılsım თილისმა, ჯადო
tıpkı ზუსტად
tırmanmak აცოცება
torba ტომარა
uzaklaşmak გაცლა, განშორება,
შორს წასვლა
varmak მისვლა, მიღწევა
vazgeçmek გადათქმა,
გადაფიქრება
yaşamak ცხოვრება
yer აქ: ძირს
yığın გროვა
yine ისევ

სავარჯიშო:

1. თარგმნეთ ტექსტი ქართულ ენაზე წერილობით.
2. ამოწერეთ ტექსტიდან აბსოლუტივები და დააჯგუფეთ ისინი.
3. აუღლეთ ნამყო-კატეგორიულ დროსა და ბრძანებით კილოში ზმნები: bağırmaq, hatırlamak, anlatmak, beklemek, doldurmak, korkmak, yaşamak.
4. უპასუხეთ წერილობით შემდეგ კითხვებს:
 1. Kardeşler zengin mi idiler?
 2. Bir gün Ali Baba nereye gitti?
 3. Ormanda iken kimler göründü?
 4. Atlılar kim idiler?
 5. Ali Baba onları görünce ne yaptı?
 6. Haramilerin reisi ne yaptı?
 7. Kaya nasıl açıldı?
 8. Haramiler gidince Ali Baba ne yaptı?
 9. Ali Baba neci idi?
 10. Oduncu mağarada ne gördü?
 11. Ali Baba mücevherleri ne ile evine götürdü?
 12. Kimin yardımını ile torbaları boşalttı?
 13. Karısına ne söyledi?

AİLE DURUMU

-Siz evli misiniz?

-Hayır, ben evli değilim. Bekârım (nişanlıyım, boşandım, dulum). Ya siz?

-Ben evliyim (Yeni evliyim).

-Eşinizin adı ne?

-Eşimin adı Güler.

-Eşiniz çalışıyor mu?

-Hayır, çalışmıyor. O üniversitelidir.

- Hangi fakültede okuyor?

-Doğubilim fakültesinde.

-Kaçıncı sınıfta?

- İkinci sınıfta.
- Sizin çocuğunuz var mı?
- Evet, bir çocuğumuz var.
- Kaç yaşındadır?
- Çocuğum sekiz aylıktır. Ya sizin çocuğunuz kaç yaşında?
- Benimki bir yaşında üç aylık.
- Ana-babanız var mıdır?
- Evet, ikisi de sağdırlar.
- Kaç kardeşiniz var?
- Benim iki erkek kardeşim ve bir de kız kardeşim var. Ya sizin kardeşiniz var mıdır?
- Hayır, benim kardeşim yok.

AKRABALARIMIZ

- Sizin çok akrabanız var mı?
- Evet, bizim çok akrabamız var.
- Amcanız ve dayınız var mı?
- Benim amcam var, fakat dayım yok.
- Halanız var mı?
- Hayır, benim halam yok. Teyzem var.
- Dedeniz sağ mıdır?
- Evet, sağdır. O seksen sekiz yaşındadır.
- Nineniz var mı?
- Hayır, yok. Beş yıl önce öldü.
- Kaynananız ve kaynatanız var mı?
- Hayır, yok. Ben evli değilim.
-
- Öğrendiğime göre, siz evlisiniz.
- Evet, efendim, evliyim.
- Sizin kaynınız, baldızınız ve bacanağınız var mı?
- Benim kaynım var, fakat baldızım yok. Bunun için bacanağım da yok.
- Yengeniz var mı?
- Benim üç yengem var: Ağabeyimin karısı, amcamın karısı ve dayımın karısı.

-Kuzen ve kuzinleriniz var mı?

-Benim çok kuzenim var, fakat kuzinim yok.

-Enişteniz var mı?

-Evet, birçok eniştem var: ablamın kocası, teyze ve halalarımın kocaları.

სიტყვები და გამოთქმები:

bacanak ქვისლი

baldız ცოლის და

boşanmak განქორწინება, გაყრა

doğubilim fakültesi აღმოსავ-

ლეთმცოდნეობის ფაკულტეტი

dul ქერივი

enişte სიძე (შვილის გარდა

ყველა სხვა ნათესავის ქმარი)

kayın ცოლის ძმა; მაზლი

kuzen ბიძაშვილი, დეიდაშვილი,

მამიდაშვილი ვაჟი

kuzin ბიძაშვილი, დეიდაშვილი,

მამიდაშვილი ქალი

nişanlı დანიშნული

öğrendiğime göre როგორც

გავიგე

sağ ჯანმრთელი

sekiz aylık რვა თვის

yenge რძალი (შვილის გარდა,

ყველა სხვა ნათესავის ცოლი)

მეთორმეტე ბაკვეთილი

§1. მყოვადი ანუ მომავალი-კატეგორიული დრო

ეს დრო თხრობითი კილოს მარტივი დროა. იგი გამოხატავს მოქმედებას, რომელიც მომავალში უნდა შესრულდეს. პირიანი ფორმების წარმოების საფუძველია -acak მიმღეობა. დროის მაწარმოებელი სუფიქსები ასეა წარმოდგენილი:

თანხმოვნის შემდეგ: -acak, -ecek

ხმოვნის შემდეგ: -yacak, -yecek

ამ დროს აქვს მოქმედების ოთხივე სახე. პირის ნიშნებია შემასმენლობითი ნაცვალსახელოვანი სუფიქსები.

უღლები ს პარადიგმები:

დაღებითი სახე: ზმნები - uçmak, demek

მხ. რიცხვი

I uç-acak-ım = uçacağım	გაფორინდები	de-yecek-im = diyeceğim	ვიტყვი
II uç-acak-sın	გაფორინდები	di-yecek-sin	იტყვი
III uç-acak	გაფორინდება	di-yecek	იტყვის

მრ. რიცხვი

I uç-acağ-ız	გაფორინდებით	di-yeceğ-iz	ვიტყვით
II uç-acak-sınız	გაფორინდებით	di-yecek-siniz	იტყვით
III uç-acak-lar	გაფორინდებიან	di-yecek-ler	იტყვიან

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I uçacak mıyım?	diyecek miyim?
II uçacak mısın?	diyecek misin?
III uçacak mı?	diyecek mi?

მრ. რიცხვი

I uçacak mıyız?	diyecek miyiz?
II uçacak mısınız?	diyecek misiniz?
III uçacaklar mı?	diyecekler mi?

უარყოფის სახე: uçmamak, dememek

მხ. რიცხვი

I uçma-yacağ-ım = uçmı-yacağ-ım	deme-yeceğ-im = demi-yeceğ-im
II uçmıyacaksın	demiyeceksin
III uçmıyacak	demiyecek

მრ. რიცხვი

I uçmı-yacağ-ız = uçmıyacağız	demi-yeceğ-iz = demiyeceğiz
II uçmıyacak sınız	demiyecek-siniz
III uçmıyacak-lar	demiyecek-ler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I uçmıyacak mıyım?	demiyecek miyim?
II uçmıyacak mısın?	demiyecek misin?
III uçmıyacak mı?	demiyecek mi?

მრ. რიცხვი

I uçmıyacak mıyız?	demiyecek miyiz?
II uçmıyacak mısınız?	demiyecek misiniz?
III uçmıyacaklar mı?	demiyecekler mi?

შესაძლებლობის სახე: uçabilmek, diyebilmek

მხ. რიცხვი

I uçabil-eceğ-im	diyebil-eceğ-im
II uçabil-ecek-sin	diyebil-ecek-sin
III uçabil-ecek	diyebil-ecek

მრ. რიცხვი

I uçabil-eceğ-iz	diyebil-eceğ-iz
II uçabil-ecek-siniz	diyebil-ecek-siniz
III uçabil-ecek-ler	diyebil-ecek-ler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I uçabilecek miyim?	diyebilecek miyim?
II uçabilecek misin?	diyebilecek misin?
III uçabilecek mi?	diyebilecek mi?

მრ. რიცხვი

I uçabilecek miyiz?	diyebilecek miyiz?
II uçabilecek misiniz?	diyebilecek misiniz?
III uçabilecekler mi?	diyebilecekler mi?

შეუძლებლობის სახე: uçamamak, diyememek

მს. რიცხვი

I uçamı-yacağ-ım

diyemi-yeceğ-im

II uçamı-yacak-sın

diyemi-yeceğ-im

III uçamı-yacak

diyemi-yecek

მრ. რიცხვი

I uçamı-yacağ-ız

diyemi-yeceğ-iz

II uçamı-yacak-sınız

diyemi-yecek-siniz

III uçamı-yacak-lar

diyemi-yecek-ler

კითხვითი ფორმა

მს. რიცხვი

I uçamıyacak mıyım?

diyemiyecek miyim?

II uçamıyacak mısınız?

diyemiyecek misiniz?

III uçamıyacak mı?

diyemiyecek mi?

მრ. რიცხვი

I uçamıyacak mıyız?

diyemiyecek miyiz?

II uçamıyacak mısınız?

diyemiyecek misiniz?

III uçamıyacaklar mı?

diyemiyecekler mi?

SERÇE İLE KARGA

Sonbaharın son günleridir. Ağaçlar arasında tatlı bir yel esiyor, yaprakları önüne katıp götürüyor. Serçe çok sevinçlidir. Bir ağaçtan öbürüne uçup duruyor. Neşeli bir türkü tutturuyor:

-Oh, bugün hava ne güzel! Gök masmavi. İçim içime sığmıyor. Öyle seviniyorum ki...

Serçe kanatlarını gerdi, uçtu. Bir aralık yorulur gibi oldu. Sonra gitti, bir duvar üzerinde güneşlenen karganın yanına kondu.

Karganın düşünceli bir hali vardı (var idi). Serçe sordu:

-Neyi düşünüyorsun, güzel komşum? Bir sıkıntın mı var?

-Kış geliyor. Yakında kar yağacak. Soguklar başlayacak. Ne yapacağız o zaman?

-Ne mi yapacağız? Kışın tadını çıkaracağız. Kışın da kendine göre güzellikleri var.

- Serçe kardeş, çok şakacısın. Kışın hiç güzellikleri yok. Kış soğuktan, kardan, ve buzdan başka bir şey getirmeyecek. Geçen yılki soğukları ne çabuk unuttun! Benim bir düşüncem var: Ben başka yerlere gitmek istiyorum, karsız yerlere gitmek ve kışı orada geçirmek istiyorum. Sen de gelecek misin?

-Ben mi? Hayır, ben gelmiyeceğim. Bu güzel yerler benim Yurdum. Burada kalacağım. Kışı da burada geçireceğim. Hiç buraları bırakıp başka yerlere gidecek miyim? Güzel Yurdumu, tatlı Yurdumu nasıl bırakacağım?

Serçe böyle dedi, sonra kanatlarını gerip yeniden uçmaya başladı.

სიტყვები და გამოთქმები:

bir aralık ერთხანს
buralar აქაურობა
buz ყინული
çabuk ჩქარა, მალე
düşünce ფიქრი, საფიქრალი
geçen yılki შარშანდელი
geçirmek გატარება
germek დაჭიმვა, დამაბვა
güneşlemek მზეზე გათბობა,
გაფიცხება
hal მდგომარეობა, პოზა
hiç 1. არაფერი; 2. განა
içim içime sığmıyor გული
საგულეში არ შეტევს
(მღელვარებისაგან)
kalmak დარჩენა
kanat ფრთა
kar თოვლი
karga ყვავი

kendine göre თავისებური
konmak დაჯდომა, დასკუპება
neşeli მხიარული
öbür სხვა, მეორე
önüne katıp götürmek გარეკვა
serçe ბელურა
sığmak ჩატევა, დატევა
sıkıntı გასაჭირი, წუხილი
şaka ხუმრობა
tadı çıkarmak დატკობა, დიდი
სიამოვნების მიღება
tutturmak აჩეშება, აკვიატება
türkü სიმღერა
uçup durmak ხანგრძლივად
ფრენა
yağmak ნალექის მოსვლა
yakında ახლო მომავალში,
სულ მალე
yel აქ: ნიავი, სიო

yeniden ისევ, ხელახლა
yorulmak დაღლა

yorulur gibi oldu თითქოს
დაიღალა
Yurt სამშობლო

სავარჯიშო:

I. სიტყვები ისე დაალაგეთ, რომ გამართული წინადადებები მიიღოთ.

1. bir, yel, arasında, tatlı, ağaçlar, esiyor.
2. güzeldir, neşeli, çünkü, çok, serçe, hava.
3. istiyorum, yerlere, karsız, gitmek.
4. kışın, göre, güzellikleri, kendine, var.
5. Yurdum, yerler, güzel, benim, bu.
6. konu, üzerinde, bir, güneşlenen, duvar, yanına, serçe, karganın.
7. soğukları, çabuk, yılki, unuttun, ne, geçen.
8. başladı, gerip, uçmaya, kanatlarını, yeniden.
9. yerlere, miyim, gidecek, başka.
10. duruyor, öbürüne, bir, uçup, ağaçtan.

II. აუღლეთ მყოფად-კატეგორიულ დროში ზმნები:
güneşlenmek, konmak, gitmek, başlamak, götürmek, bırakmak.

III. თარგმნეთ წერილობით თურქულ ენაზე შემდეგი წინადადებები:

1. ბელურა და ყვაკი ორივე ფრინველია.
2. როდესაც ყვაკი ერთ კედელზე მზეზე თბებოდა, ბელურა მოფრინდა და მის გვერდზე დასკუპდა.
3. ბელურამ ბევრი იფრინა და ძალიან დაიღალა.
4. ყვაკს უთოვლო ადგილას წასვლა და ზამთრის იქ გატარება უნდა.
5. წელიწადის ყოველ დროს თავისებური სილამაზე აქვს.
6. ზამთარი მოახლოვდა და მალე თოვლიც მოვა.
7. ბელურა თავის სამშობლოში დარჩება და ზამთარს საკუთარ მიწაზე გაატარებს.
8. როგორც კი შემოდგომა გათავდება, აცვივდება.
9. ბელურამ ფრთები გაშალა და გაფრინდა.

10. შარშანდელი სიცოვე წელსაც კარგად მახსოვს.
IV. დაისწავლეთ ტექსტი თხრობით.

KOMŞULARIMIZ

-Sizin komşularınız kimlerdir?

-Bizim çok komşumuz vardır. Üçüncü katta oturan bütün aileler bizim komşumuzdur.

-En yakın komşunuz kimdir?

-En yakın komşumuz dördüncü katta oturan Üstündağ ailesidir.

-Siz komşularınızla iyi geçiniyor musunuz? (anlaşıyor musunuz?).

-Evet, biz komşularımızla çok iyi geçiniyoruz.

-Birbirinize yardım ediyor musunuz?

-Tabii. Bazen komşularımızdan ekmek, tuz, yağ, yumurta, yoğurt alıyoruz. Bazen de onlar bizden alıyorlar.

-Komşularınızla hiç atışmıyor musunuz?

-Bazen çocuklar ve kadınlar aralarında atışıyorlar. Fakat komşulukta olağan şeyler bu. Ya siz nasıl, komşularınızla iyi anlaşıyor musunuz?

-Bizim komşumuzun hanımı çok geveze ve kavgacı. Olur olmaz şeyler için kavga çıkarıyor. Fakat kocası çok alçak gönüllü.

-Siz komşularınızdan memnun musunuz?

-Evet, memnunum.

-Komşularınızla sık-sık toplaşıyor musunuz?

-Doğum günleri ve bayramlarda komşularımızla toplaşıp vakit geçiriyoruz.

სიტყვები და გამოთქმები:

alçak gönüllü თაემდაბალი,
უწყინარი, თვინიერი
anlaşmak ურთიერთგაგება
atışmak წაჩხუბება, წაკიდება,
შეხლა-შემოხლა
doğum günü დაბადების დღე

geçinmek თანხმობით ცხოვრება,
ურთიერთშეწყობა
geveze ყბედი, ლაქლაქა
kavga çıkarmak ჩხუბის ატეხა
olağan ჩვეულებრივი

olur olmaz სისულელე, რაღაც
წერილმანი
oturmak აქ: ცხოვრება,
ბინადრობა
sık-sık ხშირ-ხშირად
tabii ცხადია, რასაკვირველია,
რა თქმა უნდა.

toplaşmak შეკრება, თავშეყრა
vakit geçirmek დროს ტარება
yağ ზეთი
yoğurt მაწონი, იოლურთი
yumurta კვერცხი

დავალება: გვიამბეთ თურქულად თქვენი მეზობლების შესახებ.

§2. შემასმენლობითობის სუფიქსები ნამყო დროში

ნამყო დროში შედგენილი შემასმენლის წარმოებაში მონაწილეობს დეფექტური მაკავშირებელი imek ზმნის ნამყო დროის (წყვეტილის) პირიანი ფორმები, რომლებშიც i-mek-ის ფუძე i- დაკარგულია და სუფიქსები კი სახელის ფუძეს ერთვის ხმოვანთა და თანხმოვანთა ჰარმონიის გათვალისწინებით:

მხ. რიცხვი

I პირი: მჟღერი თანხმოვნის შემდეგ: -dım, -dim, -dum, -düm
(კიყავი)

ყრუ თანხმოვნის შემდეგ: -tım, -tim, -tum, tüm

ხმოვნის შემდეგ: -yđım, -ydim, -yđum, -yđüm

II პირი: მჟღერი თანხმოვნის შემდეგ: -dın, -din, -dun, -dün (იყავი)

ყრუ თანხმოვნის შემდეგ: -tın, -tin, -tun, tüm

ხმოვნის შემდეგ: -yđın, -yđin, -yđun, yđün

III პირი: მჟღერი თანხმოვნის შემდეგ: -dı, -di, -du, -dü (იყო)

ყრუ თანხმოვნის შემდეგ: -tı, -ti, -tu, -tü

ხმოვნის შემდეგ: -yđı, -yđi, -yđu, -yđü

მრ. რიცხვი

I პირი: მჟღერი თანხმოვნის შემდეგ: -dik, -dik, -duk, -dük
(ვიყავით)

ყრუ თანხმოვნის შემდეგ: -tik, -tik, -tuk, -tük

ხმოვნის შემდეგ: -ydım, -ydım, -ydum, -ydüm

II პირი: მჟღერი თანხმოვნის შემდეგ: -dınız, -diniz, -dunuz, -dünüz
(იყავით)

ყრუ თანხმოვნის შემდეგ: -tınız, -tiniz, -tunuz, -tünüz

ხმოვნის შემდეგ: -ydınız, -ydiniz, -ydunuz, -ydünüz

III პირი: მჟღერი თანხმოვნის შემდეგ: -dılar, -diler, -dular, -düler
(იყვნენ)

ყრუ თანხმოვნის შემდეგ: -tılar, -tiler, -tular, -tüler

ხმოვნის შემდეგ: -ydılar, -ydiler, -ydular, -ydüler

დაღებული სახე

მხ. რიცხვი

ben doktor-dum,

küçük-tüm,

teyze-ydim

sen doktor-dun,

küçük-tün,

teyze-yidin

o doktor-du,

küçük-tü,

teyze-ydi

მრ. რიცხვი

biz doktor-duk,

küçük-tük,

teyze-ydik

siz doktor-dunuz,

küçük-tünüz,

teyze-ydiniz

onlar doktor-dular,

küçük-tüler,

teyze-ydiler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

ben doktor muydum?

küçük müydüm?

teyze miydım?

sen doktor muydun?

küçük müydün?

teyze miydin?

o doktor muydu?

küçük müydü?

teyze miydi?

მრ. რიცხვი

biz doktor muyduk?

küçük müydük?

teyze miydik?

siz doktor muydunuz?

küçük müydünüz?

teyze miydiniz?

onlar doktor muydular?

küçük müydüler?

teyze miydiler?

უარყოფის სახე

მხ. რიცხვი მრ. რიცხვი

ben doktor (küçük, teyze) değildim

biz doktor (küçük, teyze) değildik

sen doktor (küçük, teyze) değildin

siz doktor (küçük, teyze) değildiniz

o doktor (küçük, teyze) değildi

onlar doktor (küçük, teyze) değildiler

უარყოფის კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

ben doktor (küçük, teyze)

değil miydim?

sen doktor (küçük, teyze)

değil miydin?

o doktor (küçük, teyze)

değil miydi?

მრ. რიცხვი

biz doktor (küçük, teyze)

değil miydik?

siz doktor (küçük, teyze)

değil miydiniz?

onlar doktor (küçük, teyze)

değil miydiler?

სავარჯიშო:

I. გადაიყვანეთ ნამყო ღროში შემდეგი წინადადებები:

1. Sen artık küçük kız değilsin, büyüksün.

2. Şimdi dersanede öğretmen vardır.

3. Biz üç kardeşiz.

4. Siz bahçede misiniz?

5. Bugün salıdır.

6. İki öğrenci yok, herhalde hastadırlar.

7. Beş dakika sonra evdeyim.

8. Siz çok çalışkan öğrencisiniz.

9. Çantamda iki tane tek çizgili defter var.

10. Sınıfımızda altı kişiyiz, altımız da dersteyiz.

II. თარგმნეთ თურქულად წერილობით:

1. გუშინ მთელი დღე შინ ვიყავი, იმიტომ რომ წვიმდა.
2. ტყეში არა ხარ, ნუ ყვირი!
3. ერთი წუთის შემდეგ ჰასანი უკვე მატარებელში იყო.
4. მუსტაფას მამა არა ჰყავდა, პატარა იყო, როდესაც მამა მოუკვდა.
5. მაგილაზე წიგნები მქონდა, ვინ აიღო?
6. თეატრში ვერ წავიდა, იმიტომ რომ ფული არ ჰქონდა.
7. ეს გოგონა ბავშვობაში ამდენად ლამაზი არ იყო.
8. ისინი კარგი მოსწავლეები არ არიან, ძალიან ზარმაცები არიან.
9. პირველ კლასში ექვსი წლის ვიყავით.
10. შენი ამხანაგის დედა ექიმია იყო? არა ინჟინერი იყო.

§ 3. პირობითი კილო

ეს კილო გამოხატავს ისეთ მოქმედებას, რომელიც პირობაა სხვა მოქმედების შესრულებისათვის. პირობით კილოს აქვს ორი დრო: მყოფადი და ნამყო.

მყოფადში კილოს მაწარმოებელი სუფიქსებია: -sa, -se
ნამყოში პირობით კილოს აწარმოებს: -saydi, -seydi

პირის ნიშნები

მხ. რიცხვი

I პირი -m

II პირი -n

III პირი ___ (ნიშანი არ აქვს)

მრ. რიცხვი

-k

-nız, -niz

-lar, -ler

უღლების პარადიგმები: მყოფადი
ზმნები yazmak, demek. დაღებითი სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yaz-sa-m,	de-se-m	yaz-sa-k,	de-se-k
II yaz-sa-n,	de-se-n	yaz-sa-nız,	de-se-niz
III yaz-sa,	de-se	yaz-sa-lar,	de-se-ler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazsam mı?	desem mi?	yazsak mı?	desek mi?
II yazsan mı?	desen mi?	yazsanız mı?	deseniz mi?
III yazsa mı?	dese mi?	yazsalar mı?	deseler mi?

უარყოფის სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazma-sa-m,	deme-se-m	yazma-sa-k,	deme-se-k
II yazma-sa-n,	deme-se-n	yazma-sa-nız,	deme-se-niz
III yazma-sa,	deme-se	yazma-sa-lar,	deme-se-ler

შესაძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazabil-se-m,	diyebil-se-m	yazabil-se-k,	diyebil-se-k
II yazabil-se-n,	diyebil-se-n	yazabil-se-niz,	diyebil-se-niz
III yazabil-se,	diyebil-se	yazabil-se-ler,	diyebil-se-ler

შეუძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazama-sa-m,	diyeme-se-m	yazama-sa-k,	diyeme-se-k
II yazama-sa-n,	diyeme-se-n	yazama-sa-nız,	diyeme-se-niz
III yazama-sa,	diyeme-se	yazama-sa-lar,	diyeme-se-ler

პირობითი კილოს ნამყო დროის პარადიგმები
დადებითი სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yaz-saydı-m,	de-seydi-m	yaz-saydı-k,	de-seydi-k
II yaz-saydı-n,	de-seydi-n	yaz-saydı-nız,	de-seydi-niz
III yaz-saydı,	de-seydi	yaz-saydı-lar,	de-seydi-ler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazsaydım mı?	deseydin mi?	yazsaydık mı?	deseydik mi?
II yazsaydın mı?	deseydi mi?	yazsaydınız mı?	deseydiniz mi?
III yazsaydı mı?	deseydi mi?	yazsaydılar mı?	deseydiler mi?

უარყოფის სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazma-saydı-m,	deme-seydi-m	yazma-saydı-k,	deme-seydi-k
II yazma-saydı-n,	deme-seydi-n	yazma-saydı-nız,	deme-seydi-niz
III yazma-saydı,	deme-seydi	yazma-saydı-lar,	deme-seydi-ler

შესაძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazabil-seydi-m, diyebil-seydi-n		yazabil-seydi-k, diyebil-seydi-k	
II yazabil-seydi-n, diyebil-seydi-n		yazabil-seydi-niz, diyebil-seydi-niz	
III yazabil-seydi, diyebil-seydi		yazabil-seydi-ler, diyebil-seydi-ler	

შეუძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazama-saydı-m, diyeme-seydi-m		yazama-saydı-k, diyeme-seydi-k	
II yazama-saydı-n, diyeme-seydi-n		yazama-saydı-nız, diyeme-seydi-niz	
III yazama-saydı, diyeme-seydi		yazama-saydı-lar, diyeme-seydi-ler	

საკარჯიშო:

I. აუღლეთ პირობითი კილოს მყოფად და ნამყო დროებში
ზმნები: kalmak, uçmak, götürmek, bırakmak, geçmek.

II. თარგმნეთ ქართულად შემდეგი წინადადებები:

1. Yarın hava güzel olsa, köyüme gideceğim.
2. Ah, kar olmasaydı!
3. Ölüm Allah'ın emri, ayrılık olmasaydı!
4. Bir saat bana beklesen, sinemaya gideceğiz.
5. Ondan bir haber olsaydı. . . . Ama yok.

III. თარგმნეთ წერილობით თურქულად:

1. ამ ზაფხულს თუ ზღვაზე წახვალთ, მეც წამოვალ.
2. დილით ადრე თუ არ ადგებით, ლექციაზე დაიგვიანებთ.
3. თუ ერთად ვიმღერებთ, ძალიან კარგი იქნება.
4. აუდიტორიაში თუ ხუთი სტუდენტი არ ვიქნებით, გაკვეთილი არ დაიწყება.
5. თუ აცივდება, ჩიტები თბილ ქვეყნებში გაფრინდებიან.

მეცამეტე გაკვეთილი

§1. ნამყო-შედგობითი დრო

ნამყო-შედგობითი დრო თხრობითი კილოს მარტივი დროა. გამოხატავს მოქმედების შედეგს. მოქმედება შეიძლება იყოს დასწრებულიც და დაუსწრებელიც. პირიანი ფორმების წარმოების საფუძველია ნამყო დროის -miş მიმღეობა. პირის ნიშნებია შემასმენლობითი ნაცვალსახელოვანი სუფიქსები.

უღლების პარადიგმები:

დადებითი სახე. ზმნები: bulmak - პოვნა; kesmek - ჭრა)

მხ.რიცხვი

I bul-muş-um ვიპოვე (მიპოვია)	kes-miş-im გავეჭერი (გამიჭრია)
II bul-muş-sun იპოვე (გიპოვია)	kes-miş-sin გაჭერი (გავიჭრია)
III bul-muş იპოვა (უპოვია)	kes-miş გაჭრა (გაუჭრია)

მრ. რიცხვი

I bul-muş-uz ვიპოვეთ (გვიპოვია)	kes-miş-iz გავჭყერით (გავჭყერია)
II bul-muş-sunuz იპოვეთ (გიპოვიათ)	kes-miş-siniz გაჭყერით (გაგიჭყერიათ)
III bul-muş-lar იპოვეს (უპოვიათ)	kes-miş-ler გაჭყერეს (გაუჭყერიათ)

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I bulmuş muyum? kesmiş miyim?	bulmuş muyuz? kesmiş miyiz?
II bulmuş musun? kesmiş misin?	bulmuş musunuz? kesmiş misiniz?
III bulmuş mu? kesmiş mi?	bulmuşlar mı? kesmişler mi?

უარყოფის სახე. ზმნები: bulmamak, kesmemek

მხ. რიცხვი

I bulma-mış-im, kesme-miş-im	bulma-mış-ız, kesme-miş-iz
II bulma-mış-sın, kesme-miş-sin	bulma-mış-sınız, kesme-miş-siniz
III bulma-mış, kesme-miş	bulma-mış-lar, kesme-miş-ler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I bulmamış mıyım?	bulmamış mıyız?
kesmemiş miyim?	kesmemiş miyiz?
II bulmamış mısın?	bulmamış mısınız?
kesmemiş misin?	kesmemiş misiniz?
III bulmamış mı?	bulmamışlar mı?
kesmemiş mi?	kesmemişler mi?

შესაძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი

I bulabil-miş-im, kesebil-miş-im	bulabil-miş-iz, kesebil-miş-iz
II bulabil-miş-sin, kesebil-miş-sin	bulabil-miş-siniz, kesebil-miş-siniz
III bulabil-miş, kesebil-miş	bulabil-miş-ler, kesebil-miş-ler

შეუძლებლობის სახე. ზმნები: bulamamak, kesememek

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I bulama-mış-im, keseme-miş-im

bulama-mış-ız, keseme-miş-iz

II bulama-mış-sın, keseme-miş-sin

bulama-mış-sınız, keseme-miş-siniz

III bulama-mış, keseme-miş,

bulama-mış-lar, keseme-miş-ler

§2. imek ზმნის პირობითი კილო და ნამყო- შედებობითი ღრო

ამ ღრონაკლ მაკავშირებელ ზმნას, როგორც უკვე ვიცით, აქვს მხოლოდ თხრობითი კილოს ორი ღროის, პირობითი კილოს და - ken აბსოლუტივიანი ფორმები.

ზმნის პირობითი კილოს პარადიგმები

დადებითი სახე:

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I i-se-m თუ ვარ

i-se-k თუ ვართ

II i-se-n თუ ხარ

i-se-niz თუ ხართ

III i-se თუ არის

i-se-ler თუ არიან

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I mi isem? (miyse?)

mi isek? (miyse?)

II mi isen? (miysen?)

mi iseniz (miyseniz?)

III mi ise? (miyse?)

mi iseler? (miyseler?)

უარყოფის სახე

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I deđil i-se-m (deđilsem)

deđil i-se-k (deđilsek)

II deđil i-se-n (deđilsen)

deđil i-se-niz (deđilseniz)

III deđil i-se (deđilse)

deđil i-se-ler (deđilseler)

უარყოფის სახის კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I deđil mi isem? (deđil miysem?)

deđil mi isek? (deđil miysek?)

II deđil mi isen? (deđil miysen?)

deđil mi iseniz? (deđil miyseniz?)

III deđil mi ise? (deđil miyse?)

deđil mi iseler? (deđil miyseler?)

imek ზმნის ნამყო-შედგობითი ღროის უღლების პარადიგმები

დადებითი სახე

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I i-miř-im ცყოფიღვარ

i-miř-iz ცყოფიღვართ

II i-miř-sin ცყოფიღხარ

i-miř-siniz ცყოფიღხართ

III i-miř ცყოფიღა

i-miř-ler ცყოფიღან

დადებითი სახის კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I mi i-miř-im? (miymiřim?)

mi i-miř-iz? (miymiřiz?)

II mi i-miř-sin? (miymiřsin?)

mi i-miř-siniz? (miymiřsiniz?)

III mi i-miř (miymiř?)

mi i-miř-ler? (miymiřler?)

უარყოფის სახე

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I deđil i-miř-im (deđilmiřim)

deđil i-miř-iz (deđilmiřiz)

II deđil i-miř-sin (deđilmiřsin)

deđil i-miř-siniz (deđilmiřsiniz)

III deđil i-miř (deđilmiř)

deđil i-miř-ler (deđilmiřler)

უარყოფის სახის კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I deđil mi imiřim? (deđil miymiřim?)

deđil mi imiřiz? (deđil miymiřiz?)

II deđil mi imiřsin? (deđil miymiřsin?)

deđil mi imiřsiniz? (deđil miymiřsiniz?)

III deđil mi imiř? (deđil miymiř?)

deđil mi imiřler? (deđil miymiřler?)

Arslan kocamış, hastanlanmış, ininden çıkamaz olmuş. Bütün hayvanlar birer-birer gelip hatırını sormuşlar, ama tilki gözükmemiş. Kurt arslana yaklaşıp kulağına:

- Sen, - demiş, - hepimizin padişahısın. Öyle iken, tilkinin sana bile sayıgısı yok. Gelip hatırını sordu mu?

Tam o sırada tilki de kapıdan girmiş. Kurdun sözlerini işitmiş. Ama tilki kendini suçsuz göstermenin yolunu bulmuş:

- Evet, - demiş, - hepsi buraya hatır sormaya gelmişler. Ama bir tanesi seni iyileştirmeye çalışmış mı? Ben gelmedim, ama kapı-kapı dolaşım. Her hekimden ilâc sordum. En sonunda ilâcı da öğrendim.

Arslan:

- Neymiş o ilâc? - diye sormuş. Tilki:

- Bir kurdu diri-diri yüzüp, derisine bürünmeniz gerek. Hekim böyle söylüyor, - demiş.

Arslan bunu duyunca, hemen kurdu yüzdürmüş ve derisine sarınmış.

Başkalarına tuzak kurmaya çalışanlar bir zaman o tuzağa kendileri düşecekler. Bu masal onu gösteriyor.

სიტყვები და გამოთქმები:

arslan (aslan) ლომი	iyileştirmek განკურნვა
başkaları სხვები	kocamak ლაბერება
bürünmek გახვევა, შემოხვევა	kurt მგელი
çalışmak აქ: მცდელობა	masal ზღაპარი
çalışmış mı? შეეცადა? სცადა?	öğrenmek აქ: გაგება, დაღგენა
deri ტყავი	sarınmak გახვევა
diri ცოცხალი	saygı პატივისცემა
dolaşmak ხეტიალი, შემოვლა	suç დანაშაული
göstermek ჩვენება, დანახვება	tam o sırada ზუსტად იმ დროს,
gözükmek გამოჩენა	სწორედ იმ დროს
hastalanmak დასნეულება, ავად გახლომა	tilki მელია
hatır sormak მოკითხვა	tuzak მახე, ხაფანგი
ilâc წამალი	tuzak kurmak მახის დაგება
in სორო, ბუნავი	yüzdürmek გატყავებინება
	yüzmek გატყავება, ტყავის გაძრობა

სავარჯიშო:

I. აუღლეთ ნამყო-შედგობით დროში შემდეგი ზმნები:
gözükmek, yüzmek, çalışmak, iyileşmek, göstermek, sarınmak, bürünmek.

II. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Aslana ne olmuş?
2. Onun yanına hatır sormaya kim gelmemiş?
3. Kurt ne söylemiş aslana?
4. Tilki kapıdan ne zaman girmiş?
5. Tilki kendini suçsuz göstermek için aslana ne demiş?
6. Aslan kurdu ne yapmış?
7. Bu masal neyi gösteriyor?

III. თარგმნეთ ტექსტი წერილობით და დაისწავლეთ თხრობით.

KARGA İLE TILKI

Bir gün bir hırsız karga
Bir parça peynir çalmış,
Konmuş, bir dalda kalmış,
Etrafi seyre dalmış.

Ordan geçen bir tilki:
"Şen sesinle öt!" demiş.
Aptal karga gak demiş,
Peyniri tilki yemiş.

სიტყვები და გამოთქმები:

aptal სულელი, ბრიყვი

çalmak აქ: მოპარვა

dalmak ჩაყვინთვა, ჩაფლობა; აქ:

გართობა

etraf არემარე, მიდამო

gak demek ყრანტალი,

დაყრანტალება

hırsız ქურდი

ötmek ფრინველის ხმინაობა:

ჭიკჭიკი, გალობა, სტვენა,

ყვილი...

parça ნაწილი, ნატეხი, ნაჭერი

peynir ყველი

seyir სანახაობა

seyre dalmış სანახაობით

გაერთო

şen მხიარული

სავარჯიშო:

I. დაისწავლეთ ლექსი ზეპირად.

II. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Aptal karga ne yapmış?
2. Karga neyi çalmış?
3. O etrafı seyrederken ordan kim geçmiş?
4. Karganın güzel sesi mi var?
5. Karga ağzını açınca şen sesle öttü mü?
6. Peyniri kim yemiştir?
7. Hangisi daha akıllı, karga mı, tilki mi?

§3. აუცილებლობითი კილო

ეს კილო გამოხატავს ისეთ მოქმედებას, რომელიც აუცილებლად უნდა შესრულდეს. აქვს ორი დრო: მყოფადი და ნამყო. პირის ნიშნები მომავალი დროისათვის შემასმენლობითობის სუფიქსებია. ნამყო დროისათვის imek ზმნის ნამყო-კატეგორიული დროის პირიან ფორმებს იყენებს. კილოს მაწარმოებელი სუფიქსები საბოლოოდ ასეთ სახეს იღებს:

მყოფადისათვის -malı, -meli
 ნამყოსათვის -malıydı, -meliydi

აუცილებლობითი კილოს უღლების პარადიგმები დადებითი სახე. ზმნები: gitmek, okumak

მყოფადი დრო
 მხ. რიცხვი

I git-meli-yim უნდა წავიდე	oku-malı-yım უნდა წავიკითხო
II git-meli-sin უნდა წახვიდე	oku-malı-sın უნდა წავიკითხო
III git-meli-(dir) უნდა წავიდეს	oku-malı-(dir) უნდა წავიკითხოს

მრ. რიცხვი

I git-meli-yiz უნდა წავიდეთ	oku-malı-yız უნდა წავიკითხოთ
II git-meli-siniz უნდა წახვიდეთ	oku-malı-sınız უნდა წავიკითხოთ
III git-meli-(dir)-ler უნდა წავიდნენ	oku-malı-(dir)-lar უნდა წავიკითხოთ

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I gitmeli miyim?	okumalı mıyım?
II gitmeli misin?	okumalı mısın?
III gitmeli mi(dir)?	okumalı mı(dir)?

მრ. რიცხვი

I gitmeli miyiz?	okumalı mıyız?
II gitmeli misiniz?	okumalı mısınız?
III gitmeli mi(dir)ler?	okumalı mı(dir)lar?

უარყოფის სახე

მხ. რიცხვი

I gitme-meli-yim	okuma-malı-yım
II gitme-meli-sin	okuma-malı-sın
III gitme-meli(dir)	okuma-malı(dir)

მრ. რიცხვი

I gitme-meli-yiz	okuma-malı-yız
II gitme-meli-siniz	okuma-malı-sınız
III gitme-meli-(dir)-ler	okuma-malı(dir)-lar

უარყოფის სახის კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I gitmemeli miyim?	okumamalı mıyım?
II gitmemeli misin?	okumamalı mısın?
III gitmemeli mi(dir)?	okumamalı mı(dir)?

მრ. რიცხვი

I gitmemeli miyiz?	okumamalı mıyız?
II gitmemeli misiniz?	okumamalı mısınız?
III gitmemeliler mi?	okumamalılar mı?

შესაძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი

I gidebil-meli-yim	okuyabil-meli-yım
II gidebil-meli-sin	okuyabil-meli-sın
III gidebil-meli(dir)	okuyabil-meli(dir)

მრ. რიცხვი

I gidebil-meli-yiz	okuyabil-meli-yiz
II gidebil-meli-siniz	okuyabil-meli-siniz
III gidebil-meli-ler(dir)	okuyabil-meli-ler(dir)

შესაძლებლობის სახის კითხვითი ფორმა
მხ. რიცხვი

I gidebilmeli miyim?	okuyabilmeli miyim?
II gidebilmeli misin?	okuyabilmeli misin?
III gidebilmeli mi?	okuyabilmeli mi?

მრ. რიცხვი

I gidebilmeli miyiz?	okuyabilmeli miyiz?
II gidebilmeli misiniz?	okuyabilmeli misiniz?
III gidebilmeliler mi?	okuyabilmeliler mi?

შეუძლებლობის სახე
მხ. რიცხვი

I gideme-meli-yim	okuyama-malı-yım
II gideme-meli-sin	okuyama-malı-sın
III gideme-meli(dir)	okuyama-malı-(dır)

მრ. რიცხვი

I gideme-meli-yiz	okuyama-malı-yız
II gideme-meli-siniz	okuyama-malı-sınız
III gideme-meli-ler	okuyama-malı-lar

შეუძლებლობის სახის კითხვითი ფორმა
მხ. რიცხვი

I gidememeli miyim?	okuyamamalı mıyım?
II gidememeli misin?	okuyamamalı mısın?
III gidememeli mi?	okuyamamalı mı?

- I gidememeli miyiz?
- II gidememeli misiniz?
- III gidememeliler mi?

- okuyamamalı mıyız?
- okuyamamalı mısınız?
- okuyamamalılar mı?

POLİKLİNİKTE

Yalçın dünden beri kendini biraz rahatsız hissediyor. Baş ağrıyor, öksürüyor, biraz da nezlesi var. Bugün durum daha ağır. Kendi kendine: "Polikliniğe gitmem gerek, gitmeliyim" - dedi. Derhal elini, yüzünü yıkayıp polikliniğe gitti. Enformasyon gişesinden sıra alıp yukarıya çıktı. İzin isteyerek muayene odasına girdi. Doktor ona:

- Buyurun, bakalım, neyiniz var? - dedi.

Boğazına bakıp ateşini ve nabzını ölçtü. Bundan sonra:

- Gömleğinizi kaldırınız, diyerek kulağını Yalçın'ın göğsüne götürdü. Doktor kulaklığını cebinden çıkarıp iki ucunu kulaklarına yerleştirdi, ciğerlerini dinledi.

- Haydi, soluk alınız! Öksürünüz! Şimdi durunuz, soluk almayınız! - dedi.

Yalçın soluğunu kesti.

- İyidir. Haydi, Şimdi giyininiz! - dedi, sonra ilâve etti:

- Ciğerlerinize dikkat etmelisiniz. Temiz havada sık-sık gezmelisiniz, fakat üşümemelisiniz!

Reçete yazdı. Öksürük için şurup, ateş için toz ve haplar, nezle için de damlalar verdi.

- Tozu, yemekten sonra günde üç defa almalısınız, şurubu çorba kaşığı ile her iki saatte bir içeceksiniz, damlaları da burun deliklerine günde 4-5 defa yedişer-sekizer damla damlatacaksınız, dedi.

Yalçın teşekkür etti ve poliklinikten çıktı.

სიტყვები და გამოთქმები:

ağır მძიმე	izin ნებართვა
ağrımak ტკივილი	kaldırmak აწევა
almak მიღება, აქ: წამლის მიღება	kesmek შეწყვეტა
ateş ტემპერატურა, სიცხე	kendi kendine თავის თავს
boğaz ყელი	kulaklık ყურმილი; ფონენ- დოსკოპი
burun delikleri ცხვირის ნესტოები	muayene გასინჯვა, შემოწმება
ciğerler ფილტვები	nabz პულსი, მაჯისცემა
çorba kaşığı სუფრის კოვზი	nezle სურდო
damla წვეთი	öksürmek ხველება
damlatmak ჩაწვეთება	öksürük ხველა
derhal მაშინვე	poliklinik პოლიკლინიკა
durum მდგომარეობა	rahatsız შეუძლოდ
enformasyon ინფორმაცია	reçete რეცეპტი
gişe სალარო; (enformasyon gişesi – საინფორმაციო სარ- კმელი; აქ: რეგისტრატურა	sıra აქ: რიგითი ნომერი
giyinmek ჩაცმა	soluk almak სუნთქვა
göğüs მკერდი, გულმკერდი	şurup მიქსტურა
gömlük პერანგი	toz აქ: ფხვნილი
hap აბი	uç ბოლო, დაბოლოება
iki saatte bir ორ საათში	üşümek გაცემა
ერთხელ	yerleştirmek მოთავსება
	yıkamak დაბანა
	yukarı მაღლა, ზევით
	ilâve etmek დამატება

სავარჯიშო:

I. თარგმნეთ ტექსტი ქართულად წერილობით.

II. ამოიწერეთ ტექსტიდან ათი ახალი სიტყვა და შეადგინეთ თითო სიტყვაზე თითო წინადადება.

III. აუღლეთ აუცილებლობით კილოში შემდეგი ზმნები:
damlatmak, soluk almak, ölçmek, yıkamak.

IV. სიტყვები ისე გადაალაგეთ, რომ მიიღოთ გამართული წინადადებები:

1. toz, haplar, için, ve, nezle, verdi, ateş, damlalar.
2. kaşığı, saatte, çorba, bir, içeceksin, iki, ile, her.
3. rahatsız, dünden, beri, biraz, Yalçın, kendini, hissediyor.
4. doktor, ve, boğazın, ateşini, bakıp, ölçtü, nabzını.
5. temiz, gezmelisiniz, sık-sık, havada.

მითითებული გავითილი

§1. აწმყო-მყოფადი დრო

აწმყო-მყოფადი დრო თხრობითი კილოს ერთ-ერთი დროა, რომელიც კონკრეტულ დროს არც კი გამოხატავს. ეს არის ლაპარაკის მომენტის შემდეგ შესრულებული მოქმედება. ამ დროის ფორმებით გადმოიცემა უსრული, ჩვეული, რეგულარული მოქმედების განხორციელების უნარი. პირიანი ფორმების წარმოების საფუძველია განუსაზღვრელი დროის მიმღება (-ar მიმღება). ეს დრო ხშირად გამოიყენება თურქულ ზეპირსიტყვიერებაში: ანდაზებში, გამოცანებში, ზღაპრებში, თქმულებებში და ა.შ.

აწმყო-მყოფადი დრო ქართულ ენაზე გადმოიცემა ან აწმყოს მწკრივით, რომელსაც ახლავს მოდალური სიტყვა "ხოლმე" (ვწერ ხოლმე, ვთამაშობ ხოლმე, დავდივარ ხოლმე და ა.შ.), ან მყოფადის მწკრივით, რომელიც მოკლებულია კატეგორიულობას: (დავწერ, ვითამაშებ, წავალ და ა.შ.). აწმყო-მყოფად დროს მომავალი-კატეგორიული დროისგან სწორედ ეს არაკატეგორიულობა განასხვავებს.

აწმყო-მყოფადი დრო გამოირჩევა სუფიქსების მრავალფეროვნებით:

1. ხმოვანფუძიანი ზმნებისათვის: -r.
2. ყველა მრავალმარცვლიანი თანხმონიანფუძიანი ზმნებისათვის და almak, bilmek, bulmak, denmek, durmak, gelmek, görmek,

kalmak, olmak, ölmek, sanmak, varmak, vermek, vurmak, yenmek
 ზმნებისათვის: -ır, -ir, -ur, -ür.

3. ერთმარცვლიანი თანხმოვანფუძიანი ზმნებისათვის (ზემომოყვანილი 15 ზმნის გარდა): -ar, -er.

4. უარყოფის და შეუძლებლობის სახის ზმნები მტკიცებითი ფორმის მხოლოლობითი რიცხვის პირველ პირში დროის სუფიქსებს არ დაირთავს.

5. უარყოფის და შეუძლებლობის სახის ზმნებისათვის მტკიცებითი ფორმის მრავლობითი რიცხვის პირველ პირში დროის მაწარმოებელი სუფიქსია -y.

6. უარყოფის და შეუძლებლობის სახის ზმნებისათვის ყველა დანარჩენ შემთხვევაში დროის მაწარმოებელი სუფიქსია -z.

7. პირის ნიშნები შემასმენლობითობის ნაცვალსახელოვანი სუფიქსებია. გამონაკლისია მხოლოდ უარყოფის და შეუძლებლობის სახის ზმნების მტკიცებითი ფორმის მხოლოლობითი რიცხვის პირველი პირი, სადაც პირის ნიშანია -m.

უღლების პარადიგმები

1) ხმოვანფუძიანი ზმნები: okumak, söylemek

დადებითი სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I oku-r-um	söyle-r-im	oku-r-uz	söyle-r-iz
II oku-r-sun	söyle-r-sin	oku-r-sunuz	söyle-r-siniz
III oku-r	söyle-r	oku-r-lar	söyle-r-ler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I okur muyum?	söyler miyim?	okur muyuz?	söyler miyiz?
II okur musun?	söyler misin?	okur musunuz?	söyler misiniz?
III okur mu?	söyler mi?	okurlar mı?	söylerler mi?

უარყოფის სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I okuma-m	söyleme-m	okuma-y-iz	söyleme-y-iz
II okuma-z-sın	söyleme-z-sin	okuma-z-sınız	söyleme-z-siniz
III okuma-z	söyleme-z	okuma-z-lar	söyleme-z-ler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I okumaz mıyım?	söylemez miyim?	okumaz mıyız?	söylemez miyiz?
II okumaz mısın?	söylemez misin?	okumaz mısınız?	söylemez misiniz?
III okumaz mı?	söylemez mi?	okumazlar mı?	söylemezler mi?

შესაძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I okuyabil-ir- im	söyliye bil-ir- im	okuyabil-ir-iz	söyliye bil-ir-iz
II okuyabil-ir- sin	söyliye bil-ir- sin	okuyabil-ir- siniz	söyliye bil-ir- siniz
III okuyabil-ir	söyliye bil-ir	okuyabil-ir-ler	söyliye bil-ir- ler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I okuyabilir miyim?	söyliye bilir miyim?	okuyabilir miyiz?	söyliye bilir miyiz?
II okuyabilir misin?	söyliye bilir misin?	okuyabilir misiniz?	söyliye bilir misiniz?
III okuyabilir mi?	söyliye bilir mi?	okuyabilirler mi?	söyliye bilirler mi?

შეუძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I okuyama-m	söyliye me-m	okuyama-y-iz	söyliye me-y-iz
II okuyama-z- sın	söyliye me-z- sin	okuyama-z- sınız	söyliye me-z- siniz
III okuyama-z	söyliye me-z	okuyama-z-lar	söyliye me-z- lar

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I okuyamaz mıyım?	söyliyemez miyim?	okuyamaz mıyız?	söyliyemez miyiz?
II okuyamaz mısınız?	söyliyemez misin?	okuyamaz mısınız?	söyliyemez misiniz?
II okuyamaz mı?	söyliyemez mi?	okuyamazlar mı?	söyliyemezler mi?

2) ერთმარცვლიანი თავისებური ზმნები: almak, görmek. . .

დადებითი სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I al-ır-ım	gör-ür-üm	al-ır-ız	gör-ür-üz
II al-ır-sın	gör-ür-sün	al-ır-sınız	gör-ür-sünüz
III al-ır	gör-ür	al-ır-lar	gör-ür-ler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I alır mıyım?	görür müyüm?	alır mıyız?	görür müyüz?
II alır mısınız?	görür müsün?	alır mısınız?	görür müsünüz?
III alır mı?	görür mü?	alırlar mı?	görürler mi?

უარყოფის სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I alma-m	görme-m	alma-y-ız	görme-y-iz
II alma-z-sın	görme-z-sin	alma-z-sınız	görme-z-siniz
III alma-z	görme-z	alma-z-lar	görme-z-ler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I almaz mıyım?	görmez miyiz?	almaz mıyız?	görmez miyiz?
II almaz mısınız?	görmez misin?	almaz mısınız?	görmez misiniz?
III almaz mı?	görmez mi?	almazlar mı?	görmezler mi?

შესაძლებლობის სახე

მს. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I alabil-ir-im	görebil-ir-im	alabil-ir-iz	görebil-ir-iz
II alabil-ir-sin	görebil-ir-sin	alabil-ir-siniz	görebil-ir-siniz
III alabil-ir	görebil-ir	alabil-ir-ler	görebil-ir-ler

კითხვითი ფორმა

მს. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I alabilir	görebilir	alabilir miyiz?	görebilir miyiz?
II alabilir misin?	görebilir misin?	alabilir misiniz?	görebilir misiniz?
III alabilir mi?	görebilir mi?	alabilirler mi?	görebilirler mi?

შეუძლებლობის სახე

მს. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I alama-m	göreme-m	alama-y-iz	göreme-y-iz
II alama-z-sın	göreme-z-sin	alama-z-sınız	göreme-z-siniz
III alama-z	göreme-z	alama-z-lar	göreme-z-ler

კითხვითი ფორმა

მს. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I alamaz	göremez	alamaz mıyız?	göremez miyiz?
II alamaz mısınız?	göremez misin?	alamaz mısınız?	göremez misiniz?
III alamaz mı?	göremez mi?	alamazlar mı?	göremezler mi?

3) ერთმარცვლიანი თანხმოვანფუძიანი ზმნები (თავისებური ზმნების გარდა):

ზმნები: yazmak, binmek

დადებითი სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yaz-ar-im	bin-er-im	yaz-ar-iz	bin-er-iz
II yaz-ar-sın	bin-er-sin	yaz-ar-sınız	bin-er-siniz
III yaz-ar	bin-er	yaz-ar-lar	bin-er-ler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazar mıyım?	biner miyim?	yazar mıyız?	biner miyiz?
II yazar mısın?	biner misin?	yazar mısınız?	biner misiniz?
III yazar mı?	biner mi?	yazarlar mı?	binerler mi?

უარყოფის სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazma-m	binme-m	yazma-y-iz	binme-y-iz
II yazma-z-sın	binme-z-sin	yazma-z-sınız	binme-z-siniz
III yazma-z	binme-z	yazma-z-lar	binme-z-ler

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazmaz mıyım?	binmez miyim?	yazmaz mıyız?	binmez miyiz?
II yazmaz mısın?	binmez misin?	yazmaz mısınız?	binmez misiniz?
III yazmaz mı?	binmez mi?	yazmazlar mı?	binmezler mi?

შესაძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazabil-ir-im	binebil-ir-im	yazabil-ir-iz	binebil-ir-iz
II yazabil-ir-sin	binebil-ir-sin	yazabil-ir-siniz	binebil-ir-siniz
III yazabil-ir	binebil-ir	yazabil-ir-ler	binebil-ir-ler

კითხვითი ფორმა

მს. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazabilir miyim?	binebilir miyim?	yazabilir miyiz?	binebilir miyiz?
II yazabilir misin?	binebilir misin?	yazabilir misiniz?	binebilir misiniz?
III yazabilir mi?	binebilir mi?	yazabilirler mi?	binebilirler mi?

შეუძლებლობის სახე

მს. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazama-m	bineme-m	yazama-y-ız	bineme-y-iz
II yazama-z-sın	bineme-z-sin	yazama-z-sınız	bineme-z-siniz
III yazama-z	bineme-z	yazama-z-lar	bineme-z-ler

კითხვითი ფორმა

მს. რიცხვი		მრ. რიცხვი	
I yazamaz mıyım?	binemez miyim?	yazamaz mıyız?	binemez miyiz?
II yazamaz mısınız?	binemez misin?	yazamaz mısınız?	binemez misiniz?
III yazamaz mı?	binemez mi?	yazamazlar mı?	binemezler mi?

GÜNLÜK REJİM

- Siz sabahleyin saat kaçta kalkarsınız?
- Ben sabahleyin saat yedide kalkarım.
- Kalktıktan sonra ne yaparsınız?
- On beş dakika kadar jimnastik yaparım, odayı havalandırırım.
- Sonra ellerimi, yüzümü, boynumu, dişlerimi yıkarım.
- Saat kaçta kahvaltı yaparsınız?
- Saat yedi ile sekiz arasında kahvaltı yaparım.
- Kahvaltıdan sonra ne yaparsınız?
- Üniversiteye giderim.

- Üniversitede konferanslar saat kaçta başlar?
- Sekizi on beş geçe (sekiz on beşte) başlar.
- Günde kaç saat konferansınız var?
- Bazen dört saat, bazen de beş veya altı saat konferansımız var.
- Saat kaçta öğle yemeği yersiniz?
- Saat on beş ile on altı arasında.
- Öğle yemeğinden sonra ne yaparsınız?
- Biraz dinlenirim.
- Akşamları ne yaparsınız?
- Derslerimi hazırlarım. Bazen dostlarımla şehir içinde, parkta geziniriz, bazen sinemaya (tiyatroya) gideriz.
- Saat kaçta yatarsınız?
- Ben genellikle saat yirmi üçte yatarım.

სიტყვები და გამოთქმები:

akşamları საღამოობით
 boyun (boynu) ყელი; კისერი
 dinlenmek დასვენება
 genellikle ჩვეულებრივ, როგორც
 წესი
 gezinmek სეირნობა
 havalandırmak განიავება
 jimnastik ტანვარჯიში

kahvaltı yapmak საუზმობა
 öğle შუადღე
 öğle yemeği სადილი
 sabahleyin დილით
 sinema კინო-თეატრი
 spor სპორტი
 tiyatro თეატრი
 yüz პირსახე (პირისახე)

სავარჯიშო:

I. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Siz sabahleyin saat kaçta kalkarsınız?
2. Jimnastik yapar mısınız?
3. Dersleriniz saat kaçta başlar?
4. Günde kaç dersiniz var?
5. Öğle yemeği saat kaçta yersiniz?
6. Akşamları ne yaparsınız?
7. Haftada kaç kere sinemaya gidersiniz?
8. Tiyatroya gider misiniz?
9. Kaç saat ders çalışırsınız?

10. Dersleriniz saat kaçta biter?

11. Saat kaçta yatarsınız?

II. აუღლეთ აწმყო-მყოფად დროში ზმნები: yatmak, olmak, yemek, oturmak.

UZUN MEHMET

Maden kömürü, maden kömürü, derler. Nedir bu maden kömürü? Kara bir taş. Evet, kara bir taş. Fakat bu kara taş memlekete yiyecek kadar, buğday kadar, et kadar gereklidir. Maden kömürü ile tren işler, vapur işler, fabrika işler. Bundan uzun yıllar önce Türkiye'de maden kömürü var mı, yok mu, bunu bilen yoktu. Türkiye'de maden kömürünü ilk defa Uzun Mehmet adında bir genç buldu. Böylece memlekete büyük hizmet etti.

Uzun Mehmet bir köylü çocuğu idi. Zonguldak'ta bir köyde doğdu, büyüdü. Asker oldu. İstanbul'a gitti, orada deniz eri olarak askerlik yaptı. Maden kömürünü ilk defa askerlikte gördü. . .

Günler geldi, askerlik bitti. Son gün erler toplandılar. Uzun Mehmet de onların içinde idi. Bölük komutanı geldi. Elinde bir parça maden kömürü vardı. Dedi ki:

- Arkadaşlar, bunun adı maden kömürüdür. Simdi biz bunu para ile alıyoruz. Türkiye'de maden kömürü var mı, yok mu, bilen yok. Varsa, bulmak lâzım. Onu bulmak memlekete çok büyük hizmet olacak. Köyde, dağda, derede, her yerde bu kömürü arayın, arkadaşlar!

Bölük komutanı her ere bir parça maden kömürü verdi. Uzun Mehmet de bir parça aldı, torbasına koydu, yola çıktı. Birkaç gün sonra köye vardı.

Uzun Mehmet her yerde maden kömürü aramaya başladı.

Bir sabah erkenden evden çıktı. Bütün gün yürüdü. Akşam üzeri bir yarın önüne geldi. . . Burası tam bir maden kömürü yatağı idi.

Uzun Mehmet:

- Buldum, işte şimdi buldum, diye sevindi.

Hemen işe başladı. Kömürü kazdı. Ondan bir çuval aldı, eve götürdü. Birkaç parça aldı, ocağa attı. Çok güzel yandı. Bunlar maden kömürü idi. Hem de iyi cins maden kömürü.

Birkaç gün sonra Uzun Mehmet İstanbul'a gitti. Orada komutanı buldu. Ona kömürü gösterdi. Bölük komutanı kömürü aldı, baktı:

- Evet, bu maden kömürü. Hem de iyi cins maden kömürü. Aferin, Mehmet, bunu nerede buldun? - dedi.

Mehmet:

- Zonguldak'ta, diye cevap verdi.

O gün bölük komutanı: "Uzun Mehmet Zonguldak'ta maden kömürü buldu" - diye hükümete haber verdi. Hükümet Uzun Mehmed'e aylık bağladı.

Bir gün geldi, herkes gibi Uzun Mehmet de öldü. Fakat "Uzun Mehmet" adı kaldı, hiç unutulmadı.

E. Çakıroğlu

სიტყვები და გამოთქმები:

aferin ყოჩაღ, აფერუმ
akşam üzeri საღამო უამს
aramak ძებნა, ძიება
asker სამხედრო, ჯარისკაცი
askerlik ჯარი, სამხედრო
სამსახური
atmak სროლა, გადაგდება
aylık ყოველთვიური ჯამაგირი,
ხელფასი
aylık bağlamak ხელფასის
დანიშვნა
bölük აქ: ასეული
böylece ამგვარად
buğday ხორბალი
bulmak პოვნა, მიგნება, მოძიება
cevap vermek პასუხის გაცემა
cins ხარისხი

çuval ტომარა
deniz eri მატროსი, რიგითი
მეზღვაური
dere ხეობა, ხევი
er რიგითი ჯარისკაცი
erkenden აღრიანად
et ხორცი
fabrika ფაბრიკა, ქარხანა
haber vermek შეტყობინება, ინ-
ფორმირება
hizmet სამსახური
hükümet მთავრობა
işlemek მუშაობა
kazmak თხრა
komutan მეთაური
koymak დადება, ჩადება
kömür ნახშირი
maden მადანი, მადნეული

maden kömürü ქვანახშირი
 memleket ქვეყანა
 ocak აქ: ბუხარი
 onların içinde მათში; მათ შორის
 parça ნატეხი, ნატკერი
 sevinmek გახარება, სიხარულის
 განცდა
 torba თოფრა, ტომარა

unutulmak დავიწყება, მივიწყება
 vapur გემი
 varmak მისვლა, მიღწევა
 yanmak წვა, ანთება
 yar აქ: ნაპრალი, უფსკრული
 yatak აქ: საბადო
 yürümek ფეხით სიარული

§2. ნატვრითი კილო

ნატვრითი კილო გამოხატავს ნატვრას. აქვს აწმყო, მყოფად და ნამყო დროები. იწარმოება შემდეგი სუფიქსებით:

ნატვრითი კილოს აწმყო და მყოფადი დროები:

თანხმოვანფუძიანი ზმნებისაგან: -a, -e (მხ.რ. Iპ. -alım, -elim)

ხმოვანფუძიანი ზმნებისაგან: -ya, -ye (მხ.რ. Iპ. -yalım, -yelim)

ნატვრითი კილოს ნამყო დრო:

თანხმოვანფუძიანი ზმნებისაგან: -aydı, -eydi

ხმოვანფუძიანი ზმნებისაგან: -yaydı, -yeydi

ნატვრითი კილოს პარადიგმები

აწმყო და მყოფადი დროები. თანხმოვანფუძიანი ზმნები: gelmek, yazmak

მხ. რიცხვი

I gel-e-yim	yaz -a-yım	(ნეტავ) მოვიდე, დავწერო
II gel-e-sin	yaz-a-sın	(ნეტავ) მოხვიდე, დაწერო
III gel-e	yaz-a	(ნეტავ) მოვიდეს, დაწეროს

მრ. რიცხვი

I gel-elim	yaz-alım	(ნეტავ) მოვიდეთ, დავწეროთ
II gel-e-siniz	yaz-a-sınız	(ნეტავ) მოხვიდეთ, დაწეროთ
III gel-e-ler	yaz-a-lar	(ნეტავ) მოვიდნენ, დაწერონ

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I geleyim mi?	yazayım mı?	მოვიდე? დაწერო?
II gelesin mi?	yazasın mı?	მოხვიდე? დაწერო?
III gele mi?	yaza mı?	მოვიდეს? დაწეროს?

მრ. რიცხვი

I gelelim mi?	yazalım mı?	მოვიდეთ? დაწეროთ?
II gelesiniz mi?	yazasınız mı?	მოხვიდეთ? დაწეროთ?
III geleler mi?	yazalar mı?	მოვიდნენ? დაწერონ?

აწმყო და მყოფადი დროები. ხმოვანფუძიანი ზმნები: okumak, demek

მხ. რიცხვი

I oku-ya-yım	di-ye-yim	წავიკითხო, ვთქვა
II oku-ya-sın	di-ye-sin	წაიკითხო, თქვა
III oku-ya	di-ye	წაიკითხოს, თქვას

მრ. რიცხვი

I oku-yalım	di-yelim	წავიკითხოთ, ვთქვათ
II oku-ya-sınız	di-ye-siniz	წაიკითხოთ, თქვათ
III oku-ya-lar	di-ye-ler	წაიკითხონ, თქვან

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I oku-ya-yım mı?	di-ye-yim mi?	okuyalım mı?	diyelim mi?
II oku-ya-sın mı?	di-ye-sin mi?	okuyasınız mı?	diyesiniz mi?
III oku-ya mı?	di-ye mi?	okuyalar mı?	diyeler mi?

ნატვრითი კილოს ნამყო დრო

მხ. რიცხვი

I gel-e-ydim	oku-ya-ydım	ნეტავ მოვსულიყავი, წამეკითხა
II gel-e-ydin	oku-ya-ydın	ნეტავ მოსულიყავი, წაგეკითხა
III gel-e-ydi	oku-ya-ydı	ნეტავ მოსულიყო, წაეკითხა

მრ. რიცხვი

I gel-e-ydik	oku-ya-ydık	ნეტავ მოსულიყავით, წაგვეკითხათ
II gel-e-ydiniz	oku-ya-ydınız	ნეტავ მოსულიყავით, წაგვეკითხათ
III gel-e-ydiler	oku-ya-ydılar	ნეტავ მოსულიყვნენ, წაეკითხათ

კითხვითი ფორმა

მხ. რიცხვი

I geleydim mi?	okuyaydım mı?	მრ. რიცხვი	geleydik mi?	okuyaydık mı?
II geleydin mi?	okuyaydın mı?	geleydiniz mi?	okuyaydınız mı?	
III geleydi mi?	okuyaydı mı?	geleydiler mi?	okuyaydılar mı?	

სავარჯიშო:

I. აუღლეთ ნატვრით კილოში ზმნები: gitmek, durmak, söylemek, atlamak.

II. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Maden kömürü nedir?
2. Maden kömürü ile neler işler?
3. Uzun Mehmet maden kömürünü ilk defa nerede gördü?
4. Uzun Mehmet nereli idi?
5. Uzun Mehmet askerlikte kim olarak çalıştı?
6. Bölük komutanı erlere neler verdi?
7. Uzun Mehmet maden kömürünü nerede buldu?
8. Uzun Mehmet bulduğu maden kömürü kime gösterdi?
9. Bölük komutanı kime haber verdi?
10. Haber aldıktan sonra hükümet ne yaptı?
11. Uzun Mehmed'in adı kaldı mı, unutuldu mu?

III. სიტყვები ისე გადაალაგეთ, რომ მიიღოთ გამართული წინადადებები:

1. idi, içinde, Uzun Mehmet, onların, de.
2. olacak, büyük, çok, memlekete, bulmak, onu, hizmet.
3. başladı, kömürü, Uzun Mehmet, aramaya, yerde, maden, her.
4. vapur, ile, tren, kömürü, işler, ve, maden, fabrika.
5. askerlik, İstanbul'da, Uzun Mehmet, eri, yaptı, olarak, deniz.

6. bu, cins, idi, iyi, çok, maden, kömürü.

7. öldü, de, gibi, herkes, gün, bir, geldi, ve Uzun Mehmet.

8. bağladı, hükümet, haber, Uzun Mehmed'e, aldıktan, aylık, sonra.

9. yıllar, Uzun Mehmed'in unutulmadı, sonra, ondan, geçti, ama, adı.

10. buldu, cins, çok, maden, Uzun Mehmet, kömürü, Zonguldak'ta, iyi.

IV. დაწერეთ მოთხრობის მოკლე შინაარსი თურქულად.

V. თარგმნეთ ქართულად შემდეგი წინადადებები:

1. Bir yol bulalım da buradan çıkalım.

2. Bilmem, ne yapayım.

3. Sana kurban olayım, güzel kızım.

4. Bu yaz denize gidelim mi?

5. Evimi size tanıtayım mı?

6. Şunu bilesin ki sana çıldırıyorum.

7. Yeni bir şapka alayım mı, almıyayım mı, bilmiyorum.

8. Dama çıkaydın da oradan beni göreydin. . .

9. Ah, bize de bir iş vereydi! . .

10. Kızılırmak parça-parça olaydı. . .

AÇIK HAVADAN YARARLANALIM

Havası kirli olan yerlerde çalışanların yüzleri soluk olur. Temiz havada yaşayanların yüzleri ise kanlı canlıdır. Açık havada dolaşanlar daha güçlü, kuvvetli daha sağlıklı olurlar.

Biz de güçlü ve sağlıklı olmak istiyorsak, sık-sık açık havada dolaşalım. Ciğerlerimizi temiz hava ile dolduralım. Derslerden artan boş vakitlerimizi açık havada geçirelim. Baharın güzel günlerinde, teneffüslerde okul bahçesine çıkalım.

Bizim sağlık kaynağımız, temiz hava ve güneştir. Bazen güneşte fazla kalmak da zararlıdır. Güneş çarpmasına karşı korunmasını bilelim.

	სიტყვები და გამოთქმები:
artan ჭარბი, დარჩენილი	kuvvetli ღონიერი, ძლიერი
ciğer აქ: ფილტვი	sağlıklı ჯანსაღი, ჯანმრთელი
fazla ზედმეტი	soluk ფერმკრთალი,
güçlü ძლიერი, ღონიერი	გაფითრებული
güneş çarpması მზის დაკვრა	teneffüs შესვენება
kanlı canlı ჯანმრთელი, ლაჟღაჟა	yararlanmak სარგებლობა;
kaynak წყარო	გამოყენება
korunmak თავდაცვა	zararlı საზიანო

TÜRKİYE

Türkiye'nin şekli bir dörtgene benzer. Alanı 779.552 kilometre karedir. Nüfüsü 63 milyondur.

Türkiye toprakları iki ana parçalardan meydana gelir. Bir parçası Asya'ya, diğ er parçası Avrupa'ya bağlıdır. Asya topraklarının, yani Anadolu'nun yüzölçümü 755.688 k.k.-dir. Avrupa parçasının, yani Trakya'nın yüzölçümü 23.764 k.k.-dir.

Türkiye'nin deniz ve kara sınırlarının toplam uzunluğu 10 bin kilometreye yaklaşır. Bunun büyük kısmı denizlere düşer.

Asya topraklarında Türkiye'nin kuzeydoğu platoları Gürcistan ve Ermenistan ile komşudur. Bu sınır Sarp köyünden başlar ve İran sınırına dayanır. Türkiye'nin güneydoğu köşesi İran ve Irak toprakları ile komşudur. Güneyde Türk toprakları Süriye ile komşudur. En uzun kara sınırı budur.

Trakya'daki sınırlar çok daha kısadır. Burada Türkiye Bulgaristan ile Yunanistan'la komşudur. Yunanistan - Türkiye sınırı olan Meriç'in sol kıyısı Türkiye'ye, sağ kıyısı Yunanistan'a aittir.

სიტყვები:

aittir ეკუთვნის	Avrupa ევროპა
alan ფართობი	bağlı დაკავშირებული, მიბმული
ana ძირითადი, მთავარი	benzer ჰგავს
ana parça ძირითადი ნაწილი	Bulgaristan ბულგარეთი
Asya აზია	dayanmak მიბჯენა, მიყრდნობა

dik სწორი, მართი
dik dörtgen მართკუთხედი,
სწორკუთხედი
dörtgen ოთხკუთხედი
düşer აკ: მოღის (denizlere
düşer ზღვებზე მოღის)
güney სამხრეთი
Irak ერაყი
İran ირანი
kara ხმელეთი
kare კვადრატული
kilometre კილომეტრი
kuzey ჩრდილოეთი

kuzeydoğuş ჩრდილო-
აღმოსავლეთი
Meriç nehri მღინარე მარიცა
meydana gelmek შექმნა,
წარმოქმნა
nehir მღინარე
nüfus მოსახლეობა
plato პლატო
Sarp köyü სოფელი სარფი
şekil აკ: რელიეფი
Yunanistan საბერძნეთი
yüzölçümü ზელაპირის
ფართობი

სავარჯიშო:

I. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Güçlü ve sağlıklı olmak için ne yapmalıyız?
2. Temiz havada dolaşmak ne için yararlıdır?
3. Sağlık kaynağı nelerdir?
4. Güneşte fazla kalmak yararlı mıdır?
5. Kirli yerlerde çalışanlar nasıl görünüyorlar?
6. Temiz havada yaşayanların yüzleri nasıldır?

II. წერილობით თარგმნეთ ქართულად ტექსტი "Türkiye"

III. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Türkiye'nin şekli neye benzer?
2. Türkiye'nin alanı, yani yüzölçümü kaç kilometre karedir?
3. Türkiye'nin nüfüsü kaç milyondur?
4. Türkiye kaç ana parçadan meydana gelir?
5. Asya parçasının adı nedir?
6. Avrupa parçasının adı nedir?
7. Türkiye'nin parçalarının hangisi daha büyük, Asya parçası mı, yoksa Avrupa parçası mı?
8. Anadolu'nun yüzölçümü kaç kilometre karedir?
9. Trakya'nın yüzölçümü kaç kilometre karedir?
10. Türkiye'nin sınırlarının büyük kısmı neye düşer?

11. Türkiye'nin komşu memleketleri hangileridir?

12. Meriç nehri hangi memlekete aittir?

დავალება: თარგმნეთ ქართულად და დაისწავლეთ ზეპირად შემდეგი ანდაზები:

Ben ağa, sen ağa, inekleri kim sağa?

Çok çalıştım senin için, güçbela yaptım kendim için.

Dost bin ise azdır, düşman bir ise, çoktur.

Er isen, çık meydana!

Söz gümüş ise, süküt altındır.

Köpeğin duası makbul olsa, gökten kemik yağar.

Bağdat'ta pilâv var, demişler, yalan değilse, uzak değil, demiş.

Eşeği düğüne çağırmışlar, ya odunları bitti, ya suları, demiş.

Katıra baban kim, sormuşlar, "At dayımdır", - demiş.

Yalancının evi yanmış, kimse inanmamış.

სიტყვები:

აğa ბატონი, ალა

çağırmaq დაძახება, დაპატიუება

dua ლოცვა-ვედრება

düğün ქორწილი

er აქ: ვაჟკაცი

güçbela ძლივს, დიდი

გაჭირვებით

inanmak დაჯერება

inek ძროხა

kemik ძვალი

makbul მიღებული,

შეწყნარებული

meydan მოედანი, ასპარეზი

pilâv ფლავი

sağmak წველა

süküt დუმილი

yalan ტყუილი

გმთს უთმგტმ გაკვეთილი

§1. თსრობითი კილოს რთული დრომბი. განსაზღვრული იმპერფექტი (ნამყო-უწყვეტელი I)

განსაზღვრული იმპერფექტი (ნამყო-უწყვეტელი I) გამოსატავს წარსულ დროში მიმდინარე კონკრეტულ, უწყვეტელ მოქმედებას, იწარმოება რთული სუფიქსებით, რომლებშიც მონაწილეობს ორი მარტივი დროის სუფიქსები: აწმყო-განსაზღვრული დროის და ნამყო-კატეგორიული დროის.

ამ რთული დროის მწარმოებელი სუფიქსებია:

ხმოვანზე დაბოლოებული ზმნებისათვის: -yordu

თანხმოვანზე დაბოლოებული ზმნებისათვის: -iyordu, -iyordu, -uyordu, -üyordu

რთული დროებისათვის პირის ნიშნებია

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I პირი -m

-k

II პირი -n

-nuz

III პირი —

—

განსაზღვრული იმპერფექტის უღლების პარადიგმები: ზმნა yazmak დადებითი სახე

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I yaz-iyor-du-m ვწერდი

yaz-iyor-du-k ვწერდი

II yaz-iyor-du-n წერდი

yaz-iyor-du-nuz წერდი

III yaz-iyor-du წერდა

yaz-iyor-lar-dı წერდნენ

უარყოფითი სახე

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I yazmı-yor-du-m არ ვწერდი

yazmı-yor-du-k არ ვწერდი

II yazmı-yor-du-n არ წერდი

yazmı-yor-du-nuz არ წერდი

III yazmı-yor-du არ წერდა

yazmı-yor-lar -dı არ წერდნენ

შესაძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი

მრ. რიცხვი

I yazabil-iyor-du-m შემეძლო

yazabil-iyor-du-k შეგვეძლო

წერა

წერა

II yazabil-iyor-du-n შეგეძლო

yazabil-iyor-du-nuz შეგეძლოთ

წერა

წერა

III yazabil-iyor-du შეეძლო წერა

yazabil-iyor-lar-di შეეძლოთ

წერა

შეუძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი

I yazami-yor-du-m

ვერ ვწერდი (არ შემეძლო წერა)

II yazami-yor-du-n

ვერ წერდი (არ შეგეძლო წერა)

III yazami-yor-du

ვერ წერდა (არ შეეძლო წერა)

მრ. რიცხვი

I yazami-yor-du-k

ვერ ვწერდით (არ შეგვეძლო წერა)

II yazami-yor-du-nuz

ვერ წერდით (არ შეგეძლოთ წერა)

III yazami-yor-lar-di

ვერ წერდნენ (არ შეეძლოთ წერა)

İNSAN OLUN, YAVRULARIM!

Ana karınca ile baba karınca yavru karıncaları çevrelerine toplamışlar. Onlara karıncalık dersi veriyorlardı. Baba karınca dersinin sonunu şöyle bitirdi:

- Yavrularım! Hayatta karınca olmaya çalışın! Hiç bir zaman karıncalıktan ayrılmayın!

Yavrular:

- Nasıl karınca olalım? Karıncalığın yolları nelerdir? - diye sordular.

Baba karınca:

- Kendinize bizi örnek alın, - dedi. Biz ne yapıyor isek, siz de onu yapın!

Yavru karıncalar baba karınca ile ana karıncaya baktılar. Onlar ne yapıyorlarsa, öyle yaptılar. Yazdan yiyeceklerini toplayıp toprak altına yığdılar. Kışın uyudular. Zamanı gelince yumurtladılar.

Baba karınca ile ana karınca çocuklarını yine çevrelerine topladılar. Baba karınca onlara:

- Yavrularım! - dedi. Ben artık ölüyorum. Hepinizden memnunum. Hepiniz karınca oldunuz. Hiç biriniz karıncalıktan ayrılmadınız. Hakkım helal olsun. Allah sizden razı olsun!

* * *

Baba balıkla ana balık yavru balıkları çevrelerine toplamışlar, onlara balıklık dersi veriyorlardı. Baba balık dersinin sonunu şöyle bitirdi:

- Yavrularım! Hayatta balık olmaya çalışın! Hiç bir zaman balıklıktan ayrılmayınız.

Yavrular:

- Nasıl balık olalım? Balık olmanın yolları nelerdir? - diye sordular.

Baba balık:

- Bizi örnek alın, dedi. Anneniz ve ben nasıl yapıyorsak, siz de öyle yapın!

Yavru balıklar ana balıkla baba balığa baktılar, onlar ne yapıyorlar ise, öyle yaptılar. Kendilerinden küçükleri yuttular, kendilerinden büyüklere yutuldular. Yumurtalar yapıp ürediler.

Baba balıkla ana balık çocuklarını çevrelerine topladılar. Baba balık onlara:

- Yavrularım! - dedi. Artık siz yetiştiniz. Biz de rahat-rahat ölebiliriz. Hepinizden memnunum. Hepiniz balık oldunuz. Hiç biriniz balıklıktan ayrılmadınız. Emeklerimiz boşa gitmedi. Hakkım helal olsun! Allah sizden razı olsun.

Yavru balıklar:

- Biz çok birşey yapmadık, - dediler: siz ne yaptınız ise, biz de onu yaptık. . .

* * *

Baba ördekle ana ördek yavru ördekleri çevrelerine toplamışlar, onlara ördeklik dersi veriyorlardı. Baba ördek dersinin sonunu şöyle bitirdi:

- Yavrularım! Hayatta ördek olmaya çalışın. Hiç bir zaman ördeklikten ayrılmayın!

Yavruları:

- Ne yapalım da ördek olalım? Ördek olmanın yolları nelerdir? - diye sordular. Baba ördek:

- Çok kolay, - dedi. - Bizi örnek alın. Anneniz ve ben ne yapıyorsak, siz de öyle yapın!

Yavru ördekler ana ördekle baba ördeğe baktılar. Onlar ne yapıyorlarsa, öyle yaptılar. Vak-vak diye sesler çıkardılar. Suda yüzdüler, karada yürüdüler. Çiftleştiler. Yumurtladılar, kuluçka yaptılar, yavru çıkardılar.

Baba ördekle ana ördek çocuklarını yine çevrelerine topladılar. Baba ördek onlara:

- Yavrularım! dedi. Artık siz yetiştiniz. Hepiniz iyi ördek oldunuz. Hiç biriniz ördeklikten ayrılmadınız. Emeklerimiz boşa gitmedi. Hakkınız helal olsun. Allah sizden razı olsun.

Yavru ördekler:

- Biz birşey yapmadık ki, - dediler. Size baktık, siz ne yapıyorsanız, biz de onu yaptık. . .

* * *

Baba köpekle ana köpek yavru köpekleri çevrelerine toplamışlar, onlara köpeklik dersi veriyorlardı. Baba köpek dersinin sonunu şöyle bitirdi:

- Yavrularım! Hayatta köpek olmaya çalışın. Hiç bir zaman köpeklikten ayrılmayın!

Yavrular:

- Ne yapalım da köpek olalım? Köpek olmanın yolları nelerdir? diye sordular.

Baba köpek:

- Çok kolay, - dedi. Bizi örnek alın. Anneniz ve ben ne yapıyorsak, siz de onu yapın!

Yavru köpekler baba köpekle ana köpeğe baktılar. Onlar ne yapıyorlarsa, öyle yaptılar. Havladılar, bekçilik ettiler, sadık oldular. Çiftleştiler ve yavru oldular.

Baba köpekle ana köpek çocuklarını yine çevrelerine topladılar. Baba köpek onlara:

- Yavrularım! dedi. Siz artık yetiştiniz. Hepiniz iyi köpek oldunuz. Biz de ölüyoruz. Hepinizden memnunuz. Hiç bir zaman köpeklikten ayrılmadınız. Emeklerimiz boşa gitmedi. Hakkımız helal olsun. Allah sizden razı olsun.

* * *

Sığır, manda, hamsi, balina, deve, fil, yılan, koyun, dünya yüzünde ne kadar baba hayvan ve ana hayvan varsa, yavrularına kendileri gibi olmaları, bunun için de kendileri ne yapıyorlarsa, öyle yapmalarını söylediler.

Yavru hayvanlar da baba hayvanla ana hayvana bakıp onların yolundan gittiler, sonunda iyi bir hayvan oldular. Baba hayvanla ana hayvan da ölümlerini yavrularına memnuluklarını söylediler, haklarını helal ettiler.

* * *

Baba insanla ana insan çocuklarını çevrelerine toplamışlar, onlara insanlık dersi veriyorlardı. Baba insan dersinin sonunu şöyle bitirdi:

- Yavrularım! Hayatta insan olmaya çalışın. Hiç bir zaman insanlıktan ayrılmayın.

Çocuklar:

- Ne yapalım da insan olalım? İnsanlığın, insan olmanın yolları nelerdir? diye sordular.

Baba insan:

- Çok kolay, dedi. Kendinize bizi örnek alın. Anneniz ve ben ne yapıyorsak, siz de onu yapın!

Çocuklar baba insanla ana insana baktılar, onlar ne yapıyorlarsa öyle yaptılar. Hepsi de tıpkı-tıpkısına analarına, babalarına benzediler.

Baba insanla ana insan çocuklarını yine çevrelerine topladılar. Baba insan onlara:

- Yazıklar olsun! diye bağırdı. Hiç biriniz yetişmediniz. Hiç biriniz insan olmadınız. Hepiniz de insanlıktan uzaksınız. Yazık oldu emeklerimize, boşa gitti. Bütün hakkımız haram olsun! Allah hepinizi kahretsin!

Çocuklar şaşırıldılar:

- Peki, ama bize neden beddua ediyorsunuz? dediler. Biz yanlış bir şey yaptık yoksa. . . Size baktık, sizi örnek aldık. Siz ne yaptınızsa, biz de onu yaptık. . .

Aziz Nesin

სიტყვები და გამოთქმები:

Allah sizden razı olsun	ღმერთმა	havlamak	ყეფა
დაგლოცოთ		hayat	ცხოვრება
ayrılmak აქ: განდგომა,		helal	ალალი
ჩამოშორება		helal olsun	ალალი იყოს;
balina ვეშაპი		შეგერგოთ	
beddua წყევლა		karınca	ჭიანჭველა
bekçi ყარაული, დარაჯი		koyun	ცხვარი
bizi örnek alın ჩვენ მოგვბაძეთ		kuluçka	კრუხი
boşa gitti ფუჭი გამოდგა, ამაოდ		kuluçka yatmak	მოკრუხება;
ჩაიარა			კვერცხებზე კრუხის დაჯდომა
çevre გარშემო, ირგვლივ		manda	კამეჩი
çiftleşmek დაწყვილება		ne kadar hayvan varsa	რაც კი
emek ამაგი			ცხოველი არსებობს, რამდენი
fil სპილო			ცხოველიც არის
hakk აქ: ამაგი		ördek	იხვი
hamsi ქაფშია, ხამსა		rahat-rahat	მშვიდად, მოსვენებით
haram არამი		razı olmak	დათანხმება

სიჭირ მსხვილფეხა რქოსანი
საქონელი (ძროხა, ხარი)
şaşırmak გაოცება, გაკვირება
tıpki-tıpkısına ზუსტად,
ზედმიწევნით
üremek გამრავლება
yazıklar olsun დასანანი, რომ...
აფსუს

yavrulamak შვილის გაჩენა
yetişmek გაზრდა
yumurta კვერცხი
yumurtlamak კვერცხის დადება
yutmak ჩაყლაპვა
yüzmek აქ: ცურვა

სავარჯიშო:

- I. თარგმნეთ ტექსტი წერილობით (თავების მიხედვით).
- II. ამოწერეთ ტექსტიდან ზმნების პირიანი ფორმები და მიუწერეთ კილო, დრო, პირი, რიცხვი.
- III. აუღლეთ პირველ იმპერფექტში (უწყვეტელ I-ში) შემდეგი ზმნები: vermek, yutmak, uyumak, razı olmak, benzemek.

TÜRKİYE SAAT AYARI

Türkiye'nin en doğu ve en batı noktaları arasında 76 dakikalık (yani bir saat, on altı dakika) bir yerel saat farkı var. Çalışma düzenini sağlamak için İzmit ve Kütahya yakınlarından geçen 30 derece doğu meridyeni bütün yurttaki kullanılan saat ayarına temel olarak kabul edilmiştir. Böylece bütün Türkiye, Doğu Avrupa saat dilimine girmiş oluyor. Türkiye'nin saat ayarı Batı Avrupa (Grinviç) saatinden 2, Orta Avrupa saat ayarından ise 1 saat daha ileridir.

TÜRKİYE'NİN DENİZLERİ ve KIYILARI

Türkiye'nin sınırlarının büyük kısmı denizlere düşer. Türkiye, kuzeyde Karadeniz, batıda Ege Denizi ile çevrilidir. Güneyde de Akdeniz boyunca yüzlerce kilometre uzunlukta kıyısı var. Bu üç deniz Boğaz ve Marmara Denizi ile birbirine bağlanır.

Türkiye'nin Karadeniz ve Akdeniz kıyıları birbirine benzer, girinti ve çıkıntılar azdır. Körfezler ve yarımadalar görülmez. Adalar da pek azdır. Türkiye'nin batı kıyıları ise hem çok girintili ve çıkıntılı, hem de çok adalıdır. Yarımadalar ve burunlar da çoktur.

სიტყვები და გამოთქმები:

ada კუნძული
 Akdeniz ხმელთაშუა ზღვა
 ayar ამა თუ იმ ადგილის
 სტანდარტად დაწესებული დრო
 bağlamak ურთიერთდაკავშირება
 batı დასავლეთი
 Boğaz აქ: ბოსფორის სრუტე
 boyunca გასწვრივ, გაყოლებით
 burun აქ: კონცხი
 böylece ამგვარად
 çalışma düzeni სამუშაო რეჟიმი
 çevrilmek შემოფარგვლა,
 შემოსაზღვრა
 nokta წერტილი; პუნქტი
 çıkıntı შვერილი
 derece გრადუსი
 dilim აქ: ზონა
 düzen წესრიგი, რეჟიმი

Ege denizi ეგეოსის ზღვა
 fark განსხვავება, სხვაობა
 girinti შივნით შეჭრილი
 görülmek გამოჩენა
 İzmit ქალაქია თურქეთში
 kabul etmek მიღება
 Karadeniz შავი ზღვა
 kıyı ნაპირი, სანაპირო
 körfez ყურე, უბე
 Kütahya ქალაქია თურქეთში
 Marmara Denizi მარმარილოს
 ზღვა
 meridyen მერიდიანი
 saat ayarı ზუსტი დრო; ქვეყნის
 სტანდარტად დაწესებული დრო
 temel საფუძველი, საძირკველი
 yarımada ნახევარკუნძული.
 yerel ადგილობრივი

სავარჯიშო:

1. თარგმნეთ ტექსტი ქართულად და დაისწავლეთ თხრობით.
2. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:
 1. Türkiye'nin en batı ve en doğu noktaları arasında kaç dakikalık saat farkı var?
 2. Türkiye'nin saat ayarına hangi meridyen temel oldu?
 3. Bütün Türkiye hangi saat dilimine girmiş oluyor?
 4. Türkiye Batı Avrupa saatinden kaç saat ileridir? Orta Avrupa saatinden?

5. Hangi deniz kıyısı girintili ve çıkıntılı?
6. Türkiye'nin güneyinde hangi deniz var?
7. Türkiye'nin denizleri birbirine ne ile bağlanır?
8. Denizlerden hangilerinin kıyıları birbirine benzer?

მეთქვესმეტე ბაკვეთილი

§1. განუსაზღვრელი იმპერფექტი ანუ უწყვეტელი II თხრობითი კილოს რთული დროა. გამოხატავს:

განუსაზღვრელი იმპერფექტი ანუ უწყვეტელი II თხრობითი კილოს რთული დროა. გამოხატავს:

- 1) ჩვეულ მოქმედებას, რომელიც ნამყოში ხდებოდა;
- 2) განუხორციელებელ განუსაზღვრელ მოქმედებას, რომელიც ნამყოშია ჩაფიქრებული მყოფადში შესასრულებლად.

პირიანი ფორმების წარმოების საფუძველია განუსაზღვრელი დროის მიმღობა, რომელიც დაირთავს ნამყო-კატეგორიული დროის -di მაწარმოებელს.

განუსაზღვრელი იმპერფექტის უღლების პარადიგმები. ზმნა gitmek

დადებითი სახე

მხ. რიცხვი

I gider-di-m	დავდიოდი ხოლმე, წავდილოდი
II gider-di-n	დადიოდი ხოლმე, წახვიდლოდი
III gider-di	დადიოდა ხოლმე, წავდიოდა

მრ. რიცხვი

I gider-di-k	დავდიოდით ხოლმე, წავდილოდით
II gider-di-niz	დადიოდით ხოლმე, წახვიდოდით
III gider-ler-di	დადიოდნენ ხოლმე, წავდიოდნენ

უარყოფის სახე

მხ. რიცხვი

- I gitmez-di-m არ დავდიოდი ხოლმე, არ წავდილოდი
II gitmez-di-n არ დადიოდი ხოლმე, არ წახვიდლოდი
III gitmez-di არ დადიოდა ხოლმე, არ წავდიოდა

მრ. რიცხვი

- I gitmez-di-k არ დავდიოდით ხოლმე, არ წავდიოდით
II gitmez-di-niz არ დადიოდით ხოლმე, არ წახვიდოდით
III gitmez-ler-di არ დადიოდნენ ხოლმე, არ წავდიოდნენ

შესაძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი

- I gidebilir-di-m შემიძლო მევლო, შევძლებდი წასვლას
II gidebilir-di-n შეგეძლო გევლო, შეძლებდი წასვლას
III gidebilir-di შეეძლო ევლო, შეძლებდა წასვლას

მრ. რიცხვი

- I gidebilir-di-k შეგვეძლო გვევლო, შევძლებდით წასვლას
II gidebilir-di-niz შეგეძლოთ გევლოთ, შეძლებდით წასვლას
III gidebilir-di-ler შეეძლოთ ევლოთ, შეძლებდნენ წასვლას

შეუძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი

- I gidemez-di-m არ შემიძლო მევლო, ვერ შევძლებდი წასვლას
II gidemez-di-n არ შეგეძლო გევლო, ვერ შეძლებდი წასვლას
III gidemez-di არ შეეძლო ევლო, ვერ შეძლებდა წასვლას

მრ. რიცხვი

- I gidemez-di-k არ შეგვეძლო გვევლო, ვერ შევძლებდით
წასვლას
- II gidemez-di-niz არ შეგვეძლოთ გვევლოთ, ვერ შეძლებდით
წასვლას
- III gidemez-ler-di არ შევძლოთ ევლოთ, ვერ შეძლებდნენ
წასვლას

TREN YOLCULUĞU

Okulların şubat tatilinde bir akşam babam eve gelince, bana:

- Kaya, sana bir müjdem var, dedi. Seni İstanbul'a götürmek istiyorum.

Babam sık-sık İstanbul'a giderdi, ama beni oraya almazdı. Şimdi beni neden almak istiyor? Ona sordum:

- Babacığım, neden beni İstanbul'a götürmek istiyorsun?

Babam gülerək cevap verdi:

- Karnen çok iyi notlarla dolu, oğlum, da ondan! Orada çok işlerim var. Birkaç gün İstanbul'da kalmak zorundayım. Sen de bu arada teyzenlerde kalırsın, iyice dinlenirsin ve oynarsın.

Birden heyecanlandım:

- Çok teşekkür ederim, babacığım, dedim. İstanbul'a hangi taşıyla gideceğiz?

Babam güldü:

- Trenle, Kaya, dedi. Yarın sabah saat 8'de tren hareket edecek. Bizim ona göre evden çıkmamız gerek.

Sabah erken kalktık. Kahvaltımızı ettik. Babam bir taksi çağırdı, taksiye binip on beş dakika sonra gara geldik.

Burasını ilk defa görüyordum. Ne kadar büyük bir yapıydı! Kapıları da büyüktü. Taksiler yolcuları getiriyordu. Yolcular büyük kapılardan girip gözden kayboluyorlardı.

Babam:

- Burası Ankara Garı'dır, Kaya, dedi. Haydi, içeri girelim!

Yanımıza bir hamal yaklaştı. Kolunda yazılı bir bez vardı. Dikkatle okudum. Şunlar yazılıydı: Gar Hamalı N 8. Babama bunun nedenini sordum.

Babam:

- Bunlar, garda çalışan hamallardır. Hepsinin adları, numaraları Gar Müdürlüğünde kayıtlıdır. Yolcular, bavullarını, kıymetli eşyalarını çekinmeden bunlara bırakabilirler. Bavullara hiç bir şey olmaz. Biz şimdi onlara yerimizi söyleriz, eşyalarımızı oraya götürürler, dedi.

Sonra hamalı çağırıp ona:

- İkinci vagon, kırk bir, kırk iki numara, dedi.

Büyük salonu geçtik ve kırmızı ile beyaz boyalı trene yaklaştık. Bu trenin arkasında birçok raylar, birçok vagonlar, trenler vardı.

Babam:

- Bunlar başka şehirlere gidecek trenlerdir. Ankara Garı'ndan her gün çok tren kalkar, pek çok tren gelip geçer, dedi.

"İkinci vagon" yazılı vagona geldik. Vagonun kapısında bir memur biletlerimizi aldı. Bir işaret yaptı. Bavullarımızı taşıyan hamal da yanımıza yaklaştı. Babam ona para verdi. Hamal, eşyalarımızı bizim yerimize bıraktı.

Vagona girip yerlerimize oturduk. Tam saat sekizde mototren hareket etti. Biraz sonra da ağaçlar, dağlar, dereler, ovalar geçiyorduk. Bazı dağlarda pek çok ağaç vardı, bazı dağlarda hiç ağaç yoktu.

Saatler sonra yine bir istasyonda durduk. Burası Eskişehir'di. Eskişehir'den sonra birkaç istasyonda daha durduk. Defterime bu istasyonların adlarını teker teker yazmaya başladım.

Akşama doğru deniz kıyısından geçmeye başladık. Denizi ilk defa görüyordum. Koyu mavi rengi vardı. Yalnız dümdüz değildi. Kıvrım kıvrım dalgalı idi.

Sonunda Haydarpaşa Garı'na geldik. Burası İstanbul'un tren istasyonu imiş. Ankara Garı kadar büyük bir gardı. Sıra sıra tren yolları vardı. Bu yolların çoğunda da vagonları ve trenleri gördük.

Gara girince trenimiz durdu. Bizi teyzem karşıladı. Büyük bir sevinçle kucaklaştık. Bavullarımızı yine hamala verdik. Teyzemin evine gitmek için bir taksiye bindik.

Sabah Ankara'dan hareket ettik ve saat yedide artık İstanbul'a geldik. Ankara ile İstanbul arası, trenle on bir saat sürüyordu.

Babam İstanbul'a her yıl gidip gelirdi, ama benim için bu yolculuk İstanbul'a ilk gidişimdi.

Eminim ki çok iyi vakit geçireceğim.

Baki Kurtuluş

სიტყვები და გამოთქმები:

akşama doğru საღამო ხანს
 bez მიტკალი
 boyalı შეღებილი
 bu arada ამასობაში
 bunun için ამიტომ
 burası აქაურობა
 çagırmak დაძახება
 çekinmeden მოურიდებლად,
 თამამად
 daha კიდევ
 dalga ტალღა
 dere ხევი, ხეობა
 dümdüz გლუვი, სწორი,
 გადატკეცილი
 emin დარწმუნებული
 Eskişehir ქალაქია თურქეთში
 eşya ბარგი
 gar რკინიგზის სადგური
 hamal მებარგული
 Haydarpaşa Garı რკინიგზის
 სადგურია სტამბოლში
 heyecanlık მღელვარება, შფოთვა
 istasyon სადგური, პლატფორმა
 işaret ნიშანი
 kalmak zorundayım იძულებული
 ვარ, დავრჩე
 karşılamak დახვედრა, შეხვედრა
 kaybolmak დაკარგვა,
 გაუჩინარება
 kayıtlı რეგისტრირებული

kent ქალაქი
 kıvrım kıvrım აქ: აქორჩილი
 kıymetli ძვირფასი
 koyu მუქი
 kucaklaşmak ჩახუტება, გულში
 ჩაკვრა, გადახვევა
 mototren ძრავამავალი
 müjde სამახარობლო
 neden 1. რატომ; 2. მიზეზი
 ondan იმიტომ
 ova დაბლობი
 öbür მეორე, სხვა
 ray რელსი
 sallamak ქნევა
 sık sık ხშირად
 sıra sıra რიგრიგობით
 ჩამწკრივებული
 sıraya girmek რიგში ჩადგომა
 sonunda ბოლოს
 sürmek გაგრძელება
 taşımak ტარება, ზიდვა
 taşıt ტრანსპორტი
 teker teker თითო-თითო, თითო-
 თითოდ
 teyzenlerde დეიდაშენის
 ოჯახში, დეიდაშენიანთსა
 tren yolları ლიანდაგები
 vagon ვაგონი
 yazılı წარწერიანი

სავარჯიშო:

I. აუღე განუსაზღვრელ იმპერფექტში ზმნები: durmak, karşılamak, kaybolmak

II. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Babası ile Kaya yolculuğa ne ile gittiler?
2. Tren saat kaçta hareket etti?
3. Hangi şehirden çıktılar ve hangi şehre gittiler?
4. Yolculuk kaç saat sürdü?
5. İstanbul'da hangi garda trenden indiler?
6. Onları kim karşıladı?
7. Kaya ve babası trenle nasıl yerlerden geçtiler?
8. Dağların hepsinde ağaçlar var mıydı?
9. Deniz kıyısından da geçtiler mi?
10. Deniz suları ne renkte idi?
11. Kaya denizi kaçınıcı defa görüyordu?
12. Tren İstanbul'a saat kaçta girdi?
13. Kaya'nın teyzesinin evine hangi taşıyla gittiler?

III. თარგმნეთ თურქულად:

1. ქაია და მისი მამა სტამბოლში მიდიან.
2. მატარებელი დილის რვა საათზე გადის.
3. მამა და შვილი დილით ადრე ადგნენ, ისაუზმეს და ტაქსით რკინიგზის სადგურში წავიდნენ.
4. ისინი მეორე ვაგონში შევიდნენ და როგორც კი თავიანთ ადგილებზე დასხდნენ, მატარებელიც დაიძრა.
5. თერთმეტი საათის შემდეგ მათი მატარებელი სტამბოლში შევიდა.
6. მგზავრები ჰაიდარფაშას სადგურზე მატარებლიდან ჩამოვიდნენ.
7. ქაიას და მამამისს სადგურზე ქაიას დეიდა დახვდა.
8. სამივენი ქაიას დეიდის სახლში წასასვლელად ტაქსიში ჩასხდნენ.

- Günaydın!
- Günaydın!
- Ankara'ya hangi saatlerde uçak var?
- Öğleden önce dört, öğleden sonra da beş kere uçak seferi var.
- Saat on uçağı için yer var mı?
- Maalesef, yok.
- Öğleden sonra ilk uçak kaçta?
- Saat on dört otuzda. Kaç bilet istiyorsunuz?
- İki kişilik İstanbul-Ankara bileti istiyorum. Hava alanı çok uzak mı?
- Yeşilköy'den arabayla kırk beş dakika.
- Hava alanına neyle gidebiliriz?
- Türk Hava Yolları'nın otobüsü var.
- Otobüs saat kaçta ve nereden kalkıyor?
- Saat tam on üç otuzda terminalden hareket eder. Bagajınızı tarttınız mı?
- Hayır, tartmadım. Nerede tartayım?
- İşte şu kantarda tartınız. Bagajınıza etiket koydunuz mu?
- Koymadım.
- Lütfen, koyunuz. Uçağı biniş kartı da alınız.
- Nerede veriyorlar?
- Karşı girişte.
-
- Bütün yolcular, lütfen, kemerlerini bağlasınlar.
- Hava alanı şehirden uzak mı?
- Biz Esenboğa'ya ineceğiz. Esenboğa'dan Ankara'ya kadar yirmi beş kilometre var.
- Teşekkür ederim.

bagaj ბაგაჟი
emniyet kemeri უსაფრთხოების
ქაბარი

სიტყვები და გამოთქმები:

Esenboğa აეროპორტია
ანკარასთან ახლოს
etiket koymak ეტიკეტის
დაწებება

hava alanı აეროდრომი
kaç kere რამდენჯერ
kantar სასწორი
kemer ქაპარი
maalesef სამწუხაროდ
öğle შუადღე
sefer რეისი
tartmak აწონა
terminal ტერმინალი

Türk Hava Yolları თურქეთის
ავია გზები (ზაზები),
თურქული ავიაკომპანია
uçğa biniş kartı თვითმფრინავში
ჩასაჯდომი ბარათი
uçak თვითმფრინავი
Yeşilköy აეროპორტია
სტამბოლში

TÜRKİYE'NİN İKLİMİ

Türkiye'de yıllık ortalama sıcaklık dereceleri 4 - 20 arasındadır. En sıcak bölgesi Akdeniz kıyılarından Urfa'ya doğru uzanan sahadır. Burada yıllık ortalama derece 18-20 kadardır. İskenderun, Anamur ve Dört Yol en sıcak yerlerdir.

Yıllık ortalama Ege kıyılarında 15-18 derece, Marmara ve Karadeniz kıyılarında 13-15 derece arasındadır.

İç Anadolu'da ortalama sıcaklık 11-13 derece arasındadır. Sıcaklık derecesi Kuzeydoğu Anadolu'da en düşüktür. Van'da yıllık sıcaklık ancak 9 derecedir, Kars'ta ise 4 derecedir. Burası Türkiye'nin en soğuk bölgesidir.

Türkiye'nin en yağışlı bölgeleri Karadeniz kıyılarıdır, özellikle Rize çevresi. Türkiye'nin en az yağışlı bölgeleri denizden uzak iç kısımlarıdır. Güneydoğu Anadolu ve Ergene Havzası kurak yerlerdir. Güneydoğu Anadolu hudutlarından yavaş yavaş çöllere başlar.

სიტყვები და გამოთქმები:

Anamur ქალაქია თურქეთში

bölge რეგიონი

çevre შემოგარენი

çöl უდაბნო

Dörtyol ქალაქია თურქეთში

düşük დაბალი

Ergene Havzası ერგენეს აუზი

hudut საზღვარი

İç Anadolu შიდა ანატოლია

İskenderun ქალაქია თურქეთში

Kars ქალაქია თურქეთში

kurak მშრალი, გვალვიანი

ortalama საშუალო

özellikle განსაკუთრებით

Rize ქალაქია თურქეთში

saha ტერიტორია

sıcaklık ტემპერატურა

Urfa ქალაქია თურქეთში

Van ქალაქია თურქეთში

yağış ნალექი

yıllık წლიური

სავარჯიშო: უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Türkiye'de yıllık ortalama sıcaklık derecesi kaçtır?
2. Türkiye'nin en sıcak bölgesi hangisidir?
3. En sıcak bölgede sıcaklık derecesi kaçtır?
4. En sıcak yerlerin adlarını söyleyiniz.
5. Ege kıyılarında sıcaklık derecesi kaçtır?
6. Marmara ve Karadeniz kıyılarında sıcak mı soğuk mu?
7. Hangi bölgede sıcaklık derecesi en düşük?
8. Van'da kışın çok soğuk mu, yoksa hava ılık mı?
9. Türkiye'nin en soğuk bölgesi hangisidir?
10. En yağışlı bölge hangisidir?
11. Türkiye'nin kurak yerleri hangi yerlerdir?
12. Çöller Türkiye'nin neresinden başlar?

მეჩვიდმეტე გაკვეთილი

§1. ერთობლივ-საურთიერთო მოქმედება

ერთობლივ-საურთიერთო მოქმედება გამოხატავს ზმნით გადმოცემულ მოქმედებას, რომელსაც ასრულებს რამდენიმე სუბიექტი ერთდროულად ან ერთმანეთის მიმართ. იგი იწარმოება ზმნის ფუძეზე სუფიქსების დართვით:

ხმოვნის შემდეგ: -ფ

თანხმოვნის შემდეგ: -იფ, -იფ, -აფ, -იფ

ağlamak ტირილი	ağlaşmak ერთად ტირილი
anlamak გაგება	anlaşmak ურთიერთგაგება, შეთანხმება
benzemek მსგავსება	benzeşmek ურთიერთლამსგავსება (ასიმილირება)
dövmek ცემა	dövüşmek ჩხუბი, ცემა-ტყეპა
öpmek კოცნა	öpüşmek ერთმანეთის გადაკოცნა
sövmek ლანძღვა	sövüşmek ერთმანეთის გალანძღვა
uçmak ფრენა	uçuşmak ერთად ფრენა
yazmak წერა	yazışmak მიმოწერა

Teyze - yeğeni kucaklaştılar დეიდა და დისწული ერთმანეთს გადაეხვივნენ.

Yolda karşılaşıncı kız yüzünü kapatırdı გზაზე როდესაც ერთმანეთს შეხვდებოდნენ, გოგონა სახეს დაიფარავდა ხოლმე.

Komşular toplanıp söyleşiyorlar მეზობლები შეიკრიბებიან ხოლმე და მასლაათობენ.

Atatürk'ün ana-babası okul konusunda anlaşamadılar ათათურქის დედ-მამა სკოლის საკითხში ვერ შეთანხმდნენ.

Kardeşinizle yazışıyor musunuz? თქვენ ძმასთან მიმოწერა გაქვთ?

შენიშვნა: არის შემთხვევები, როდესაც ეს სუფიქსები ერთობლივ-საურთიერთო მოქმედებას არ გადმოსცემს.

girmek შესვლა	girişmek თაოსნობა, საქმის დაწყება
gelmek მოსვლა	gelişmek განვითარება
yapmak კეთება	yapışmak მიკვრა, მიწებება და სხვ.

სავარჯიშო: თარგმნეთ ქართულად შემდეგი წინადადებები:

1. Sessizce bakışıp birbirlerini geçtiler.
2. Onların zirvede sık-sık görüşmeleri de var.
3. Ümüt Yaşar'ın "Yağmur altında öpüşmeler" şiirini okudunuz mu?
4. Her tarafta kuşlar uçuşuyorlardı.
5. Hoca çocukların bağırsıp çağrışmalarından uyandı.
6. Günlerden bir gün kedi ile kaplan karşılaştılar.
7. Çocuk köy işlerine kolayca alıştı.
8. Zarfa bir pul yapıştırdık.
9. Sık-sık yazışmaya sözleştik.
10. Ana-kız seyrek görüşüyorlar, ama her görüşmede öpüşüp ağlaşıyorlar.
11. Güçlü bir sevişme ateşi sardı ikisini de.
12. Sövuşen insanların sayısı günden güne artmaktadır.
13. Kızlar onu görünce önce bakıştılar, sonra gülüşmeye başladılar.
14. Seslerin benzeşmesini öğrendiniz mi?
15. Yağmurdan sonra kuşlar kanatlarını açıp ötüşmeye başladılar.

სიტყვები:

artmak ზრდა, მატება
bağırmak ყვირილი
benzeşme ასიმილაცია
çağırmak შეძახილი
görüşme შეხვედრა
iş სამუშაო
kolayca ადვილად, იოლად
pul მარკა
sarmak შემოხვევა, მოცვა, გარს
შემოვლება

sayı რიცხვი, რაოდენობა
sessizce უხმოდ, ჩუმად
sevişme ურთიერთსიყვარული
seyrek იშვიათად
sık-sık ხშირად
sözleşmek შეთანხმება, პირობის
დადება
zarf კონვერტი
zirve უმაღლესი დონე,
მწვერვალი

§2. მოქმედების სისწრაფის გამოსახტავა ზმნებში

მოქმედების სისწრაფის გამოსახტავად თურქულ ენაში არის რთული შედგენილობის სუფიქსები:

თანხმოვნების შემდეგ: -iver, -iver, -uver, -üver

ხმოვნების შემდეგ: -yiver- yiver, -yuver, -yüver

პროფ. ა.კონონოვის მოსაზრებით, სუფიქსის პირველი ნაწილი (y) არის აბსოლუტივი, ხოლო მეორე ნაწილი (ver) დამხმარე ზმნის ფუნქციით ნახმარი (vermek) ზმნის ფუძეა.

სუფიქსი დაერთვის ზმნის ფუძეს და მოქმედებას აძლევს დაუყოვნებლობის, სისწრაფის შინაარსს. მაგალითად:

yazmak წერა

yazıvermek სწრაფად წერა

gelmek მოსვლა

gelivermek სწრაფად მოსვლა

okumak წაკითხვა

okuyuvermek სწრაფად წაკითხვა

düşmek დაცემა

düşüvermek სწრაფად დაცემა

söylemek თქმა

söyleyivermek სწრაფად თქმა

çıkmak გასვლა, ასვლა

çıkıvermek სწრაფად გასვლა,

სწრაფად ასვლა

AYAĞINA DİKEN BATAN KARGA

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, ben babamın beşiğini tıngır-mıngır sallarken bir karga varmış. Kâh yürürmüş kırlarda, kâh konarmış dallarda, kâh uçarmış. Günlerden bir gün bu karga göklerde uçup dallara konup kırlarda yürürken ayağına bir diken batmış. Çıkarmış dikenini ayağından, götürüp bir kocakarıya:

- Nineciğim, - demiş, - gözünü seveyim, sakla bana bu dikenini. Sonra gelir, alırım senden.

Koca karı dikenini ocağın üstüne koymuş. Bir gün beklemiş, iki gün beklemiş, kargadan haber yok, karga gelip dikenini almaz.

Bir akşam kocakarı şamdanını yakmış, ama bakmış ki fitil kısa. Fitili karganın dikeniyile çekeyim, demiş kadıncağız, uzatayım, demiş. Dediğini yapmış. Yapmış ama şamdanın alevi karganın

dikenini yakıvermiş. Dikenin tamı da yaniverip kül oluverdi. Tam o sırada bizim karga pırrrr gelivermiş.

- Nineciğim, - demiş, - dikenimi almağa geldim.

- Ah evladım, -demiş kocakarı, - senin diken yanıp kül oldu. Şamdanın fitilini çekip uzatayım, dedim dikenle.

- Ben dikenimi isterim, nineciğim, gelip alırım, dememiş miydin sana?

Kocakarı kulak asmamış karganın sözlerine. O da gidip pencerenin kıyısına konmuş, başlamış ağlamağa.

- Ya şamdan, ya diken! Ya şamdan, ya diken!

Karga böylece saatler saati gaklamış durmuş. Kocakarı bakmış ki ne kargayı susturmanın yolu var, ne ondan kurtulmanın. . . Şamdanı vermiş kargaya, böylece de rahata kavuşabilmiş.

Şamdanı alan karga pırrrr gitmiş, başka bir kocakarı bulmuş, saklasın diye ona vermiş şamdanı.

Akşamleyin kadıncağız ineğini sağmağa giderken:

- Karganın şamdanı alayım, - demiş. Ahır aydınlatır, işimi daha iyi götürürüm.

Şamdanı ineğin ardına koymuş, başlamış ineği sağmağa. İnek çok geçmeden bir çifte atmış, tuz-buz etmiş şamdanı. Tam da o sırada karga pırrrr gelivermez mi?

- Ah, evlâdım, - demiş kocakarı, - inek şamdanını bir tekmede tuz-buz ediverdi.

- Öyleyse ineği ver onun yerine, - demiş karga.

Kocakarı kargaya kulak asmamış. Karga da gidip pencerenin kıyısına konmuş, başlamış gaklamağa:

- Ya şamdan, ya inek! Ya şamdan, ya inek!

Karga böylece saatler saati gaklamış durmuş. Başı şişmiş kocakarının, dayanmaz olmuş gaklamağa, yakasını kargadan kurtarmak için vermiş ineği ona.

Karga ineği almış, başka bir kocakarıya götürmüş.

- Nineciğim, - demiş, - sakla bu ineği bana, gözünü seveyim. Birazdan gelir, alırım.

Kocakarı ineği alıp ahıra koymuş. Bir gün beklemiş, iki gün beklemiş, ne gelen var, ne giden. Üç gün olmuş, kargadan haber yok. Kocakarı oğlunu evlendiriyormuş o sırada.

- İneği keserim, -demiş, - düğün yemeği yaparım.

Kesmiş ineği kocakarı. Hazırladığı bütün yemekler de etli olmuş, tatlı olmuş. Düğüne gelenler ineğin son lokma etini de bulgur pilavıyla yeyip bitirince karga pırrrr gelivermiş.

- İneğini almağa geldim, nineciğim, - demiş.

- İneğini mi?, - sormuş kocakarı, - biz onu yedik, ayol. Bir gün bekledim seni, iki gün bekledim, ineği geri almaktan vazgeçtin diye düşündüm, kestim hayvancağızı, etli yemek pişirdim konuklara.

Karga:

- İneğimi madem ki veremiyorsun, gelini ver onun yerine bana, - demiş.

Kocakarı böyle saçma bir isteğe kulak asmamış elbette. Karga da gidip penceresinin kıyısına konmuş, başlamış gaklamağa:

- Ya inek, ya gelin! Ya inek, ya gelin!

Karga böylece saatler saati gaklamış durmuş. Gelini almadan yerinden kıpırdamak bile istememiş. Sonunda gelini kargaya vermek zorunda kalmışlar.

Karga yanında telli-duvaklı gelinle giderken kaval çalan bir çobana rastlamış bir dağın başında. Kavalın sesi karganın çok hoşuna gitmiş. Çobana:

- Sen bana kavalını verirsen, ben de sana gelini veririm, - demiş.

Çoban şöyle düşünmüş. Gelin de güzel kızmış, telli-duvaklı da.

- Peki, - demiş çoban. Kavalı vermiş kargaya, gelini almış ondan.

Karga da başlamış kavalı çalmağa hemen:

Dikeni verdim, şamdani aldım,

Şamdani verdim, ineği aldım,

İneği verdim, gelini aldım,

Gelini verdim, kavalı aldım.

Düttürü düttürü de, düttürü düttürü . . .

Kavalını çala çala, güle güle, oynaya oynaya dolaşmış yeryüzünü kurnaz karga.

სიტყვები და გამოთქმები:

ahır ბოსელი, გომური
 akşamleyin საღამო უამს
 ardına უკან
 aydınlatmak განათება
 ayol ბიჭო
 batmak აქ: შერჭობა
 beşik აკვანი
 çifte atmak წიხლის კვრა
 çoban მწყემსი, მეცხვარე
 çok geçmeden ცოტა ხნის
 შემდეგ, მალე
 dayanamaz აუტანელი,
 გაუსაძლისი
 diken ეკალი
 duvak ფატა
 elbette ცხადია, რა თქმა უნდა
 evlât შვილი
 evlendirmek დაქორწინება
 evvel zaman içinde უწინდელ
 დროში, ძველ დროში
 fitil ფითილი, პატრუქი
 gelin პატარძალი
 gözünü seveyim შენ თვალებს
 ვენაცვალებ; შენი, თვალების
 ჭირიმე
 haber ამბავი, ცნობა,
 ინფორმაცია
 hayvancağız საბრალო პირუტყვი
 hoş gitmek მოწონება
 kâh ხან
 kalbur ცხრილი (მარცვლეულის
 გასაცხრილავი ხელსაწყო)
 kaval სალამური

kıyrdamak განძრევა, დაძვრა,
 გატოკება
 kulak asmak ყურისგდება,
 მოსმენა
 kocakarı დედაბერი
 konuk სტუმარი
 kurnaz ეშმაკი, ცბიერი,
 მზაკვარი
 kurtulma ხსნა, თავის დაღწევა
 mademki რაკილა, რახან
 nineciğim აქ: დედილო, დედი
 ocak ბუხარი
 o sırada მაშინ, იმ დროს
 rahata kavuştu სიმშვიდე პოვა,
 მოისვენა, დამშვიდდა
 saatler saati გაუთავებლად,
 გაბმით
 saçma სისულელე, უაზრობა
 saman ბზე
 susturma გაჩუმება
 şamdan შანდალი, აქ: ჭრაქი
 şişmek გასივება
 tekme წიხლი, ტლინკი
 telli-duvaklı მორთულ-
 მოკაზმული, გამოწყობილი
 tuz-buz etmek ნაცარტუტად
 ქცევა, დამსხვრევა, დამტვრევა
 vazgeçmek გადაფიქრება, უარის
 თქმა, გადათქმა
 yakasını kurtarmak თავის
 გადარჩენა, დახსნა
 yerine მის ნაცვლად,
 სანაცვლოდ, მაგივრად

yeryüzü დელამიწა
zorunda kaldı იბულებული
გახდა

სავარჯიშო:

I. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Karga kırlarda gezerken ne oldu?
2. Karga dikenini ne yaptı?
3. Kocakarının evinde dikene ne oldu?
4. Dikenin yerine karga kocakarından ne istedi?
5. Şamdan nasıl kırıldı?
6. Karga şamdanın yerine ne istedi?
7. Kocakarı ineği niçin kesti?
8. Karga ineğin yerine ne istedi?
9. Karga gelinle giderken kime rastladı?
10. Karga gelini kime verdi? Yerine ne istedi?
11. Çoban ne yaptı?
12. Kavalı aldıktan sonra karga ne yaptı?

II. ამოიწერეთ ტექსტიდან მოქმედების სისწრაფის
გამომხატველი ზმნები.

III. ამოიწერეთ მაგალითები აბსოლუტივებზე.

TÜRKİYE'NİN BAŞLICA AKARSULARI

Doğu Karadeniz Bölgesi'nin en önemli akarsuyu Çoruh'tur. Mescit Dağı'ndan çıkar ve Gürcistan topraklarında denize varır.

Yeşilırmak, Tekerek, Kelkit ve asıl Yeşilırmak kollarının birleşmesi ile meydana gelir. Karadeniz'e dökülür.

Kızılırmak Türkiye'nin en uzun akarsuyudur. Boyu 1.151 kilometredir. Kızıldağ'dan çıkar. Karadeniz'e dökülür Kıyıda büyük bir delta meydana getirir.

Türkiye'nin ikinci uzun nehri Sakarya'dır. Kütahya ve Afyon arasındaki platolardan doğar ve Karadeniz'e varır.

Marmara'ya dökülen akarsulardan en önemlisi Susurluk'tur. Anadolu yakasından gelir.

Ege'ye dökülen akarsulardan Gediz, Murat Dağı'ndan çıkar. Küçük Menderes Bozdağ'dan çıkar ve Kuşadası Körfezi'ne dökülür. Büyük Menderes de Ege'ye dökülen nehirlerindendir. Trakya'da Türk-Yunan sınırını meydana getiren Meriç nehri ile onun kolu olan Ergene de Ege'ye dökülür.

Akdeniz'e dökülen akarsulardan Göksü, Taşeli Platosu'ndan çıkar. Seyhan ve Ceyhan nehirleri Toros Sıraları'ndan doğar ve Akdeniz'e ilerleyen çok verimli bir delta meydana getirmişlerdir.

Fırat ve Dicle nehirleri Türkiye'den doğar ve onun sınırları ötesine geçer.

Hazar Denizi'ne dökülen akarsulardan Kura nehri Allahüekber Dağı'ndan doğar. Türkiye sınırlarının içinde kalan kısmı çok kısıdır. Bingöl dağlarından çıkan Aras nehrinin yarısı Türkiye'dedir.

სიტყვები და გამოთქმები:

akarsu მდინარე
 Aras მდინარე არაქსი
 asıl ნამდვილი, ძირითადი, აქ:
 საკუთრივ
 birleşme შეერთება
 boy სიგრძე
 delta დელტა
 denize varır ზღვაში ჩაედინება,
 ზღვას ერთვის
 Dicle მდინარე ტიგროსი
 devlet სახელმწიფო
 dökülmek ჩადინება, შერთვა,
 ჩაღვრა

Fırat მდინარე ევფრატი
 Hazar Denizi კასპიის ზღვა
 ilerleyen აქ: გადაჭიმული
 kol აქ: შენაკადი
 meydana getirmek შექმნა,
 წარმოქმნა
 önemli მნიშვნელოვანი
 öte მიღმა, იქით
 Toros Dağları ტავრის მთები
 verimli ნაყოფიერი
 yaka აქ: მხარე (Anadolu yakası
 ანატოლიის მხარე).
 yarı ნახევარი.

სავრჯიშო: წერილობით უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Karadeniz'e dökülen akarsular hangileridir?
2. Akarsuların hangisi Marmara'ya dökülür?
3. Ege'ye dökülen akarsuların adlarını yazınız.
4. Göksu hangi denize varır?

5. Göksu nereden çıkar?
6. Meriç nehrinin kolunun adı nedir?
7. Seyhan ve Ceyhan nehirleri nereden çıkar?
8. Seyhan ve Ceyhan akarsuları hangi denize dökülür?
9. Fırat ile Dicle nereden doğar ve nereye geçer?
10. Kura ile Aras nehirleri hangi denize dökülür?
11. Türkiye'nin en uzun akarsuyu hangisidir?
12. Aras ve Kura nehirleri hangi devletlerin topraklarından geçer?

BİR GEZİ

- Siz pazar günleri evde mi durursunuz?
- Hayır, ben pazar günleri Uludağ'a geziye giderim.
- Kiminle?
- Arkadaşlar ve dostlarımla giderim.
- Uludağ'a neyle gidersin?
- Bazan otobüsle, bazan teleferikle giderim.
- Sabahleyin erken mi gidersiniz?
- Evet, erken giderim, çünkü sonra otobüsler çok kalabalık oluyor.
- Her mevsimde Uludağ'a gidiyor musunuz?
- Elbette gidiyorum.
- Orada ne yapıyorsunuz?
- Temiz havada geziyoruz, kışın kayak kayıyoruz, dağ evlerinde oturup dinleniyoruz. Yemek yiyoruz, çay içiyoruz.
- Senin turistik ekibin var mı?
- Evet, turizm için gerekli herşeyim var. Pazar günleri siz ne yapıyorsunuz?
- Ben pazar günleri evde geçiriyorum.
- Evde ne yapıyorsunuz?
- Temizlik işlerinde anneme yardım ediyorum. Ben odaları silip süpürüyorum. Eşyaların (mobilyaların) tozunu alıyorum.
- Öğleden sonra ne yapıyorsunuz?
- Öğleden sonra dinleniyoruz, sinemaya yahut da misafirlığe gidiyoruz.
- Turizmi seviyor musunuz?

- Seviyorum. Yazın memleket gezisine çıkıyorum.
- Her yıl mı?
- Evet, her yıl memleket gezisine çıkıyorum.
- Bu yıl nereleri gezeceksiniz?
- Bu yıl Ege ve Akdeniz sahillerini gezeceğim.

სიტყვები და გამოთქმები:

ekip აქ: კომპლექტი

gerekli საჭირო

gezi გასეირნება, ექსკურსია

kalabalık ხალხმრავლობა

kayak თხილმური

kaymak სრიალი

memleket ქვეყანა

misafirliğe gitmek სტუმრად

წასვლა

mobilya ავეჯი, დგამი

sahil სანაპირო

silmek წმენდა, გასუფთავება

süpürmek დაგვა, დასუფთავება

teleferik საბაგირო გზა

turistik ტურისტული

Uludağ მთა თურქეთში:

ულუდალი (იგივე მცირე

ოლიმპო)

yahut ან, ანდა

yazın ზაფხულში

დავალება:

Siz geziye gitmek seviyor musunuz? Bir gezinizi anlatınız.

მეთვრამეტე გაკვეთილი

§1. ნამყო წინარე წარსული დროები

თურქულ ენაში ორი ნამყო წინარე წარსული დროა. ერთი მათგანი გამოხატავს განსაზღვრულ მოქმედებას, მეორე — განუსაზღვრელს.

ა) ნამყო წინარე წარსული I (განსაზღვრული) გადმოსცემს დიდი ხნის წინათ მომხდარ მოქმედებას. რთული დროა. იწარმოება ნამყო შედეგობითი დროის ფუძიდან მასზე ნამყო-კატეგორიული დროის სუფიქსის დართვით.

დროის მაწარმოებელი სუფიქსებია: -mişti, -mişti, -muştu, -müştü

წარმოების წესი ასეთია:

დადებითი სახე

მხ. რიცხვი

I yazmıştım დაწერილი მქონდა	gitmiştim წასული ვიყავი
II yazmıştın დაწერილი გქონდა	gitmiştin წასული იყავი
III yazmıştı დაწერილი ჰქონდა	gitmişti წასული იყო

მრ. რიცხვი

I yazmıştık დაწერილი გვქონდა	gitmiştik წასული ვიყავით
II yazmıştınız დაწერილი გქონდათ	gitmiştiniz წასული იყავით
III yazmıştılar დაწერილი ჰქონდათ	gitmiştiler წასული იყვნენ

და ა.შ.

ბ) ნამყო წინარე წარსული II (განუსაზღვრელი) გადმოსცემს ძალიან დიდი ხნის წინათ მომხდარ მოქმედებას. რთული დროა. იწარმოება ნამყო-კატეგორიული დროის ფუძეზე ნამყო დროის სუფიქსის დართვით.

დროის მაწარმოებელი სუფიქსებია:

ხმოვნებისა და მჟღერი თანხმოვნების შემდეგ: -dıydı, -diydi, -duydu, -düydü

ყრუ თანხმოვების შემდეგ: -tıydı, -tiydi, -tuydu, -tüydü

წარმოების მოდელი ასეთია:

დადებითი სახე

მხ. რიცხვი

I yazdıydı-m დაწერილი მქონდა	gittiydi-m წასული ვიყავი
II yazdıydı-n დაწერილი გქონდა	gittiydi-n წასული იყავი
III yazdıydı დაწერილი ჰქონდა	gittiydi წასული იყო

მრ. რიცხვი

I yazdıydı-k დაწერილი გვქონდა	gittiydi-k წასულები ვიყავით
II yazdıydı-nız დაწერილი გქონდათ	gittiydi-niz წასულები იყავით
III yazdıydı-lar დაწერილი ჰქონდათ	gittiydi-ler წასულები იყვნენ

შენიშვნა: ამ ორ დროს შორის პრინციპული შინაარსობრივი სხვაობა არ არსებობს. ამიტომ ნამყო წინარე წარსული II (განუსაზღვრელი) თითქმის აღარ იხმარება.

სავარჯიშო: აუღლეთ ნამყო წინარე წარსულ დროებში შემდეგი ზმნები: yapmak, yemek, gülmek, oturmak, bulmak, beklemek.

TOPKAPI MÜZESİ

Mahalle genişliğinde büyük bir saraydır. Fatih ikinci saray olarak Çinili Köşkü yaptırmış. Ondan sonra gelen Osmanlı padişahlar köşkler, saraylar, pavyonlar eklemişler. Bugünkü Topkapı Sarayı denen saha meydana gelmiş. Rivayete göre 17. yüzyılda bu saraylarda 50 bin kişi oturuyordu.

Arşiv dairesinde çok değerli belgeler vardır. El yazması değerli kitaplarla dolu kitaplığı da çok zengindir. Hazine dairesinde kıymetli taşlarla süslü bin çeşit eşya göz kamaştırıcıdır. Eşsiz çinilerle süslü Harem dairesinde neler yok ki?

Çini dairesinde eski Çin porselenlerinden zengin koleksiyonlar var. Tabaklar, çanaklar, vazolar öyle zarif, öyle canlı ki bugünün dev fabrikalarında bu incelikte eşya çıkacağına insan inanmıyor.

Başka bir kısımda padişahların, şehzadelerin, sultanların, saray kadınlarının arabaları var. Yüzyıllar boyunca değişe, güzelleşe birer sanat eseri haline gelmiş arabalar. Başka koleksiyonlar da var: el yazısı, minyatür, resim, hançer, pala, kılıç, mızrak ve çeşitli silah koleksiyonları. . .

Topkapı müzesinin bir de Kutsal Emanetler dairesi vardır. Burada din ve din adamları ile ilgili eşya vardır.

Topkapı Sarayı eskiden de dikkatle onarılıyordu.

სიტყვები და გამოთქმები:

arşiv არქივი	Harem ქალთა სადგომი
belge საბუთი; დოკუმენტი	სასახლეში
çanak თიხის ჯამი	hazine აქ: საგანძური
Çin ჩინეთი	ilgili დაკავშირებული
çini ქაშანური; კერამიკა;	ince თხელი, ნატიფი,
კაფელი	დახვეწილი
Çinili Köşk ქაშანურის კოშკი	kılıç ხმალი
daire ბინა; განყოფილება	kiymetli taş ძვირფასი ქვა
değerli ძვირფასი, ღირებული	koleksyon კოლექცია
değişmek შეცვლა	Kutsal Emanetler სიწმინდენი
din სარწმუნოება, რელიგია	mızrak შუბი
dolu სავსე	minyatür მინიატურა
eklemek დამატება, შემატება	müze მუზეუმი
el yazması ხელნაწერი	onarılmak გარემონტება
eser ნაწარმოები, ქმნილება	pala მახვილი (ორღესული)
eşsiz უბადლო, შეუდარებელი,	rivayet გადმოცემა, თქმულება
იკავშირებული	pavyon პავილიონი
çok kamaştırıcı თვალის	porcelain ფაიფური
მომჭრელი	sanat ხელოვნება
güzelleşmek გალამაზება	saray სასახლე
hançer ხანჯალი, სატევარი	silah საბრძოლო იარაღი

sultan სულთანი
şehzade უფლისწული
tabak თეფში

vazo ლარნაკი
zarif ნატიფი, ელეგანტური
zengin მდიდარი

სავარჯიშო: უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Topkapı Sarayı hangi şehirdedir?
2. Çinili Köşkü kim yaptırmış?
3. Fatih'ten sonra gelen Osmanlı padişahlar neler eklemişler?
4. Rivayete göre 17. yüzyılda sarayda kaç kişi oturuyordu?
5. Topkapı Müzesinin arşivinde neler var?
6. Topkapı Müzesinin koleksiyonlarını anlatınız.

§2. მყოფადი ნამყო დრო

მყოფადი ნამყო დრო რთული დროა. კილოს მიხედვით თხრობითია. გამოხატავს მოქმედებას, რომელიც ნამყოში იყო ჩაფიქრებული შესასრულებლად, მაგრამ არ ან ვერ შესრულდა, ამიტომ მას განუხორციელებელ მყოფად დროსაც უწოდებენ.

ეს დრო იწარმოება მომავალი კატეგორიული დროის ფუძეზე ნამყო-კატეგორიული დროის სუფიქსის დართვით. რთული მაწარმოებელია:

თანხმონფუნდანი ზმნებისათვის: -acaktı, -ecekti

ხმონფუნდანი ზმნებისათვის: -yacaktı, -yececti

უღლების პარადიგმები:

დადებითი სახე

მხ. რიცხვი

I yazacaktı-m

უნდა დამეწერა /დავწერდი/

II yazacaktı-n

უნდა დაგეწერა /დაწერდი/

III yazacaktı

უნდა დაეწერა /დაწერდა/

I yazacaktı-k
II yazacaktı-nız
III yazacaklar-dı

მრ. რიცხვი
უნდა დაგვეწერა /დავწერდით/
უნდა დაგვეწერათ /დაწერდით/
უნდა დაეწერათ /დაწერდით/

I yazmıyacaktım
II yazmıyacaktın
III yazmıyacaktı

უარყოფითი სახე
მხ. რიცხვი
არ უნდა დამეწერა /არ დავწერდი/
არ უნდა დაგვეწერა /არ დაწერდი/
არ უნდა დაეწერა /არ დაწერდა/

I yazmıyacaktık
II yazmıyacaktınız
III yazmıyacaklar-dı

მრ. რიცხვი
არ უნდა დაგვეწერა /არ დავწერდით/
არ უნდა დაგვეწერათ /არ დაწერდით/
არ უნდა დაეწერათ /არ დაწერდნენ/

I yazabilecektim

შესაძლებლობის სახე
მხ. რიცხვი
უნდა შეძლებოდა დაწერა /შევძლებდი
დაწერას/

II yazabilecektin

უნდა შეგძლებოდა დაწერა /შეძლებდი
დაწერას/

III yazabilecekti

უნდა შეძლებოდა დაწერა /შეძლებდა
დაწერას/

I yazabilecektik

მრ. რიცხვი
უნდა შეგვძლებოდა დაწერა /შევძლებდით
დაწერას/

II yazabilecektiniz

უნდა შეგძლებოდათ დაწერა /შეძლებდით
დაწერას/

III yazabilecekler-di

უნდა შეძლებოდათ დაწერა /შეძლებდნენ
დაწერას/

შეუძლებლობის სახე

მხ. რიცხვი

I yazamıyacaktım

ვერ უნდა დამეწერა /ვერ დავწერდი/

II yazamıyacaktın

ვერ უნდა დაგეწერა /ვერ დავწერდი/

III yazamıyacaktı

ვერ უნდა დაეწერა /ვერ დავწერდა/

მრ. რიცხვი

I yazamıyacaktık

ვერ უნდა დაგვეწერა /ვერ დავწერდით/

II yazamıyacaktınız

ვერ უნდა დაგეწერათ /ვერ დავწერდით/

III yazamıyacaklar-dı

ვერ უნდა დაეწერათ /ვერ დავწერდნენ/

საუარჯიშო:

I. აუღლეთ მყოფად ნამყო დროში ზმნები: deđişmek, eklemek, çıkmak, inanmak.

II. თარგმნეთ ქართულ ენაზე შემდეგი წინადადებები:

1. Batum'da gidecektik, ama gidemedik.

2. Deniz dalgalı olmasaydı, daha çok balık tutacaktım.

3. Biraz erken kalksaydın, derse zamanında gelecektin.

4. Kışın burası çok sođuk olmasaydı, kırlangıçlar başka yerlere gitmiyeceklerdi.

5. Çarşidan çok şey alacaktık, fakat almadık, çünkü şiddetli bir yağmur başladı.

6. Derse çalışacaktık ama misafir geldi ve çalışamadık.

7. Param olsaydı yazın Antalya'ya gidecektim.

TEMBEL KELOĞLAN

Evvel zamanda bir fakir fukaranın bir ođlu varmış. Bu çocuđun bir gün babası ölmüş. Kendi bir annesiyle kalmış. Başı kel, gözü çapaklı imiş. Yüzüne gözüne konan sineklerin hesabı yokmuş. Bir gün bir vuruşta gözünün üstündeki sineklerin kırkını birden öldürmüş. Annesinin yanına giderek:

- Ana, bana babamdan kalan kılıcı ver, onu yanımda taşıyacağım, - demiş.

Annesinden kılıcı almış, doğruca kılıççıya gitmiş:

- Bu kılıcı al, iyice parlat, üzerine de "Kırk can öldüren Ahmet Ağa'nın kılıcı" yaz, - demiş.

Kılıççı Keloğlan'ın kılıcını parlattı ve birkaç gün sonra ona teslim etti.

Kırk can öldüren Ahmet Ağa, kılıcı eline alınca kendini bir pehlivan zannetmiş. Elini kolunu sallaya sallaya sokaklarda dolaşmaya başlamış.

Bir gün dağa çıkmış. Bir ağaca kılıcını asmış, çimenlerin üzerine yatarak uyumuş. Meğer orası devlerin diyarı imiş. Biraz sonra devler gelmişler, kılıcı alarak üzerindeki yazıyı okumuşlar. Korku içinde yemekler hazırlayarak Ahmet Ağa'yı davete karar vermişler.

Derken yemekler yapmışlar, Ahmet Ağa'yı davet etmişler. Bu da devlerde misafir kalmış.

Bizim Ahmet Ağa yerini beğenmiş, üç gün, beş gün orada oturmuş. Devlerin buna fena halde canı sıkılmış. Fakat hiçbir şey söylememişler. İçlerinde bir total dev varmış. Ona Ahmet Ağa'yı götürerek öldürmesini söylemişler.

Total dev, Ahmet Ağa'yı alarak dağa çıkmış. Beraber odun kesmişler. Dev ona dönerek:

- Haydi bakalım, Ahmet Ağa, şu odunların bir kısmını sen al, bir kısmını da ben alayım, - demiş.

Ahmet Ağa razı olmuş, bir yük odun almış, diğer bir kısmını da deve bırakmış. Ahmet Ağa elindeki odunları dağın etrafına çakmaya başlamış. Dev bunu görünce şaşırılmış:

- Aman, ne yapıyorsun, Ahmet Ağa? - demiş.

Ahmet Ağa da:

- Dağı omuzuma yükleyeceğim, - diye cevap vermiş.

Dev hayrete düşerek:

- Aman, sen odunları bırak, ben götüreyim, - demiş.

Odunları total dev almış. Ahmet Ağa köye rahat rahat gelmiş.

Tabii total dev Keloğlan'ı öldürememiş.

Devler bu sefer aralarında toplanarak Ahmet Ağa'yı suya düşürüp boğmaya karar vermişler.

Bir aralık Ahmet Ağa'yı bir suyun başına götürmüşler, eline tulumları vererek doldurmasını söylemişler. Ahmet Ağa hiç aldırış etmemiş, suyun etrafını gezmeye başlamış.

Devler bu vaziyet karşısında tulumları kendileri doldurup geri dönmüşler. Nihayet Ahmet Ağayı zehirleyerek öldürmeğe karar vermişler.

Ayrı yemek hazırlamışlar, içine zehir koyarak Ahmet Ağa'nın önüne getirmişler. Ama Keloğlan fikirlerini anlamış:

- Karnım tok, - diyerek yememiş.

Devler artık bıkmışlar. Ahmet Ağa'yı öldürmek için başka bir çare bulamayınca evine götürmeye karar vermişler. O da:

- Bir atla bir heybe altın verirseniz giderim, - demiş. Eve eli boş gidersem, anam, bu zamana kadar nerde kaldın, diye beni eve almaz.

Devler buna razı olmuşlar. Bir at, bir heybe altın vermişler, yanına da total devi katarak uğurlamışlar.

Bunlar gitmişler, gitmişler. . . dere tepe düz gitmişler, üç ay sonra Ahmet Ağa'nın evine varmışlar. Kapıyı çalarak içeriye girmişler.

Annesi oğlunu görünce boynuna sarılmış, gözlerinden öpmüş. Keloğlan annesine bir kazan çorba pişirmesini söylemiş. Annesi çorbayı pişirmiş. Sıcak kazanı total devin önüne koymuşlar. Çorbadan bir yudum içince devin ağzı yanmış. Birden:

- Puff! demesiyle, Keloğlan odada gezmeye başlamış.

Total dev sormuş:

- Sana ne oldu, bir şey mi arıyorsun?

O da:

- Babamın kılıcı rafta kalmış da onu arıyorum, - demiş.

Zavallı dev bunu duyunca dışarıya fırlamış, kaçmış. Keloğlan da annesiyle beraber altınları güzelce harcamış. Hoşça vakit geçirmişler.

Onlar ermiş muradına. . .

Naki Tezel

სიტყვები და გამოთქმები:

aldırış etmemiş არ შეიმჩნია
asmak დაკიდება, ჩამოკიდება
bıkmak მობეზრება
canı sıkılmak შეწუხება
çakmak აქ: ჩასობა, ჩარჭობა

çapak წირპლი
dev დევი
diyar ქვეყანა, სამფლობელო
doğruca პირდაპირ
düşürmek ჩაგდება, გადაგდება

TÜRKİYE'NİN BAŞLICA GÖLLERİ

Türkiye'nin en büyük gölü Van gölüdür. Yüzölçümü 3 764 kilometre karedir. Şekli bir üçgene benzer. İki kıyısı arasında 120 km.-den fazla bir uzaklık vardır. Gölün suları tuzludur. Bu sebepten canlıların yaşamasına elverişli değildir.

Türkiye'nin ikinci büyük gölü Tuz'dur. (Koçhisar). Yüzölçümü 1620 k.k.-dir. Göl çok sığdır. Derinliği 2,5 metreyi aşmaz. Tuzluluğu çok fazladır. Yazın göl küçülür, çünkü çok kurak bir bölgede bulunur.

Beyşehir gölü Türkiye'nin üçüncü büyük gölüdür. Derinliği fazla değildir. Yazın yeraltı suları ile beslenir. Fazla sularını Suğla gölüne akıtır.

Daha batıdaki Eğridir gölü ortasından daralarak iki kısma ayrılır. Bu kısımlardan kuzeydekine Hoyran, güneydekine asıl Eğridir gölü denir. Suları tatlıdır.

Gene bu bölgede suları tuzlu olan Burdur gölü ve Acıgöl ile Akşehir ve Eber gölleri vardır.

სიტყვები და გამოთქმები:	
akıtmak გადაღინება, წყლის გადასროლა	sebep მიზეზი (bu sebepten ამის გამო, ამიტომ)
aşmak გადალახვა, გადაბიჯება, გადამეტება	სიღ წყალმარჩხი, თავთხელი, მცირეწყლიანი
ayrılmak აქ: გაყოფა, განაწილება	tatlı აქ: მტკნარი tuzlu მლაშე
beslenmek კვება	uzaklık დაშორებულობის მანძილი; სიშორე
daralmak დავიწროება	yeraltı sular მიწისქვეშა წყლები
derinlik სიღრმე	yaşama სიცოცხლე
göl ტბა	
küçülmek დაპატარავება, კლება, შემცირება	

სავარჯიშო: უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Türkiye'nin en büyük gölü hangisidir?
2. Van gölü tatlı mı tuzlu mu?
3. Van gölü canlıların yaşamasına elverişli midir?
4. Niçin elverişli degildir?
5. Tuz gölü derin mi sığ mı?
6. Tuz gölünün derinliği kaç metredir?
7. Hangi göl ortasından daralarak iki kısma ayrılır?
8. Beyşehir gölü neyle beslenir?
9. Beyşehir gölü fazla sularını hangi göle akıtır?
10. Eğirdir gölünün suları tatlı mı tuzlu mu?
11. Daha hangi göller bilirsiniz?

მეცხრამეტე ბაკვეთილი

§1. კაუზატივის კატეგორია

მაწარმოებლები:

1) -r სმოვანზე დაბოლოებული ყველა მრავალმარცვლიანი ზმნისათვის და -l, -r თანხმოვნებზე დამთავრებული მრავალმარცვლიანი ზმნებისათვის.

2) -dır, -dir, -dur, -dür –

ა) ყველა ერთმარცვლიანი სმოვანფუძიანი ზმნისათვის.

ბ/ მჟღერ თანხმოვანფუძიანი ზმნებისათვის, (გარდა -l და -r თანხმოვნებზე დაბოლოებული მრავალმარცვლიანი ზმნებისა და რამდენიმე ერთმარცვლიანი თანხმოვანფუძიანი ზმნისა).

3) -tır, -tir, -tur, -tür - ყრუთანხმოვანფუძიანი ზმნებისათვის, გარდა რამდენიმე გამონაკლისისა.

4) -ar, -er - რამდენიმე ერთმარცვლიანი ყრუთანხმოვანფუძიანი ზმნისათვის (çıkmaq - გასვლა; ასვლა; gitmek - წასვლა; kopmak - მოწყვეტა, მოგლეჯა).

5) -ir, -ir, -ur, -ür - რამდენიმე ერთმარცვლიანი ზმნისათვის, რომლებშიც ფუძის ბოლო თანხმოვანია: -ç, -ğ, -ş, -t, -y (içmek - სმა, uçmak - ფრენა, kaçmak - გაქცევა, geçmek - გავლა, doğmak - დაბადება, yoğmak - მოზელა, pişmek - ხარშვა, düşmek - დაცემა, batmak - ჩაძირვა, bitmek - გათავება, yatmak - წოლა, doymak - ძლომა, duymak - გაგონება; შეგრძნება).

6) -it, -it, -ut, -üt - რამდენიმე ერთმარცვლიანი ზმნისათვის; akmak - დენა, azmak - აღიდება, korkmak - შიში, sapmak - გზიდან გადახვევა, sarkmak - გადმოკიდება, ürkemek - დაფრთხობა.

კაუზატივის არსი ის არის, რომ მისი მაწარმოებლის დართვით ზმნით გადმოცემულ მოქმედებაში ერთი დამატებითი პირიც ჩნდება. გარდაუვალი ზმნებისაგან ამ მაწარმოებლებით იწარმოება გარდამავალი ზმნები, ხოლო გარდამავალი ზმნებისაგან — შუალობითი კონტაქტი.

არაკაუზატივი:

çık-tı გავიდა, ავიდა
geç-ti გაიარა
git-ti წავიდა
küçül-dü დაპატარავდა
otur-du დაჯდა
söyle-di თქვა
ürk-tü დაფრთხა
yaz-dı დაწერა

კაუზატივი:

çık-ar-dı გაიყვანა, აიყვანა
geç-ir-di გაატარა
gid-er-di მოიშორა, აიცილა
küçül-t-tü დააპატარავა
otur-t-tu დასვა
söyle-t-ti ათქმევინა
ürk-üt-tü დააფრთხო
yaz-dır-dı დააწერინა

ერთ ფორმაში შეიძლება ერთდროულად კაუზატივის ორი მაწარმოებელი ჰქონდეს ზმნას. ერთი — გარდამავლობის საწარმოებლად, მეორე კი — შუალობითი კონტაქტისა.

çık-tı ავიდა
çık-ar-dı აიყვანა
çık-ar-t-ti ააყვანინა

öl-dü მოკვდა
öl-dür-dü მოკლა
öl-dür-t-tü მოაკვლევინა

doğ-du დაიბადა
doğ-ur-du დაბადა

piş-ti მოიხარშა
piş-ir-di მოხარშა

შენიშვნა: რამდენიმე ზმნა თავისებურებას იჩენს კაუზატივის წარმოებისას:

1. *kalmak* ზმნა კაუზატივის ნიშანს არ დაირთავს. კაუზატივის შინაარსის გადმოსაცემად მას ჩაენაცვლება ზმნა *birakmak* (*kalmak* - დარჩენა, *birakmak* - დატოვება).

2. *görmek* ზმნის ჩასანაცვლებელი ზმნაა *göstermek* (*görmek* - დანახვა, *göstermek* - ჩვენება). მაგრამ თუ *görmek* გამოყენებულია დამზმარე ზმნის ფუნქციით *iş görmek* - საქმის კეთება, მაშინ ის წესისამებრ კაუზატივს იწარმოებს -*dür* სუფიქსით და გვაქვს ფორმა: *iş gördürmek* საქმის გაკეთებინება.

3. *kalkmak* ზმნა კაუზატივის წარმოებისას ფუძის ბოლო თანხმოვანს კარგავს დარჩენილ *kal-* ფუძეზე ირთავს -*dir* კაუზატივის მაწარმოებელს: *kalkmak* - *kaldırmak*.

ayağca kalktı - ფეხზე წამოდგა

ayağca kaldırdı - ფეხზე წამოაყენა

4. კაუზატივს თავისებურად იწარმოებს ზმნები *gelmek* და *gitmek*. *gelmek*-ის კაუზატივია *getirmek*, *gitmek*-ის კაუზატივია *götürmek*: *geldi* - მოვიდა, *getirdi* - მოიყვანა; *gitti* - წავიდა, *götürdü* - წაიყვანა.

სავარჯიშო:

1. აწარმოეთ კაუზატივის ფორმები შემდეგი ზმნებიდან: *almak* - ყიდვა, *yemek* - ჭამა, *çalışmak* - შრომა, *bulmak* - პოვნა, *yapmak* - კეთება, *beklemek* - ლოდინი, ცდა, *okumak*, *oynamak*, *dağıtmak* - დაფანტვა, *koymak* - დადება, დადგმა, *kesmek* - ჭრა, *koşmak* - რბენა.

2. თარგმნეთ თურქულად შემდეგი წინადადებები:

1. წიგნს ვკითხულობ. წიგნს ვაკითხებ.

2. ხვალ ექსკურსიაზე მიდიან. ხვალ ექსკურსიაზე მიგვყავს.

3. სოფელში დღეებმა როგორ ჩაიარა? სოფელში დღეები როგორ გაატარე?

4. წერილი დაწერა. წერილი დააწერინა.
5. ბავშვი ვაშლს ჭამს. ბავშვს ვაშლს აჭმევენ.
6. ერთი სახლი ვნახეთ. ერთი სახლი გვარვენეს.
7. თმა შემჭრა. თმა შევაჭრევიზე.
8. ხორცი მოიხარშა. დედამ ხორცი მოხარშა.
9. ცხენი დაფრთხა. მგელმა (kurt) ცხენი დააფრთხო.
10. კაკალი გავტეხე. კაკალი გავატეხინე.

FIKRALAR (ანეკდოტები)

1. Kaplan ve şemsiye

Bir kadın kaplan kürkü alıyordu. Bir ara: "Acaba yağmurda bozulmaz mı?" - diye satıcıya sordu. Satıcı gülümseyerek cevap verdi: "Hanımefendi, siz kaplanların yağmurda şemsiye ile dolaşmasını gördünüz mü?"

bir ara უცბად
bozulmak გაფუჭება
gülümsemek გაღიშება

სიტყვები:

kaplan ვეფხვი
kürk ქურქი
şemsiye ქოლგა

2. Bitince ne olacak. . .

İki arkadaş uzun yıllar sonra karşılaşmıştı. Biri sordu: "Neler yapıyorsun?" Beriki cevap verdi: "Mobilya satıyorum, kardeşim."

- Nasıl, işler iyi mi gidiyor?

- Şimdilik iyi, ama evdeki mobilyalar bitince ne olacak? . . .

სიტყვები:

beriki აქ: ამაზ

şimdilik ჯერჯერობით

3. Listeyi getirin

Yamyamın biri bir hava alanına gelmişti. Lokantaya girip bir masaya oturdu. Garson yemek listesini getirince şöyle bir baktı, geri verdi. Sonra söylendi: "Yolcuların listesini getir bana!"

სიტყვები და გამოთქმები:

garson ოფიციალტი
liste სია
yemek listesi მენიუ

şöyle bir baktı ერთი კი
გადახედა
yamayam კაციჭამია, კანიბალი

4. Beşincisi de var

Müşteri çorbasını getiren garsona sordu:

- Şaşılacak şey, bir tabağı dört parmakla nasıl tutabiliyorsunuz acaba?

- Sahi öyle. Kusura bakma, biri çorbanın içindeymiş de görememişim.

სიტყვები და გამოთქმები:

çorba წუნინანი კერძი
kusura bakma ნუ მიწვევს
müşteri მუშტარი

sahi მართლაც
şaşılacak გასაოცარი

5. Paris Üniversitesi

Babası haylazlığıyla tanınan oğlunu Paris Üniversitesi'ne göndermişti. Aradan altı ay geçti ve kendisi de oğlunu görmeye gitti. Delikanlı ertesi gün babasını Paris'i gezdirmeye götürdü. Bir ara babası büyük bir binayı göstererek:

- Bu bina neresidir? - diye sordu. Oğlu:

- Ben de ilk defa görüyorum, - diye cevap verdi.

Karşılıklarına çıkan ilk adama sordular. Adam da hemen cevap verdi:

- Neresi olacak, Paris Üniversitesi'dir!

სიტყვები და გამოთქმები:

delikanlı ახალგაზრდა კაცი
gezdirmek გასეირნება
göndermek გაგზავნა
haylazlık სიზარმაცე, უქნარობა,
უსაქმურობა

karşıdan çıkan შემხვედრი
neresi რა ადგილი, რა
tanınan ცნობილი, განთქმული

6. Ne bileyim

Nasrettin Hoca, bir gece yarısı aşağıda tıkırtı duymuş, gidip bakmak için karısından mum istemiş. Kadın:

- Sağ tarafta, - diye cevap verdi.

Hoca hiddetlenip bağırmış:

- Canım, ben bu karanlıkta sağımı, solumu ne bileyim?!

სიტყვები:

aşağıda დაბლა, ძირს, ქვევით
gece yarısı შუალამე
hiddetlenmek გაბრაზება

karı ცოლი
tıkırtı ულარუნი, წკრიალი,
ხმაური

დავალება:

1. დაისწავლეთ ანეკდოტები თხრობით.
2. გაიხსენეთ ქართული ანეკდოტები და გვიამბეთ თურქულად.

ŞIFALI BİTKİLER

1. Dereotu

Dereotu sindirimi kolaylaştırır. Barsak gazlarını giderir. Çocuklarda sindirim bozukluğundan meydana gelen karın şişmelerine iyi gelir. Tohumları kaynatmalısınız ve suyu içmelisiniz.

barsak ნაწლავი
bitki მცენარე
bozukluk მოშლილობა
dereotu კამა
iyi gelir რგებს, უხდება
karın şişmeleri მუცლის
შებერილობა

სიტყვები:

kaynatmak აღულება
meydana gelen აქ: გამოწვეული
sindirim საჭმლის მონელება
su აქ: ნახარში, წვენი
şifalı სამკურნალო
tohum თესლი

2. Zeytin yaprağı

Tansiyon düşürücüdür. 20 tane zeytin yaprağı bir cezvede 15 dakika kadar kaynatıp süzmeli. Zevke göre şeker katıp sabah akşam içmeli.

cezve ყავის მოსადუღებელი,
ჯეზევე
düşürücü დამგდები, დამწვევი
katmak დამატება

სიტყვები:

süzme გაწურვა
tansiyon სისხლის წნევა
zevk გემოვნება
zeytin ზეთისხილი.

3. Kekik

Kekik sinirlere iyi gelir, zihni açar, kafanın iyi çalışmasını sağlar. Bunun için kekik bitkisinin çiçekli üç kısımlarından 20-30 gr. bir litre suda kaynatmalı, yemeklerden sonra almalısınız. Kekikli banyo zayıf bebeklere iyi gelir.

banyo აბაზანა
bebek ჩვილი ბავშვი
sinir ნერვი
kafa თავი
kekik ზირა, კვლიავი

სიტყვები:

uç დაბოლოება, ბოლო
litre ლიტრი
sağlamak უზრუნველყოფა
zayıf სუსტი
zihn გონება

4. Mısır

Mısır püskülünün idrar söktürücü özelliği vardır. İdrar yollarındaki iltihapları giderip mesane kum ve taşlarına da iyidir. Bu iş için 15-20 gr. mısır püskülü bir litre suda kaynatıp içmeli.

სიტყვები და გამოთქმები:

idrar შარდი	mesane შარდის ბუშტი
idrar söktürücü შარდმდენი	mısır სიმინდი
iltihap ანთება	özellik თავისებურება
kum ქვიშა	püskül ფორი

5. Sarmısak

Sarmısağın en büyük faydası kan dolaşımındadır. Bu bitkinin tansiyon düşürücü etkisi de var. Bu bakımdan çığ veya pişmiş olarak yemek faydalıdır. Ayrıca sarmısağı ezip aynı miktar alkolle karıştırarak ayda 10 gün, günde iki-üç kahve kaşığı alabilirsiniz. 50 gr. şekerle bir bardak suda kaynatıp günde 2-3 çorba kaşığı alırsak barsak kurtlarına karşı iyidir.

სიტყვები და გამოთქმები:

alkol სპირტი	kan dolaşımı სისხლის
ayni იგივე	მიმოქცევა
bu bakımdan ამ თვალსაზრისით	karıştırmak შერევა
çığ უმი	kaşık კოვზი
çorba kaşığı სუფრის კოვზი	kurt აქ: ჭია
etki ზემოქმედება, ეფექტი	miktar რაოდენობა
ezmek ჭყლეტა	sarmısak ნიორი
fayda სარგებლობა	

6. Ihlamur

Asabı yorgunlukları dinlendirmenin başlıca aracıdır. Gündüzün 3-5 bardak, yatarken de bir bardak içmek yararlıdır. Çok sinirli bebeklerin banyosuna katmak da faydalıdır.

სიტყვები:

araç საშუალება
asabı ნერვებაშლილობა
bardak ჭიქა
dinlendirmek დამშვიდება,
დაწყნარება

gündüzün დღისით
ihlamur ცაცხვი, ცაცხვის ჩაი
yararlı სასარგებლო
yorgunluk დაღლილობა,
გადაღლილობა

დავალება:

გვიამბეთ, რომელი მცენარე რა დაავადების სამკურნალოდ გამოიყენება.

მეოცე გაკვეთილი

§1. ზმნის გვარი

გვარი გამოხატავს მიმართებას სუბიექტსა და მოქმედებას შორის. გვარი სამია თურქულ ენაში: მოქმედებითი, ვნებითი და საშუალი.

I. მოქმედებითი გვარის ზმნა აუცილებლად გარდამავალია. იგი შეიძლება იყოს არაკაუზატიური და კაუზატიურიც.

მაგ.: არაკაუზატიურია - anlamak - გაგება, yapmak - კეთება, yemek - ჭამა და სხვ.

კაუზატიურია: anlatmak - გაგებინება, yaptırmak - გაკეთებინება, yedirmek - ჭმევა და სხვ.

მოქმედებით გვარს სპეციალური ნიშანი არა აქვს. ყველა გარდამავალი ზმნა, რომელსაც აქვს ვნებითი ან საშუალი გვარის საპირისპირო ფორმა, არის მოქმედებითი გვარის ზმნა. მოქმედებითი გვარის ზმნებში სუბიექტის მოქმედება პირდაპირ გადადის ობიექტზე.

Selma öğretmenin sözlerini iyice anladı სელმამ მასწავლებლის სიტყვები კარგად გაიგო.

Öğretmen bize dersimizi güzelce anlattı მასწავლებელმა ჩვენი გაკვეთილი კარგად აგვიხსნა.

Marangoz ilk yardım dolabı yaptı ღურგალმა პირველადი დახმარების კარადა გააკეთა.

Marangoza ilk yardım dolabı yaptırдық ღურგალს პირველადი დახმარების კარადა გავაკეთებინეთ.

Çocuk bir elma yedi ბავშვმა ვაშლი შეჭამა.

Annesi çocuğuna bir elma yedirdi დედამ თავის შვილს ვაშლი შეაჭამა.

II. ვნებითი გვარი იწარმოება აუცილებლად მოქმედებითი გვარის ზმნებისაგან. ამოსავალი ზმნა შეიძლება იყოს არაკაუზატიურიც და კაუზატიურიც. ვნებითი გვარის ზმნით გამოხატული მოქმედება, რომელიც ლოგიკური სუბიექტისგან მომდინარეობს, თვით სუბიექტზე აისახება. ვნებითი გვარის ნიშნებია:

1. -n და -nıl, -nil, -nül, -nül - ხმოვანფუძიანი ზმნებისათვის.

2. -ın, -in, -un, -ün - იმ ზმნებისთვის, რომელთა ფუძე -I თანხმოვანზე ბოლოვდება.

3. -ıl, -il- ul, -ül - ყველა დანარჩენი თანხმოვანფუძიანი ზმნებისათვის.

Ders anlatıldı - გაკვეთილი აიხსნა (ახსნილ იქნა)

İlk yardım dolabı yapıldı - პირველადი დახმარების კარადა გააკეთდა

Elma yendi (yenildi) - ვაშლი შეიჭამა

III. საშუალი გვარის ზმნა გარდაუვალია. ის შეიძლება ნიშნიანიც იყოს და უნიშნოც. საშუალი გვარის ზმნებში არ არსებობს ე.წ. ლოგიკური სუბიექტი. სუბიექტის მოქმედებას სუბიექტივე განიცდის.

უნიშნო საშუალი გვარის ზმნებია მაგალითად: alışmak - მიჩვევა, kalmak, ölmek, batmak, şaşmak - დაბნევა, yapışmak - მიწებება, kaybolmak - დაკარგვა და ა.შ.

საშუალო გვარი იწარმოება სუფიქსითაც. მაწარამოებელი სუფიქსებია:

-in, -in, -un, -ün - თანხმოვანფუძიანი ზმნებისათვის

-n - ხმოვანფუძიანათვის

sıġ-in-mak თავის შეფარება

bak-in-mak მიმოხედვა

gez-in-mek გასეირნება

gör-ün-mek გამოჩენა

uza-n-mak გაწოლა, წამოწოლა

ყველა ზმნას ყველა გვარის ფორმა არ გააჩნია, ამიტომ ზოგი დაპირისპირება სამწვევრიანია, ზოგი — ორწვევრიანი.

მოქმედებითი

gör-mek

öldür-mek

kır-mak

yapıştır-mak

kaş-mak

yarala-mak

sil-mek

bırak-mak

kavuş-tur-mak

ვნებითი

gör-ül-mek

öldür-ül-mek

kır-ıl-mak

yapıştır-ıl-mak

yarala-n-mak

sil-in-mek

bırak-ıl-mak

საშუალო

gör-ün-mek

öl-mek

kır-in-mak

yapış-mak

kaş-n-mak

kavuş-mak

RAMAZAN BAYRAMI

Ramazan bayramı dinî bayramdır. Bayramlar sevinç ve mutluluk günleridir. Bu günler için bazı hazırlıklar yapılır. Bu işlerin başında evin temizliği var. Bayramdan önce evin içi, köşe-bucak iyice temizlenir. Bu temizliğe bütün ev halkı katılır. Büyükler ve küçükler yıkanır, bayrama hazırlanırlar.

Ramazan ibadet ayıdır. Bu ayda oruç tutmak müslüman Türkler için farzdır. Oruç güneş doğmadan önce başlar ve güneş batıncaya kadar devam eder. Oruçlu olanlar bu müddet içinde birşey yememek ve içmemek zorundadırlar. Ramazan bayramı sabahında namaza gitmeden önce tatlı birşeyler yemek adettir. Sabah erken kalkıp sabah

namazını camide cemaatle kılmalıdır. Güler yüzlü, neşeli olup, güzel kokular sürünüp temiz giyinmelidir.

Bayram insanlara hem kıyamet gününü, hem de etrafında bulunan dost ve akrabalarını düşündürür. Bu bakımdan arife günü veya bayram günlerinde kabirler ziyaret edilme- , ayrıca bu günlerde bol bol dua edilmeli ve af edilmelidir.

სიტყვები და გამოთქმები:

af პატიება, შენდობა, მიტევება
arife günü დღესასწაულის წინა
დღე
cemaat აქ: მრევლი
dinî რელიგიური
farz ვალი, მოვალეობა
güzel koku სურნელი, სუნამო
halk ხალხი
ev halkı ოჯახის წევრები
hazırlık სამზადისი
ibadet რიტუალი
kabir საფლავი, სამარე, სამარხი
katılmak მონაწილეობის მიღება
kiyamet günü მეორედ მოსვლის
დღე, მკვდრეთით აღდგომის
დღე
köşe-bucak კუთხე-კუნჭული

mutluluk ბედნიერება
müddet დროის მონაკვეთი, ხანი,
ვადა
namaz მაჰმადიანთა ლოცვა,
ნამაზი
namaz kılmak ნამაზის
შესრულება
oruç მარხვა
oruçlu მარხული
oruç tutmak მარხვის შენახვა,
მარხულობა
sürmek წასმა, წაცხება
Ramazan ayı მთვარის
წელიწადის მე-9 თვე
ziyaret მონახულება, ვიზიტი
zorundadır მოვალეა,
ვალდებულია

სავარჯიშო:

1. აწარმოეთ ვნებითი გვარის ფორმები შემდეგი ზმნებიდან; vermek, bulmak, etmek, dökmek, unutmak, tutmak, okumak, açıklamak, kırmak, yapmak, kılmak.

2. ამოწერეთ ტექსტიდან ყველა ზმნა და დაალაგეთ გვარის მიხედვით.

3. ამოწერეთ ტექსტიდან კაუზატიური და არაკაუზატიური ზმნები და მიუწერეთ რომელი გვარისაა თითოეული.

4. დაისწავლეთ ტექსტი თხრობით.

5. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს წერილობით:

1. Bayram günleri ne gibi günlerdir?
2. Ramazan bayramı nasıl bir bayramdır?
3. Ramazan ayı kaçınıcı aydır?
4. Ramazan günlerinde oruç ne zaman başlar ne zamana kadar devam eder?
5. Ramazan bayramı kaç gün sürer?
6. Oruçlular nerede namaz kılarlar?
7. Bayramdan önce ne gibi hazırlıklar var?
8. Arife ve bayram günlerinde neler ziyaret edilir?
9. Bayram insanlara neleri düşündürür?
10. Ramazan günlerinde neler edilmeli?

TAKVİM

- Dünyada ilk defa kimler takvim kullanmışlar?
- Eski Yunan tarihçilerinden Herodotos'a göre ilk takvimi Milattan 4 250 yıl önce eski Mısırlılar kullanmışlar.
- Mısırlıların takviminde yılın uzunluğu kaç gündür?
- 365 gün.
- Eski Mısırlılardan başka daha kimler kullanmışlardır?
- Eski İranlılar, İsraililer, Çinliler, Hintliler ve saire.
- Hangi takvime göre 31, 30, 29, ve 28 günlük aylar vardır?
- Güneş takvimine göre.
- Güneş takvimi ile ay takvimi arasında kaç günlük fark vardır?
- Bu takvimler arasında on bir günlük bir fark vardır.
- Hangi takvimde Ocak ayının ilk günü Yılbaşıdır?
- Güneş takviminde.
- Yeni Yılın I ocakta başlaması ne zaman ve kimin emri üzerine olmuş?
- Yeni Yılın ocakta başlaması 1564'te Fransa kralı IX Charles'in emri üzerine olmuştur.
- Türklerin eski takvimi nasıldı?
- Türkler eskiden Hicri ay takvimini kullanmışlardır.
- Hicri ay takvimine göre yıl kaç gündür?
- Bir yıl $12 \times 29,5$ hesabiyle 354 gündür.

- Rumî takvim Milâdî takvimden 13 gün ileridir. Yani Milâdî takvimde 1 Ocak Yılbaşı iken Rumî takvimde yıl devam eder.
- Şu halde Rumî takvimde Yılbaşı ne zamandır?
- Onda Yılbaşı 14 Ocak gününe rastlar.

სიტყვები და გამოთქმები:

ay takvimi მთვარის კალენდარი
 Çinli ჩინელი
 emir (emr) ბრძანება
 fark განსხვავება, სხვაობა
 güneş takvimi მზის კალენდარი
 hicri takvim მუსლიმური წელთ-
 აღრიცხვა, მუსლიმური
 კალენდარი
 Hintli ინდოელი
 İranlı ირანელი
 İsraili ებრაელი
 kiral (kral) მეფე
 Mısırlı ეგვიპტელი

Milâdî takvim აქ: ძველი
 სტილის კალენდარი, იულიუსის
 კალენდარი
 rastlamak დამთხვევა,
 თანხვედრა
 Rumî takvim აქ: ახალი სტილის
 გრიგორიანული კალენდარი
 takvim კალენდარი
 tarihçi ისტორიკოსი
 ve saire და სხვა
 yeni yıl ახალი წელი
 yılbaşı ახალი წლის დასაწყისი

დავალება: შეადგინეთ წინადადებები ახალი სიტყვების და გამოთქმების გამოყენებით.

FIKRALAR

1. Neden

Meyhanede sabahın üçünde iki kafadar konuşuyor:

- Bu kadar geç eve gidince karın ne diyor?
- Hiç, zira evli değilim.
- Peki, neden o zaman bu kadar geç eve gidiyorsun?

hiç არაფერი	სიტყვები და გამოთქმები:
kafadar აქ: თანამესუფრე,	meyhane სამიკიტნო
თანამეინახე	neden რატომ
	zira იმიტომ რომ

2. Nereden esiyor?

Baba-oğul pazar gezmesine çıktılar. Baba oğlunu imtihana kalktı:

- Ahmet, - dedi, - siz yönleri öğrendiniz mi?
- Tabii, babacığım. . .
- Peki, sen hepsini biliyor musun?
- Biliyorum, baba, hem de su gibi.
- Peki, şimdi rüzgar hangi yönden esiyor?
- Arkadan, baba!

სიტყვები და გამოთქმები:

esmek ქროლვა, დაბერვა	pazar gezisi საკვირაო
hem de თანაც	გასეირნება
imtihana kalktı გამოცდა დააპირა	rüzgâr ქარი
oğul ვაჟიშვილი	yön გეოგრაფიული მხარე

3. Şaka mı, saflık mı?

Kalabalık bir otobüste bir adama karşısında oturan güzel kadın gülümseyerek sordu:

- Siz benim çocuklarımdan ikisinin babası değil misiniz?

Adam kızardı, bozardı, kem-küm etti. Sonunda kadın, karşısında oturan adamcağızı zor durumdan kurtardı:

- Ben sizin çocuklarınızın öğretmeniyim, de. . .

სიტყვები და გამოთქმები:

adamcağız საბრალო კაცი
bozarmak წახდენა, უხერხულ
მღვობარეობაში ჩავარდნა
kem-küm etti აღუღლულდა,
ლულული დაიწყო
kızarmak გაწითლება,
წამოწითლება

kurtarmak დახსნა,
გათავისუფლება, გადარჩენა
saflık მიაშიტობა,
გულუბრყვილობა
şaka ხუმრობა
zor durum მძიმე მღვობარეობა

4. Üç kişi konuşuyor

Kerim:

- Benim büyük babam yüz beş yaşında öldü.

Veli:

- Benim ailemde herkes yüz elliden sonra ölür, - dedi. Büyük annem de, büyük babam da yüz ellinden sonra öldüler.

Doğan:

- O da bir şey mi? - dedi. Benim ailemden henüz hiç kimse ölmedi. Büyük babam da, büyük annem de sağ, - dedi.

სიტყვები:

henüz - ჯერაც, ჯერ კიდევ

sağ - აქ: ცოცხალი

5. Vatandaş, Hükümet, İstikbal

Öğretmen yurttaşlık dersinde öğrencilerine:

- Vatandaş, Hükümet, İstikbal kelimelerinin anlamlarını yazarak çevrenizden birer örnek veriniz, - dedi.

Çocuk eve döndü. Yemekten biraz sonra babasına yaklaştı ve:

- Babacığım, bana yardım eder misin?, - diye sordu.

Babası:

- Vatandaş halk demektir, oğlum. Bu evde Vatandaş benim, meselâ. Hükümet ise idare edenler. Bu evde Hükümet annendir. O bizi idare eder. İstikbale gelince, istikbal gelecektir. Bizim evimizde İstikbal kardeşin veya sensin, - dedi.

O sırada kardeşi ağlamaya başladı. Çocuk kardeşine yaklaştı ve babasına dönerek bağırdı:

- Vatandaş, Hükümet'i uyandır, İstikbal bok içinde! . .

სიტყვები და გამოთქმები:

anlam მნიშვნელობა
babacık მამიკო
bok içindedir ჩაისვარა,

ჩასვრილია

çevre გარემო, წრე

demektir ნიშნავს

hükümet მთავრობა

idare etmek მართვა,

ხელმძღვანელობა

istikbal მომავალი

meselâ მაგალითად

vatandaş მოქალაქე

yurttaşlık მოქალაქეობა,

ქვეშემრდომობა

yurttaşlık dersi მოქალაქეობის-

მცოდნეობის გაკვეთილი

დავალება:

1. დაისწავლეთ ანეკდოტები თხრობით.

2. გაიხსენეთ ნებისმიერი ქართული ანეკდოტი და გვიამბეთ თურქულად.

ოცდამეერთე გაკვეთილი

§1. -dik და -acak მასდარები

-dik, -dik, -duk, -dük / -tık, -tik, -tuk, -tük მასდარი მოქმედების კონკრეტული სახელია. დაირთავს კუთვნილების სუფიქსებს, იბრუნვის, იმართვის თანდებულებითაც. მას მიმღებობის თვისებებიც ახასიათებს. გვხვდება კუთვნილებითსუფიქსიანი და უსუფიქსო ფორმები.

უკუთვნილებითსუფიქსოდ -dik გვხვდება მხოლოდ სახელობით, ადგილობით და დაწყებით ბრუნვებში. კუთვნილებითსუფიქსიანს კი ყველა ბრუნვის ფორმა აქვს.

სახ. -dik, -tik	-diğ-im,	-tiğ-im
ნათ. _____	-diğ-im-in,	-tiğ-im-in
მიც. _____	-diğ-im-e,	-tiğ-im-e
ბრ. _____	-diğ-im-i,	-tiğ-im-i
აღვ. -dik-te, -tik-te	-diğ-im-de,	-tiğ-im-de
ლაწყ. -dik-ten, -tik-ten	-diğ-im-den,	-tiğ-im-den

წინადადებაში -dik მოქმედების სახელი სხვადასხვა წევრის როლში გვხვდება. ის შეიძლება იყოს ქვემდებარე, დამატებები, განსაზღვრება, შედგენილი შემასმენლის სახელადი ნაწილი, გარემოებები: დროის, მიზეზის, ვითარების, თუმცაობით-დათმობითი და ა.შ.

-acak, -ecek, -yacak, -yecek მასდარი გამოხატავს მოქმედებას, რომელიც მყოფადში შესრულდება. იგი დაირთავს ყველა პირის კუთვნილებით სუფიქსს:

მხ. რიცხვი

I. -acağ-ım, -yacağ-ım

II -acağ-ın, -yacağ-ın

III -acağ-ı, -yacağ-ı

მრ. რიცხვი

-acağ-ımız, -yacağ-ımız

-acağ-ınız, -yacağ-ınız

-acak-ları, -yacak-ları

უკუთვნილებითსუფიქსოდ არ გვხვდება. კუთვნილებითსუფიქსიანს კი ყველა ბრუნვის ფორმა აქვს:

სახ. -acağ-ı

-yacağ-ı

ნათ. -acağ-ının

-yacağ-ının

მიც. -acağ-ına

-yacağ-ına

ბრალდ. -acağ-ını

-yacağ-ını

აღვ. -acağ-ında

-yacağ-ında

ლაწყ. -acağ-ından

-yacağ-ından

მას წინადადებაში იგივე ფუნქცია აკისრია, რაც -dik მასდარს. -dik და -acak-ით გადმოცემული წინადადების წევრები:

ქვემდებარე:

Hasta olduğu anlaşıldı გაირკვა, რომ იგი ავად იყო /მისი ავად ყოფნა გაირკვა/.

Derse geç kaldığım bellidir ცხადია, რომ გაკვეთილზე დაგავიანდა /გაკვეთილზე შენი დაგვიანება ცხადია/.

Gördüklerimiz, fabrika bacalarıdır რასაც ჩვენ ვხედავთ, ფაბრიკის საკვამლე მილებია /ჩვენ მიერ დანახული ფაბრიკის საკვამლე მილებია/.

შედეგნილი შემასმენლის სახელადი ნაწილი:

En kötü şey senin burada oturduğundur ყველაზე უარესი ის არის, რომ შენ აქ ცხოვრობ /ყველაზე უარესი შენი აქ ცხოვრებაა/.

Bütün mobilya benim yaptığımdır მთელი ავეჯი ჩემი გაკეთებულია.

Şunlar yazdıklarımızdır ესენი ჩვენი ნაწერებია.

განსაზღვრება:

Bilmediğin işe karışma ნუ ჩაერევი იმ საქმეში, რომელიც არ იცი /შენთვის უცნობ საქმეში ნუ ჩაერევი/.

Misafirler arasında tanıdığım bir kaç hanım vardı სტუმრებს შორის ჩემი ნაცნობი რამდენიმე ქალბატონი იყო.

Ayrılacağımız yere geldik მოვედით იმ ადგილას, სადაც ერთმანეთს უნდა გავყროდით /ჩვენ გასაყრელ ადგილამდე მოვედით/.

დამატება:

Eşeğin ahmaklık ettiğine şüphe yok შეჭველია, რომ ვირმა სისულელე ჩაიდინა.

Ne yapacağını bilmiyordu არ იცოდა, რა ექნა /საკეთებელი აღარ იცოდა/.

Günlerce uyuyacağımı sanıyordum მეგონა, რომ მრავალი დღის მანძილზე ვიძინებდი.

დროის გარემოება:

Tren durdukça yolcular inmeye başladılar მატარებელი როდესაც გაჩერდა, მგზავრებმა ჩამოსვლა იწყეს.

Gönen'den döndükten sonra Ömer bu okulda okuyordu გონენიდან დაბრუნების შემდეგ ომერი ამ სკოლაში სწავლობდა.

Odaya girdiğim zaman dayımı gördüm როდესაც ოთახში შევედი, ბიძაჩემი დავინახე /ოთახში შესვლის დროს ბიძაჩემი დავინახე/.

მიზეზის გარემოება:

Bana iyilik ettiği için çok memnundu ძალიან კმაყოფილი იყო იმიტო, რომ სიკეთე გამიკეთა /ჩემთვის სიკეთის გაკეთების გამო ძალიან კმაყოფილი იყო/.

Türkiye bir tarım memleketi olduğundan nüfusunun büyük kısmı toprak işleriyle uğraşır იმის გამო, რომ თურქეთი სასოფლო-სამეურნეო /აგრარული/ ქვეყანაა, მისი მოსახლეობის დიდი ნაწილი მიწის დამუშავებას მისდევს /თურქეთის აგრარულ ქვეყნად ყოფნის გამო, მისი მოსახლეობის დიდი ნაწილი მიწის დამუშავებას მისდევს/.

Evimize misafir geleceğinden dolayı sizinle ava gidemiyeceğim იმის გამო, რომ ჩვენ სახლში სტუმარი უნდა გვეწვიოს, თქვენთან ერთად სანადიროდ ვერ წამოვალ /ჩვენ სახლში სტუმრის მოსალოდნელი ვიზიტის გამო თქვენთან ერთად სანადიროდ ვერ წამოვალ/.

ვითარების გარემოება:

Yolda anlattığına göre fazla çalışmaktan yorulmuştu როგორც გზაში მიაშობო, ზედმეტი შრომისაგან იყო გადაღლილი /გზაში მისი ნაამბობის მიხედვით, ზედმეტი შრომისაგან იყო გადაღლილი/.

Yolda biten otları istedikleri gibi yiyorlardı გზაზე ამოსულ ბალახს ჭამდნენ, როგორც უნდოდათ /გზაზე ამოსულ ბალახს სურვილისამებრ ჭამდნენ/.

Her aydın, Türk dilinden elden geldiği kadar yabancı kelimeleri gidermelidir ყოველმა ინტელიგენტმა თურქული ენიდან რამდენადაც შესაძლებელია /რამდენადაც ხელეწიფება/ უცხოური სიტყვები უნდა გააძეოს (განდევნოს).

თუმცაობით-ღათმობითი წინადადება:

Üşüdüğüm halde içeri girmiyorum მიუხედავად იმისა, რომ მცივა, შიგნით არ შევდივარ /ჩემი გაცივების მიუხედავად შიგნით არ შევდივარ/.

Bir dairede çalıştıkları halde birbirini yakın tanımıyorlar ერთ დაწესებულებაში მუშაობის მიუხედავად ერთმანეთს ახლოს არ იცნობენ.

Soruyu birkaç defa tekrar ettigimiz halde cevap vermedi მიუხედავად იმისა, რომ შეკითხვა რამდენჯერმე გავუმეორეთ, არ გვიპასუხა /ჩვენ მიერ შეკითხვის რამდენჯერმე გამეორების მიუხედავად, არ გვიპასუხა/.

სავარჯიშო: თარგმნეთ ქართულად შემდეგი წინადადებები:

1. Yüksel bahçede oynadığı zaman kardeşi evde derslerini yapar.
2. Araba beş, on adım gittikten sonra durdu ve kapısı açıldı.

3. Kalkacağım sırada o da doğruldu.
4. Döneceğiniz vakit ben köyde olmayacağım.
5. Çok sevdiğim bir dostum vardı.
6. Beklediğimiz mektup daha gelmedi.
7. Okuduğu kitabı pencerenin rafında bıraktı.
8. Çalışacağın atelye uzak mıdır?
9. Yatacağımız oda ikinci kattadır.
10. Cebinde birkaç lira olduğunu kendisi bilmiyordu.
11. Ali, bu sokakta yalnız bir otobüs işlediğini, onun da lastiği patladığını söyledi.
12. Acele etmeyelim, ne isteyeceğimizi iyice düşünelim.
13. Beni evine götürüp götüremeyeceğini sordum.
14. Kardeşimden çoktan mektup almadığımdan ona telgraf çektim.
15. Koltuk çok kirli olduğundan dolayı üzerine bir kılıf yaptırдық.
16. Bunu yapabildiğim için çok seviniyorum.
17. Yarın Antalya'ya gideceklerinden bu akşam evde çok iş var.
18. Enteresan bir sergi olmayacağı için gitmedim.

სიტყვები და გამოთქმები:

acele etmek აჩქარება	kılıf შალითა, გადასაკრავი
araba ავტომანქანა	lastik აქ: საბურავი
atelye სახელოსნო, ატელიე	patlamak სკლომა, გასკლომა
doğrulamak აქ: ფეხზე წამოღგომა	raf რაფა
dolayı გამო	sergi გამოფენა
enteresan საინტერესო	sıra აქ: დრო
halde მიუხედავად	telgraf çekmek დეპეშის
karıştırmak აქ: გადაქექვა, ჩხრეკა	gagზაუნა
	üzerine ზედ
	vakit დრო

İSTANBUL

Hikâyeleri, efsaneleri ve destanlarıyla İstanbul'u anlatmaya söz yetmez. İstanbul binlerce yıllık tarihi içerisinde her köşesi, her taşıyla efsanedir, dstandır, hikâyedir aslında.

Önce adından başlayalım da şu efsaneyi dinleyelim:

Megaryalı Bizans, kendi kabilesi için bir şehir kurmak ister ve fikrini almak üzere Delf Kahini'ne başvurur. Aldığı cevap kısa ve kesindir:

- Bu şehri Körler Ülkesi'nin karşısında kur!

Neresidir bu Körler Ülkesi diye fazla düşünmez Bizans. Aramaya karar verir.

Yola düzöldükten aylar sonra bugünkü Sarayburnu'nun bulunduğu yere gelir. Boğaz'dan Kadıköy'ün yerinde bulunan bir şehri seyrederek ve kendi kendine sorar:

- Bu şehri neden şu benim bulunduğum yerde kurmamışlar da, karşiki çorak topraklar üzerinde kurmuşlar? Bu adamlar kör mü? Niçin burayı seçmemişler? . . .

Sonra birden Delf Kahini'nin sözlerini hatırlar: "Şehrini, Körler Ülkesi'nin karşısında kur!" O an kararını verir. Körler Ülkesi karşındadır. Kendisi de şehri Boğaz'ın yakasındaki yemyeşil yerde, yedi tepe üzerinde kuracaktır. Şehir kısa zamanda Haliç'le Ligos Burnu üzerinde kurulur. Adı kurucusuna mal edilerek Bizans olur.

Tarihçiler bu olayın M.Ö. 660 yılında geçtiğini söyler ve bir süre sonra şehre "Bizantion" adını aldığını kaydederler.

Roma İmparatoru Konstantinus, başşehir olarak bu şehri seçer ve ondan sonra şehre "Konstantin şehri" demek olan "Konstantinopolis" adı verilir. Bu uzun ve söylemesi güç adı "Stin-Polis" şekline getirir, bu da zamanla "Stinbol" yahut "İstanbolin" olur. Araplar "Konstantiniye" dedikleri bu güzel şehri almak için ordular gönderir, bir kaç defa kuşattıkları halde zapt edemezler. Kuruluşundan iki bin yılı aşkın bir zaman sonra Fatih Sultan Mehmed Bizanslıların Konstantinopolis şehrini fethetti. Türkler'in dilinde şehrin adı kimi zaman "İslambol", kimi vakit "Sitanbul" 'dur. Atatürk onu kesin olarak "İstanbul" yapar.

İşte İstanbul adının efsanesi de, hikayesi de böyledir. İstanbul'un Türkler tarafından fethi, yalnız İstanbul'un kaderinde değil, dünya tarihinin kaderi üzerinde de bir dönüm olmuş, bir çağ kapanarak yeni bir çağ açılmıştır. Bu büyük fethin her sayfası destanlarla, hikâyelerle süslüdür.

Mehmet Önder

სიტყვები და გამოთქმები:

almak აქ: დაპყრობა
 anlatma თხრობა, მოყოლა
 aslında სინამდვილეში
 aşkın მეტი, გადამეტებული
 başşehir დედაქალაქი
 başvurmak მიმართვა
 (დახმარებისათვის)
 bir süre sonra რამდენიმე ხნის
 შემდეგ
 Bizans ბიზანტი (ბიზანტიის
 მითიური დამაარსებელი,
 პოსეიდონის ვაჟიშვილი)
 Boğaz ბოსფორის სრუტე
 çag ეპოქა; ერა; ხანა
 çorak toprak მლაშე ნიადაგი,
 მლაშობი
 Delf დელფოს სამისნო (საერთო
 ბერძნული რელიგიის ცენტრი)
 destan თქმულება
 dönüm შემოტრიალება,
 გარდატეხა
 efsane ლეგენდა
 Fatih Sultan Mehmed ოსმალე-
 თის სულთანი მეჰმედ ფათიხი
 feth დაპყრობა
 fikrini almak üzere რჩევის
 მისაღებად
 Haliç ოქროს რქა
 hikâye ამბავი, ზღაპარი
 kabile ტომი, ხალხი
 kader ბედი, ბედისწერა
 Kadıköy უბანია სტამბოლში
 kahin მისანი, ნათელმხილველი,
 წინასწარმეტყველი

karşısında მოპირდაპირე მხარეს
 kendisi თვითონ, თავად
 kendi kendine აქ: თავის თავს
 kendisi თვითონ, თავად
 kesin კატეგორიული
 kesin olarak კატეგორიულად,
 დაბეჯითებით
 kimi vakit ზოგჯერ, ხან
 kurmak დაარსება, აშენება,
 გაშენება
 kurucu დამაარსებელი,
 აშენებელი
 kuruluş დაარსება
 kuşatmak ალყის შემორტყმა,
 გარემოცვა, ბლოკირება
 Ligos Burnu ლიგოსის კონცხი
 mal edilmek მიკუთვნება,
 მფლობელობაში გადასვლა
 Megarya ძველი ბერძნული
 მითიური ქალაქი, რომელიც
 პოსეიდონის შვილმა მეგარევსმა
 დააარსა
 olay მოვლენა, ამბავი
 ordu ჯარი, არმია
 önce აქ: უპირველეს ყოვლისა
 Sarayburnu უბანია სტამბოლში
 seçmek არჩევა, შერჩევა
 seyretmek ცქერა, მზერა,
 დათვალიერება
 söylenmesi güç წარმოსათქ-
 მელად ძნელი
 süslü დამშვენებული, მორთული,
 შემკული
 şekle getirmek ფორმის მიცემა

tarafından მიერ
tepe გორაკი, ბორცვი
yaka მხარე

yola düzölmek გზაზე დადგომა,
გამგზავრება
zapt etmek დაპყრობა

დავალება:

1. დაისწავლეთ ტექსტი თხრობით.
2. ამოწერეთ ტექსტიდან მაგალითები -dik მასდარზე და მიუთითეთ წინადადების რა წევრია გადმოცემული მასდარით.

İSTANBUL'UN FETHİ, DÜNYA TARİHİNİN BİR DÖNÜM NOKTASIDIR

İstanbul'un alınması, yalnız Türk tarihinde değil, bütün dünya tarihinde çok önemli sonuçlar yaratan bir olaydır. İstanbul'un fethinin cihan tarihi üzerindeki tesirleri şunlardır:

a) Ortaçağın kapanıp Yeniçağın başlaması.

İstanbul'un fethiyle 1058 yılından beri süregelen Bizans İmparatorluğu (Doğu Roma) sona ermiş ve Ortaçağ dediğimiz tarih devri kapanarak Yeniçağ başlamıştır.

b) Hümanizma ve Rönesans hareketlerine yaptığı tesir.

İstanbul'un fethi, XV. yüzyılda İtalya'da başlayan ve sonra bütün Avrupa'ya yayılan Hümanizma ve Rönesans hareketlerinin gelişmesine de büyük ölçüde tesir etmiştir.

Zira İstanbul'un Türkler tarafından alınmasından sonra Bizanslı bilginler İtalya'ya gitmişler, orada İtalyanlara Yunanca öğreterek ve eski Yunan eserlerini tanıtarak Hümanizma ve Rönesansın gelişmesinde büyük bir rol oynamışlardır.

c) Büyük coğrafya keşiflerine yaptığı tesir.

İstanbul'un fethi dünyanın o zamanki ekonomik durumu üzerinde de büyük tesir yapmıştır. Ortaçağda Avrupalılar doğudan gelen malları iki yoldan alırlardı. Bu yollardan biri Çinden gelen İpek Yolu denilen kara yolu, diğeri de Hindistan'dan Süveyş'e gelen ve Baharat Yolu denilen deniz yolu idi.

Bunlardan kara yolunun sonu Karadenizde Kırım ve Trabzon limanları ile İstanbul şehriydi. Bu yol üzerinde Venedik ve Cenevizliler, Kırım başta olmak üzere, birçok koloniler kurmuşlardı.

İstanbul'un Türklerin eline geçmesiyle Avrupalılar bu büyük ticaret yolunu kaybettiler. Bunun yerine doğuya gidecek başka bir yol aramaya başladılar. Bu suretle büyük coğrafya keşifleri başlamış oldu. İstanbul'un fethinden yarım yüzyıl sonra Avrupalılar batıdan Amerika'ya, güneyden de Hindistan'a gittiler ve kendilerine yeni ticaret yolları buldular.

Emin Oktay.

სიტყვები და გამოთქმები:

alınma აღება, დაპყრობა	İtalyan იტალიელი
baharat სუნელ-საწებლები;	kapanmak აქ; დასრულება
არომატული ნივთიერებები	keşif აღმოჩენა
beri დაწყებითი ბრუნვის	koloni კოლონია
თანდებულია: -დან	Kırım ყირიმი
მოყოლებული	liman პორტი, ნავსადგური
bilgin მეცნიერი	mal საქონელი
Bizans İmparatorluğu ბიზანტიის	Ortaçağ შუა საუკუნეები
იმპერია	devir (devr) ეპოქა, პერიოდი
bu suretle ამგვარად, ამ გზით	ölcü მასშტაბი
Ceneviz გენუა	sona ermiş დასრულდა
cihan ქვეყანა	sonuç შედეგი
Çin ჩინეთი	süregelmek გაგრძელება
denilen წოდებული, ხმობილი	(არსებობის)
Doğu Roma აღმოსავლეთი რომი	Süveyş სუეცის არხი
dönüm noktası შემობრუნების	tesir გავლენა, ზემოქმედება
წერტილი	ticaret ვაჭრობა
gelişme განვითარება	Venedik ვენეცია
hareket მოქმედება, მოძრაობა;	yaratmak შექმნა
მიმდინარეობა	yayılan გავრცელებული
hümanizma ჰუმანიზმი	Yeni çağ ახალი ერა, ახალი
ipek აბრეშუმი	ხანა, ახალი ეპოქა
İpek Yolu აბრეშუმის გზა	zira რადგან, ვინაიდან

სავარჯიშო:

1. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს წერილობით.
 1. İstanbul'un fethi hangi tarihte oldu?
 2. İstanbul'u fetheden sultanın adı nedir?
 3. İstanbul'un fethi dünyaya nasıl tesir etti?
 4. Ortaçağ kapandıktan sonra hangi çağ başladı?
 5. Bizans İmparatorluğu ne zamandan beri süregeliyordu?
 6. İstanbul'un fethi Rönesansa nasıl tesir etti?
 7. İpek Yolu hangi memleketten geliyordu?
 8. İpek Yolu kara yolu mu yoksa deniz yolu mu?
 9. İstanbul'un fethi büyük coğrafya keşiflerine nasıl tesir yaptı?
 10. Amerika hangi tarihte ve kimin tarafından keşfedildi.
2. გადაიყვანეთ ვნებით გვარში შემდეგი ზმნები: kürmak, almak, yaratmak, yapmak, bulmak.
3. ამოწერეთ ტექსტიდან ყველა ზმნა და დააჯგუფეთ კაუზატიურ და არაკაუზატიურ ზმნებად

EVCİL HAYVANLAR

Son zamanlarda hayvanlar işgücü olarak gittikçe daha az kullanılmaktadır. Halen daha fazla et, süt, deri, yün v.s. için bakılmaktadırlar.

En iyi bildiğimiz evcil hayvanlar at, eşek, katır, sığır, çok az deve, koyun, keçi ve sairedir. Bunlardan başka insanlar kümes hayvanı da yetiştirirler. Kümes hayvanı denince kümes denen evciklerde yetiştirilip bakılan kanatlı ve memeli küçük hayvanları anlamaktayız. Tavuk, horoz, ördek, kaz, hindi kanatlı kümes hayvanlarıdır. Bizde daha fazla tavuk, ördek, kaz ve daha az hindi yetiştirilir. Tavşan, kedi, köpek de memeli kümes hayvanlarındadır.

Atlar koşum ve binek hayvanı olarak bakılmaktadırlar. Manda, inek, öküz et ve süt için ve daha az işgücü olarak; öküz ise işgücü, et ve derisi için bakılmaktadır. Tarım modernleşince bu hayvanların işgücü olarak kullanılmaları azalmıştır.

İnsanlar bazı evcil hayvanların gübresinden de yararlanırlar. Hayvan gübresi toprağın besin kuvvetini artıran önemli kaynaktır.

Eşek ve katırdan bugün şahsi işletmelerde işgücü olarak faydalanırlar. Derilerinden de istifade edilir. Deve azdır ve dağlık yerlerde yük taşımakta kullanılır. Koyun ve keçi süt, et ve deri ile tüylerinden faydalanılan hayvanlardır. Sütlerinden yoğurt, tereyağı, kaymak, peynir yapılır. Koyunun yapağı ise dokumacılıkta kullanılır. Kanatlı kümes hayvanları yumurtaları ve etleri için bakılırlar. Köpek evin sadık bekçilik görevini yapar. Tavşan da eti, tüy ve derisi ile faydalıdır. Son zamanlarda bazı yerde özel tavşan ahırları kurulmaktadır, çünkü memleketin ekonomisi için önemli bir döviz kaynağıdır.

სიტყვები და გამოთქმები:	
bakılmak მოვლა-მოშენება	kaz ბატი
besin საკვები	kedi კატა
binek საჯდომი ცხოველი	koşum საუღლე, უღელში შესაბმელი
deri ტყავი	kümes გალია
dokumacılık საფეიქრო საქმე	manda კამენი
döviz ვალუტა	memeli heyvan ძუძუმწოვარა ცხოველი
ekonomi ეკონომიკა	öküz ხარი
evcil შინაური	sadık ერთგული
faydalanmak სარგებლის მიღება, გამოყენება	sığır მსხვილფეხა რქოსანი საქონელი
faydalı სასარგებლო	tavuk ქათამი (დედალი)
görev მოვალეობა, სამსახური	tereyağı კარაქი
gübre ნაკელი	tüy ბეწვი, ბალანი, ბუმბული
halen ამჟამად, დღესდღეობით	yapak (yapağı) ცხვრის ბეწვი, საწმისი
hindi ინდოური	yetiştirmek გაზრდა
horoz მამალი /ქათამი/	yün მატყლი
işgücü საბუშაო ძალა	
işletme წარმოება, მეურნეობა	
kanatlı ფრთოსანი	
kaymak ნაღები	

სავარჯიშო:

1. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს წერილობით:

1. Evcil hayvanlar ne için faydalı?
2. Hayvanların neleri kullanılmakta?
3. Kanatlı kümes hayvanları hangileridir?
4. Memeli kümes hayvanlarının adlarını söyleyiniz.
5. Koyun yapağı ne gibi işlerde kullanılır?
6. İnekten insana ne faydası var?
7. Öküzün işi nedir?
8. Köpeğin görevini söyleyiniz.
9. Kümes hayvanlar kaç kısma ayrılır?
10. Tavşan ne için yetiştirilir?

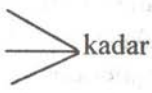
2. შეადგინეთ თითო წინადადება თითოეულ ცხოველსა და ფრინველზე და თარგმნეთ თურქულად წერილობით.

ოცდამეორე ბაკვეთილი

§1. -ana kadar ფორმის შესახებ

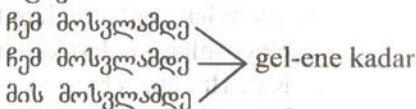
ფორმის მიხედვით ეს არის -an სუფიქსიანი მიმღობა kadar თანდებულის მიცემით ბრუნვაში. შინაარსობრივად ეს ფორმა დროის გარემოებას გადმოსცემს და inceye kadar აბსოლუტივის სინონიმია. ფუნქციურად იმ ადგილს იკავებს, რასაც დაიჭერდა დროის გარემოების ფუნქციით ნახმარი განუსაზღვრელი მასდარი ანუ -mak მასდარი, მას რომ ამ შინაარსის გადმოცემა შეძლებოდა. დროის გარემოების გადმოცემა შეიძლება -ma განსაზღვრული მასდარით, ოღონდ კუთვნილების სუფიქსებთან ერთად, -ana kadar კი ყველა პირს ერთი ფორმით გადმოსცემს.

I gel-me-me
II gel-me-ne
III gel-me-sine

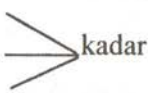

მხ. რიცხვი:

ჩემ მოსვლამდე
ჩემ მოსვლამდე
მის მოსვლამდე

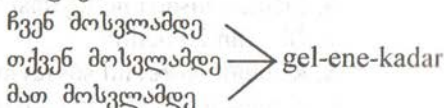

I gel-me-mize
II gel-me-nize
III gel-me-lerine

მრ. რიცხვი

ჩვენ მოსვლამდე
თქვენ მოსვლამდე
მათ მოსვლამდე

kadar თანდებული შეიძლება ჩანაცვლებული იქნეს -dek ან deđin თანდებულითაც: İstanbul'a gidenedek Gönen'de yaşıyorduk.

სტამბოლში წასვლამდე გონენში ვცხოვრობდით.

Eşeđini kan kusturana kadar dövmüştü.

თავის ვირს იმდენი ურტყა, სანამ სისხლი არ წამოანთხევინა.

Ölenedek savařacađız.

სიკვდილამდე უნდა ვიბრძოლოთ.

Bahçeni bana satana deđin her gün geleceđim.

სანამ შენ ბაღს არ მომყიდი, ყოველდღე ვივლი შენთან.

სავარჯიშო:

1. თარგმნეთ ქართულად შემდეგი წინადადებები:

1. Müřteri gelene kadar ayakta mı duracaksın?

2. Sen testiđi (ღოქი) doldurana kadar biz gidip çocuđa bakarız.

3. Biz eve gidenedek yađmur bařladı.

4. Kařıntı (ქავილი) geçene kadar bu melhemi (მაღამო) kullanmalısınız.

5. İři yapana kadar bin kez ölc!

6. Köylüler Çukurova'dan dönenedek ben de orada kalacađım.

7. Suçsuz (suç დანაშაული) ve suçlu yakalayana kadar birdir.

8. Parolamız (პაროლი) "ölenedek" idi.

2. აწარმოეთ მასდარი და ყველა დროის მიმღეობები შემდეგი ზმნებიდან: arzu etmek, alış-veriş yapmak, yaşamak, kullanmak, doldurmak, ölçmek, hazırlamak, dönmek, başlamak, yakalamak, kusturmak, savaşımak.

BİR KONUŞMA

- Siz nerede yemek yersiniz?
- Ben bazen evde, bazen üniversite yemekhanesinde ve bazen de lokantada yemek yerim.
- Hangi yemekleri seversin?
- Ben yemek seçmem.
- Çorbalardan hangilerini yersiniz?
- Piliç çorbasını, işkembe çorbasını, sebze çorbasını. . .
- Anneniz evde yemekler hazırlar mı?
- Tabii.
- Ne gibi yemekler hazırlıyabilir?
- Çeşitli yemekler hazırlıyabilir. Meselâ dana ve kuzu kızartmalarını, çeşitli köfteleri, etli dolmayı, biber dolmasını (yalan dolmayı).
- İçki içer misiniz?
- Zaman-zaman içerim.
- Hangi içkileri tercih edersiniz?
- Ben her çeşit içki içebilirim: şarap (kırmızı şarap, beyaz şarap), rakı, votka, kanyak v.s.
- Kahve ve çay içer misiniz?
- Günde bir kahve (Türk kahvesi) ve akşamları da bazen limonlu çay içerim.
- Siz etli yemekleri mi seversiniz, yoksa etsizleri mi?
- Ben etli yemekleri daha çok severim.
- Sebzelerden hangilerini seversiniz?
- Patates, domates, salatalık, lahana ve sarmısak en sevdiğim sebzelerdir.
- Meyveye ne dersiniz?

- Meyvelerin hepsini çok severim: elma, armut, çilek, şeftali, incir, üzüm, ayva, vişne, ahududu, portakal, mandalina, limon, zerdali, kayısı, erik v.s.

- Hangi tatlıları daha çok seversiniz?

- Ben umumiyetle çok tatlı yerim: vanilyalı krema, baklava, çeşitli pastalar, turtalar.

- Dondurma yer misiniz?

- Çikolatalı ve reçelli dondurmaya bayılırım.

სიტყვები და გამოთქმები:

ahududu უოლო	patates კარტოფილი
armut მსხალი	piliç ვარია, მოზრდილი წიწილა
ayva კომში	portakal ფორთოხალი
baklava ფაჰლავა	rakı თურქული არაყი, რახი
bayılmak აქ: ძლიერ მოწონება, დიდი სიამოვნების მიღება	reçel მურაბა
dana დეკეული	salatalık კიტრი
dolma ტოლმა	seçmek არჩევა
dondurma ნაყინი	şarap ღვინო
erik ქლიავი	şeftali ატამი
içki სასმელი	tatlılar ტკბილეული
incir ლეღვი	tercih ederim ვამჯობინებ, პირჩვენია
işkembe çorbası ხაში	tufta ტორტი
kanyak კონიაკი	umumiyetle საერთოდ, ზოგადად, ჩვეულებრივ
kayısı გარგარი	üzüm ყურძენი
kızartma შემწვარი, მოხრაკული (უპირატესად ხორცი)	vanilya ვანილი
kiraz ბალი	vişne ალუბალი
köfte 1. კატლეთი; 2. გუფთა.	votka არაყი /რუსული არაყი/
krema კრემი	yalan dolma ტყუილი ტოლმა, უხორცო ტოლმა
kuzu ბატკანი, კრავი	yemekhane სასადილო
mandalina მანდარინი	zerdali ჭერამი
mercimek ოსპი	
meyve ხილი	

სავარჯიშო:

1. ჩამოთვალეთ თურქულ ენაზე თქვენი საყვარელი საჭმელები, სასმელები, ტკბილეული, ხილი და ნამცხვრები.

2. შეადგინეთ წინადადებები შემდეგი სიტყვების გამოყენებით: reçel, çilek, üzüm, yemekhane, portakal, kayısı, vişne, pasta, dondurma, krema, turta.

3. თარგმნეთ ქართულად:

1. Bunu bildiğin bir adama sormalısın.

2. Yarın bize bir tanıdık gelecek.

3. Okumadık kitap bırakmadım.

4. Yazmadık mektup kalmadı.

5. Gezmediğiniz yer var mı dünyada.

6. Bu sokakta içecek su var mı?

7. Gidecekleri şehir buradan çok uzak imiş.

8. İlk çaldığım kapı onun evinin kapısı idi.

9. Dönecekleri zaman sen artık buradan çok uzak bir yerde olacaksın.

10. İçtiğiniz limonata soğuk muydu?

ÖZEL BİR LOKANTADA

Dün Harun ile Yıldız'ın on üçüncü evlilik yıldönümleriydi. Onlar akşam yemekleri için özel bir lokantaya gittiler.

Bu lokantanın onlar için ayrı bir önemi vardı. Çünkü on iki sene önce ilk yıldönümlerinde de bu lokantaya geldiler.

Harun ile Yıldız sessiz ve romantik bir masaya oturdular. Onlar önce açık birer çay içtiler. Bu sırada yemeklerini ısmarladılar. Önce Yıldız sebze çorbası istedi. Harun ise iştah açması için domates suyu. . . Daha sonra Yıldız kızarmış tavuk, Harun ise balık ısmarladı. Tatlı için Yıldız elmalı pasta, Harun ise çilek tatlısı istedi. Onlar yemeklerini çok beğendiler. Çorba mükemmeldi. Domates suyu çok tatlı idi. Tavuk harikaydı. Balık nefisti. Elmalı pasta harikulâdeydi. Çilek tatlısı olağanüstüydü.

Harun ile Yıldız mükemmel bir akşam yemeği yediler. Bugün onlar için çok özel bir gündü.

სიტყვები და გამოთქმები:

açık çay ღია ფერის ჩაი, სუსტი ჩაი

çilek მარწყვი

domates suyu ტომატის წვენი, პომიდვრის წვენი

evlilik ქორწინება, შეუღლება

harika საოცარი

harikulâde უჩვეულო,

გასაოცარი, არაჩვეულებრივი

ismarlamak შეკვეთა

iştah მადა

kızarmak შეწვა, მოხრაკვა

mükemmel სრულყოფილი,

უნაკლო

nefis საამო, საიამოვნო,

გემრიელი

olağanüstü ზებუნებრივი,

ფანტასტიკური

özel 1. საკუთარი, პირადი; 2.

გამორჩეული, განსაკუთრებული

pasta ნამცხვრი, საკონდიტრო

ნაწარმი

romantik რომანტიკული

sebze ბოსტნეული

sebze çorbası ბოსტნეულის

წვნიანი

yıldönümü წლისთავი

სავარჯიშო:

1. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Dün Harun ile Yıldız niçin lokantaya gittiler?

2. Onlar hangi lokantaya gittiler?

3. Onlar için lokantanın önemi neydi?

4. Nasıl bir masaya oturdular?

5. Harun ve Yıldız önce ne içtiler?

6. Harun neler yedi? Yıldız neler yedi?

7. İştah açması için Harun ne içti?

8. Çorba nasıldı?

9. Elmalı pasta nasıldı?

10. Tavuk nasıldı?

11. Onlar nasıl bir yemek yediler?

12. Bugün onlar için nasıl bir gündü?

2. შეადგინეთ წინადადებები შემდეგი სიტყვების გამოყენებით: domates suyu, iştah açmak, harikulâde, harika, mükemmel, tatlı, nefis, olağanüstü.

Bu adam seyahat esnasında bir memlekete girer. Malümdür ki bizim memleketlere mezarlıklardan girilir. Mezar taşları okumak ise ahalimizde büyük bir meraktır. Bu Adam da mezar taşlarından birini okumak ister. Bakar ki mezar taşında şu ibare yazılı: "Üç yaşında iken veda-i âlem-i fâni eden hacı Ömer ağa". Bu Adam:

- Suphanallah! Hiç üç yaşındaki çocuk hacı olur mu? Elbette yanlış olmalı, - deyip taşların birini da okur. Onda da şöyle yazılı: "Bir buçuk yaşında âzim-i beka olan hafız Ahmet efendi". Bu Adam:

- Bu ne? Üç yaşında hacı, bir buçuk yaşında hafız. Bunun aslını anlamalıyım!- dedi.

İşte Bu Adam bu merak ile şehre girer. Bakar ki ahali başka şehirler ahalişi gibi - ak sakal var, kara sakal var, genç var, çocuk var. Bu Adam'ın merakı daha ziyade artar ve bir kahveye girer. Kahve içtikten sonra kahvede bulunanlara der ki:

- Ağalar, memleketinizin garibi bir seyyahım. Şehre girerken mezarlıktan geçtim. Mezar taşlarından birkaçını okudum. Baktım, üç yaşında hacı Ömer ağa, bir buçuk yaşında hafız Ahmet efendi. Bu nasıl iş, şaştım kaldım.

Kahvede bulunanlardan biri ona:

- Vakaa şaşılacak şeydir, lâkin işin hakikatını anlarsanız, o kadar hayret etmezsiniz. Bizim memlekette bir adet var: Herkes, dünyada gamsız, kedersiz, zevk ve safa ile geçirdiği günleri hesap eder, çünkü bizde insanın gerçek ömrü böyle geçen günlerden ibarettir. Demek olur ki, gördüğünüz hacı Ömer ağa ömründe üç sene zevk ve safa ile yaşamış, hafız Ahmet efendi ise bir buçuk sene. İşte hakikat bundan ibarettir.

Bu Adam:

- Ahali, size birinci vasiyetim olsun: Eğer ben bu memlekette ölürsem, mezar taşıma "Anasından ölü doğan Bu Adam, diye yazınız", - demiştir.

სიტყვები და გამოთქმები:

adet ადათი, წესი
 ahali ხალხი, მოსახლეობა,
 მცხოვრებნი
 asıl აქ: არსი
 âzim-i beka მარადიულობაში
 გამგზავრება, გარდაცვალება
 elbette ნამდვილად, რა თქმა
 უნდა
 esna დრო
 gam დარდი, წუხილი
 garip უცხო, ყარიბი
 gerçek სინამდვილე, ნამდვილი,
 ჭეშმარიტი
 hacı ჰაჯი (წმინდა ადგილების
 მომლოცველი; მექაში
 პილიგრიმად ნამყოფი ადამიანი)
 hafiz ყურანის ზეპირად მცოდნე
 hakikat ჭეშმარიტება,
 სიმართლე, სინამდვილე
 hesap etmek დაანგარიშება,
 გამოანგარიშება
 ibare ფრაზა
 ibarettir შედგება

keder დარდი, ნაღველი
 lâkin მაგრამ
 malümdür ცნობილია
 merak ინტერესი,
 ცნობისმოყვარეობა
 mezar საფლაუი
 mezarlık სასაფლაო
 mezar taşı საფლავის ქვა
 ölü მკვდარი
 ömür სიცოცხლე, ცხოვრება
 sakal წვერი
 sene წელიწადი
 seyahat მოგზაურობა
 seyyah მოგზაური
 suphanallah ღმერთო ჩემო!
 vakaa მართლაც
 vasiyet ანდერძი
 veda-i âlem-i fâni წარმავალ
 ქვეყანასთან დამშვიდობება,
 გარდაცვალება
 yanlı் შეცდომა
 zevk ve safa განცხრომა

BU ADAM - 2

Bu Adam gençliğinde bir muharebede bulundu. Herkes öldürdüğü düşmanın başını keser, kargısına takıp götürürdü. Birde baktılar ki bu da kargısına bir ayak takmış geldi.

- Bu ayak sahibini sen mi öldürdün? - sordular.
- Evet, - dedi.
- Niçin başını kesip takmadın kargına?
- Ben yetişinceye kadar başını kesip götürmüşlerdi, - dedi.

სიტყვები:

düşman მტერი
kargı შუბი
muharebe ომი

sahip პატრონი
takmak დამაგრება, წამოცმა, ჩამოცმა
yetişmek აქ: მისვლა

დავალება:

1. დაისწავლეთ თხრობით ორივე ანეკდოტი.
2. გაიხსენეთ ნებისმიერი ქართული ანეკდოტი და გვიამბეთ თურქულად.

ოცდამესამე ბაკვეთილი

§1. წინადადების გარემოებითი ფორმის ბადმოდების საშუალებები

I. დროის გარემოება

- ა) ქართული შესატყვისი - როგორც კი. . . მაშინვე:
1. აბსოლუტივით: -(y)ınca, -(y)ince, -(y)unca, -(y)ünce
 2. განუსაზღვრელი დროის მიმდევარების დადებით-უარყოფითი სახის ერთდროული გამოყენებით: -r... -maz (-mez); -ır, -ir, -ur, -ür... -maz (-mez); -ar, -er... -maz (-mez)
 3. ნამყო-კატეგორიული დროის პირიანი კითხვითი ფორმებით: -dim (-tim) mı, -dim (-tim) mi, -dum (-tum) mu, -düm (tüm) mü
 4. -ma მასდარის კუთვნილებითსუფიქსიანი ფორმებით ile თანდებულის თანხლებით: -mam (-mem), -man (-men), -ması (-mesi), -mamız (-memiz) ile ა.შ.
 5. -dik მასდარის კუთვნილებითსუფიქსიანი ფორმებით -gibi თანდებულის თანხლებით: -dığım gibi, -dığın gibi, -dığı gibi, -dığımız gibi და ა.შ.
1. Odama girince onu hepimiz tanıdık.

2. Odama girer girmez onu hepimiz tanıdık.
3. Odama girdi mi, onu hepimiz tanıdık.
4. Odama girmesiyle (girmesi ile) onu hepimiz tanıdık.
5. Odama girdiği gibi onu hepimiz tanıdık.

ხუთივე წინადადების ქართული შინაარსი ერთნაირია: ა/ როგორც კი ჩემ ოთახში შემოვიდა, იგი ყველამ ვიცანით. ბ/ ჩემ ოთახში შემოსვლისთანავე იგი ყველამ ვიცანით. გ/ ჩემ ოთახში შემოვიდა თუ არა, იგი ყველამ ვიცანით.

ბ) ქართული შესატყვისი - მაშინ. . . როდესაც; იმ დროს. . . როდესაც

1. აბსოლუტივით -ken (yken)
2. ადგილობით ბრუნვაში მყოფი -dik (-tik) მასდართით: -dikta, -dikte და ა.შ.
3. კუთვნილებითსუფიქსიანი -dik მასდართით დროის აღმნიშვნელი სიტყვების (zaman, vakit, sırada, esnada) თანხლებით.

1. Kemal Atatürk ilk okulda iken (okuldayken) babası Ali Rıza Bey öldü.

2. Kemal Atatürk ilk okulda oldukta (bulundukta) babası Ali Rıza Bey öldü.

3. Kemal Atatürk ilk okulda olduğu (bulunduğu) zaman (vakit, sırada, esnada) babası Ali Rıza Bey öldü.

ქართული თარგმანი: ა) მაშინ, როდესაც ქემალ ათათურქი დაწყებით სკოლაში იყო, მისი მამა ალი რიზა ბეი გარდაიცვალა.

ბ) მამამისი ალი რიზა ბეი მაშინ გარდაიცვალა, როდესაც ქემალ ათათურქი დაწყებით სკოლაში იყო.

გ) ქართული შესატყვისი - მას შემდეგ, რაც. . .

1. აბსოლუტივით: -(y)alı, -(y)eli; -(y)alıdan beri, -(y)eliden beri
2. კუთვნილებითსუფიქსიანი -dik მასდარი sonra თანდებულის თანხლებით: -dığımđan sonra, -dığđından sonra
3. უკუთვნილებითსუფიქსო -dik მასდარი დაწყებით ბრუნვაში sonra თანდებულის.

1. Namık İstanbul'a döneli (döneliden beri) üç ay olmuştu.

2. Namık'ın İstanbul'a döndüğünden sonra üç ay geçti.

3. O İstanbul'a döndükten sonra üç ay geçti.

ქართული თარგმანი: ა) მას შემდეგ, რაც ნამიკი სტამბოლში დაბრუნდა, სამი თვე გავიდა. ბ) ნამიკის სტამბოლში დაბრუნების შემდეგ სამი თვე გავიდა.

გ) ქართული შესატყვისი: - მანამ. . . - სანამ; ვიდრე. . .

1. აბსოლუტივით: -(y)ıncaya kadar, -(y)inceye kadar

2. კუთვნილებითსუფიქსიანი -ma მასდართით kadar თანდებულთან მიცემით ბრუნვაში.

3. -(y)ana, -(y)ene მიმღობით kadar (dek, değın) თანდებულთან მიცემით ბრუნვაში:

1. Ovaya ininceye kadar neler düşündüm, hatırlamıyorum.

2. Ovaya inmemeye kadar neler düşündüm, hatırlamıyorum.

3. Ovaya inene kadar (inenedek) neler düşündüm, hatırlamıyorum.

ქართული თარგმანი: სანამ დაბლობზე ჩავიდოდი (ვიდრე დაბლობზე ჩავიდოდი, დაბლობზე ჩასვლამდე) რას ვფიქრობდი, არ მახსოვს.

II. მიზეზის გარემოება

1. კუთვნილებითსუფიქსიანი -dık მასდარი დაწყებით ბრუნვაში. უთანდებულოდ ან dolayı თანდებულთ: -dığımđan; -dığımđan dolayı.

2. კუთვნილებითსუფიქსიანი -dık მასდარი -için თანდებულთ: -dığımđan için.

1. Artık tahammülü kalmadığından ertesi gün gizlice köşke gitti.

2. Artık tahammülü kalmadığından dolayı ertesi gün gizlice köşke gitti.

3. Artık tahammülü kalmadığı için ertesi gün gizlice köşke gitti.

ქართული თარგმანი: რადგანაც მოთმინება აღარ ეყო, მეორე დღეს უჩუმრად კოშკში წავიდა.

III. თუმცაობით-ღათობითი წინადადება: მიუხედავად იმისა, რომ...

1. კუთვნილებითსუფიქსიანი -dik მასდარი halde თანდებულთ: -dıǵı halde.

2. კუთვნილებითსუფიქსიანი -dik მასდარი rağmen თანდებულთ: -dıǵına rağmen.

3. ზმნის პირიანი ფორმა + -ise de.

1. Aradan aylar geçtiği halde bu tesirden bir türlü kurtulamadım.

2. Aradan aylar geçtiğine rağmen bu tesirden bir türlü kurtulamadım.

3. Aradan aylar geçti ise de bu tesirden bir türlü kurtulamadım.

ქართული თარგმანი: მიუხედავად იმისა, რომ მას შემდეგ თვეები გავიდა, ამ შთაბეჭდილებისაგან ვერაფრით გავთავისუფლდი,

TÜRKİYE' NİN COĞRAFİ VE İDARİ BÖLÜMLERİ

Türkiye yedi büyük kısma ayrılır. "Coğrafi bölge" adı verilen bu kısımlar arasında yüzey şekilleri, iklim, tabii bitki örtüsünün dağılışı, nüfus yoğunluğu, insanların yaşayışı ve geçimleri bakımından özellikler görülmektedir. Bölgelerin dördü Türkiye'yi çeviren denizlerin kıyılarında bulunur ve bu denizlerin adlarını alırlar:

1) Karadeniz Bölgesi, 2) Marmara Bölgesi, 3) Ege Bölgesi, 4) Akdeniz Bölgesi.

Kalan üç bölge memleketin iç kısmında bulunur ve Anadolu'nun adını alır:

1) İç Anadolu, 2) Doğu Anadolu, 3) Güney-doğu Anadolu bölgeleri.

Bölgeler illere (vilayetlere), iller ilçelere (kazalara), ilçeler de bucaklara (nahiyelere) bölünmüştür. Nihayet, bucaklar da köylere ayrılmıştır.

სიტყვები და გამოთქმები:

bölge რაიონი, რეგიონი
bölüm დანაყოფი
bucak ბუჯაკი (ადმინისტრაციული ერთეული თურქეთში)
coğrafî გეოგრაფიული
çevirmek გარშემორტყმა,
გარშემოვლება
dağılış გავრცელება, განფენა
geçim საარსებო საშუალება
görülmetedir შეინიშნება, ჩანს,
შეიმჩნევა
idarî ადმინისტრაციული
il ვილაეთი, დიდი ადმინისტრაციული ერთეული თურქეთში,
გუბერნია, ილი
ilçe ილჩე (ადმინისტრაციული ერთეული თურქეთში)

kaza ილჩეს ძველი სახელწოდებაა, ადმინისტრაციული ერთეულია, მაზრა
nahiye ბუჯაკის ძველი სახელწოდებაა, ადმინისტრაციული ერთეულია
nihayet ბოლოს
nüfus მოსახლეობა
özellik თავისებურება
tabii bitki örtüsü ბუნებრივი მცენარეული საფარი
vilayet ილის ძველი სახელწოდება
yoğunluk სიმჭიდროვე
yüzey ზედაპირი
yüzey şekilleri რელიეფი

საკარჯიშო:

1. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:
 1. İl, ilçe ve bucağın eski adlarını söyleyiniz.
 2. Hangisi daha büyük: il mi? ilçe mi?
 3. Türkiye'nin coğrafi bölgelerinin adları ne?
 4. Anadolu'da kaç bölge var?
 5. Öteki bölgeler hangi denizlerin kıyılarında?
 6. İl coğrafi bölge midir yoksa idarı mi?
 7. Türkiye kaç coğrafi bölgeye ayrılır?
 8. Türkiye'nin başkenti (დედაქალაქი) nedir?
 9. Coğrafi bölgeler arasında ne gibi özellikler görülmektedir?
 10. Karadeniz, Akdeniz, Ege denizi ve Marmara denizinin Türkiye'nin hangi taraflarında bulunduğunu söyleyiniz.
2. დაისწავლეთ ტექსტი თხრობით.

3. ტექსტიდან ამოწერეთ ყველა ზმნა და ნაზმნარი სახელი და გარჩიეთ მორფოლოგიურად.

KURBAN BAYRAMI

Ramazan gibi Kurban bayramı da dinî bayramdır. Kurban bayramında Allaha manen yakınlaşmak için kurban kesilir. Kurban edilecek hayvana "kurbanlık" denir. Bu hayvanlar: sığır (inek, öküz, manda), davar (koyun, keçi) ve deve cinsinden hayvanlardır. Bu hayvanların hem dışından hem de erkeğinden kurban edilebilir. Kümes hayvanlarından ve vahşî hayvanlardan kurban olmaz. Devenin beş, sığırın iki, davarın bir yaşında olanı kurban edilir. Davar cinsinden olanları tek bir kişi, sığır ve deve cinsinden olanları ise en çok yedi kişi kesebilir. Kurban edilecek hayvanın semiz, besili ve özürsüz olması gerekir. Kötür, yürüyemeyecek kadar topal, boynuzu, kuyruğu eksik, çok zayıf, hasta, kulaksız hayvanlar kurbanlık olamazlar.

İslamî kurallara göre hayvan kesilirken kanını akıtacak alet mutlaka keskin olmalı, hayvana eziyet çektirilmemelidir. Kurbanlık kibleye doğru yatırılır, "Bismillah, Allahuekber" diye tekbir getirilerek yemek ve nefes boruları ile şah damarlarını kesecek şekilde boğazı kesilir. Kurbanı sahibinin kesmesi tercih edilir. Başkasına kestiriyorsa, vekalet vermelidir. Kesmeden evvel hayvana biraz su vermek, hayvanı itip kakmamak, kurbanlığa iyi muamele etmek gerekir. Kurbanı kestikten sonra sahibinin iki rekât şükür namazı kılması uygundur. Hayvan iyice can verdikten sonra derisi yüzülmelidir. Etin tamamı sadak olarak dağıtılacağı gibi üç parçaya ayrılarak birinci parça fakirlere, ikinci parça akraba ve komşulara dağıtıp, üçüncü parça da evde yenilebilir. Allaha adandığı için kurbanın derisi dahil hiçbir parçası satılmaz. Derisini hayır cemiyetlerine vermek yahut seccade olarak kullanmak mümkündür. Deri satılıp bedeli sadaka olarak verebilir. Kurban mümkün olduğu kadar erken kesilerek fakirlere dağıtılmalı, onların da et yemeleri sağlanmalıdır.

სიტყვები და გამოთქმები:

adanmak ადთქმა, შეპირება, მიძღვნა	kurban ზვარაკი, მსხვერპლი
alet იარაღი, ინსტრუმენტი	kuyruk კუდი
bedel საფასური, საზღაური	manen სულიერი
besili ნაპატიები, კარგად ნაკვები	muamele მოპყრობა
Bismillah, Allahuekber სახე- ლითა ალაჰისა, დიდ არს ალაჰი	mutlaka უსათუოდ, აუცილებლად
boynuz რქა	mümkün შესაძლებელი
can vermek სულის ამოსვლა, სულის განტყვება, სიკვდილი	özürsüz აქ: უნაკლო
cins ჯიში, სახეობა, ტიპი	rekât რეჰათი (ნამაზის რიტუალის შემადგენელი ნაწილი)
dahil აქ: ჩათვლით	sadaka მოწყალება
davar წვრილფეხა საქონელი	seccade პატარა სარიტუალო ხალიჩა, რომელზეც სრულდება ლოცვა
dişi მდედრი	semiz ნასუქი, ნაპატიები
eksik ნაკლული, უქონელი	şah damarı მთავარი არტერია, აორტა
erkek მამრი	şükür მადლობა
eziyet ტანჯვა, წამება, წვალება	tekbir თექბირი, ალაჰის სადიდებლად აღვლენილი ლოცვა
hayır cemiyeti საქველმოქმედო საზოგადოება	uygun აქ: შესაბამისი, მართებული
hem... hem თან... თან; თან... თანაც	vahşî hayvan გარეული ცხოველი
islami მუსლიმური, მაჰმადიანური	vekâlet უფლებამოსილება
kakmak ცემა, დარტყმა	yakınlaşmak დაახლოება
kible ყიბლა (ქააბას ტაძრისკენ მიმართული მხარე, საითაც აქვს პირი მლოცველ მუსლიმს)	zayıf სუსტი, გამხდარი, მჭლე
kör ბრმა	
kural წესი	

სავარჯიშო:

1. თარგმნეთ ტექსტი წერილობით.
2. დაისწავლეთ ტექსტი თხრობით.
3. ამოიწერეთ ტექსტიდან არაკაუზატიური და კაუზატიური ზმნები და მიუთითეთ, რომელი გვარისაა.
4. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:
 1. Kurban bayramı dinî bayram mı yoksa millî bayram mı?
 2. Kurban edilecek hayvana ne denir?
 3. Hangi hayvanlardan kurban edilebilir?
 4. Hangi hayvanlardan kurban olmaz?
 5. Kurbanlık hayvan nasıl olmalı?
 6. Kurbanı sahibi mi keser yoksa başkası mı?
 7. Kurbanı kestikten sonra sahibi ne yapar?
 8. Kurbanın derisi ve eti satılabilir mi?
 9. Kurbanın etini ne yaparlar?
 10. Kurbanın derisini ne yaparlar?

POSTADA

Sevinç ile Sevim dersten çıkar çıkmaz öğrenci yurduna yollandılar. Bir ara Sevim'in aklına bir şey geldi. Sevinç'e:

- Rica ederim, gel biraz postaya uğrayalım, - dedi. Kardeşimin doğum günü var. Bir telgraf çekerek doğum gününü kutlamalıyım. Bir paket ve bir taahhütlü mektup göndereceğim.

Sevinç itiraz etmedi:

- Peki, ben de post-restanta uğrayacağım. Ondan sonra biraz da mağazaları dolaşacağız, değil mi?

Postahaneye girer girmez telgraf gişesine gittiler. Bir telgraf formu alarak şöyle bir telgraf yazdılar: "Kardeşim, doğum gününü kutlar, sağlık, mutluluk ve başarılar dilerim. İmtihanlarımdan dolayı gidemeyeceğim. Öpücüklerle, Sevim".

Telgrafı ödediler. Bundan sonra Sevim Sevinç'in kolundan tutarak:

- Artık mağazalarda gezinebiliriz, - dedi. Sevinç hemen:

- Mağazalardan önce daha bir işimiz var. Taahhütlü mektup gönderecektin ya, unuttun mu? - dedi.

Sevim taahhütlü mektup gişesinde beklerken Sevinç de post-restanttan mektup sordu. Posta havaleleri gişesinden zarf, pul, kâğıt ve renkli kartlar aldı. Postahanededen çıktuktan sonra hızlı adımlarla yürümeğe başladılar, çünkü az sonra mağazalar kapanacaktı.

სიტყვები და გამოთქმები:	
aklına bir şey geldi რალაც	kart ბართი
გაახსენდა	kutlamak მილოცვა
başarı წარმატება	öğrenci yurdu სტუდენტთა
dilemek სურვილი (mutluluk ქალაქი, სტუდქალაქი)	dilerim ბენიერებას ვისურვებ) öpücük კოცნა
form ბლანკი	paket პაკეტი, შეკვრა
gişe 1. სალარო; 2. სარკმელი	postrestant მოკითხვამდე,
(ფოსტაში, ბანკში)	მოთხოვნამდე
havale დავალება (posta ha- rica ederim გთხოვ	
valeleri საფოსტო taahhütlü დაზღვეული	
გადაგზავნილებები)	uğramak გავლა, შევლა
	zarf კონვერტი

სავარჯიშო:

1. ამოიწერეთ ტექსტიდან ზმნის უპირო ფორმები და მიუთითეთ, წინადადების რომელი წევრის ფუნქციით არის ნახმარი.

2. შეადგინეთ წინადადებები შემდეგი სიტყვების გამოყენებით: kart, kutlamak, doğum günü, postrestant, taahhütlü, başarı, mektup, telgraf çekmek, yollanmak, dilemek, uğramak.

1. Hiç merak etme

Karı-koca trenle geziye çıkmıştılar. Birkaç saat sonra kadın heyecanla:

- Eyvah, ütüyü prizde unuttum. Ya yangın çıkarsa? - diye feryadı bastı.

Kocası soğukkanlılıkla cevap verdi:

- Hiç merak etme, ben de musluğu açık unuttum.

სიტყვები და გამოთქმები:

eyvah ვაიმე

feryadı basmak ყვირილის

ატეხა, აყვირება

prizde unuttum შტეფსელში

ჩართული დამრჩა

merak etmek წუხილი, დარდი

musluk ონკანი

priz შტეფსელი

soğukkanlılık გულგრილობა,

სიმშვიდე, აუღელვებლობა

ütü უთო

2. Fiil çekimi

Öğretmen öğrenciye:

- Bana "yaşamak" fiilinin gelecek zamanı çeker misin?

- Tabii, çekerim: ben öleceğim, sen öleceksin, o ölecek. . .

სიტყვები და გამოთქმები:

çekim 1. უღლება; 2. ბრუნება

fiil ზმნა

fiil çekimi ზმნის უღლება

gelecek zaman მომავალი დრო, მყოფადი

3. Bir şaka

Bir toplantıda biri, birinin yanına sokularak:

- Baksanıza, - dedi, - şimdiki gençler nasıl giyiniyorlar. Hele de kızlar. İşte bu kız, meselâ. Saçları çok kısa, ayaklarında bir pantolon. Bil, bakalım, kız mıdır, yoksa oğlan mı? Kimin kızı bu acaba?

- Benim. . .

- Öyle mi? Onun babası mısınız? Affedersiniz, bunu bilmezdim, vallahi.

- Ben onun babası değil, anasıyım! . .

სიტყვები და გამოთქმები:

baksanıza ერთი შეხედეთ!

sokulmak ძალიან ახლოს

bilmek 1. ცოდნა; 2. გამოცნობა

მისვლა, მიხუტება

bil, bakalım აბა გამოიცანი

შაკა ხუმრობა.

hele განსაკუთრებით

toplantı კრება, სხდომა, შეკრება

vallahi ღმერთმანი.

დავალება:

1. დაისწავლეთ ანეკდოტები თხრობით.

2. გაიხსენეთ ქართული ანეკდოტი და გვიამბეთ თურქულად.

ოცდამეოთხე გაკვეთილი

KİM KİMİN AKRABASI

Karagöz Anadolu gezisinde Kayseri'de bir arkadaşından cins bir köpek alıp Bursa'ya getirmiş. Fakat pek hoşuna giden bu cins köpek günün birinde hastalanmış. Karagöz ne aklına gelirse, yapmış. Bu aralık iki elini açıp:

- Hey yarabim, - demiş - şu çayırdá otlayan on beş koynumu bu köpeğe verdim. Onların canını al da bunu bana bağışla! - diye mal fedakârlığı yapmış. Ama bu manevi ilaç tedbir etmemiş. Köpek kuyruğunu titretmiş.

Köpeği yere veren Karagöz köpeğin sağlığında ona bağısladığı koyunların şimdi ne olacağını düşünürken, aklına Bursa kadısı gelmiş.

- Ne olursa, olsun, gider ona sorarım, - demiş.

Ve kadıya çıkıp vak'ayı anlatmış. Bursa kadısı hemen bir kitap açıp sahifelerini karıştırarak Karagöz'e dönmüş:

- Baktım, - demiş, - kitapta yeri var. Koyunların hepsi bana kalıyor.

Bu fetva karşısında şaşırان Karagöz afal afal bakarken Bursa kadısı kızmış:

- Ne o, - demiş, - ne durdun öyle?

Karagöz gülmemek için dudaklarını ısırarak cevap vermiş:

- Verasetin sebebini anlıyamadım da ondan, Kadı efendi, - demiş. Siz Erzurumlusunuz, bizim köpeği Kayseri'den aldım. Bir şehirden değilsiniz ki aranızda akrabalık var, diyeyim!

სიტყვები და	გამოთქმები:
afal afal დაბნეული, გაოგნებული	maneვი სულიერი
bağıslamak ჩუქება	ne olursa olsun რაც არის, არის!
çayır სამოვარი	otlamak ძოვა
fetva გადაწყვეტილება, განაჩენი	sahife გვერდი (წიგნის,
ısırmak კბენა	რვეულის, ჟურნალის და ა.შ.)
Karagöz ძველი თურქული	sebeb მიზეზი
ჩრდილების თეატრის კომიკური	tedbir etmek აღმკვეთი ზომების
პერსონაჟი	მიღება
karıştırmak აქ: გადაფურცვლა	vak'a აშბავი, შემთხვევა; აქ:
kızmak გაბრაზება	მომხდარი შემთხვევა
kuyruğu titremek სიკვდილი	veraset მემკვიდრეობა
mal fedakarlığı ნივთიერი	yarabbim ღმერთო ჩემო!
შეწირულობა, ნივთიერი	
შესაწირავი	

სავარჯიშო:

1. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს წერილობით:

1. Karagöz köpeğini nerede alıp nereye getirdi?
2. Bursa'da günün birinde köpeğe ne oldu?
3. Karagöz'ün kaç tane koyunu vardı?
4. Karagöz'ün köpeği nasıl bir köpekti?
5. Köpek hastalanınca Karagöz Allah'tan neyi rica etti?
6. Allah, ricasını kabul etti mi?
7. Koyunların kime kalabileceğini öğrenmek için Karagöz kime baş vurdu?
8. Bursa kadısı nasıl fetva verdi?
9. Karagöz kadının verdiği fetvayı beğendi mi?
10. Karagöz verasetin sebebini niçin anlıyamadı?

2. ქვემოთ მოცემული სიტყვები ისე გადაალაგეთ, რომ გამართული აზრი მიიღოთ:

1. bağışla, onların, al, bana, canını, bunu.
2. günün, bu, hastalanmış, cins, birinde, köpek.
3. dudaklarını, için, ısırarak, cevap, gülmemek, Karagöz, vermiş
4. Erzurumlusunuz, köpeği, siz, aldım, bizim, Kayseri'de.
5. değilsiniz, akrabalık, şehirden, yok, bir, aranızda.

3. თარგმნეთ ტექსტი ქართულად და დაისწავლეთ თხრობით.

TAKSİ

- Aloo, orası Beyazit taksi piyasası mı?
- Evet, efendim. Ne arzu ediyorsunuz?
- Göztepe, Sarıgül, sokak, №10, daire 5'e bir taksi gönderir misiniz?
- Peki, efendim.
- Teşekkür ederim.
-
- Taksi, taksi. . . Siz Beyazit piyasasından mısınız?
- Evet, efendim. Nereye gitmek istiyorsunuz?
- Gara gitmek istiyorum.

- Sirkeci Garı'na mı?
- Hayır, Haydar Paşa Garı'na.
- Bavulları bagaja koyalım.
- Peki. Lütfen, bana yardım eder misiniz?
- Memnuniyetle! . .
- Teşekkür ederim.
- Birşey değil.
- Çok acele ediyorum. Biraz daha hızlı sürer misiniz?
- Şehir içinde hızlı sürmek yasak. Bundan hızlı süremem.
- Treni kaçıracam diye korkuyorum.
- Tam vaktinde orada olacaksınız.
- Sayaç (taksimetre) ne gösteriyor.
- . . . lira.
- Buyurunuz.
- İşte paranızın üstü.
- Teşekkür ederim.
- Yolunuz açık olsun!
- Teşekkürler! . .

სიტყვები და გამოთქმები:

acele ediyorum მეჩქარება

bagaj საბარგული

göstermek ჩვენება

hızlı სწრაფად, ჩქარა

kaçırmak აქ: მატარებელზე

დაგვიანება

paranın üstü ხურდა

piyasa აქ: ფარეხი, გარაჟი

(ტაქსების)

sayaç მრიცხველი

sürmek მანქანის ტარება

tam vaktinde ზუსტად თავის

დროზე

yasak აკრძალული

Yolunuz açık olsun! გზა

ხსნილი გქონდეთ! კეთილი

მგზავროება!

დავალება: მოცემული სიტყვების გამოყენებით შეადგინეთ მცირე ზომის ტექსტი:

bavul, bagaj, Saburtalo, göndermek, Vake, Paliasvili sokağı № 33, daire 5, gar, Batum, tren, kaçırmaq, korkmaq, tam vaktinde, hızlı sürmek, paranın üstü, sizde kalsın, teşekkür, sayaç, göstermek, iyi yolculuk.

1. Sagırmış

Trende yaşlı kadının karşısındaki kız durmadan çiklet çiğniyordu. Sonunda yaşlı kadın dayanamadı ve kıza:

- Boşuna yorulma, kızım, -dedi, - ben sağırım.

სიტყვები და გამოთქმები:

boşuna ამოდ, ტყუილუბრალოდ
 çiğnemek ღეჭვა
 çiklet კევი, საღეჭი რეზინა

dayanmak მოთმენა
 sağır ყრუ
 yorulmak დაღლა

2. İnatçı kadın

İki arkadaş arasında:

- Duydun mu? Bizim Ali üçüncü kez dul kaldı.

- Nasıl oldu?

- Birinci kadın mantardan zehirlenmişti. İkincisi de mantardan öldü.

- Üçüncüsü de mantardan mı?

- Hayır, o inatçı çıkmış. Mantar yemeyince, ekmek bıçağı ile öldürüldü.

სიტყვები და გამოთქმები:

dul kalmak დაქვრივება
 ekmek bıçağı პურის დანა
 inatçı ჯიუტი

inatçı çıktı ჯიუტი გამოდგა
 mantar სოკო
 zehirlenmek მოწამვლა /მოიწამლა/

3. Melek mi, yoksa kaz mı?

Adı Mazlum, soyadı Masum olan bir vatandaş rüyasında ölmüş.
Allahın huzuruna çıkmış.

Allah sormuş:

- Hiç hayatında içki içtin mi?

- Hayır, efendim!

- Kumar oynadın mı?

- Asla, efendim!

- Kadınla bir ilişki?

- Aman, efendim!

Allah dönüp Cebrail'e seslenmiş:

- Bir çift kanat getir!

Mazlum Masum heyecanlanmış:

- Melek mi oluyorum, efendim?

- Hayır, kaz oluyorsun!

სიტყვები და გამოთქმები:

aman ღმერთო ჩემო!

asla არასოდეს, არავითარ

შემთხვევაში

çift წყვილი

heyacanlanmak აღელვება,

აფორიაქება

huzuruna çıkmış მის წინაშე

წარდგა.

ilişki კავშირ-ურთიერთობა.

kumar აზარტული თამაში;

ყომარი.

masum უცოდველი, მიაშიტი.

mazlum დაჩაგრული, მორჩილი.

melek ანგელოზი.

rüya სიზმარი, ზმანება.

დავალება: თარგმნეთ თურქულად ნებისმიერი ანეკდოტი და გვიამბეთ.

OTELDE

Resepsiyonda:

- Resepsiyon burası mı?

- Evet, esfendim.

- Boş bir odanız var mı?
- Evet, beyefendi. Nasıl bir oda arzu ediyorsunuz?
- Banyolu ya da içinde sıcak ve soğuk suyu olan bir oda.
- Tam size göre banyolu bir odamız var.
- Çok iyi, hangi katta?
- Üçüncüde.
- Asansörünüz var mı?
- Evet, efendim.
- Odanın fiyatı ne kadar?
- lira.
- Haftalığı mı?
- Hayır, günlüğü. . . Siz kaç gün kalmak istiyorsunuz?
- Bir hafta. Daha uzun kalırsam, indirim yapıyor musunuz?
- Maalesef, hayır, efendim.
- Daha ucuz odanız yok mu?
- Şimdilik hayır.
- Bana o boş odayı gösterir misiniz?
- Memnuniyetle.

Odada

- İşte, şu oda, efendim.
 - Bu oda hoşuma gitmedi. Bir başkasını gösetrin, lütfen.
 - Öyle ise yanındakine bakınız.
 - Bu oda da hoşuma gitmedi. Çok ufak ve pek aydınlık değil.
 - Sokağa bakan bir oda mı istiyorsunuz?
 - Hayır, denize bakan bir oda.
 - Öyle bir odamız var. Lütfen, beni takip ediniz.
 - Hangi katta?
 - Aynı katta.
 - Sizi yordüğüm için özür dilerim.
 - İşte şurası.
 - Evet, aydınlık ve güneşli bir oda. Banyosu da var. İşte bu iyi.
- Bu odayı beğendim. Tutuyorum. Fiyatı ne kadar?
- . . . lira.
 - Eşyayı yukarıya çıkarsınlar, lütfen.
 - Hayhay, efendim.
 - Yarın saat yedide beni uyandırmayı unutmayınız, lütfen.

- Olur, efendim.
- Sabah kahvaltısı kaçta?
- Sekizle on arası, efendim.
- Kahvaltıyı odama gönderin, lütfen.
- Olur, efendim.
- Öğle yemeği kaçta?
- Saat on ikide başlıyor. Üç, dörde kadar lokantamız açık.
- Akşam yemeği?
- Saat on dokuzdan yirmi ikiye kadar.
- İyi bir çamaşırhaneniz var mı?
- Evet, efendim.
- Çamaşırılarımı ne zaman geri getirirler?
- Yirmi dört saat içinde. Bugün verirseniz, yarın alırsınız.
- Otelde posta kutusu var mı?
- Evet, efendim. Postahane de karşıda.
- Buna memnun oldum, çünkü biraz sonra bir telgraf çekmek istiyorum ... Teşekkür ederim. Gidebilirsiniz, ama bavullarımı unutmayın, lütfen.
- Söylerim, efendim, birazdan getirirler.

სიტყვები და გამოთქმები:

çamaşır სარეცხი	otel სასტუმრო
çamaşırhane სამრეცხაო	özür dilerim ბოდიშს გიხდით
eşya ბარგი	pahalı ძვირი
hayhay, efendim კარგი, ბატონო	resepsiyon სტუმრების მისაღები
indirim ჩამოფასება, ფასდაკლება	სასტუმროში
maalesef სამწუხაროდ	takip etmek უკან გაყოლა
olur, efendim კი ბატონო	tam size göre ზუსტად სათქვენო
	ufak პატარა

დავალება: გაითამაშეთ სცენა: სასტუმროში სტუმრის მიღება და დაბინავება.

ოცდამეხუთე გაკვეთილი

OTOBIYOGRAFI /ავტობიოგრაფია/

(Bu otobiyografi 1961 yılı 11 eylulünde Doğu Berlin'de yazıldı).

1902'de doğdum.

Doğduğum şehre dönmedim bir daha.

Geriyeye dönmeyi sevmem.

Üç yaşında Halep'te paşa torunluğu ettim.

On dokuzumda Moskova'da Komünist Üniversite öğrenciliği, kırk dokuzumda yine Moskova'da Tseka-Parti konukluğu ve on dördümden beri şairlik ederim.

Kimi insan otların, kimi insan balıkların çeşidini bilir, ben - ayrılıkların.

Kimi insan ezber sayar yıldızların adını, ben - hasretlerin.

Hapislerde de yattım, büyük otellerde de.

Açlık da çektim, açlık grevi de içinde ve tatmadığım yemek yok gibidir.

Otuzumda asılmamı istediler, Kırk sekizimde Barış madalyasının bana verilmesini.

Verdiler de.

Otuz altımda yarım yılda geçtim dört metre kare betonu. Elli dokuzumda on sekiz saatte uçtum Prağ'dan Havana'ya.

Lenin'i görmedim. Nöbet tuttum tabutunun başında dokuz yüz yirmi dördte. Dokuz yüz altmış birde ziyaret ettiğim anıtkabır kitaplarıdır.

Partimden koparmağa yeltendiler beni. Sökmedi.

Yıkılan putların altında da ezilmedim.

951 'de bir denizde genç bir arkadaşla yürüdüm üstüne ölümün.

52'de çatlak bir yürekle dört ay sırtüstü bekledim ölümü.

Sevdiğim kadınları deli gibi kışkandım.

Aldattım kadınlarımı.

Konuşmadım arkasından dostlarımla.

İçtim ama akşamcı olmadım.

Hep alnımın teriyle çıkardım ekmek paramı, ne mutlu bana!

Başkasının hesabına utandım, yalan söyledim.

Yalan söyledim başkasını üzmemek için. Ama durup dururken de yalan söyledim.

Bindim trene, uçağa, otomobile. Çoğunluk binemiyor.
Opera'ya gittim. Çoğunluk gidemiyor, adını bile duymamış
operanın.

Çoğunluğun gittiği kimi yerlere de ben gitmedim 21'den beri:
camiye, kiliseye, tapınağa, havraya, büyüciye.

Ama kahve falıma baktırdığım oldu.

Yazılarım otuz kırk dilde basılır.

Türkiye'de Türkçemle yasak.

Kansere yakalanmadım daha, yakalanmam da şart değil.

Başbakan filan olacağım yok. Meraklısı da değilim bu işin.

Bir de harbe girmedim.

Sığınaklara da inmedim gece yarıları.

Yollara da düşmedim pike yapan uçakların altında.

Ama sevdalandım altmışıma yakın.

Sözün kısası, yoldaşlar,

Bugün Berlinde kederden gebermekte olsam da,

İnsanca yaşadım diyebilirim.

Ve daha ne kadar yaşarım,

başımдан neler geçer daha,

kim bilir.

Nazım Hikmet

სიტყვები და გამოთქმები:

açlık შიმშილი

açlık grevi საპროტესტო

შიმშილობის გამოცხადება

akşamcı ლოთი

aldatmak მოტყუება, ღალატი

anıt kabrı მავზოლეუმი

arkasından ზურგსუკან

asilma ჩამოსრჩობა

ayrılık განშორება

Barış madalyası მშვიდობის

ორდენი

basılmak დაბეჭდვა, დასტამბვა

başbakan პრემიერ-მინისტრი

başkasının hesabına სხვის

სასარგებლოდ, სხვისი

ინტერესები სათვის

büyücü ჯადოქარი, გრძნეული

çatlak გახეთქილი, გაბზარული

çoğunluk უმრავლესობა,

უმეტესობა

deli გიჟი

durup dururen სრულიად
უმიზეზოდ
ezbere ზეპირად
ezilmek ჭყლეტა, სრესა
gebermek ჩაძაღვლება
grev გაფიცვა
Halep ქალაქი ალეპო
Harbe gitmek ომში წასვლა
hapis ციხე, საპატიმრო,
სატუსაღო
hasret განშორების სიმწარე,
ნოსტალგია
kahve falına bakmak ყავის
ნალექზე მკითხაობა
kanser ავთვისებიანი სიმსივნე,
ციბო
kiskanmak ეჭვიანობა
kilise ეკლესია
ne mutlu bana რა ბედნიერი ვარ
nöbet tutmak საპატიო
ყარაულში დგომა
parti პარტია

partiden koparmak პარტიიდან
გარიცხვა
pike yapmak პიკირება
put კერპი, კულტი
sevdamak შეყვარება,
გამიჯნურება
sığınak თავშესაფარი
sırtüstü გულაღმა
sökmedi არ გაჭრა; არ გამო-
ვიდა, როგორც სასურველი
იყო
sözün kısası ერთი სიტყვით
şart değil აუცილებელი არ არის
tapınak სამლოცველო, ტაძარი
ter ოფლი
üzmek წყენინება, შეწუხება
yeltenmek შეუძლებელის
გაკეთების მონდომება, მძიმე
ტვირთის წამოკიდება
yılmak დამსხვრევა,
დამტვრევა
yoldaş ამხანაგი

დავალება:

დაწერეთ თურქულ ენაზე ავტობიოგრაფია და გვიამბეთ.

TÜRKİYE'DE SPOR

Atış, avcılık, binicilik, bisiklet, boks, eskrim, güreş, kürek, yüzme, atletizm dalları gibi vücut eğitimi ile birlikte eğlence de sağlayan işlerin tümüne spor denir. Spor yapan bir kimse anı bir yarar beklemez. Bedenini rahatlamayı, estetik bir etki yaratmayı veya

dürüst bir mücadelede zafer kazanmayı hedef alır. Yarışma şeklinde düzenlenen sporun yoğun bir özelliği vardır: Bazen devamlı ve şiddetli güç harcamasını gerektirir. Yüksek seviyede yapılan spor antrenman adı verilen özel, sebatlı ve titiz bir hazırlık gerektirir.

Spor Osmanlılarda genç nesiller için 1839'dan sonra eğitim konusu oldu. O sıralarda Galatasaray lisesinde beden eğitimi derslerine yer vermişti. . . 1889'da İstanbul'da ilk amatör futbol takımı kuruldu. Siyasî sebepler bu alandaki çalışmaları verimsiz bıraktı. 1905'te Galatasaray, 1907'de de Fenerbahçe kulüplerinin kuruluşu, gelişmeyi hızlandırdı.

1910'dan beri amatörce yürütülen boks, tenis, yüzme çalışmaları profesyonel anlamda müesseseleşmeğe başladı. Değişik spor dallarında kulüplerin kuruluşu hızlandı.

Cumhuriyet döneminin başından itibaren askerî liselerde ve Harp okulunda cudo dersleri verilmekteydi. İlk futbol millî takımı bu tarihlerde kuruldu ve bu takım ilk maçını 23 Ekim 1923'te Romanya Millî takımı ile yaparak 2-2'lik bir sonuç aldı (yani iki rakip birbirini yenemedi, oyun berabere bitti).

სიტყვები და გამოთქმები:

amatör მოყვარული,
არაპროფესიონალი
anî მომენტალური, წამიერი,
უცაბედი
antrenman ვარჯიში
askerî სამხედრო
atış სროლა
atletizm ათლეტიკა
avcılık ნადირობა
baş აქ: სათავე
beden სხეული
berabere ფრე, ყაიბი
binicilik ცხენოსნობა
bisiklet ველოსიპედი

boks კრივი
cudo ძიუ-დო
cumhuriyet რესპუბლიკა
dal აქ: სახეობა
devamlı მუდმივი
dönem პერიოდი, ეპოქა
dürüst კეთილსინდისიერი,
პატიოსანი, მართალი, ნამდვილი
düzenlenen გამართული
eğitim აღზრდა, სწავლება
eğlence გასართობი
eskrim ფარიკაობა
etki ზემოქმედება, ზეგავლენა

Fenerbahçe ფენერბაჰჩე (ფეხ-
ბურთის გუნდი სტამბოლში)
Galatasaray გალათასარაი (ფეხ-
ბურთის გუნდი სტამბოლში)
gerektilir მოითხოვს, საჭიროებს
güreş ჭიდაობა
harcama დახარჯვა
Harp okulu სამხედრო
სასწავლებელი
hedef alır მიზნად ისახავს
hızlandırmak დაჩქარება;
გაძლიერება
itibaren მოყოლებული
konu თემა, საკითხი
kulüp კლუბი
kürek ნიჩაბი
lise ლიცეუმი
maç მატჩი
millî ეროვნული
mücadele ბრძოლა
müesseseleşmek ფორმირება,
ჩამოყალიბება
nesil თაობა

profesyonel anlamda პროფესი-
ული გაგებით
rahatlama დამშვიდება
rakip მეტოქე, კონკურენტი
Romanya რუმინეთი
sebatlı მაგარი, გამძლე, ურყევი
seviye დონე
siyasî პოლიტიკური
spor სპორტი
takım აქ: გუნდი
tenis ჩოგბურთი
titiz აქ: პუნქტუალური
verim აქ: ნაყოფი
vücut eğitimi ფიზიკური აღზრდა
yarar სარგებელი
yarışma შეჯიბრი
yenmek მოგება, გამარჯვება
yoğun აქ: უამრავი, მრავალი
yürütmek განხორციელება,
გატარება, წარმოება
yüzme ცურვა
zafer kazanmak გამარჯვების
მოპოვება

სავარჯიშო:

1. უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Spor hangi dallardan ibarettir?
2. Türkiye'de ilk spor kulüpleri ne zaman kuruldu?
3. Hangi İstanbul futbol kulüplerini bilirsiniz?
4. İlk amatör futbol takımı nerede ve ne zaman kuruldu?
5. Cudo dersleri Türkiye'nin neresinde ve ne zamandan beri verilmekte.
6. Türkiye'nin Millî futbol takımı ilk maçını ne zaman ve kime karşı oynadı?

7. Bu oyunda kazanan kimdi?
8. Gürcistan'da kaç futbol takımı var?
9. Türkiye'de spor yüksek seviyede mi? Ya Gürcistan'da?
10. Gürcü ve Türk güreşçi ve futbolcularından hangilerini biliyorsunuz?

2. თარგმნეთ ტექსტი ქართულად და დაისწავლეთ თხრობით.

CİMRİ İLE ALTINLARI

Eskiden çok zengin bir köylü vardı. Köylünün davarları, tarlaları ve birçok hayvanları vardı. Köylü kazandığı paraları bir türlü harcamaya kıyamazdı. Bu kadar çok zengin olduğu halde bir fakire yardım ettiğini kimse görmemişti. Bütün korkusu, kazandığı paraları çaldırmaktı.

Adam bir gün bütün altınlarını kimsenin göremeyeceği bir yere gömmeyi düşündü. Zaman kaybetmeden bahçeye derince bir çukur kazdı. Altınları bir küpe doldurarak bu çukura gömdü.

Altınları çalmır korkusu ile her gün gidip yokluyordu, onları sevip okşuyordu. Adamın altınlarından başka düşüncesi yoktu.

Fakir bir adam, köylünün her gün bahçeye gidip geldiğini gördü. Köylü altınlarını sevip okşarken görünmeden onu seyretti. Bir gece uygun bir zamanda toprağı kazarak altınları saklı oldukları yerden çıkardı.

Ertesi gün köylü altınları okşamaya geldiğinde yerinde yeller estiğini gördü. Ümitsizlik içinde çırpınmaya, saçını, başını yolmaya başladı. Deliye dönmüştü.

Oradan geçmekte olan biri, köylünün durumunu merak ederek sordu. Yolcu durumu anlayınca şöyle dedi:

- Ne diye kendini üzüyorsun? Bu servet senin bir işine yaramıyormuş ki. Bir kocaman taş al, altınların yerine onu koy. Bu taşın altın olduğunu düşün. Hiç elini sürüp harcamayı düşünmediğin altın ile taşın bir farkı olmayacaktır.

სიტყვები და გამოთქმები:

cimri ძუნწი	saklı დამალული, ჩაფლული
çaldırmak მოპარვა	sevmek მოსიყვარულება,
çukur ორმო	მიაღერსება
deliye dönmek გაგიჟება, გიჟად	üzmek შეწუხება, წვალება;
გადაქცევა	შეშფოთება
gömmek დაფვლა, დამარხვა	yerinde yeller esiyor უკვალოდ
kazmak თხრა	გაქრა (მის ადგილზე ქარი
kıymak გამეტება	ქრის)
okşamak ხელის მოსმით	yolmak დაგლეჯა, დაწიწკნა,
მიაღერსება	დაბღღვნა

დავალება:

1. თარგმნეთ ტექსტი და დაისწავლეთ თხრობით.
2. დაახასიათეთ თურქულად ძუნწი ადამიანი.
3. ამოწერეთ ტექსტიდან წინადადებები, რომლებშიც -dik მასდარით არის გადმოცემული წევრები. მიუთითეთ რა წევრებია ისინი.

YAZ BELİRTİLERİ

Ders yılı bitmesine az kaldı. Tatilin yaklaştığı bu günlerde havalar da öyle ısındı ki artık elbiselerimi de değiştiriyorum. Yazlıklarımı giymeye başlıyorum. İnce gömlekleri giyiyorum. Sokaklarda, parklarda, bahçelerde, kırlarda yazın yaklaştığını gösteren belirtileri çoğaldı. Bütün ağaçlar çiçeklerini döküp yeşil yapraklarla donandı.

Bütün ders yılı çok iyi çalışma ile geçirdik. Sınıfımı geçip ikinci sınıf öğrencisi olacağım.

Yeni bir mevsime girdik. Bu girdiğimiz yeni mevsim yazdır. Doğanın en canlı olduğu mevsim. Havaların çok sıcak olduğu, gökte bulutların görülmediği mevsim.

Geçen yıl, yani orta okulu bitirdiğim yıl, giriş sınavları kazanıp yüksek okula yazılınca babam beni yüksek dağ tepesinde oturan kardeşinin yani benim amcamın evine gönderdi. Amcamlarda iyi vakit geçirdim. Bu yıl da sınıfımı pek iyi derece ile bitirirsem beni Karadeniz kıyısında yaşayan dayımların çiftliğine gönderecekler. O günleri dört gözle bekliyorum.

	სიტყვები და გამოთქმები:
belirti გამოვლინება; ნიშნები,	dökmek დაყრა, ჩამოყრა
სიმპტომები	dört gözle beklemek
çoğalmak გამრავლება	მოუთმენლად ლოდინი
doğra ბუნება	sınav გამოცდა
donanmak შემოსვა	yazlıklar საზაფხულო ტანსაცმელი

დავალება: უპასუხეთ შემდეგ კითხვებს:

1. Sınavlarınız ne zaman bitecek?
2. Kaç sınavınız var?
3. Yaz tatilinizi nerede geçirmek istiyorsunuz?
4. Siz kendiniz buralı mısınız yoksa köyden mi geldiniz okumaya?
5. Köyde yaşayan akrabalarınız var mı?
6. En çok sevdiğiniz mevsim hangisidir?
7. Yazlıkları artık giydiniz mi?
8. Gürcistan'da hangi mevsim daha zengindir: yaz mı, sonbahar mı?

წინასიტყვაობა	3-4
პირველი ბაკვეთილი	5-9
§1. თურქული ანბანი	5
§2. ხმოვანთა და თანხმოვანთა კლასიფიკაცია	6
მეორე ბაკვეთილი	9-13
§1. სახელის მრავლობითი რიცხვი	9
§2. სახელის წარმოქმნა	9
§3. სახელის წარმოქმნა	10
§4. თურქული თვლის სისტემა	13
მესამე ბაკვეთილი	14-19
§1. შემასმენლობითობის კონსტრუქცია	14
მეოთხე ბაკვეთილი	19-28
§1. სახელის ბრუნება	19
§2. პრედიკატული სიტყვები var, yok	22
§3. რიცხვითი სახელის ჯგუფები	25
მეხუთე ბაკვეთილი	28-35
§1. კუთვნილების გამოხატვა თურქულ ენაში	28
§2. ქონა-ყოლის (უქონლობა-უყოლობის) გამოხატვა	29
§3. სახელის წარმოქმნა (-lık და -ci სუფიქსები)	32
§4. ზედსართავი სახელის ხარისხები	34
მექვთე ბაკვეთილი	36-43
§1. თურქული იზაფეთი	36
§2. მესამე სახის ბრუნება	39
მეშვიდე ბაკვეთილი	43-51
§1. ზმნა	43
§2. მოქმედების სახის კატეგორია	47
§3. ბრძანებითი კილო	47
მერვე ბაკვეთილი	51-62
§1. თხრობითი კილოს მარტივი დროები	51
აწმყო-განსაზღვრული დრო	51
მეცხრე ბაკვეთილი	62-67
§1. მიმღეობები	62

§1. თახდებულები	67
§2. ნამყო-კატეგორიული დრო	72
მეთერთმეტე ბაკვეთილი	79-91
§1. აბსოლუტივები	79
§2. დეფექტური ზმნა imek (ყოფნა)	85
მეთორმეტე ბაკვეთილი	91-104
§1. მყოფადი ანუ მომავალი-კატეგორიული დრო	91
§2. შემასმენლობითობის სუფიქსები ნამყო დროში	98
§3. პირობითი კილო	101
მეცამეტე ბაკვეთილი	104-115
§1. ნამყო-შედგობითი დრო	104
§2. imek ზმნის პირობითი კილო და ნამყო-შედგობითი დრო	106
§3. აუცილებლობითი კილო	110
მეთოთხმეტე ბაკვეთილი	115-131
§1. აწმყო-მყოფადი დრო	115
§2. ნატვრითი კილო	125
მეთხუთმეტე ბაკვეთილი	132-140
§1. თხრობითი კილოს რთული დროები. განსაზღვრული იმპერფექტი (ნამყო-უწყვეტელი I)	132
მეთექვსმეტე ბაკვეთილი	140-148
§1. განუსაზღვრელი იმპერფექტი ანუ უწყვეტელი II	140
მეჩვიდმეტე ბაკვეთილი	149-158
§1. ერთობლივ-საურთიერთო მოქმედება	149
§2. მოქმედების სისწრაფის გამოხატვა ზმნებში	151
მეთვრამეტე ბაკვეთილი	159-169
§1. ნამყო წინარე წარსული დროები	159
§2. მყოფადი ნამყო დრო	162
მეცხრამეტე ბაკვეთილი	169-177
§1. კაუზატივის კატეგორია	169
მეოცე ბაკვეთილი	177-185
§1. ზმნის გვარი	177
ოცდამერთე ბაკვეთილი	185-197
§1. -dik და -acak მასდარები	185
ოცდამორე ბაკვეთილი	197-205

§1. -ana kadar ფორმის შესახებ	197
ოცღამესამე ბაკვეთილი	205
§1. წინადადების გარემოებითი წევრის გადმოცემის საშუალებები	205
I. დროის გარემოება	205
II. მიზეზის გარემოება	207
III. თუმცაობით-დათმობითი წინადადება	208
ოცღამეოთხე ბაკვეთილი	215-222
ოცღამეხუთე ბაკვეთილი	223-230